

Dil ve Edebiyat

dergisi

Senin kalbinden sürgün oldum ilkin
Bütün sürgünlüklerim bir bakıma bu sürgünümün bir sürgü
Bütün törenlerin sözlenlerin aşkınların şakılarından
Sana geldim arzularına kapandıma geldim
Aç dilerime gözümün kolları kapandıma
Kızatona dünya sürgünümün benim
Çiğneyi bakardan kapandıma
Aşkın bu en onulmasından kapandıma
Bie tura berlutu gibi
Savuran sürgünümün
Aç uzatona dünya sürgünümün benim
Nise şakılarından arzularından
Açaklaştırdıktan belli
Lambalar eği
Aşınalar akreş meşş
Zaman şakılarından atın son hazale
Eş miasa değil miasın hazale
Eş gönlümün doğruduğu
Kıyıkıllığı emsilediği
Kıyıkıllığı
Ne kış rütünden
Geceler ve gündüzlerden
İnsanlara amet gibi kıyıkıllığı
Kıyıkıllığı
En sevgili
Eş sevgili
Kızatona dünya sürgünümün benim

Şirazi Karacaoş
Günün Başından

hilmi yavuz

hüsnü'nün gözleri
güllerini gözlerine denizleri tütür de oğul
hep bir ceviz şakıları gibi belirdi ince yüzü
buralıklımsı gemilerin şu kasimlerinden

-Şiir-

Yıllığı

Hazırlayan
Zafer Acar

2012

TDDE
YAYINLARI

-şiiir-
Yıllığı
Hazırlayan
Zafer Acar 2012

DED YAYINLARI nu: 5

Şiir Yıllığı 2012

TDED YAYINLARI

Yayın Nu: 5

Edebiyat Serisi

Sertifika Nu: 14057

ISBN 978-605-89356-4-8

1. Baskı, İstanbul Şubat 2013

Kapak- İç Tasarımı

Selçuk Eser

Yahya Kemal El Yazısı

Şenol Tanju arşivi

Genel Dağıtım ve Pazarlama

Dil ve Edebiyat Derneği İktisadi İşletmesi

Baskı - Cilt

Aktif Matbaa ve Reklam Hizmetleri

Yayın hakları TDED'e aittir. İsim zikredilerek alıntı yapılabilir.

TÜRKİYE DİL VE EDEBİYAT DERNEĞİ

Feshane Caddesi Nu: 3

Eyüp / İstanbul

Tel : (0212) 581 69 12

Fax: (0212) 581 12 54

www.tded.org.tr - bilgi@tded.org.tr

Kapaktaki Şiirler

Fuzulî

Yahya Kemal

Mehmet Âkif

Necip Fazıl

Cahit Sıtkı

Sezai Karakoç

-ŕiir-

Yilligi

Hazirlayan
Zafer Acar

2012

*Doğumunun 80. yılında
Diriliş neslinin üstadı Sezai Karakoç'a
saygılarımızla.*

İÇİNDEKİLER

Şiir Yılığ1 Üzerinden Dil'e Dair	1
Zafer Acar - Yıllık Meselesine Kısa Bir Bakış: Körlük	8
Hilmi Yavuz ile Söyleşi	15
Zafer Acar - 2012 Yılı Dergi Değerlendirmeleri	53

ŞİİRLER -2012-

Sedat Umran - heykelin düşü	75
Cevat Çapan - şeddelere dikkat molla	76
Hilmi Yavuz - her şey cüzzamlı, döküntü, ikimiz: işte sen ve kangren	78-79
Nihat Ziyalan - berk, uyar, yücel, süreya, tamer, ince	80
Sadettin Kaplan - söz sağnağı	82
Nurettin Durman - birinci tertip kalp krizine güzelleme	83
Kâmil Eşfak Berki - yelkenli	85
Celal Soycan - mekânın işleri	87
Cahit Koytak - büyük sayılar	89
Cumali Ünalđı Hasannebioğlu - cenîn ve hurufat	91
Mehmet Atilla Maraş - Kuş Meseli	96
Ali Günvar - galatea güzellemeleri (sol minör adagio)	99
Tuğrul Tanyol - magritte, angrand	102
Mustafa Özçelik - umut	103
Veysel Çolak - gülümseten yaşlı kedi ve biz	104
Mustafa Ruhi Şirin - bir deniz trenidir insan	106
Osman Serhat - bir iftar sonrası	107
Haydar Ergülen - terazi gölü	108
Lale Müldür - selena / selenga	109
Yusuf Alper - üzgün titopito	110
A. Ali Ural - jenerik	112
Şeref Akbaba - kitap/yar	114

Adem Turan - Borges'in düşleri	115
Mustafa Yürekli - 1. gözyaşının ardındaki feryat	116
Nevzat Bayhan - dersimi aldım	119
Yüksel Peker - kelebek, şair ve izler	120
Hüseyin Atlansoy - kesik	125
Müştehir Karakaya - uyuyakalmış ölüme sagu	126
Cihan Oğuz - facebook şiirleri	128
Mürsel Sönmez - gölge ilahisi	129
Şaban Abak - siyah beyaz kızlar	130
V. B. Bayrıl - Adsum	132
Mehmet Narlı - karşılaştırmalı dil dersleri	133
Ali K. Metin - devlete evet, devlete hayır: bir bir bismillah	134
Erdal Çakır - bitişik bir meczubum günlerinize	138
Erkan Kara - çocukluk	140
küçük İskender - kibar manyak	141
Yücel Kayıran - bedensiz tinler	142
Seyfettin Ünlü - münacaat	144
Suat Kemal Angı - evde	146
Ömer Erdem - gel...!	147
Süleyman Çobanoğlu - benden sonra bir daha	148
Yasin Mortaş - tün	149
Cevdet Karal - şiir	151
Özcan Ünlü - özgür ceset	154
Baki Ayhan T. - sır katipsiz	155
Ali Ayçıl - göz ağrısı	157
Mehmet Can Doğan- camekân şiirleri'nden tadilat nedeniyle kapalıyız	158
Mehmet Habil Tecimen - küheylan ve tanrı tanımaz	160
İbrahim Tenekeci - Güzel Bıçak	162
Kenan Çağan - melez	164
Ahmet Murat - kalbin kararı	165
Bahtiyar Aslan - kalaycı	166
Bünyamin K. - iğnem başımda	168
Hakan Arslanbenzer - bugün benim doğum günüm	170

Mehmet Aycı - yıldız teftişi	172
Soner Demirbaş - bu yüzden pek	173
Bülent Ata- ziyaret	174
Celâl Fedai - ender harâb ender	175
Pelin Özer - tek çığlıkta bir yürek	177
Selçuk Küpçük - çivi izi	178
Suavi Kemal Yazgıç - günün tazesini	179
Hayriye Ünal - önemsiz kanıtlar kavşağı	180
Mustafa Uçurum - konuştuğca memleket	183
Mustafa Köneçoğlu - kıraat farkı	184
Betül Dünder - içimizden düşenler	185
Hüseyin Karacalar - teşbih taneleri	187
Cafer Keklikçi - mikrofona	189
Ercan Yılmaz - kalp çocuğu	191
Mustafa Fırat - bir zaman sonra dönen şarkının nakaratına asılı nottan ipuçları	192
Ayşe Sevim - ikinci el	194
Mustafa Celep - mezuniyet töreni için somut şiir	195
Ersan Erçelik - zen âşıkları	199
Ömer Yalçınova - bursa hatırası	201
Yavuz Altınışik - pin ve zar	203
Yeprem Türk - önemli olan	204
Emre Döğeri - bazı şeyleri unut	205
Serkan Ozan Özağaç - asr	206
Furkan Çalışkan - zorluk derecesi	207
Mehmet Said Aydın - Süleyman	208
Aziz Mahmut Öncel - tutulma	211
Mehmet Sümer - ikinci yeni	213
Yavuz Ertürk - buluşma	214
İsmail Şen - kavuşamayan sokaklara	216
Muzaffer Serkan Aydın - üstüne gül	217
Onur Bayrak - sözleşme	218
Aykut Nasip Kelebek - Türkiye, Türk lokumu	219-220
Selim Sina Berk - istanbul deryasına açık mektup	222

Abdullah İlhan - sen-çekimi, ben paradoksu	225-226
Umut Koç - harflerin harbi	227
Mahmut Feyzi - Estetik	228
Muhammed Mücahit Yılmaz - suskunluk sebebi	229
Salih Turcan - atış talimi	230
Turgay Demirel - noktalar	231
Ertaç Omur - platonik paradigma	233

POETİK ALINTILAR ve DURUŞLAR

Üzeyir İlbak - "Hakikat Medeniyeti", Kültür ve Kimlik	235
Cumali Ünalda Hasannebioğlu - ey kan dur!	242
Ebubekir Eroğlu - Şi'r-i Kadim-İklimler	248
Cemal Şakar - Muhayyile Sınırı	252
Ali Çolak - Yaşasın Sefalet	256
Kenan Çağan	259
Celâl Fedai - şiirde post-modern natüralizmle buraya kadar	260
Ali Emre	262

TÜRKÇEYE KAZANDIRILAN ŞİİRLER

Ahmed Şamlu - bir başka manzara	267
Artur Nowaczewski - komodor 64	269
Behruz Kia - on şarkı	270
Bill Herbert - sinekleri bağışlayın	272
Carl Sandburg - Son cevaplar	273
Gustavo Adolfo Becquer - (Dizeler) LIII	274
Dylan Thomas - Gerçeğin Bu Yakası	276
e. e. cummings - mobilyalı ruhlarda yaşayan Cambridge hanımları	278
Fernando Pessoa - öztinbetim	279
Friedrich von Schiller - amalia	280
Howard Nemerov - Nesirle Şiir Arasındaki Çizgiyi Sorduğun İçin	281
Jean-Louis Jacquier-Rol'x - karalama	282
Katitsa Kulavkova - posta kutusu: varyant	284
NichitaStănescu- Aşkın Altın Çağı.....	286

Nizar Kabbani - tarifler	288
Raquel Lanseros - yakarı	290
Walter Savage Landor - ölüm izliyor beni	291

2012 ŞİİRİNE İÇERİDEN BAKIŞLAR

Abdullah İlhan - İçe Dökük Bir Şiir	293
Ali Görkem Userin - 2012'de Türk Şiiri	295
Ali K. Metin - Mutat Olandan Taze, Diri Bir Türkiye Şiirine Doğru	299
Aykut Nasip Kelebek - 2012, Şiirimiz Açısından Nasıl Geçti?	302
Baki Ayhan T. - 2ŞÖİİ2R	306
Cafer Keklikçi - Şiir İthal Edilemez	307
Celâl Fedai	315
Mehmet Habil Tecimen - Şiirin Yüzünü Değiştiren Şair	320
Haydar Ergülen	323
Mahmut Feyzi - "Kötü Şairleri Okumak da Besler Benim Şiirim"	324
Mustafa Fırat - Kısa Değerlendirme... ..	326
Mürsel Sönmez - İkibinoniki Şiirimiz İçin Geçmiş Olsun	331
Osman Serhat - Şiirimizin Durumu Benim Çevrem	334
Selçuk Küpçük - 2012'ye Ait Kişisel Bir Değerlendirme	336
Selim Sina Berk - Şiirimize Ölüm Korkusundan Uzak Bir Ömür Diliyorum	339
Şaban Abak - 12 Ay 6 Şiir	342
Yeprem Türk	344

ŞİİRİMİZDE DEĞİŞEN BİR ŞEY YOK!

Sezai Karakoç - Dışımızın Zarı	347
Cemal Süreya - Folklor Şiire Düşman	353

2012'DE YAYIMLANAN BAZI ŞİİR KİTAPLARI ÜZERİNE

ELEŞTİRİLER

Zafer Acar - Celâl Fedai Şiiri: İsmet Özel Öncesi-Sonrası	357
TARANANKAYNAKLAR.....	438

ŞİİR YILLIĞI ÜZERİNDEN DİL'E DAİR

“Yazı ortadan kalksa da, geçmişte olduğu gibi, şiir, bu kez, yeniden sözlerle, söz halindeki kelimelerle, kiŐileŐecektir, kimliklenecektir. Ükkâz panayırında olduğu gibi ekranlarda da şairin yüzü karşımıza çıkacaktır.”

Sezai Karakoç
Edebiyat Yazıları I

Yıllıklar, edebiyat ülkesindeki ‘Ukaz Panayırları’.. Yılda bir kez kurulur ve söz imparatorluğunun, çöllerdeki vahalardan yükselttikleri seslerini, yaşadığımız çağa ve altında nefes aldığımız gök kubbeyle buluŐtururlar. Biz de bu gerçeği bilerek “hoş sada”nın efsununa meftun olup yeni ve yeniden söz tablosuna harf, hece ve kelimelerden saraylar inşa eden şairin/Şairlerin çabalarını bir büyük kubbe altında hiçbirinin sesini ve inŐasını bozmadan okuyucularımıza takdim etmeyi düŐündük. Bir yılın sonunda curuftan arındırılmış saf maden kadar değerli kılınmış kelimelerden örülen şiirlerle inşa ettiğimiz bir şiir sarayını takdimimizdir. şiirle söz sarayında olabilme onuruyla onurlanmış seçkin kelime seçicisi şairlerin sesini ve her bir sesi kendi sesinden değerli bilen kelime ustalarının seslerini senfoniye dönüştürerek ve bir arada takdim ettik.

Bu coğrafyada yaşayan tüm topluluklar söz medeniyetiyle var oldular. Sözü en güzel söylemek için syleŐtiler, atıŐtiler ve büyük bir gelenek inŐacısı oldular. Sözün şiir olabiliŐinin değerli ve özel olduğunu ağlar boyu dilden dile, kulaktan kulağa fısıldadılar. Bize de şiire, şiirin irfan penceresinden bakma idrakiyle yaklaŐmamızı ve şiirle yakınlık kurmamızı öğrettiler. Biz de iyi şiirin ve şairin ardına düŐtük.

Şiirsiz hayatın şair muhayyilesinin aştığı ufuk çizgisine varamadan Ahmed Yesevî'yle başlayıp Yunus'la devam eden ve günümüzü hazırlayan kültür – medeniyet varlığımızın, söz okyanusunun içinde ancak bir çöl serabı olduğuna inandık. Kelimenin has olanının arayıcısıyız. Kelimeye ihanetin acısını yaşayan bir toplumun çocuklarıyız. Kelimemizi azaltanların bizi kelimemizi söyleyemez kılma çabalarının da farkındayız. “Derya içre deryadan habersiz” yaşayan balık hafızasındaki topluluklar; söz ve dil bilinçlerini yitirdiklerinde, dillerini ve sözcüklerinin tarihi hakikatlerini görmezden gelerek, yaşadıkları coğrafyanın ortak kültür varlığını yok sayarak; yeni bir kültürü yeniden kurmak istediklerinde, farkında olmadan sudan çıkmış balığa dönüştüklerini er geç anlayacaklardır. Dünyanın hiçbir coğrafyasında; eski dil – yeni dil, öz dil, eski edebiyat – yeni edebiyat [klasik-çağdaş anlamı dışında], bizden kelime – uydurma kelime tartışmaları yoktur. Öz İngilizce, öz Fransızca, öz Arapça, öz Japonca, öz Farsça ... var mıdır? Şiir bizi kültür ve medeniyet dilimize taşıyacaktır. Çünkü şair mensubu olduğu şiir geleneğinin takipçisi olmadan şiir yazmayacaktır.

Yunus Emre'nin, Fuzulî'nin, Zâtî'nin, Bakî'nin, Nedim'in, Nef'î'nin, Nâilî-i Kadim'in, Hayâlî'nin, Sümbülzade Vehbî'nin, Şeyh Galib'in, İzzet Molla'nın ve daha nicelerinin olmadığı bir şiir, ne kadar bizim olabilir? Bunlar ve ötesi bizimdir ve bize ait ulu çınarlar olarak hafızalarımıza kök salmaya devam edecekler. Türkçe yazan ya da yaşadıkları dönemin kuralları gereği Türkçe düşünüp Arapça ve Farsça yazanlar da bizimdir.

Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Tevfik Fikret, Abdülhak Hamid, Ahmet Mithat, Tevfik Fikret, Hüseyin Rahmi, Mehmet Rauf, Ömer Seyfettin, Mehmet Emin, Yahya Kemal... Hangi dil özelliklerinden dolayı bu coğrafyaya ait olamazlar?

Daha yakınlara bir bakalım. İdeolojik körlükle Necip Fazıl'ı, Nâzım Hikmet'i, Cemal Süreya'yı, Sezai Karakoç'u, Turgut Cansever'i reddetme lüksümüz var mıdır? Türkçe; edebiyatıyla, tarihi ve kültürüyle bir bütünlük içerisinde, şair, edebiyatçı ve tarihçileriyle var olmaya devam edecektir. Karşıtlıklar üzerinden yapılacak her değerlendirme kısırlaştırma, körleştirme ve ufuksuzlaştırmayı besleyecektir.

Arzunun, kâinat kitabının, varoluş sırrının, aşkın, isyanın, nefretin, vuslatın, ayrılığın, hasretin, mantığın, muhayyilenin, yalnızlığın, coşkunun, sükkütun ... en zirve sesi şiiirdedir. İşgalin, kahramanlığın, yenilginin, zaferin, inancın, inkılabın, sürgünün, açlığın, taltifin, imparator ve sultanların, mazlum – mağdur ve gariplerin, hülasa hayatın nidasıdır şiir. Şiir, bir tezin ispatı, anlatılması ve kabul ettirilmesi aracı değildir. Şiiri, idrak anının irfan ufkunda, ruh ikliminin ilham dalgalarıyla gönül imbiğinden süzülen söz olarak kabul ettiğimizde, tez – antitez tartışmalarına kendiliğinden uzak düşer. Her şair, şiirine kendi manzarasının renk ve gölgelerini, kendi mermerinden yontulmuş Afrodit'ini, kendi Leylâsının seraba dönüşen çölünü, Itrîde kendi tarifsiz musikisini, Fuzulîde kendi Kerbelâsının Hüseyin'ini, kendi sultanının mersiyesini, kendi ülkesinin destanını, türküsünü; Saba Melikesi Belkıs'ını, tahtında Süleyman'ını, Yusuf'unu, Züleyhâsını, Kerem'ini, Aslı'sını, Şirin'ini, Ferhat'ını, Mem'ini, Zin'ini ... kendi dilince yazar. Memnu olan aşklar Hüsn ü Aşk olur dilinde, Galib dede öğrencisi şairin.

Şairin sesi, asırlar ötesinden ateşten nefesiyle hayat verdiği ayrıcalıklı kelimeyi ebemkuşağından omuzlayarak günümüz ufkuna taşır. Her birimiz şiir ülkesinde şair sesiyle durduğunuz yerden, sınırsız bir parıltıyla asırlar ötesine Süleyman'ın tahtından ışınlanırız. Saba Melikesi Belkıs'ın sarayının sütunları arasında, aşkın sınır tanımazlığına tanık oluruz. Ehramlar ülkesinde, eşi benzeri olmayan güzelliğinin cezasını çekerek zindana düşen Yusuf olup özgür kalmanın bedelini köle olarak satılmakla öder; ardından kendimizi sultanın danışmanı olarak buluruz. Musa ile Tur Dağı'nda Kelim olur, Kızıldeniz'i yürüyerek geçeriz. Kudüs'te son yemekte toprağa diz koyarız İsa inanlılarıyla...

Şair için kelime ana malzemedir. Kelimeyi bir cıva gibi avuçlar, idrak ve irfan örsünde his çekiciyle döverek cürufundan ayıklar, yoğurur; ilk kullanıldığı günün ışık şelalelerinden geçirek parlatır, yeni ve derinlikli anlamlar yükleyerek bize sarsıcı ve yeni bir aksisedayla karşılık verir. Kelimeyi sıradanlıktan kurtaramayan, şiir yazamaz. Şair kelimeyi yüzlek anlamından öte bir anlama yeniden yorumlamak ve ses içiliği ile ona

ahenk vermek zorundadır. Ses ve söz işçiliğine vakti olmayan, şiiri azat etmeli dilinden ve yüreğinden... Sözlükteki kelime anlamıyla kelimeyi sıradanlaştırarak şiir söylenmemeli. Kalbin tınısı ve ahenginde yoğrulmamış kelime, musikiden yoksundur. Musikinin olmadığı yerde şiir hiç yoktur.

Tanpınar “Fuzulî'nin şiiri, Türkçenin içinde bir eski çağ trajedisinin korosu gibi döğünür” diye kanaatini ortaya koyar. Fuzulî, Farsça Divan'ının mukaddimesinde söze dair şunları söyler: “Söze küçümseyerek bakılmaz. Söz, yüce Arş'tan inmiş bir şeydir. Dilimiz söze nasıl meyletmesin ki! O, inci tanesi özellikle her birimizin gönlü için inmiştir.”

Sözü ve kelimeyi önemseyen Fuzulî, “Söz, ilahî feyz hazinesidir; hiçbir zaman harcanmakla tükenmez. O, dünyadaki padişahların hazinesi gibi değerlidir ki, bir tane almakla eksilsin” demektedir. Fuzulî eserinin Türkçe mukaddimesinde de “yaratılışımın sayfasında ezelden şiir sevgisi yazısını yazmış idi” tespitiyle, kendisi için çizilmiş bir yoldan yürüdüğünü ifade eder. Şair, ilim ve çaba olmaksızın şiirin de olamayacağını farkındadır. Fuzulî “Şiirim güzel gelini, bilgi ve kültür süsü ile süslenmeden, zaman koltuğunda arz-ı endam etsin. Yüce rütbeli istidâdımın sarrafı razı olmadığı ki, şiirim ipekten gerdanlık ipliği ilim mücevherlerinden yoksun olarak âlemin boynuna asılmış bulunsun. Zira ki; ilimsiz şiir temelsiz duvar gibi olur ve temelsiz duvar ise gayet itibarsızdır” demektedir.

Şiir söz ustalığının yanı sıra, zor zamanlarda bir tutunma, birleşme ve bütünleşme sesi (aracı) olarak kullanılmıştır. Şiir, ortak duygu ve seslenişin bir aracı olarak kaleme alındığında sözümüzü kavi kılar. Şiirin hikâyesinde daima musiki ve ahenk vardır.

Şair Filistin'de, Gazzede yükselen özgürlük abidesinde baba kucığında vurulduğu göğsünden kan damlayan çocuktur. Gencin elindeki sapanda taş... Somali'de aklıktan karın derisi sırtına yapışmış çocuk... Suriye'de ekmeğe kuyruğunda bombayla parçalanan çocuk, genç oğluna siper olan anne... Myanmar'da zulme direnen bir halkın ‘Burmadaki Son Gözyaşıdır, şair.

Mağdur, mağrur, müstekbirlerin füze ve bombalarına inat, şairler sözden surlar inşa eder doğmadıkları, yaşamadıkları ülkelerde, kentlerde, kasabalarda, köylerde... Ve şair bilir; bir çocuğun öldüğü ve öldürüldüğü yerde, insanlık da ölmüş ve öldürülmüştür.

Ve şiir, “şiirin şiiri” olup Yusuf ile Züleyha; Leyla ile Mecnun; Mem-u Zîn, Ferhad ile Şirin, Kerem ile Aslı ve Hüsn-ü Aşk olup okunur her bir çağda, her bir ülkede, her bir kentte ve her bir yerde.

Leylâ ile Mecnun eskimez. Ali Şir Nevayî'den Fuzulî'ye oradan Sezai Karakoç'a ilham olur, şiir olur, okunur ve her dem yeni, yeniden yeni olur. Ferhat'la Şirin de öyledir. Firdevsî'nin Hüsvrev ü Şirin'inde karşılaşırız, Amasya'da karşımıza çıkar, Nâzım Hikmet tarafından yeniden yazılır.

*Bir şulesi var ki şem'-i cânanın
Fânûsuna sığmaz âsmânın*

Şeyh Galib

Kelime ile şair arasındaki aşk, çölde Leylâ'sını arayan Mecnun'un kum zerreciklerini rahatsız etmeyecek kadar içselleştirdiği bir aşk gibi olmalıdır. Kelime şairin sevgilisi, çocuğu, arkadaşı birer “özel” varlıktır. Kelime ve şair ilişkisi özel bir değer olarak ortaya çıkar. Aksi durumda şiir olmaz. Her birimizin bildiği “balkon” kelimesi evlerdeki mimari bir eklenti iken, Sezai Karakoç'un “Balkon” şiirinde, “çocukların öldüğü, çocuk gülüşlerinin son bulduğu, anne ellerinin demirlerinde kaldığı, tabut, çamaşırın kefen olarak asıldığı, mezarlık” olarak karşımıza çıkar. İşte, hemen herkesin evinde bulunan bu bölüme, bu anlamları yüklediğiniz zaman şair olursunuz; aksi durumda balkonda sadece çamaşır kurutur, güzel havalarda çay içersiniz ve o çamaşırılar, kentlerin yüksek binalarında çirkinlikler görseli olarak var olmaya devam eder.

Şiir ve şair ayrıcalıklarıyla var olsun ve sesi daha güçlensin diye özel bir iltifata tabidir. Saf duruşun, onurlu duruşun mücesssem hâlidir, şair.

Söz sanatlarının zirvesindeki gülistan: ŞİİR

Şiir şiirle var

Şiir incitmeyen söz

Şiir yargılamayan coşku

Şiir kum tanesine düşen harf

Ve şiir

Kar kristalinde papatya falını idraktir.

Şair savaşın acısını anlatırken “çocukların orda / göbekleri süngüyle kesildi / ve savaşan babaları direndi / babalarla vuruşamayan canı / çocukları vurdu bahçelerinde” deme cesaretini kendinde bulur. Cemal Süreya: “Gülün tam ortasında ağlıyorum/ Her akşam sokak ortasında öldükçe/ Önumü arkamı bilmiyorum/ Azaldığını duyup duyup karanlıkta/ Beni ayakta tutan gözlerin” mısraları sokak çatışmalarında vurulan gençlerin gül ortasında ağlayışları onların öldükten sonra dahi mutlu oldukları anlamına gelmez mi? “Gülün tam ortası”, “günün tam ortası”yla yapılmış bir söz oyunu mudur; o gül, katbekat açılan, iç içe geçmiş yapraklarıyla aşkın simgesi midir? Yine şair, “gözleri yüzünün تنها bir köşesine çekilmiş” derken, ana teması nedir? “Şairim” diyenin kıskanacağı dizeler...

Şiirin dili, çok özel ve naiftir. Şiirde avaz yoktur, o ipeksi bir dokunuşla fısıldar; etkisi nükleer bomba etkisidir. Şiiri, tanımları üzerinden giderek çok fazla kurcalamamalı. Şiir; arınmışlığı ve gizleriyle var olur. Şiir, kendi içine inşa ettiği gizlerle, kimi zaman en mahrem duruşları ifşa eder. Şiire dipnot koymamalıdır. Kendinizde biriktirdiklerinizi içselleştirdiğiniz ve onları içten bir duyguyla beslediğiniz an, kelimeler şiir olarak akmaya başlar. Sezai Karakoç söyleyişiyle “ufuklardan ufuklara taşıyarak kelimeleri/ ne yapılar kurdum eleğimsağma gibi/ içimdeki buluttan yağıştan şimşekten ışıklardan / gizli bir yapıtaşından ders okudum ben/ şiirin birden kaçışını denizlerden/ şiir içimizdeki zindanların mahkûmu/” demektedir.

Şiirin inşası, dilin gücü ve o dili doğru kullanma başarısıyla ilgilidir. Eğer diliniz yabancı kelimelerin istilasına açıksa, özleştirme / sadeleştirme adına dilinizden tasfiyecilik yapmışsanız; şiir sizi terk etmiştir. Artık sığ kelimelerle engin okyanuslarda gezemez, kıyılarında delice gezdiğiniz bu kelimeler şehristânında ahenkle hisli seslerle söz dizemezsiniz. Sezai Karakoç net bir söz söylüyor, sarsıcı. “Ey kapının önüne gelip de kapıyı çalmayan Taha / Bilgi kırık, şiir yüzlek”tir.

Ve kelime yüzlek, edebiyat yitiktir

Yeryüzünde kendi dilini çocukları için tercüme eden kaç topluluk vardır? Ben bilmiyorum. Fransızlar ilk yazılan şiirlerini, hikâyelerini ve diğer eserlerini transkripsiyon, sadeleştirme ve özete gerek kalmaksızın

okuyorlar ve anlıyorlar. İngilizler, Almanlar, Araplar, Farisiler, Çinliler ve Japonlar da bu konuda başarılılar. Ya biz? Türkçe yazan şair ve yazarlarının eserlerini sadeleştirme adı altında tercüme eden bir ülkenin çocuklarından daha iyi şiirler mi bekliyoruz?

Mehmet Âkif'i, Tefik Fikret'i, Yahya Kemal'i, Abdülhak Hamit'i, Cenap Şahabettin'i, Süleyman Nazif'i ... tercümesinden okuyan ve zihin tarihini çoraklaştıranlara karşı durma adına bir başlangıç olsun diye kitabın kapağına şairlerimizin bir kısmının şiirini kendi el yazılarıyla; Sezai Karakoç şiirini de el yazısına dönüştürerek koyduk. Medeniyet ve kültür kimliğimizin kodlarına bir çağrı yapıyoruz.

Sezai Karakoç "Uygurluk yaşadıkça şiir de yaşayacaktır. Uygurluksa bir gün mutlaka yeniden dirilişini yapacaktır" diyor ya, oraya yönelin ve orada kendinize gelin!

Şiir Yıllığı 2012'nin okurla buluşturulması hususunda bizden desteklerini esirgemeyen Ümraniye Belediye Başkanı Sayın Hasan Can'a ve Fatih Belediye Başkanı Sayın Mustafa Demir'e teşekkür ederiz.

Şiirden beslenen şiir kadar özel bir gelecek diliyoruz.

Şiiri şiirinin büyük nehriyle buluşturan şairlere ve o şairlere kulak veren şiir dostlarına, şiirin kelime saraylarından esenlikler diliyoruz.

Üzeyir İlbak

Dil ve Edebiyat Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni
21 01 2013

Not: Bu yazı *Dil ve Edebiyat* dergisinin 16 ve 17. sayılarında yazdığım "*Buz Sütunlar Sarayının Aleviden Soluğu: Şiir*" ve "*Söz, His, İdrak ve Ahenk Şehristânının Şehrâyini: Şiir*" yazılarından özetlendi ve küçük değişikliklerle aktarıldı.

Zafer Acar

Yıllık Meselesine Kısa Bir Bakış: Körlük

Bir şairin yıllık hazırlamasını hiçbir zaman doğru bulmadım, hâlâ da doğru bulmuyorum. Lakin elden gelen bir şey yok; çünkü eleştirmen yok, bir süre daha ortaya çıkacağına benzemiyor. Bu bakımdan, gelmesi muhtemel eleştirmenin vekili olarak görülmek isterim.

Yıllıkların bir bir kapandığını gördük, üzüldük, çünkü 'kör' bile olsalar yaşasınlar istedik. Sonuçta en azından taraflı da olsalar bir kesimin verimini bizlerle paylaşıyorlardı. Fakat bu yeterli değildi, adaletsiz davranan hükümdarlar, nasıl uzun süre tahtta kalamamışsa, adaletsiz yıllıklar da bir bir kapandı ve tarihin unutulmuş kutusuna atıldı. Biz bu akıbetle uğramamak için en iyisini ve en doğrusunu yapmaya çalışacağız, geçmişten ders almayı biliyoruz, çünkü Ömer'i, Ali'yi yakından tanıyoruz; yerli Müslüman sanatı-düşünceyi önemsiyoruz, Batı'yı ise dışlamıyor, Doğu'yla birlikte yakından takip ediyoruz. Bugüne dek memleketimizden Doğu-İslam dışlanmaya çalışıldı, biz bir tepkiyle Batı'yı yok sayacak değiliz. En azından Goethe'nin Doğu'ya bakışı, bizim Batı'ya bakışımızda bir ölçüttür. Bizden evvelki geri-gerici züppeler/kifayetsiz muhterisler gibi kendimizi -atalarımızı- inkâr etmeyeceğiz, keşfetmenin kılcal damarlarında gezinecek, aydın kılıklı Marksist-emperyalist muhafazakârları inancın ölümsüzlük suyuna çağıracağız: Bize bir gelece, biz on gideriz, kollarımız çelik bir makas gibi değil, meyveli bir ağaç gibi açıktır.

Varlık'ın çıkardığı ilk dönem yıllıklarından tutun da Kitap-lık'a ve bireysel gayretlerle hazırlanan birçok yıllığa ulaştım, baktım ve şunu

gördüm: “Oluklar çift, birinden nur akar birinden kir”, düalist bakışın hakim olduğu ülkemizde, bir kesimi ustura keskinliğinde öteleyip tek bir kesimi içine almıştır yıllıklar. En temel ilkesi eşitlik olan Marksizm, birçok ülkede olduğu gibi bizim ülkemizde de ne edebiyatta ne siyasette bu temel ilkesini işletebilmiştir. Sadece günümüzün değil, eskinin dergilerini karıştırdığımızda da sol camianın edebiyatı ötekileştirici mekanizmaya dönüştürdüğü açıkça görülmüştür. Dünyanın farklı yerlerinde şüphesiz din ekseninde ayrışan/ayrıştırılan topluluklar vardır ve var olmaya devam edecektir. Türkiye’de çoğunluk Müslüman olmasından dolayı Marksistler kendilerini edebiyat mahfillerinin engizisyonu belleyip kendileri dışında her düşünceyi ve edebiyat eserini yok etme, görmeme tavrını sergilemiştir. Türkiye dışındaki halkları Müslüman olan ülkelerde, Yahudiler ve Hristiyanlar karşı cephe olarak kendilerini konumlandırır; bu bakımdan bizim ülkemizin Yahudi ve Hristiyanları Marksistlerdir, diyeceğim. Bu kategoriye Nâzım Hikmet neslini katmıyorum, onlar her şeye rağmen yerlidirler; Anadolu’dan, dolayısıyla İslami kültür-medeniyet kodlardan tamamen kopamamışlardır; ama 68 kuşağı Marksistleri, farkında olmadan bilinçsiz bir şekilde Yahudileşme ve Hristiyanlaşmanın doruk noktasını temsil ettiler. Ne yaparsak yapalım onlar bize karşı ön yargılarından vazgeçemiyorlar: “Sen onların inanç sistemine uymadıkça ne Yahudiler ne de Hristiyanlar senden memnun olacaklardır. De ki: ‘Dinleyin! Allah’ın rehberliği tek doğru rehberliktir.’ Ve doğrusu, sana ilim geldikten sonra onların sapık görüşlerini takip etmeye devam edersen ne seni Allah’ın elinden alacak bir kimse bulursun, ne de yardımcı.” (2, 120) Öte yandan faşizm karşıtlığı, Marksistleri dinlerinden ve soylarından (büyük çoğunluğu Türk) da uzaklaştırmıştır. Sapkınlığa karşı sapkınca bir tavır geliştirilmiştir. Bu ruhsal katliamdan, o yıllardan bugüne dek gelen Müslüman sanatkarlar etkilenmiş, iktidardan aldıkları destekle kendilerini sanatın tek hakimi gören Marksistler, vatansever-vatandaşını sever Müslümanları hep gericilikle tahkir etmiş ve önyargıları nedeniyle Müslümanların elinden çıkan eserleri anlamak

bir yana, anlık bile olsa dikkate almamış, kendi körlükleriyle yok saymışlardır. Diriliş, Edebiyat Dergisi, Maveria, Yönelişler, Yedi İklim, Hece vb. İslami kesimin bazı dergileri, Marksist olmalarına rağmen Müslümanlarla çatışmayanların nitelikli çalışmalarını takdir edip kaynakçalarına almak suretiyle yani onlara kardeşçe yaklaşarak azıcık da olsa kendilerini göstermeyi başarmışlardır. Yanlışların üzerine gidiyorsanız, ne derece haklı olursanız olun, en azından bir süre için yoksunuz. Hak, balçıkla sıvanamaz çünkü. “Tanrı yoksa, Tanrı taraftarları var olamaz elbet”, bakış buydu, hâlâ bu. Ama yanılıyorlar, biz varız ve buradayız. Evet, bir zamanlar, şiirin gerçek emektarlarını görmediler, biz onlar gibi kör değiliz, görmekle mükellefiz. Sezai Karakoçların, Cahit Zarifoğlu ve Erdem Bayazıtların döneminde inançlı şair-yazar sayımız bir elin parmağını geçmiyormuş, bu bakımdan artık zenginiz, nesiller yetişirecek, geçmiş nesilleri bile dönüştürecek sıkı ürünler verdik, yolumuzu genişleterek çalışmalarımıza devam edeceğiz. Bu çabalarımızın gerçek karşılığını ise sadece ve sadece “Yüce Divan”da görmeyi ümit ediyoruz. Kitabımızın ısrarla vurguladığı şekliyle düşünüyoruz, düşünmek yazmayı da beraberinde getiriyor. Düşünmek, zihne yazmak değil midir? Bu yüzden düşünen bütün insanları, yazar olarak kabul etmek lazım. Biz onlar gibi olmayalım, dedik. 80 öncesinin yıllıklarını anlamakta zorlanmıyorum; ama sonrası sanat, özellikle de şiirde yön değiştirdi. İslami kesim şiirde atak hâle geldi, onlarca etkili ve çalışkan genç şair çıkardı, bunu kabullenmekte zorlandı karşı cephe. Hâlbuki onların militanlıkları, rahat koltuklarda oturmaları nedeniyle göbek bağlamış, miskinleşmişti. Bunu kabullenmekte zorlandılar, koltuklarından kalkıp dışarıya çıksalar ve kitapçıları gezseler, dergileri karıştırırsalar, durumun İslami kesim lehine nasıl da değiştiğini göreceklerdi. Bunu yapmadılar, bilhassa onların kimi yaşlı şairleri, Müslüman şairler üzerinden İslam’a saldırıya devam ettiler, yayın organları tarafından ise kollandılar. Toprağa yüzleri dönük olan o kişiler adına üzüldük; çünkü onların kalpleri Batı topraklarında atsa da onlar, evet onlar, mühürlenmiş bir yanlışya dö-

nüşmüşseler de bizim insanımız, bizim kandırılmış zavallı insanımız.

Şahsen birçok dostum gibi ben de fikrinsel ayrılık yaşadığımız farklı dünyalara mensup kimi edebiyat çevrelerinin haksızlığına uğradım, öfkelen dim, polemikler yaşadım, fiili saldırılara uğradım, bunları yazdım, dergilerde ve sosyal medyada rumuzlu hakaretler edildi şahsıma. Yıllık hazırlamaya başlamadan önce zihnimi temize çekmeliydim, evet, yıllığın başına geçtiğimde bir Alzheimerli gibi tüm o yaşadıklarımı unuttum. Bunu başaramasam yıllık girişiminde bulunamazdım. Hz. Alî'nin Hendek savaşında, yüzüne tüküren müşrike karşı öfkesine hakim olmasını, nice zamandır kendime örnek almaktayım. Bir tepkinin karşılığı olarak okunmak istemiyoruz, bir ihtiyacın sonucuyuz. Adaleti gözeten yıllıkların artmasından yanayız, farklı perspektiflerden bakılmaya, tartışılmaya ihtiyacı var şiirimizin, bizim gibi birçok penceresi olsun istiyoruz, bu yıllığı, kimseyi ötekileştirmeden şiirimize bizden bakmak isteyenler için çıkarıyoruz. Sadece bugünleri değil, gelecek nesilleri de düşünerek adımlarımızı atıyoruz. Edebiyat dışı baskılara hiçbir zaman pirim vermedik, vermeyeceğiz. Düşündüklerimizi yazmaya devam edeceğiz. Derdimiz, biz değiliz, merkezimizde hakikat var. Popüler olmaksansa unutulmayı yeğleriz. Yaptığımız iyi işlerle anılmak, nam salmaktır gayemiz.

Geçmiş yıllarda yıllığa alınmayan ustaların çığırkanlık yapımlarından, kendi şiirlerine inanmadıkları sonucuna varmamak elde değil. Arada bir girmeyiver yıllığa kıyamet mi kopar, şairliğin elinden mi alınmış olur? diye sormak isteriz onlara, İlhan Berk'in şu sözünü hatırlatalım: "Antolojilere, dergilere, ben sondan başlarım hep, çünkü baştaki insanları zaten biliyorumdur." (195, Kanatlı At) Şu adamın şu şiiri benimkinden sanki daha mı iyi, diyenler de olacak; fakat tek şiirlik başarıdan ziyade, bütünlüklü bir eser, üslup ve onu destekleyen poetik metinler bizim seçkimizde etkili oluyor. Özellikle de genç yeteneklerin bir derginin mutfağında olması, diğer bir önemli ölçütümüzdür, gelecekte iyi ürünler verebileceği anlamına gelir, onlardan yıllığa en azından bugün

için ortalama diyebileceğimiz şiirler alarak onları desteklemenin gereğine inanmaktayız. Gençlerden var olmakta direten nitelikli bir yükseliş; ustalardan ise nitelikli bir süreklilik bekliyoruz. Malum, gençlerden oluşan ve çoğu Dil ve Edebiyat dergisinde yazan bir edebiyat ortamımız var. Şu nostaljik sözü hep duyarız: “Eskiden ediplerimiz kiraathanelerde buluşup muhabbet ederlermiş, tartışır, sonra o tartışmalarını yazarlarmış, kanlı canlıymış edebiyat”, doğrudur, metropol kent İstanbul’da artık yalnızlık moda, fakat cemaat adabı görmüş kişileriz biz, geleneği sürdürmekteyiz. Usta-çırak ilişkisine inanmaktayız. Edebiyat için toplanıyor, konuşuyor, tartışıyor, birbirimize imreniyor, itici güç oluyoruz. Niçin elitist takılalım ki, bu keyifli verimi okurla paylaşmayalım ki dedik. İstisnasız, ulaşabildiğimiz bütün dergileri taradık, çıkan yeni şiir kitapları hakkında yazmaya çalıştık, yıllıkta alışlagelen şekliyle bir gerilim yaşanmasın, panayır havası essin istedik. Elbette küçük tartışmalar, çatışmalar her panayırda olur. İşte en önemlisi, yıllıkla ortama bir canlılık katmak, gelecek nesiller için not düşmek istedik; ama istemedik dergilerin indeksi olmak ya da kültür haberciliği yapmak, zaten onlarca gazete ve internet sitesi bu alanda yayın yapıyor. Yıllığın karmaşık hâle gelmesine neden olabilecek bütün fazlalıklardan arınmasına gayret ettik. Sayfalarımızı, daha çok şiire ve eleştiriye ayırdık. Öte yandan, seçtiğimiz her şiiri mükemmel bulduğumuz sanılmasın, hele de bizden önce doğmuş ve şair kabul edilmiş, hâlâ en azından ortalama ürünler veren isimleri görmezden gelemezdik. Edebiyat kamusunun, şair silsilesinin halkaya kabul ettiği isimleri yok saymaya, bir yıllığın gücünün yetmeyeceğini tahmin edersiniz.

Evet, tarafgiriz, iyi şiirin, duruşun, yerli duyarlılığın, hakikatin tarafgiriyiz; karşıyız zararlı, zayıf şiire, kaypaklığa, Batı endeksli kendi medeniyetimize karşı düşmanca düşünmeye.

Yıllık panayırımıza hoş geldiniz.

Hilmi Yavuz ile Söyleşi

Üzeyir İlbak, Zafer Acar, Abdullah İlhan,
Aykut Nasip Kelebek

Şiir Anıtlarından Hilmi Yavuz'la
Şiir, Kültür ve Medeniyetimiz Üzerine Konuştuk
[O, Altmış Yıldır Dil Evimizin Sahiplerinden]

Niçin onca şair arasından Hilmi Yavuz'la söyleşi yapmayı seçtik? Bu sorunun cevabı açık: 77 yaşındaki üstat şair Hilmi Yavuz, ömrünün 60 yılını gözünü kırpmadan şiire vakfetmiş bir entelektüel. Velut. 2012'de "Yara Şiirleri", pek çok genç şairi kışkandıracak denli, çağın tazeliğini-kokuşmuşluğunu-endişelerini ve kaosunu yansıtan bir kitap. Hilmi Yavuz'la değil de sanki şiir tarihinin kendisiyle söyleşi yaptık. Hilmi Yavuz, hâlâ yepyeni fikirler üreten zihniyle bizi aydınlattı. Onun enerjik ve çok şey söyleyen konuşmasını sizlerle şiir tarihimize de not düşerek paylaşıyoruz.

Z.A. Merhaba üstat,

H.Y. Merhaba Zafer Acar, hoş geldiniz, böyle kalabalık geleceğinizi nasıl da tahmin etmiş, geniş bir masaya oturmuşum.

Z.A. Evet, hatta bir sandalyeye daha ihtiyacımız olacak, sizinle konuşma yapacağımızı duyan gençler, ısrarla kendilerini bize davet ettirdiler.

H.Y. Tabii, buyursun otursunlar. Umarım hepiniz iyisiniz.

Z.A. Sağ olun üstat. Üzeyir İlbağ'la tanışmıştınız, Dil ve Edebiyat dergisi genel yayın yönetmeni. Abdullah İlhan, Marmara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde okuyor, Baki Ayhan T'nin de öğrencisi. Aykut Nasip Kelebek sizin eski üniversiteniz Mimar Sinan'da Edebiyat Fakültesi'nde.

H.Y. Çok iyi. Hoş geldiniz.

Ü.İ. Hocam, derginin son sayılarını takdim etmek isterim.

H.Y. Maveraya sayısı bende vardı zaten. Son sayı elime ulaşmamıştı.

Ü.İ. Dil ve Edebiyat dergisinin 48. sayısında sizinle Medeniyet üzerine yaptığımız söyleşiyi kapağa taşımıştık, o sayıya bakabildiniz mi? “Hakikat Boşluğu”...

H.Y. Evet, baktım. Medeniyet meselesi, aslında, ne yazık ki Yahya Kemal'den bu yana çok pozitif bir mesele olarak, yani İslam'ın en temel meselelerinden biri olarak ele alınmış. Tam tersi, sanki çok olumsuz bir şeymiş gibi medeniyet meselesi konusunda da başta İsmet Bey (Özel) “Üç Mesele”de söyledikleriyle insanların kafasını karıştırdı. Sayın Özel, anlam itibariyle ‘İslam’ın kendisi zaten bir medeniyettir. Ayrıca medeniyete bir ihtiyaç yoktur’ ne demek? Medeniyet konusundaki bu olumsuz yaklaşım, maalesef Akif’in “Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar” dizesi, Avrupa medeniyetinin bütününe teşmil edilerek okunması gibi bir maluliyet yarattı. Bu ne demek? Avrupa medeniyeti zaten tek dişi kalmış canavar mı? Hayır. Akif bunu, Çanakkale Savaşı üzerine, Avrupa'nın sömürgeci ve barbar tarafını vurgulamak için söylüyor. ‘Tek dişi kalmış canavar’ Avrupa medeniyetinin kendisi değil, Danté, Homeros, Leibniz, Hegel ... değil. İngiliz Fransız vs. sömürgecilerin, kolonyalistlerinin o kanlı güçlerinin yükseldiği anlamında söylüyor bunu. Onun bu bakışını, bütün medeniyetlerin, Avrupa medeniyetinin üzerine teşmil etmek gibi bir zihinsel maluliyet, maalesef çok uzun bir süre, zaman zaman söylediğim gibi İsmet Beyin marifetiyle (!) ortama hakim olmuştur.

Z.A. Ben, ilk gençlik yıllarımda okumuştum, yakın zamanda ikinci defa okudum “Üç Mesele”yi, ilk okuduğumda anlamakta zorlanmıştım, ikinci okuyuşumda gördüm ki İsmet Özel İslamiyet’i öğrenip içselleştirmeden yorumlamaya çalışmış, çoğu yerde Kur’an’la çelişiyor.

H.Y. Yalnız Kur’an’la mı Hadis-i Şeriflerle de.

Z.A. Batılı bir kafayla bakıyor, hatta çok kaba, Marksist bir kafayla bakıyor meselelere. Marksist geçmişinden kurtulamamış,

Kur'an'la birebir çelişen fikirlerini ise Kur'anı'yımış gibi savunuyor.

H.Y. Bir ara adamı öylesine kültleştirdiler ki, neredeyse 3. fikri kaynak oldu: 'Kur'an, sünnet, İsmet' diye konuşanlar oldu.

Ü.İ. Bir dönem oldu evet, hatta 'Şiir Okuma Kılavuzu' yayımlandıktan sonra, İsmet Özel'in, şiiri vahiy yerine koyduğunu düşünmüştüm. Bu düşüncemi kendisiyle de paylaştım.

Z.A. Yani, "Şiir Okuma Kılavuzu" bana da Batılı bir şairin kaleminden çıkmış bir kitap gibi gelmiştir hep. Batılı referanslar uçuyor havada, ama yerli şiiri es geçmiş, bir defa hele de şiirde, yerli şiiri ve poetikaları görmezden gelersen, zamanla o milletin evlatları tarafından görülmezsin.

H.Y. Bir defa ben size bir şey söyleyeyim: Adam [İ.Ö.], şiir tarihimizi bilmiyor. Yani divandan bir beyit ver, mümkün değil, okuyup anlayabilmesi ve onun medlulünü keşfedebilmesi için çalışmak gerekiyor. Doğru dürüst Osmanlıca bildiğinden emin değilim, Arapçanın birtakım incelikleri vardır, onların farkında olduğundan da emin değilim.

Z.A. İstiklal Marşı Derneği'ni kurdu ya, davet edildim, gittim, dinleyeyim dedim. Türkiye'de, hele de İstiklal Marşı Derneğinde %80 oranında Rus Tarihi örnekleri verdi. Düşünebiliyor musunuz, böyle bir şey olabilir mi? Oradaki topluluktan bir tanesi rahatsız olmadı bu durumdan.

H.Y. Adana'da bir ilçede toplantı yapılmıştı, dağda, yine İstiklal Marşı Derneğinde, 15 kişi falan vardı. Bilmiyorum, 'youtubed'an gördünüz mü? Kendisi, İstiklal Marşı'nı yeniden bestelemiş.

Ü.İ. Bir arkadaş bana gönderdi, dinledim. İstiklal Marşı mevcut haliyle zor okunan bir metin. İsmet Beyin o okuyuş biçimi çok daha problemlidir.

Z.A. Hakikatten ya, ama son dönemde İsmet Özel'e hiçbir şey dememek lazım, çünkü o zaten kendi kendini ayağından vuruyor.

Ü.İ. Erba'n'den sonra İsmet Özel yok zaten, Bir Yusuf Masal'nın

şiiir olmadığımı düşünüyorum. ‘Yusuf ile Züleyha’ mesnevi tarzının kötü bir örneği. İsmet Bey artık şiiir yazmıyor. Irk ekseninde beylik söz çoğaltıyor.

H.Y. Hele son şiiirleri tam bir kepezelik, kendi sitesinde yayınladığı şiiirler var “Zom Tohumu” diye.

Z.A. Ece Ayhan’nın şiiiri hakkında şiiüphelerim var diyorsunuz ya, aslında şiiir değil diye bir sonuç doğuyor söylediklerinizden, bence İsmet Özel, bu son döneminde Ece Ayhan’dan etkilenmişse benziyor. Bir de “şiiirin en son sınırına ulaşmak istiyorum” diyor. Yani işin garibi inanıyor yazdıklarına.

Ü.İ: Gençler çok cesur laflar ediyor, Üstat.

Z.A. Üstatlar da bizim yaşlardayken konuşuyorlardı böyle.

H.Y. Ve çokça, hatta cahilce konuşuyorduk.

Z.A. Fakat siz, isabetli bir şekilde erken yazmaya başlamamış, ciddi bir birikimden sonra kalemi elinize almışsınız. Bu yüzden az çelişkiyle gidiyorsunuz, bu önemli, erken yazan çoğunlukla yanılıyor. Yanlış mı düşünüyorum?

H.Y. Doğru söylüyorsun, ayrıca bu sadece düzyazılarım için değil, şiiirim için de geçerli. Edip Cansever 20 yaşındayken, 1947 yılında Ömer Edip Cansever imzasıyla “İkindi Üstü” diye bir kitap yayınlamış. Sonradan o kertede nedamet getirmişti ki, hem adından Ömer’i atmıştı, hem de o kitabı kendi biyografisinden çıkarmıştı. Biyografisine bakarsanız ilk kitabı olarak “Dirlik Düzenlik”i zikrettiğini görürsünüz. “İkindi Üstü” diye bir kitap sanki yoktur, ama maalesef Yapı Kredi yeniden Toplu Şiiirleri’ni yayınladığında, Bedirhan Toprak, o kitabı da doğrudan doğruya yeni baskıya aldı. Edip Cansever’in reddettiği, o benim kitabım değil dediği kitap yayımlandığında Cansever: ‘İkindi Üstü, Ömer Edip Cansever’in kitabı, ben Edip Cansever’im’ dedi. Kendi sağlığında Cem Yayınlarının yayınladığı Toplu Şiiirler’de -bizzat kendisinin hazırladığı kitap-, o ilk kitabı yoktur. Reddetti adam, benim değil, dedi. Bir tür vasiyeti bu. Şunu söylemek istiyorum, erken şiiir yayınlamak, erken kitap yayınlamak aynı ölçüde

sakıncalı. Benim arkadaşlarımla çoğu böyle bir hataya düştü. Örneklerden biri Kemal Özer, Allah rahmet eylesin, o da çok erken bir tarihte, 1959 yılında şiirlerini yayınladı. Daha sonra o kitaptaki bazı şiirlerden utanç duyduğunu ifade etmişti. Ben, 33 yaşında yayınladım, o 23 yaşında.

Z.A. Toplu şiirlerinizde şunu gördüm: Baştan sona şu an yazılmış ve bütünlük gözetilerek ortaya konulmuş gibi. Kitap, Hilmi Yavuz'a seslenerek ve geçmişteki bütün şiirleri (aşkları) siz yazmışçasına ironik bir gerçeklikle başlıyor. Hakkınızda bir yazı çalışıyorum, orada da bu konuya değindim: “bütün o aşkları yazdı da ne oldu” Daha ilk şiirin ilk göstergesi nasıl oluyor da “bütün” göstergesi ile başlıyor. Hilmi Yavuz kitaptaki ilk şiirin daha birinci kelimesiyle şiir geleneğine bağlanıyor, kendinden önceki bütün ozan-şairlerle özdeşleşiyor adeta büyük bir imgeye dönüşüyor ve soruyor: “Hilmi Yavuz, bütün o aşkları yazdı da ne oldu” ilk mısraı da Homeros’tan Fuzulî’ye, Şeyh Galip’ten Yahya Kemal’e kadar bütün o şairlerin kendisi olduğunu vurguluyor ve şairler zümresinin vahdet-i vücuduna dikkat çekiyor.

H.Y. Bu çok doğru bir tespit.

Ü.İ. Dil ve Edebiyat’ın Ocak 2013 sayısında M. Attila Maraş bir ‘Hilmi Yavuz’ şiiri yazmış. Biri “Hilmi Yavuz sizde ne zaman şiir yazmaya başladı” diye sormuştu. Ben de üstat henüz bizde yazmaya başlamadı, dedim. [Birlikte adı geçen şiir okundu.]

Z.A. Abdullah İlhan, 20 yaşında, çok sevdiğimiz mısraları var. Bu aralar sizi inceden inceye okuyorum ya, bir baktım Abdullah’ın çok sevdiğimiz bir mısraı sizden etkilenilerek yazılmış. Çocuk yıkıldı.

A.İ. “Kırılıp düşerse dökülen ben olurum.” mısraınız, beni bir hayli etkilemiş olacak ki şiirime çaktırmadan dâhil olmuş.

H.Y. Çok olağan bir şey bu evlat, ben uzun bir süreden beri, hiçbir şiirin bütünüyle özgün olabileceğini düşünmüyorum, zaten Avrupalı şiir kuramcıları da böyle söylüyorlar, şu ya da bu biçimde, bir şiir, kendinden öncesine atıfta bulunmuyorsa, o şiir edebi değildir diyorlar; yani bizim

atıfta bulunmayı bir türlü intihal, çalıntı diye düşündüğümüz şeyi, onlar, bir tür edebilik kriteri olarak düşünüyorlar. Kaynak da vereyim size: “Karanlık Yayınları”ndan çıkan bir kitap vardır, Kubilay Aktulum’un “Metinlerarası İlişkiler” kitabı. O kitaba bakın, metinlerarasılık meselesinin bizde idrak edildiği ve alımlandığı biçimiyle ne kadar yanlış olduğunu göreceksiniz. Fazıl Hüsnü bir keresinde bana, “ben yabancı dil öğrenmedim, kasten öğrenmedim,” dedi, “neden üstat,” dedim, “sizler, yabancı dil bilenler, benim şiirimle başka birtakım yabancı şairlerin şiirlerini karşılaştırıp bak işte Fazıl Hüsnü Dağlarca buradan almış, diyeceksiniz,” dedi. Yani şiirimize, özgünlüğü bu kertede önemseyen bir anlayış hakim olmuştur. Hiç böyle bir şey yok, her şiirin bir öncesi vardır.

Z.A. Ama bu, sizin 80’li yıllarda vurgularınızla kabul edildi bence, onun öncesinde pek kabul görmüyordu.

H.Y. Doğru, çok doğru, ama konuyu doğru bir mecraya oturtmak gibi bir meselemiz var.

Ü.İ. Usta çırak ilişkisi bunun için var, aksi halde olmaz ki bu.

H.Y. Kesinlikle.

Z.A. Üstat, sizden önceki yazarların düzyazılarında, poetik metinlerinde bir tane bile referans yok. Batılı yazarların fikirlerini kendilerininmiş gibi sunmuşlar. Metinlerarası bir şey değil bu. Zaten o dönemde, söylediğinize göre metinlerarasılığa da karşılırmış ya. Siz entelektüel bir şair olarak bu yanlış tarzı da değiştirdiniz sanki.

H.Y. Evet, ama olması gereken bu.

A.İ. Üstat siz yazmıştınız. Shakespeare ve Dante için de intihal sözü kullanılmış.

H.Y. Onu ben yazdım, Tanpınar’ın bir makalesi var, Kültür Haftası dergisi çıkarıyorlar. 1936 yılında bir yazı kurulu var ki, Türkiye’nin bütün entelijansiyası orada. Başta Yahya Kemal olmak üzere, bütün üniversite hocaları vs. hepsi orada, esaslı kadrosu olan bir dergi. Haşim’in bazı şiirlerinin intihal olup olmadığı konuşuluyor. Yahya Kemal, o kadar

sağduyulu bir şey söylüyor ki, ‘intihaldir, çalıntıdır gibi son derece genelleyici bir yaklaşımla bakıyoruz; değişik şeyler var: Anıştırma var, telmih var, benzetme var’ diyor vs. Bütün bunlar arasındaki nüansları hesaba katmak lazım, telmih başka şey, anıştırma başka şey, çalıntı bambaşka şey, ama biz gayet toptancı bir şekilde yaklaşıyoruz meselelere. Bakın bir şey tespit ettim: Yahya Kemal’in “Sessiz Gemi”sinin ilk dizesi ile Baudelaire’in bir dizesi arasında çok büyük bir benzerlik var, daha önce Yahya Kemal hakkında Zaim Güvenli bir kitap çıkarmıştır, orada da var. Yahya Kemal’in “Artık demir almak günü gelmişse zamandan/Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan” dizesi ile Baudelaire’in şu dizesi: “Ölüm yaşlı kaptan vakit geldi demir alalım” arasındaki büyük benzerlik. Şimdi bu intihal midir değil midir? Bence Yahya Kemal Baudelaire’den daha yumuşak, saf ve başarılı. Bu dizeye bakarak bunları söylemek mümkün. Neden? Çünkü Baudelaire o şiirin ve o yolculuğun ölümle ilgili olduğunu söylüyor. Baudelaire şiirin ilk dizesinde bir işaret koyuyor, hani şehre girerken işaretler vardır ya istikamet gösteren... Şair ölüm, yaşlı kaptan’la o şiiri en başında ölüm şiiri olarak okumaya yöneliyor okuyucuyu. Yahya Kemal’e bakın, kaptanın kimliği yok. O geminin ölüm yolculuğuna çıkabileceği gibi, başka birtakım yolculuklara çıkacağı şeklinde de okunabilmesi mümkün. Ama Baudelaire, şiiri sınırılıyor, neredeyse manzume gibi bir tek anlama mahkûm ediyor: Bu yolculuk başka bir yolculuk değil ölüm yolculuğu. Yahya Kemal öyle değil bütün bunları hesaba katarak karar vermek lazım. Bağlamı çok farklı en azından, bağlamı genişletiyor. O [*Yahya Kemal*], şiirin sadece ölüm bağlamında okunmasıyla sınırlı bir okuma getirmiyor. Ama Baudelaire getiriyor.

Ü.İ. Baudelaire bu coğrafyada, bu topraklarda, bu kültür ve medeniyet ortamında yaşasaydı, belki durumu fark edebilir şiirini de bu çerçevede inşa ederdi. Yahya Kemal’in birikimi ve mensubu olduğu kültür-medeniyet mirası onu farklı kıldı.

H.Y. Bence de. Ankara’da Akif ile ilgili bir toplantı yapıldı, Kültür Bakanlığı beni de davet etmişti. Orda bir konuşma yaptım. Akif müzesinde

dedim ki “Müslümanlar şimdiye kadar -Akif’e hiç itirazım yok- büyük şair vs. Ama Akif’in yanı sıra en az Akif kadar önemli bir başka şair var, medeniyetin şairi, Yahya Kemal var. Siz, Yahya Kemal’in tabiriyle, ‘akaidin şairi’ Mehmet Akif’i hep öne çıkardınız. Hiç itirazım yok. Ama aynı zamanda medeniyet diye bir meselemiz var ve bu meselenin gündeme taşınmasında birinci derecede önemli rolü oynayan Yahya Kemal’dir. Eğer o olmasaydı Tanpınar olmazdı, dedim. İkisini birlikte anacaksınız bundan sonra, eğer anmıyorsanız beni çağırmayın, dedim. Sadece Akif üzerine konuşmak söz konusu olacaksa, beni çağırmayın, dedim. Âkif ve Yahya Kemal’i birlikte konuşmak lazım. Medeniyetimizi hem akaid hem de kültür-medeniyet üzerinden iki şairi birlikte anacaksak toplantılara iştirak ederim.

Z.A. Mehmet Âkif için yapılan bir toplantıda, Mehmet Âkif’i Yahya Kemal’le karşılıklı okumaya tabi tutamazsınız diyebilirler mi?

H.Y. Yani, meselenin önemi adına ben söyledim, tabi demiyorlar da.

Ü.İ. Hatta ben bir yerde söylemiştim, haddimi aşarak söylüyorum. Bu iki şaire Tevfik Fikret’i de ekleyin demiştim. Çoğunluğa göre haddimi aşarak söylüyorum ‘Cumhuriyete geçerken yeni toplum inşasının dili bu üç önemli şairin şiiri üzerinden kurulmuştur. Bunlar öncü üç önemli şair. Cumhuriyete geçerken o büyük kırılma, bu şairlerin şiiri üzerine inşa edildi. Ancak bu gün ne Akif’i anlıyoruz ne Yahya Kemal’i ne de Fikret’i. Türkçe yazan şairlerin şiirlerini komik bir ifade ile Türkçeye tercüme ediyoruz.

Z.A. Ne sol ne sağ, ne şu ne bu, ne öteki ne beriki... Hilmi Yavuz olmayı başardınız. Yahya Kemal’i şiirimizin başucuna koyuyorsunuz. Dolayısıyla onun talebesi olan Tanpınar’ın bir sözünü hatırlatıyorsunuz bana: “biz ne Doğulu ne Batılıyız, biz biziz.” Evet, siz de milletimiz gibi bir birey-bütün olarak kendinizden başka bir yere dahil değilsiniz. Tabii bu başarınızın arkasında, içinde yer alıp zamanla yıktığınız ideolojiler var, öte yandan imajlarla kurduğunuz fikirler. Bu anlamda kendinizi tamamlamakla birlikte Milletimizin şairi olmayı da başardınız, diye düşünüyorum.

H.Y. Yani böyle bir konumu hak ettiğimi düşünüyorsanız, beni sonsuz memnun eder bu. Gerçekten benim bu ülkenin en azından entelektüel tarihiyle birebir mutabakat ilişkisi içinde olduğum anlamına gelir. Amaçladığım buydu zaten. 19. Yüzyıl'dan itibaren Batılılaşma ya da modernleşme süreci başlamış. Bu süreç, geleneği bütünüyle tasfiye edememiş. Zaten böyle bir şey mümkün değil. Hiçbir modernist hareket, ne kadar radikal olursa olsun toplumu tamamıyla köklerinden söküp atmak gibi bir gayeyle yola çıkmış olsa dahi, geleneği bütünüyle tasfiye edememiş, edemeyecektir de. Bunu ben söylemiyorum, Anthony Giddens “Modernliğin Sonuçları”nda söylüyor. 19. asırda bir modernleşme süreci var. Bu modernleşme sürecinin yanı başında ise tasfiye edilmesi konusunda büyük gayretler sarf edilmesine rağmen mevcudiyetini sürdürmüş bir gelenek. Dolayısıyla biz, hem modern hem de geleneksel bir toplumuz. Bizim zihin tarihimiz, ‘siz hem modernsiniz hem de gelenekselsiniz’ diyorsa, şiirimizin de böyle olması gerekiyor. Bugün bir Türk şairi kalkıp biz Avrupalı olduk, biz modern olduk, bizim Yahya Kemal’le, Baki Efendi, Fuzuli, Karacaoğlan, Pir Sultan, Yunus Emre’yle ne ilgimiz olabilir? Biz Baudelaire, Eliot, Rilke okumalıyız diyorsa, gayr-ı sahih bir konuma düşmüş olur. Entelektüel tarihimizin sadece bir yanıyla aidiyet kurmuş olur. Bunun tersi de doğru: Biz Avrupalı değiliz, biz Müslüman ve geleneksel bir toplumuz. Bize ne Baudelaire’den, bize ne Rilke’den, bize ne Elliot’tan. Bize Yahya Kemal, Baki, Akif, Hafız, Fuzuli, ... lazım diyorsa bu da gayr-ı sahihtir. Yahya Kemal ve Ahmet Haşim’de de hem modern hem geleneksel olan vardır; hem Baudelaire, hem de Nedim vardır. Haşim’e bakıyorsunuz, aynı şey Haşim için de geçerli: Haşim’de Şeyh Galip var, zaten Şeyh Galib’e neler borçlu olduğu konusunda yazılmış en azından üç tane makale biliyorum. Ayrıca Haşim’in Avrupalı simbolist şairlere yaptığı metinlerarası atıflar üzerine, başta Nihat Çetin Hoca olmak üzere yazılan makaleler var. Aynı şey Asaf Halet Çelebi için de söz konusu: Asaf Halet Çelebi

bir taraftan Sürrealist, bir taraftan Mevlevi. Necatigil de öyle: Onun bir tarafında Alman şiiri, diğer tarafında bizim geleneksel şiirimiz var. Böyle bir program varken, önümüzde aile ağacı varken, bu aile ağacına intisap etmiş olmak gibi bir mesele önemlidir. Ben şiirimi öyle kurmak istiyorum, diyorsan; bunu yapabilmek için hem Batı şiirini bileceksin hem de bizim şiirimizi bileceksin, öyle yağma yok. “*Al eline kalemi, yaz başına geleni*”. Öyle şey olur mu? Bu memleketin şairi olmak öyle kolay değil. Bu, memleketin entelektüel tarihi ile yani bize hem Doğulu, hem Batılı, hem geleneksel, hem de modern olmayı dayatan entelektüel tarihi ile birebir mutabık olmayı gerektirir. Ancak o zaman, sen bu memleketin şairi olursun. 21. yüzyıla gelmişiz; ne o, ne öteki - ne züppe, ne molla... Bunun ortası var ve bu ortayı pekâlâ Yahya Kemal, Haşim, Necatigil ... gibi şairler yakalamışlar. Böyle bir soy ağacını, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, ondan sonra da Necatigil, Asaf Halet Çelebi meydana getirebilmişler. Ben de kendimi bu ağaca ekledim, benim şiirimde bu soy kütüğüne göndermeler vardır ve bundan çok memnunum. Allah'a çok şükrediyorum. Yahya Kemal'le Ahmet Haşim'in açtığı benim de girdiğim bu yolda, bunu devam ettiren şairler var ve bu çok önemli bir şey. Geleceğe, gelenekle bağlantı kurabilen bu şairler kalacaktır, bana sorarsan. Eğer bir şair, kendi medeniyet tarihiyle mutabık değilse geleceğe kalmaz. Memleketin şairi olmayı bu manada anlıyorum.

Z.A. İkinci Yeni şairlerine baktığımızda, onların bir geleneğe, yani hayatlarında çoğunlukla geleneğe yaslanma gayretleri var. Sizin de dikkatinizi çekmiştir elbette, ben onların biraz da sıcağı sıcağına Behçet Necatigil'den etkilenip geleneğe kaydıklarını düşünüyorum. Memleketin şairi olmanın bu yoldan geçtiğini hissetmiş olabilirler mi? Bir ikincisi de, Sezai Karakoç'u ayrı bir yere koyarak söylüyorum, İkinci Yeni şairleri bu anlamda köksüz kalıyor, bu memleketin şairi olamadılar. Daha çok Batılı görünüyorlar. Her ne kadar hayatlarının sonlarında Yahya Kemal deseler de Yahya Kemal onlarda eklektik

duruyor, hatta lafta var, şiir icraatlarında yok... II. Yeni'nin Yahya Kemal'le kendilerini geleneğe bağlamaya çalışmalarını siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

H.Y. Şimdi şunu söylemek istiyorum Zafer Acar. II. Yeni'nin hakkını yemeyelim. Başta Cemal Süreya olmak üzere, çok uzun bir süre, 1940'lardan 1950'lerin ortalarına kadar, neredeyse 15 yıl süren bir Garip sultasına, Garip diktatörlüğüne son vermişlerdir. Orhan Veli 'şiirin başka sanatlarla tedavülü söz konusu değildir, şiir, şimdiye kadar tamamen mutlu azınlık için yazılmıştır, bundan sonra şiir, çalışan sınıfların zevkine hitap etmek için yazılacaktır' gibi yaklaşımlarla, bana sorarsan 15 yıl süreyle Türk şiirini ifsat etmiştir. Gerçi Orhan Veli de Melih Cevdet de çok daha sonra bu yaklaşımlarından rücu etmişlerdir. Orhan Veli'nin Garip döneminde yazdığı "Ne atom bombası/Ne Londra konferansı/Bir elinde cımbız/Bir elinde ayna/Umurunda mı dünya" şiiriyle, mesela "Denizi Özleyenler İçin" şiiri: "Gemiler geçer rüyalarım da allı pullu gemiler/Damlar üzerinden/Ben zavallı ben yıllardır denize hasret/Bakar bakar ağlarım/Hatırlarım ilk görüşümü dünyayı" şiiri arasında dünya kadar fark var. Yani kendisi de o şiirin, maalesef Türk şiirini ifsat ettiğinin farkındadır ve ondan vazgeçmiştir. Ne yazık ki bu farkına varılmamıştır.

Z.A. Farkına varılmamış mıdır, varılmak mı istenmemiştir?

H.Y. Belki de varılmak istenmedi, o konuda bir şey söyleyemem, olabilir de, ama şu var, ya farkına varılmıştır ya da farkına varılmak istenmemiştir. Ama ortaya nasıl bir tablo çıkmıştır, biliyor musunuz? Bu farkına varılmazlık ya da varılmamış gibi görünmenin akıbeti ne olmuştur, biliyor musunuz? İpe sapa gelmez ve Garip dönemi şiirlerinin en kötü örnekleri 15 yıl boyunca Türk şiirine hakim olmuştur. Buna karşı çok önemli bir çıkışları var; ama bu çıkışla böyle bir medeniyetin şairi mi idiler? Benim koyduğum kriterlerle hem Doğuya, hem Batıya, hem Modern, hem geleneksel olana açılmış kimlikler miydiler? Değillerdi. Ama Cemal Süreya'nın da, Edip'in de, Turgut'un da, İlhan Berk'in de

son derece lirik şiirleri var, bu lirizmi göz ardı etmemek lazım. Orhan Veli'nin tamamen espriye, nükteye dayalı şiirlerine karşılık ince bir lirizmle geliyor olmaları da çok doğru bir şey. Bu anlamda haklarını teslim etmek gerekir, retoriğe karşı liriği savunmuşlardır, bu çok önemli bir şey. Ama o soy ağacının şairleri midir, yani şiirlerinin hem doğulu hem batılı hem geleneksel hem modern olması mümkün müdür? sorusunun cevabı: Hayır! O anlamda memleketin şairleri değildir.

Z.A. Bizim geleneksel sanatımızda, bilhassa tasavvuf üzerinden bakılacak olursa soyutlama son derece önemli yer tutar. II. Yeni'nin de, yine Sezai Karakoç'u ayrı tutuyorum, soyutlama arayışlarından bir karmaşaya, imge kaosuna vardığını görüyoruz. Hâlbuki Osmanlı şiiri Sebki Hîndî ile soyutun zirvelerine varmış. Bu anlayışın bizim şiirimizdeki en önemli temsilcisi Nailî ve onun etkisinde kalan Şeyh Galip'te ya da Batı'dan bir örnek vermek gerekirse Rimbaud'da gördüğümüz şekilde sizde de eylem ve soyut kavramların şaşırtıcı düzeyde bizi yeni derinliklere salan somutlayıcı anlamlarıyla karşılaşırız. Meselâ “*diz dize oturuyor bakışlarımız*” mısraı. Soyutlama konusunda sözü size bırakmak istiyorum.

H.Y. Şimdi, soyut-soyutlama meselesi, bence Necip Fazıl'ın poetikasında çok açık ve seçik bir biçimde ifade edilmiştir. Diyor ki Necip Fazıl: Şiir teşhisten tecride, ilim ise tecritten teşhise gider. Yani şiir, Asaf Halet Çelebi'nin tabiriyle somut malzemeyi kullanarak soyut ya da mücerret bir alem inşa etmektir. 'Soyutlama için soyutlama!' Necip Fazıl öyle değildi! Necip Fazıl soyutlama derken, mesela Orhan Okay, Necip Fazıl'ın ilk kitabındaki “Örümcek Ağrı” şiirini örnek veriyor: “Örümcek Ağrı” müşahhas bir şiir. Niçin müşahhas, çünkü tasvir edilebilir bir şiir, tasvir edilebilir olması şöyle: Orada sekizgen biçiminde, kendi içinde birtakım şeylerle, ipliksi dokularla örülmüş bir şey, içinde bir örümcek var, müşahhas bir şey, somut bir şey, ama örümcek ağının bir soyutlamaya, insanın metafizik durumunun karmaşıklığına gönderme yapan bir muhtevası var. Yani somutu soyut

için kullanmak, böylesine bir manaya gönderme yapıyorsa, bize insanın o karmaşıklığının -“Örümcek Ağı”nın bizi içine alan o metafizik ağı diyelim-, soyut olarak dile getirmek maksadıyla kullanılıyorsa, teşhisten tecrite gitmesinin manası budur. Necip Fazıl bunu çok iyi koruyor. Senin de söylediğin gibi, İkinci Yeni şairleri, tecriti tecrit için yapıyorlar, yani onların bu maksatla, herhangi bir metafizik meseleyi somuttan yola çıkarak “Örümcek Ağı”ndan yola çıkarak, -kaderin ağları soyut bir şiir, böyle bir şey yok, yani ‘sanat sanat içindir’ diye bir laf vardır ya, bu da bunun içindir-, soyutlamayı mutlaka belli bir gaye için yapmak gerekir. Yoksa soyutlama neye yarar? Örümcek ağını anlatmışsın, ama soyut bir medlule delalet etmiyor, herhangi bir şeye götürmüyorsa, ben ne yapayım müşahhas malzemeyi? Mücerret bir alem, Asaf Halet Çelebi öyle söylemiş, mücerret bir alem inşa edilmiş, o mücerret alemin sadece mücerret alem için inşa edilmiş olmaması gerekir, onun bir muhtevası olmak gerekir.

Z.A. Mücerret âlem, kendi kendisine kapanınca okuyucuyu da bunalıma sokuyor...

H.Y. Sokmalı, aslında Necip Fazıl şiiri budur. Necip Fazıl’ın şiiri budur derken, tabii 1934’e kadar yazdığı şiirlerden söz ediyorum, daha sonra metafizik çok daha farklı bir biçime dönüştürülmüştür. Lirik olmaktan çıkarılıp retoriğe dönüşmüştür, bu başka, onu tartışmayacağım, ilk üç kitabından bahsediyorum, “Örümcek Ağı [1925]” “Kaldırımlar [1928]”, “Ben ve Ötesi [1932].

Z.A. Sadece meraktan soruyorum, Rimbaud’daki soyutlamanın boyutu nedir peki?

H.Y. Avrupa şiirinde Sürrealistler haricindeki şairlerde, bizde ise büyük ölçüde Sürrealistlerden etkilenen İkinci Yeni şairleri dışındaki şairlerde, soyutlamanın daima bir muhtevası olmuştur. Soyut sadece bir kalıp, bir form değildir; onun içi doldurulmuştur. Necip Fazıl’ın ilk dönemindeki şiirlerindeki, Rimbaud için de bu sözkonusudur: Soyut’un muhtevası vardır. Çok ilginç bir şey söyleyeceğim: Anatole

France'ın "Edebiyat Hayatı" adlı kitabına baktığınızda, "Lanetli Şairler" diye bildiğimiz, her türlü rezaleti işleyen adamlar, Verlaine, meselâ! Hapse giriyor, Rimabud'yu vuruyor, süflü bir hayat... Zaten hayatları lanetlenmiş, Ama Anatole France diyor ki: "Fransız edebiyatının en Katolik şairi Verlaine'dir."

Z.A. Yazdığı ile yaşadığı farklı bir şey mi?

H.Y. Bana sorarsan hayat şiire dahil değildir, çünkü hayatla yazılmıyor şiirler...

Z.A. Hayatın dışına mı çıkmak gerekiyor...

H.Y. Hayatın dışında değil, ama bakın modern şiirden söz ediyoruz, 'şiir kelimelerle yazılabiliyor, fikirlerle değil'. Ama kelimelerin bence iki fonksiyonu var: Bir hammaliye fonksiyonu, yani sırtlarında anlam taşırlar; ikincisi hamal değildirlere işçidirlere, yani anlam üretirler. Anlam taşımak başkadır, anlam üretmek başkadır.

Z.A. Semantik ile yakından ilgilendim, bu tanım yok okuduklarım arasında...

H.Y: Şimdi nedir hammaliye? Birtakım duygularımız var, insani duygular, diyelim ki, ilk akla gelen aşktır. Aşkımı anlatıyorum, ne diyorum: 'Müthiş seviyorum, sevgilimle el ele tutuştum, yıldızlı bir gecede, deniz kıyısında dolaştım, sevgilim bana sarıldı, ben onu seviyorum' dedim falan... Şimdi bu, duyguların kelimelere taşıtılmasıdır, kelimeler orda hammaliye görevini yapıyor, yeni bir duygu üretmiyorlar. Nasıl üretiyor? Yahya Kemal söylüyor, bunu nerede söylüyor, "Edebiyata Dair" kitabının ilk makalesinde: Orda "Dökülen mey kırılan şişe-î rindân olsun" Şimdi diyor ki, bu kelimeler hammaliye işlevini nasıl yapıyor, bakalım? Dökülen mey kırılan şişe, dökülen şarap, rindlerin kadehi kırılmış olsun, taşınan şey budur... Aynı zamanda bu kelimeler bir manayı da üretiyorlar, dolayısıyla hammaliye görevinin üstünde ve dışında onu aşan bir işlevleri var... İşlevi nedir? Diyor ki, insanoğlunun yıldızının parladığı anlar vardır, yani hepimizin hayatında nadir de olsa bahtiyar anlar olmuştur, o

anlar o kadar büyük bahtiyarlıktır ki dünya umurumuzda değildir. Kadeh mi kırılmış, şarap mı dökülmüş, kelimeler burada böyle bir mana üretiyorlar. Hammaliye görevi, şairin işi değildir. Yoksa al eline kalemi yaz başına geleni... Sevgilim, canım hayatım, ne güzel mehtap vardı, gökyüzünde denizde yakamozlar...

Yahya Kemal'den çok şey öğrendim aslında... Ben kendi deyimlerimle söylüyorum, Yahya Kemal, hamal/işçi ayrımı yapmıyor, ben yapıyorum. Şunu söylüyorum: Kelimelere duygularınızı, fikirlerinizi taşıtmayın; o kelimelerle siz yeni birtakım duygular üretilmesini sağlayın...

Z.A. Metafiziğe ulaşmak mümkündür, bunu biliyoruz, bir de Derrida'nın 'meta-metafizik' diye adlandırdığı bir terim var... Özellikle şair olmanız, bir tarafınızla da felsefe uzmanlığınız nedeniyle size sormak istiyorum: Bu, ütopyik bir şey midir, bizdeki 'ötelerin ötesi' ile denklik içeriyor mu?

H.Y. Yok. Şimdi bu konuda bazı çalışmalar yapılmış, mesela Ian Almond'un yeni bir kitabı çıktı. "*İbn Arabi Derrida: Tasavvuf ve Yapısöküm*", O kitapta aşağı yukarı bunlar söyleniyor, fakat ben bu tür karşılaştırmalardan yana değilim; çünkü bunlar, iki medeniyetin çok farklı bağlamlarda ürettikleri şeyler. Ian Almond'un kendisine de söyledim, 'iki medeniyetin farklı bağlamda ürettiği değerler var' diye. Çok değerli bir arkadaş, akademisyen, bence bu tür karşılaştırmalar sakıncalıdır. Derrida'nın meta-metafiziği ile İbn Arabi'nin tasavvufu arasında birtakım benzerlikler bulmak bizi hiçbir yere taşımaz. Neden taşımaz? Söyleyeyim, çünkü iki ayrı bağlamda üretilmiş şeylerdir, bunun tipik örnekleri var. Rahmetli Hilmi Ziya Ülken bunu çok yaptı. Bu tutumu çok yanlıştı bana göre. Diyor ki: Spinoza'da yaratıcı tabiat ve yaratılan tabiat vardır, 'NATURA NATURANS ve NATURA NATURATA', yani Allah ve tabiat. Ama Şeyh Bedrettin'in Varidat'ında da var diyor, onlarda varsa bizde yok, bu yanlış, Bedrettin'inki başka bir bağlamda söylenmiştir. Dolayısıyla birbirinden çok farklı şeyler, Spinoza'nın yahut işte Hilmi Ziya hocanın tasavvufu... Tasavvuftaki

nefs mertebeleriyle Freud'un id, ego süper-egosu arasında kurduğu paralellikler, diyor ki işte, nefs-i emare iddir. Hilmi Ziya, 1947 senesinde tasavvuf analizi diye bir konferans vermiştir İstanbul Üniversitesi'nde, metni yok maalesef, ama bende var, bunları söylüyor. Bunun dışında, bazı arkadaşlarımız aynı hatayı işlediler, Kemal Sayar gibi mesela... Bunları niye söylüyorum? Hiç kimsenin arkasından konuşmam, bunları yazdım ben. Yani Hilmi Ziya hocanın da -Allah rahmet eylesin-, Kemal Sayar'ın da Freud'la tasavvuf arasında kurduğu ilişkinin yanlış olduğunu, iki ayrı sistemin yüzeysel benzerliklerine bakarak deneyemeden yapılan karşılaştırmaların hiçbir manası olamayacağını söyledim. Aynı hatayı Sabahattin Eyüboğlu da yapmıştı, bir gün oturuyoruz, bir şeyi Kristof Kolomb'dan önce Güney Amerika'da üretilmiş bir kilim motifıyla bir Gördes halısı arasında benzerlik olduğunu söyledi. Öyle bir benzerlik var, bundan ne sonuç çıkar, hangi bağlamda üretilir acaba, ona bakacağız.

Z.A. Metafizik, ütöpik bir şey midir?

H.Y. Hayır. Derrida enteresan bir adam, Derrida konusunda meselâ, Varlık dergisinin şubat sayısında, Behçet Necatigil'in "Nilüfer" şiirini bir *deconstructive* okumaya tabi tutuyorum. Şiirin yüzeyinde o meşhur Hero ile Leandros efsanesi var. Gelibolu'dan Çanakkale'ye yüzerek her geçtiğinde aşık olduğu kız karşı kıyıda ışık yakar. Leandros, işte her gece ışığa doğru yüzüyor ve kıza kavuşuyor. Bir kış günü Leandros denizin ortasındaiken fırtına ışığı söndürüyor ve dalgalarla boğuşarak, boğularak ölüyor. Derrida'nın meşhur palemsist hikayesi var, palemsisti biliyorsunuz, bizim ilkokulda kullandığımız yaz boz tahtamız vardı, bir şey yazarsınız, sonra silersiniz, sonra yeniden yazarsınız, palemsist öyle bir şey. Özellikle resmin üzerine yapıldığı materyalin çok nadir olduğu dönemlerde, daha eski resimler silinmiş, onun üzerine yeni resimler yapılmış, kazındığı zaman o altta yapılmış olan resmin birtakım şeyleri görünür. Buna da palemsist deniyor, Derrida bunu çok kullanıyor, Necatigil'in bir şiirini palemsist okumaya tabi tuttum ve şiirin altından Âşık Paşa'nın bir beyti çıktı.

Z.A. Peki o beyti, Necatigil'in bilinçaltı, alt metine yerleştirmiş olabilir mi şiire?

H.Y. Hayır, bence inşa edilmiş bir şiirdir. O yazıyı okuyun lütfen, çünkü Türkiye'de doğru dürüst deconstruction (*yapı-söküm*) bir okuma yapılmadı şimdiye kadar, yani Derridacı okuma yapılmadı; ama bu okuma bize şeyi gösteriyor, Necatigil ile -çünkü sözü edilen şey Şepçerâg, Hero ile Leandros arasında çok yakın bir ilişki kurulabilir, ama palimpsest'te bunların birbiriyle ilişkisi yok, tamamen formel ilişki, muhteva ilişki değil, yani o yüzeysel ilişkinin şiirsel bağlamda kullanılmasına hiç itirazım yok, Necatigil'in yaptığı gibi. Ama bundan iki medeniyetin ayniyeti konusunda tıpkı Freud'la tasavvuf arasında ilişki kurma ya da Spinoza'yla Şeyh Bedreddin arasında birtakım benzerlikler kurulursa, bu doğru bir netice vermez. Formel ilişkiyi şiirde korumak çok önemli bir şey. Yahya Kemal'de olduğu gibi farklı manalar vererek. Necatigil hocanın şiiri üzerine çok çalışılmalı, çok öğreticidir; yani Necatigil'den, Yahya Kemal'den, Çelebi'den ve Haşim'den çok şey öğrenirsiniz.

Z.A. Onları, önemli kabul ediyor ve şiirimizin temel kaynakları arasında öncelikli olarak algılıyor ve sayıyoruz zaten.

H.Y. Alın lütfen, yani bu insanları yabana atmayın.

Z.A. Yok, kesinlikle. Şiirinizde, beslendiğiniz kaynakları açıktan vermemiş olsanız, fark etmek kolay değil, gerçekten yüksek bir şiiriniz var ve zor olan şeylerden biri de bu yükseltiyi oluşturmak: Yüzeyde kalmıyor şiiriniz, gerçek bir eklenmeye dönüşüyor. Katılmıyorsunuz bilmiyorum.

H.Y. Aslında söylemek istediğim şey şu: Ben zaman zaman metinlerarası ilişkinin çok değişik varyantlarını deniyorum. Bunlardan bir tanesi palemsist, yani alttaki metni başka bir metinle örtmek. Mesela bunlardan biri de diyalog: Yahya Kemal'in "söyler" redifli bir gazeli var, bunun makta beyti şöyle: "Böyle beş beyti bu gûyende redif üzre Kemâl/ Nailî söylese bir âlem-i ma'nâ söyler". Hiç kimse merak etmedi, ya niye

Naili diyor bu adam? Niye Naili diyor kardeşim, iş edindim, Naili divanını aldım, baştan sona kadar okudum, o dizeyi ardim ve buldum. Çünkü Naili bir dizesinde şöyle diyor: “Yok bizde feyz âlem-i mânâyı bilmeye / Bir himmet olsa hâlet-i ukbâyı bilmeye / Cehd eylesek ne faide Mevlâ’yı bilmeye/Adem gerek hakikat-i eşyayı bilmeye” diyor Naili. Yahya Kemal ne diyor? Bilsen bilsen sen bilirsın üstat Naili, söylese bir âlemi manayı söyler. Çok hoş bir diyalog, aradan 300 yıl geçmiş Naili-i Kadim’le Yahya Kemal arasında böyle bir alışveriş var.

Z.A. Zaman ortadan kalkıyor...

H.Y: Çok önemli bir şey, gerçekten buna benzer bir şeyi ben de yaptım. “Doğunun Geçitleri” şiirinde şöyle bir bölüm vardı: “ateştir eski geceler tut ve yan/ kül ol/gülümüzden şairler akşamdır/ateşgedeler/ ve biz kendi külümüzden/ bir hümâ ile geçtik” Şimdi diyor ki, ateştir eski geceler, -ateşle imale yapılır mı yapılmaz mı ayrı bir tartışmadır- ateştir eski geceler, tut ve yan... Haşim ne diyor: “ateş doludur tutma yanarsın”... O ‘tutma yanarsın’ diyor, daha ihtiyatlı davranmış, ben de diyorum ki, “tut ve yan” ne olacak ki! Böylece Haşim’le aramda bir diyalog, tıpkı Yahya Kemal ve Naili arasında kurulduğu gibi...

Z.A. Belki de o kendine özgü çekingenliği, içine kapanıklığı, yani tabiatı yüzünden hayatında hiç aşık olmadı.

H.Y: Çok da erken yaşta gitmiştir. Büyük şairler onlar. Haşim ve Yahya Kemal öncülerimizdir, bunu her zaman söylemişimdir. Ondan sonraki kuşakta Behçet Hoca ve Çelebi’dir. Tabi ideolojik oluşumumuzda Necip Fazıl’ın ve Nazım Hikmet’in payını inkâr etmemek lazım ama sadece ideoloji konusunda.

Z.A. Uzunca bir soru yöneltmek istiyorum size: Sezai Karakoç ile Osmanlı şiirine yaklaşımınız, farklı paylardan da olsa Yahya Kemal üzerinden aynı paydada buluşuyor gibi. Öte yandan sizin de dile getirdiğiniz Walter G. Andrews’in Attila İlhan, Sezai Karakoç ve siz üzerinden yaptığı temellendirmelerini önemli bulmakla birlikte eleştirmek istiyorum: Çünkü bu üç şairimizde de az veya çok

metafizik, siyaset ve üst-dil bulunmaktadır. Bu özellikleri kırmızı çizgilerle ayırıp diğer bir şaire mal etmeyi doğru bulmuyorum. Hele de üst-dil kuramayan birine şair dememiz mümkün değil. Şimdi, ‘Hilmi Yavuz şiir ve metinlerinde meta-fizik veya siyaset bulunmuyor diyebilir miyiz? Söz sanatlarını son kerteye kadar kullanırken metafizikten uzak durmak mümkün mü? İmge yaratmak ile siyaset yapmak arasında bir yakınlık yok mudur? Her ikisinde de gerçekler gizlenmeye çalışılmaz mı?’ ... şeklinde sorular çoğaltılabilir. Siyak ve sibak bakımından bu üç şaire Hilmi Yavuz’u da dâhil ederek bir değerlendirme yapar mısınız? Bu meseleyi Zaman gazetesindeki köşenizde de değerlendirdiniz. Biz de o yazı çerçevesinde sizin, Sezai Karakoç ve Attila İlhan’ın şiirini ele almış, sınıflandırmada bulundurmuştuk. Bu sınıflandırmayı Sezai Karakoç’un ofisinde, yanında konuştuk. Metin vardı.

H.Y. Walter beyin metni üzerinde konuşuldu, öyle mi? Sezai Beyin yanında? Sezai Bey ne diyordu?

Z.A. Çok yorum yapmadı açıkçası.

H.Y. Yorum yapması lazım çünkü hakkında çok enteresan şeyler söylüyor Walter Bey.

Z.A. Siz bu konuyu yazmıştınız.

H.Y. Walter Beyin o makalesini Zaman’da 3 ya da 4 yazı halinde özetledim. Son yazıda bu Walter Beyin makalesinin özetidir, birebir çevirisi değildir, dedim. Zaman zaman yazıda benim de yorumlarım olmuştur, bu müdahalelerden Walter Bey mesul değildir. Ayrıca Ankarada çok değerli bir elektronik profesörü dostum var: Erdal Arıkan. Çok akıllı bir çocuktuk, o da edebiyata çok meraklı. O yazı üzerine onunla da çok tartıştım. Şimdi söylediği şey şu: Walter Bey’in: Sezai Karakoç’la Attila İlhan merkezileşmiş belirli bir anlam rejimi içinden yazıyorlar. Çok soyut bir şey, ne demek merkezileşmek? Söylemek istediğim şey şudur: Osmanlı’ya bakışlarında Attila İlhan’ın ve Sezai Karakoç ‘bir merkezi’ referans olarak almışlardır. Sezai Karakoç’taki transandantal merkez,

Allah'tır. O, Deleuze'den yola çıkarak bütün bir Osmanlı'yı tamamen bu merkezin yön verdiği biçimde okuyor, buna 'anlamlandırıcı rejim' diyor. Ortada transandantal bir referans vardır ve Sezai Karakoç için bu referans Osmanlı'nın camileri, mescitleri özetle dini merkezleridir. Onun için insanların dinle olan ilişkileri önemlidir. Onun dışında Karakoç için, Osmanlı pek bir mana ifade etmez, diyor. Attila İlhan'da da böyle bir merkez vardır. Bu merkez 'padişah, sultandır' diyor ve Attila İlhan'ın şiirinde Osmanlı'nın dini yanı, tasavvufi yanı yoktur; sadece kan dökücü, hunhar bir kimlik vardır.

Z.A. Saltanat da olabilir.

H.Y. Benim şiirime gelince, diyor ki: Hilmi Yavuz'da merkez yoktur. Yani Hilmi Yavuz'un şiirinde Allah, padişah, din ve diğer değerler de var. Osmanlıyı merkezileştirmiş birtakım anlam formatları içerisinde ele alan şairlerden biri din, biri de politika bağlamında ele aldı. Meseleye bu tek yönlü bakışla Sezai Bey sadece Osmanlı'nın Müslüman kimliğini, Attila İlhan da Osmanlı'nın sadece, politik kimliğini, hunharlığını, kan dökücülüğünü anlatmış... vs. Hilmi Yavuz ise şiirlerinde bunların hepsini anlamış ve Osmanlıyı bütünüyle kuşatan bir şiir inşa etmiş. Bu benim iddiam değil, Walter Bey bunu söylüyor. Makale JTLde (Journal of Turkish Literature) yayınlandı.

Z.A. Ama şöyle bir şey var: Bu sınıflandırmalar eleştirmene ait öznel bir bakışın sonucu, biraz zorlama gibi geliyor bana; çünkü sizde de metafizik unsurlar var. Sezai Karakoç'ta da bir üst dil. Attila İlhan'ın şiiri için çok bir şey söylemek istemiyorum. Onda da öne çıkan yanları ele alıyor Walter Bey. Bu sınıflandırmalar sonuçta gizli bir yanlığı da taşıyor içerisinde, diyemez miyiz?

H. Y. Şimdi Sezai Bey için söylediğine bir örnek veriyorum. Nedim'in bir şiiri var. Şarkı olarak bestelenen ve hepimizin bildiği o şarkı. Şöyle diyor Nedim:

*İzn alıp cuma namazına deyu mâderden
Gidelim serv-i revanım yürü sadabâde*

Çünkü orada hakim olan düşünce, çocuğa izin verilmesi konusundaki başat düşünce Cuma Namazı'na gitmektir. Yani dinsel bağlamda ancak çocuk annesinden izin alır, sen öyle izin al diyor. Cuma namazını boş ver beraber Sadabâd'a gidelim. Sezai Karakoç'un buna yaptığı bir atfı var. Sezai Karakoç diyor ki;

Sinemaya gidiyorum de annene

Cuma namazına gidelim onun yerine

Walter Bey bunu almıştır. Bu, tabii tipik merkezin gerçekten ne olduğu konusunda açık ve semptomal veriler sağlıyor. Sezai Karakoç'un Nedim'i, "Sinemaya gidiyorum de annene/ Cuma namazına gidelim onun yerine" biçiminde olumsuzlaması [cuma namazı-Sadabad] ilişkisinin oluşturduğu bağlamı, [sinema-cuma namazı] bağlamına dönüştürür. Nedim'de 'Cuma Namazı, bir 'bahane' ('pretext') iken, Karakoç'ta bir 'erek' ('telos') olur; eğlence ise 'Sadabad'dan 'sinema'ya taşınarak Moderniteye gönderme yapılır. Nedim'in Osmanlı'sında Cuma Namazı'nın evden çıkmak için meşru bir gerekçe oluşu, Sezai Karakoç'un Türkiye'sinde bu kez sinema'ya gitmenin meşru bir gerekçe oluşuna dönüşür: Karakoç, böylece Modernitenin ya da sekülerleşmenin, dinseliliğin ya da dine ilişkin bir pratiğin, bir 'meşruluk gerekçesi' olmaktan çıkardığını vurgulamak ister.

Z.A. Büyük şairlerin şiir evrenini dar bir çerçeveye sokmamak gerek. Yani, sizde de metafizikle birlikte Osmanlı, İslam Medeniyeti var; Sezai Karakoç'ta da öyle. Daha ziyade öncelikleriniz farklılık gösteriyor.

H.Y. Walter Bey'in görüşü, katılınır ya da katılmıyaz. Bir şey daha ekleyeyim. Demin bir diyalogdan söz etmiştim. Benimle Haşim arasında, Yahya Kemal'le Naili arasında. Burada da Nedim ve Sezai Bey arasında bir diyalog var. Ama o diyalog biraz hiddetli ve sert bir diyalog.

Z.A. Hesaplaşma.

H.Y. Sen şimdi böyle söylüyorsun ama burada da bir diyalog var. Hırçın bir diyalog. Daha doğrusu, tepki.

Z.A. Sizin de Sezai Karakoç'la diyaloglarınız oluyor. Ona atflarınız ya da ondan alıntılarınız oluyor. Buna, düzyazı üzerinde gerçekleşen diyalog, metinlerarasılık diyebiliriz.

H.Y. Sezai Bey, Diriliş'te -onları kitapta toplamadı-, hatıralarını yayınlamıştı, 80'li yılların sonuna doğru. Orada rahmetli babasıyla, rahmetli babamın aynı camiinin cemaatinden olduğunu yazıyor. Doğrudur.

Z.A. İki hafta önce bu konu konuşuldu. Diriliş'e gelen gençlerden biri sordu: "Sizin hakkınızda bir yazı yazmıştı Hilmi Yavuz, konuşacak nice şeyimiz var ama görüşemiyoruz" diye. Üstat da babalarınızın tanışıklığına değindi. Muhabbet etmek istiyorsanız, Diriliş'te üstadı ziyaret edebilirsiniz.

H.Y. Hazretin beni huzuruna kabul edeceğinden emin olsam, ziyaret ederim, konuşacağımız çok şey vardır. Ancak Zaman gazetesinden bir arkadaşımızın ziyaretine gittiğini ve hoş karşılanmadığını duyduğumdan cesaret edemiyorum.

Z.A. Bize de çocukken böyle şeyler anlatılıyordu. Birkaç arkadaşla Diriliş'e gittik, Üstat, bize çay söyledi, lokum tuttu. Gayet güler yüze sohbet etti. Bize anlatılanın çok ötesinde bir üstat bulduk. Yıllardır gidip geliyoruz üstadın yanına, onun bu tavrının dışına çıktığı hiç olmadı. Ayrıca, hep güler yüz göstermek zorunda da değil, insanın halleri var. Ha, bir de sizinle ilgili konuşmaları hep içtendir.

H.Y. 50'li yıllarda Sezai Bey Mektebi Mülkiye'yi [Siyasal bilgiler] bitirip Maliye Müfettişi olarak İstanbul'a gelir, Cemal'le [Süreya] müfettiş muavinliği stajlarını İstanbul da yaptılar. Bu vesileyle İstanbul'da sık sık beraber olmuşuzdur. Dolayısıyla yani babalarımızın da ahbab oluşu dolayısıyla haberleri de alıyoruz. Babam mesela geliyordu. Ya camide biri böyle böyle bir şey söyledi oğlu şairmiş. Senin haberin var mı?

Z.A. Sizden de şöyle bahsetmişti iki hafta önce kendisi "Bizden sonraki genç kuşaklardandı onlar, A dergisi çıkarıyorlardı. Bir araya

geldiğimiz oldu tanıştık. 50’li yıllardan bahsediyor. Öyle şeylerden bahsetti. Bir dergi çıkardılar oluşum yaptılar. Ses getirdiler.

H.Y. Mesela o bizde yani A dergisinde yazmadı.

Z.A. Peki istediniz mi?

H.Y. Tabi istedik canım, istemez miyiz? Kendisi Ankara’da Şiir Sanatı diye bir dergi çıkarıyordu. Ben kendi dergimde yayımlarım dedi, yazı ve şiir vermedi bize.

Z.A. Cemal Süreya?

H.Y. Cemal’in yazılarını yayımladık. Mesela **Folklor Şiire Düşman** yazısı ilk önce A dergisinde yayımlanmıştır. Cemal’in çok ses getiren yazılarından birisi, çok önemli bir yazısını ilk biz yayımladık. Ama Sezai Ankara’da; ‘Şiir Sanatı’ diye bir dergide kendi çevresi var. Sonra İlahiyat Profesörü oldu çok değerli bir arkadaşımız Antepli Rami Ayaz o var. Süreya Tahmisçioğlu var, Orhan Duru... Bunlar kısmen mülkiyeden daha çok ağırlıklı olarak veteriner fakültesinden. Orada mülkiyelilerle baytarlar arasında bir yakınlık vardı. Seyfettin Başçılar meselâ. Onlar daha çok Sezai Bey’in çevresindelerdi ve ‘Şiir Sanatı’ dergisinde yazıyorlardı.

Z.A. Sezai Karakoç’un Yahya Kemal deyişiyle sizin Yahya Kemal deyişiniz arasında ufak tonlama farkları var gibi geliyor bana. Bu farkı siz nasıl görüyorsunuz?

H.Y. Sezai Karakoç, Yahya Kemal’e nasıl bakıyor? Bilmiyorum, nasıl baktığını.

Z.A. Sezai Karakoç’a göre: Asıl gerekli olan, eski şiirimizin ruhunun doğru algılanmasıdır. Şiire bakışı ve şiirin yeniden algılanışı eski şiirimizin biçim ve mazmunlarının aynen alınışı ve kullanılışı değil; o şiirin bugünkü şartlarda oluşturulması gereken şekillerde inşasıdır. Yani şiir, aruzla olmak zorunda değil, ama arüz ruhu ve yankısından sesler getirmeli; gül, bülbül, şarap, saki, rakip gibi mazmunların kullanılması yenilenmeli, ayrıca çağımızda bunlara karşılık, yeni mazmunlar inşa edilmeli, epik türden de, destanlar, yeniden

yazılabilmeli ve günümüz insanı onu okumalıydı. Üstadın Leyla ile Mecnun'u, Hızır'la Kırk Saat'i bu tezinin başarılı örneklerindedir.

H.Y. Yahya Kemal diyor ki; "Aruzun ahengi mekanik ahenktir. Ben aruzun ahengine dayanmıyorum. Ben derunî ahenge dayanıyorum."

Z.A. Sezai Karakoç da aruzu kalıp halinde ya da mekanik olarak kullanmaktan bahsetmiyor, içselleştirilmiş bir ses olarak aruzun kullanılabileceğini vurguluyor. Ama siz de aruz sesini şiirinizde bir şekilde taşıdığınızı söylüyorsunuz yanlış hatırlamıyorsam. Yahya Kemal'deki gibi kusursuz bir aruzun peşinde değil, Sezai Karakoç.

H.Y. Yahya Kemal çok da parlak kullanmamıştır, aruzu. Vahim aruz hataları var onun şiirinde. Sehl-i mümteni, imaleler vs. Mesela bir Fikret değil, bir Akif değil. Yahya Kemal aruzu kullanıyor ve asla kusursuz değil. Benim için Yahya Kemal'den öğrenilecek olan aruzun sesinin nasıl temellük edildiği, nasıl edinildiği ile ilgilidir. Mekanik ahengin, derunî ahengin, ritmin nasıl edinildiği. Demin söyledim örnekte olduğu gibi şimdi Nedim'in dizesine 28.

*Ayağın sakınarak basma aman sultânım
Dökülen mey kırılan şe-î rindân olsun!*

*'Dökülen mey: feilâ'tün/kırılan şî: feilâ'tün/
şe-î rindâ: feilâ'tün/nolsun: fâ'lün'*

'Nayır nolamaz' gibi bir şey. Bu ahenk değil. Mekanik ahenk. *Dökülen mey kırılan şe-î rindân olsun!* İnsanoğlunun o yıldızının parladığı an: Şarap mı dökülmüş kadeh mi kırılmış? Kimin umrunda? Ahenk bu! Neden? Çünkü, diyor Yahya Kemal; "Şiir müziktir. Aruzun ki değildir. " Bazı müzik parçalarını dinleriz biz, sözsüzdür. Ama hüznleniriz. Bazı müzikler vardır bizi coşturur. İbrahim Tatlıses'in *Allah Allah bu nasıl sevmek* diye bir parçası var, sözsüz de olsa bu müzik dinlenirken vay canına, ne hikmetli bir şey der miyiz? Yok! Diyor ki Yahya Kemal; İşte şiir de böyle bir şey. Tanpınar'ın verdiği müthiş güzel bir örnektir. Fuzulî'nin dizesini veriyorum. "*Esîr-i gurbetiz biz senden özge âşinâmız*

yok.” Burada çok özel bir hüznün var. Bunu coşkuyla okuyamazsın, inşasındaki musiki hüznüldür. O sondaki *yok* var ya o bir içlenmedir. Yani gurbettesin. Bir tek dostun var ve ondan başka kimsen yok. Ona sığınmışsın. Fuzuli bu şiirde bunu söylüyor.

*Kerem kıl, kesme sâkıy, iltifatın binevâlardan
Elinden geldiği hayrı, diriğ etme gedâlardan*

*Esîr-i gurbetiz biz, senden özge âşinâmız yok
Ayağın kesme başın çün, bizim mihnetserâlardan*

Şimdi dilin içinden böyle birtakım şeyler var. Bunu keşfetmiş yani. Yok, bunu Walter Bey yazıyor. *Yok* kelimesi mısranın başında ve sonunda farklı birtakım duyguları dile getirir. Baştan söylediğin zaman ‘*yok böyle bir şey*’ bir başkaldırı bir isyandır. Hâlbuki Fuzuli’nin dizesinde olduğu gibi sonda olduğu zaman ‘*bir içlenmedir*’. Nasıl bir müzik bizde bir içlenmeyi dile getiriyorsa Fuzuli’nin o dizesi de böyle bir içlenmeyi dile getiriyor.

Esîr-i gurbetiz biz senden özge âşinâmız yok.

Yahya Kemal’in mesela harikulade bir rubaisi vardır. İlk dizesini söyleyeyim.

*İman bir şevk olan zamanlar geçti.
Peygamberlerle kahramanlar geçti.*

O *geçtide* şu var. O hüznü, o nostaljiyi veriyor. Orada *geçti* sözünü dizenin sonunda kullanmış olmasının o derunî ahengi üretmiş olmak bakımından, o müziği üretmiş olmak bakımından çok büyük bir fonksiyonu var.

İman bir şevk olan zamanlar geçti.

Ü.İ Ama üstat bu hüznler çok var Yahya Kemal de. ‘Atik Vald’den İnen Sokakta’ şiirindeki: “*Ya rab nasıl ferahlı bu alem, nasıl temiz!/ Tenha sokakta kaldım oruçsuz ve neşesiz/ Yurdun bu iftarından uzakta kalmanın gamı/ Hadsiz yaşattı ruhuma bir gurbet akşamı.*” Süleymaniye’de Bayram Sabahı şiirin her satırında bir hüzn var. Hüznü öyle bir içten söyleyişi var ki, neşe ve sevinç günü olan bayramı bile çok güzel bir hüzn, özlem ve uzak kalmış olma duygusu ile anlatır.

H.Y. İçten, tabii her dizesinde değil. Şiirlerinde büyük ölçüde derunî ahenk vardır.

İman bir şevk olan zamanlar geçti.

Yahya Kemal, *Edebiyata Dair* kitabının ilk makalesi olan ‘Şiir Okumaya Dair’ başlıklı yazısında halis bir şiir fena okunabilir, lakin sahte bir şiir iyi okunamaz der. Bu çok önemli!

Dilin bize getirdiği bir şey var. Eğer biz dilimizin sentaksının [söz diziminin] hangi kelimeyi nerede kullanacağımız konusunda verdiği ipuçlarından yararlanırsak, derunî ahengi rahatlıkla yaratabiliriz, diyor adam.

Z.A. Aynı nesilden olduğunuz için Sezai Karakoç’la ilgili...

H.Y. Benden üç yaş büyüktür, o seksen oldu. Ben daha olmadım, durun bakayım daha üç senem var. [gülüşmeler]

Z.A. Batı şiirinde -siz çok iyi bildiğiniz için, herhangi bir iddiada bulunmadan soruyorum-, sizdekine benze bir simgecilik var mı? Şöyle söyleyeyim. Kendi simgelerinizi yaratıyorsunuz yer yer de tematik şiirler hatta çoğunlukla tematik şiirler üzerinden gidiyorsunuz. En son “Yara Şiirleri”nde de bunu gördük. Batı şiirinde bunun örnekleri var mı? Çünkü Sezai Karakoç da aynı teknikle yazıyor. Bu anlamda modern Türk şiirinden bir üçüncü şair aklıma gelmiyor. Tematik giden. Sezai Karakoç büyük şiirlerini gül, çeşme, Leyla ile Mecnun, Hızır, Taha... üzerine kurmuştur. Sizin de Bedrettin, Doğu, Zaman,

Ayna, Çöl, Yara Şiirleri'niz var. Bu bakımdan sizleri Osmanlı şiirine mi yaslayacağız. Yoksa Batı'da da böyle bir gelenek var mı?

H.Y. Bildiğim kadarıyla Batıda böyle bir gelenek yok. Batı şiirini bilirim aslında, bu konuda pek mütevazı olmayacağım. Ama tematik olmanın benim açımdan şöyle bir yararı var. Bir meseleyi sadece bir tek şiirle kuşatmanın, anlatmanın mümkün olmadığı birtakım meseleler var. Diyelim ki 'Yaz Şiirleri' şimdi hem *yazmaktan* emir kipi olarak yazdım, hem de mevsim olarak yazdım. Ve akla gelebilecek başka çağrışımları da var. Mesela *feyyaz* kelimesinin son üç harfi de beni ilgilendirebilir. Böyle olunca tek şiirlerle bütün bu meseleleri kemaliyle kuşatmak mümkün olamıyor. *Zaman Şiirleri* diye bir şiir yazıyorsun. Bir tek şiirle anlatamayacağım şeyler var. Zamanın çeşitli yönleri, çağrışımları var. Onları bir tek şiire sığdırmak diye bir mesele yok. O yüzden 15 16 tane şiir çıkıyor. Dediğim gibi tematik bir başlık altında, *Zaman Şiirleri* ya da *Yaz Şiirleri* ya da son kitabım *Yara Şiirleri* ya da *Kayboluş Şiirleri*... Kayboluş! Kaybolmanın seküler anlamı var. bir sokakta kaybolmak ile *gayb olmak* arasında fark var. *Gayb* başka bir şey. Tasavvufta bizi belli bir yere götüren *fenafillah* ve *fenafillah'a* götüren algı! 'Kaybolmak'tan çok öte bir şey. Gaybın çok daha Kur'an'ı, tasavvufi anlamları var. *Kayboluş Şiirleri*'nde ben sadece seküler olanı yazmak istemedim. *Sokakta kayboldu*yu anlatmak istemedim. Ya da bu dünyada metafizik bir kayboluştan söz etmek istemedim. Başka bir şey de var. İşin dinsel göndermeleri var, niye ben bunları ihmal edeyim? Dışarıda bırakayım. Gayboluşu niye kayboluşun dışında bırakayım? Bir bölüm var 'gayboluş' diye. *Yolculuk Şiirleri*nde de üç bölüm vardır, biliyorsunuz. 'Doğuya, Batıya ve Öteye' diye. Sadece doğuya ve batıya da diyebilirdim. Ama Doğunun ve Batının ötesinde bir şey var. Onu aşan, müteal, bir şey var, öte. Kimseye ihtarda bulunmak istemem açık söylemek gerekirse. Ama şiir yazmak, donanım işidir. Ciddiye alma işidir. En ciddiye alınması gereken iştir. Yoksa yazılır yani. Cüneyt Özdemir'in aşığı yukarı on yıl önce bir programa katılmışım. Posta gazetesinin

genel yayın yönetmeni Rifat Ababay da oradaydı. Bir sayfaları vardır şiir gönderiliyor. Dedi ki: ilk başladığımızda bir ay içerisinde 70 çuval şiir geldi. Kayıtlarda var. Aziz Nesin'in söylediği gibi.

Z.A. Sizin bir sözünüzden yola çıkarak birikimle bağlantılı bir söz söyleyeceğim. “Türk şiiri, felsefeyi kuşatıcı, yol açıcı ve temellendirici desteğinden yoksundur” bu, aslında felsefeyi dışlayan genel şiir iktidarına karşı söylenmiş gibi geldi.

H.Y. Şimdi burada kastettiğim şiirle felsefe yapılıyor değildir. Ama felsefi düşüncenin getirdiği birikim ve donanımın, şiir yazmaya da şiir üzerine düşünmeye katkısı olur. Demin söylediğim meseleyle de bağlantılı. Kimsenin bir şey okuduğu yok. Buluyor yazıyor. Semiyoloji bileceksin, şiir tarihi bileceksin, Avrupa şiirini bileceksin. Kendi şiirini bileceksin. Kendi medeniyetinin şiir geçmişini bileceksin. Baki, Fuzuli, Galibî... bileceksin. Bu şairlerden birinden bir dize söyleyeceksin, şair diye ortalıkta gezenlerden birine ‘çevir şunu ne diyor?’ Hatta on tane şairi çevir. Eğer bir tane çıkıyorsa içlerinden, alınından öpeceğim. Sözlüğe baksa da onun tadına varamaz.

Z.A. Asaf Halet Çelebi, dünyanızda ne zamandan beri var? Çünkü bir dönem unutulmuş, unutturulmuş bir şair. Ama son dönemde özellikle de siz ondan çok bahsediyorsunuz.

H.Y. Şundan ötürü, 1985 senesinde şimdi yaşları 50’yi aşan genç arkadaşlarımız Vural Bahadır Bayrıl, rahmetli Seyhan Erözçelik, Orhan Alkaya, Haydar Ergülen... bir dergi çıkarmaya karar verdiler. ‘Şiir Atı’ dergisi. Neruda’nın çıkardığı bir dergiden *Caballo verde por la poesía*, Şiirin Yeşil Atı diye. *Şiirin Yeşil Atı* yerine *Şiir Atı* diye bir dergi çıkardılar. Bu dergide ben Asaf Halet Çelebi’nin *Sema-ı Mevlana* şiirini bir okumaya tabi tuttum. O benim Edebiyat ve Sanat Üzerine Yazılar kitabımdaki makalelerimde vardır. Asaf Halet Çelebi’nin şiirini özellikle *Sema-ı Mevlana*’yı, şiirini çok sevdiğim için oturup analiz ettim. Bu analizin sonunda Asaf Halet Çelebi’nin çok önemli bir şair olduğu kanaatine vardım. Kendi açımdan söylüyorum: bu türden bir okuma

yapılmadan Asaf Halet Çelebi'nin anlaşılacağını çok sanmıyorum, ben. Asaf Halet Çelebi'nin öneminin kavranabileceği kanısında değilim. İtiraf etmeliyim ki o yazıya Asaf Halet Çelebi'yi seven ve hoşlanan biri olarak analize başladım, ama analizi bitirdiğim zaman, bu sevginin ötesinde onun çok önemli bir şair olduğu sonucuna vardım.

Z.A. Asaf Halet Çelebi'yi inceledim. Makaleler yazdım. Ama bizim o büyük şair algılayışına çok yakın biri gibi gelmiyor. Cins tarafları var yani. Genelde şairler için kullanılır. Ama o donanımından, o büyüklükten biraz yoksun gibi geldi. Bir soyutluk var, derinlik hissi veriyor ama şiiri çok minimal kalıyor. Ama öyle kalın halkalar sıralıyorsunuz ki o arada sizin zayıf halkanız gibi geliyor bana açıkçası.

H.Y. (Çelebi mi?)

Z.A. Evet, sizin 60 yıllık bir şiir geçmişiniz var. Asaf Halet, sizin şiire verdiğiniz emek kadar bile yaşayamamış. Büyük şairlerde rastladığımız karizma ve büyük ruh onda yok gibi geliyor bana. Bu benim şahsi kanaatim. Bu açıdan bakmak gerekmez mi? O zayıf halka, kırılır mı bir gün?

H.Y. Açık söylemek gerekirse, bu mesele üzerinde hiç düşünmedim. Benim için Asaf Halet Çelebi 1985-86 yılında **Sema-ı Mevlana** “*Tennure giymiş ağaçlar /aşk niyâz eder/Mevlana/içimdeki nigâr/başka bir nigardır/içimdeki semaâ/nece yıldızlar akar/ben dönerim/gökler döner/benzimde güller açar*” şiiri üzerine yazdığım ve benim sahil şiir dediğim hem Doğu hem Batı, hem modern şiirin temsilcisi olma konumunda. Asaf Halet Çelebi şiirinin derin bir yapısı olduğunu düşünüyorum. Bu derin yapıyı yeniden okuma denemesi ile **Sema-ı Mevlana** şiirinde gördüm. Aynı şeyi Necatigil'de de gördüm. Bunlar yüzeyde kalan şairler değiller.

Z.A. Üstada itiraz edeyim biraz, Yahya Kemal diyorsunuz, Ahmet Haşim diyorsunuz, Necatigil diyorsunuz, sadece bu şairlere baktığımızda, onların sonraki kuşakları etkilediğini, hakikaten bir silsile oluşturduğunu görüyoruz. Asaf Halet'in muadili çok

zıt gibi duruyor ama Orhan Veli'dir diyeceğim. O, Orhan Veli'nin derinleşmiş hali gibi, ama besleyici değil.

H.Y. Zafer Acar, bu görüşüne katılmayacağım. Asaf Halet Çelebi'nin şiiri, altını bir kez daha çizerek söylüyorum, yüzeyde olmayan bir şiir. Arkasında hem Fransız Sürrealizminin donanımı, birikimi var. Hem de bir Mevlevi oluşundan kaynaklanan bir doluluk var. Bu ikisinin Asaf Halet Çelebi'nin şiirine derin bir yapı kazandırdığını düşünüyorum.

Z.A. Kendi çağdaşlarında etki veyahut saygınlık uyandıramamış. Dalga geçilmiş. Aynı yıllarda Necip Fazıl büyük şair diye anılırken o, kendi halinde kalmış. Büyük şairlerde gördüğümüz bir hayatı da yok.

H.Y. Şairin hayatının büyük olması gerekmiyor. Hayat şiire dâhil değildir.

Z.A. Bence olmalı. Mehmet Fuat'tan hatırladığım kadarıyla sizinle ilgili "Bedreddin Üzerine Şiirler"iyle kendine şiir ortamında yer açtı " diye bir cümlesi var. Sizin hakkınızda konuşulup yazılmalar o dönemden sonra artmaya başlıyor. 1. Şiir ortamında kendinize geniş bir yer açmanız. Avrupa'dan döndükten sonra sanırım o günün şiir ortamında şairleri rahatsız etti ve onlara sancılı bir dönem yaşattı. Okumalar sonucunda böyle bir his yaşadım. Yaşımızdan dolayı o dönemi hatırlamıyoruz. O psikolojiyi bilmiyoruz. Acaba böyle mi? 2. "Bedrettin Üzerine Şiirler"i yazmanız; soysal gerçekçilerin, cahil Marksistlerin Nazım Hikmet üzerinden kabul edilmenizi sağlamış olabilir mi?

H.Y. Bu bizi deminden beri konuştuğumuz teorik meselelerden biraz daha *light* meselelere götürüyor. 1970'li yıllarda meselelere çok katı bakılıyordu. Mesela Doğuya ilişkin bir şiir yazılacaksa, bu şiir zaten Ahmet Arif tarafından yazılmıştır. Eğer Bedreddin üzerine bir şeyler yazılacaksa, bunu zaten Nazım yazmıştır, diye düşünülüyordu. Orada dur! Yazılamaz! Doğu şiirleri yazmak istiyorum. Yazılamaz. En iyisini Ahmet Arif yazdı kardeşim! Böylesine örtülü tahakküm söz konusu. Bana sorarsan hala Diyarbakır civarında bu vardır. Diyarbakırlı - Kürt

entelektüellere sorarsan bu var. Yılmaz Güney benim Doğu Şiirlerini çıkardığım 1978 yılında Güney diye bir dergi çıkarıyordu. Bu dergide Ahmet Ada, Doğu Şiirleri üzerine bir yazı yazdı. Bu yazı demin anlattığım meselenin özüdür. Hilmi Yavuz sen kim oluyorsun, demeye getiriyor. Sen kim oluyorsun? Ahmet Arif gibi biri varken, Doğunun şiirini yazmışken ‘*Vay Kurban*’, *Ay Karanlık, Otuz Üç Kurşun*’u yazmışken sen kim oluyorsun? Bu ihtimaller, kimsenin günahını da almak istemem Yılmaz’ın dikta ettirmesiyle yazılmış olmalıdır. Ahmet Arif varken Hilmi Yavuz’un samesi okunur mu? Ayrıca buna benzer başka yazılar da yazıldı. Böyle bir tahakküm var. Ben bu tahakkümü kırdım. Koskoca Nazım Hikmet Bedreddin destanını yazmış. Hilmi Yavuz kim oluyor da Bedreddin üzerine şiir yazıyor? Ben yazarım dedim. Doğu şiirleri için de öyle! İddia doğrudur ya da yanlıştır. Ama iddiasız şiir olmaz. Yani ben kabul etseydim. Ahmet Arif yazmış herkes de öyle söylüyor. Haddime mi düşmüş. Estağfurullah. Nazım ağabey yazmış, estağfurullah. Niye böyle bir şey olsun? Şair iddia sahibi olmalıdır. Ha yazdığım eğer beş para etmiyorsa bunun beş para etmediği anlaşılır zaten. Ama yazmamazlık etmem. Yazarım kötü olmuştur. Çıkmışımıdır ama başarısız olmuşumdur. Ama ben çıkışı yapayım. Başarılı olurum olmam, buna okuyucu karar versin. Ama iki önemli kült var, tabu değil. Nazım Hikmet ve Ahmet Arif. Biri Doğuyu yazdığı için dokunulmazdı kültleştirilmişti. Biri Bedreddin’i yazdığı için kültleştirilmişti. Ondan sonra yazdığım şeyler iyi midir? Kötü müdür? Bunun takdiri bana ait değil. Ben bu çıkışı yaptım. Ama ben bir iddia ile çıktım. İddia başka şeydir, o iddianın gerçekleşmesi başka şeydir. Sen gerçekten böyle olmadığını düşünüyorsan, yaz.

Z.A. Ama inanmış adam olmaktan vazgeçmiyorsunuz. Anneniz Kadiriye ve rahmetli babanız dini bütün bir adammış. Kuran okuyan, camiye giden. Bunlar sizin kimliğiniz ve zaten eğitiminizi de onlardan almışsınız. Herhalde temel teşkil etti.

H.Y. Ben hem o dönem Cumhuriyet eğitiminin erdemlerinden

kamusal anlamda, hem de aile içi eğitimden özel anlamda yararlanmışımdır. Babam beni karşısına oturttu: ‘Sana mektepte öğretilmeyen şeyleri öğreteceğim.’ O zaman ne Kur’an kursları var ne imam hatip liseleri var. Hiç bir şey yok. Camiye gitmek bile bir meseleydi. Bir şey söyleyeyim. Babam uzun yıllar idarecilik yaptı. Kaymakamlık yaptı. Son derece dini bütün bir adamdı. Birçok ilçeyi dolaşmıştır ve bir gün cumaya gitmedi adam. Gidemedi. Bunun acısını yaşamış bir adamdır. Birisi beni ihbar eder, bu adam dincidir, yobazdır, sofudur diye işimden olurum diye korktu adam. Yani alabildiğine Müslüman, dini bütün bir adamın ve nerdeyse gerçekten bütün hayatını züht ve taatle geçirmeyi arzu eden ve ona yakın yaşayan bir adamın ‘Cuma Namazı’na gitmemesi, gidememesi olabilir mi? Bu çok önemli bir semptomdur. İstiyor ki oğlu dini eğitim alsın. Bundan tabii ne olabilir? Kimseden fayda yok, otur bakayım ben öğreteceğim sana. Dolayısıyla aile içi eğitim ben hep bunu söylüyorum genç arkadaşlara, ailelere. ‘Biz çocuklarımızı iyi okullara gönderiyoruz. Dünyanın parasını veriyoruz. Özel hoca da tutuyoruz. Dolayısıyla bizim artık ilgilenmemize gerek yok.’ Yanlış, yanlış! Ama babalar ne durumda? Çocuklara bazı şeyleri aktarabilmek için donanımlı mı? Orada da büyük bir istifham var!

Aslında Necip Fazıl’ın Müslüman insanlara niye bu kadar munis geldiğini, onun şiirinin bizim insanımızca niçin benimsendiği düşünülmesi gereken bir durum. Bu durum sadece onun Müslüman olması, ehli tarik olması, Abdülhakim Arvasi Efendiye intisabı ile anlatılamaz. Onun dışında şiirinde bir şey var mı, diye bakıldığında: Şair emir kipiyle yazıyor. *Ayağı kalk!*

Biz Müslüman milletiz. Müslümanlık demek emir ve nehiyeler demektir. “*El emr-i bi’l-ma’ruf ve-nehyi a’ni-l münker*”. emir ve nehiyelerden ibarettir. Askerlik de emir ve komuta. Dolayısıyla Müslüman ve asker bir milletin alıştığı söylemdir emir kipi.

Ayağı kalk Sakarya!

Ya da

*Önümde diz çok zorlu kader!
Heybem dava dolu, deste ve yumak!
Ben bütün dalların birleştiği kök!
Biricik meselem ebedi olmak!¹*

Z.A. Bir rastlaşma oldu mu?

H.Y. Uzaktan gördüm bir iki defa.

Z.A. Sezai Karakoç'a Yahya Kemal'i gördünüz mü dedim, uzaktan bir iki defa gördüm dedi. Yahya Kemal'le hiç görüşmeniz oldu mu?

H.Y. İstiklal caddesinde Tokatlıyan Pasajı vardı. Orası aynı zamanda Tokatlıyan oteliydi. Büyük bir cam vitrini vardı kahvehanesinin. O zamanlar Kafe denmiyordu. Üstat böyle elinde bastonu dalgın gözlerle gelip geçeni seyrederdi. Bir iki defa önünden geçtim çok iyi hatırlıyorum. Orada görmüştüm.

Ben her zaman Yahya Kemal'e hayranlıkla bakmışımdır. O zaman daha başka ilgilerimiz vardı. Daha *sof*daydık. O dönem Attila İlhan'ın çevresindeydik. Marksizmi 'sosyal realizm' olarak bize öğretmeye çalışsa da Attila İlhan bir sürü şeyi yanlış biliyordu. Yokluk döneminde bir şeyler öğrenmeye çalıştığımız kişiydi, annemin ifadesiyle "kıtlık pidesiydi". Bir süre sonra Yurdakul Fincancıoğlu Sosyal Demokrasi dergisinde yazdığı "Attila İlhan'ın Marksizmi" makalesinde Attila İlhan'ın Marksizmi bilmediğini yazdı. Bir süre sonra tamamen koştuk. O da Kemalistlerin erdemliliği ve yiğitliği üzerinden bölücülük yapıyordu. Bunu *Aykırı Sorular*'da Enver Aysever'le yaptığımız konuşmada da söyledim.

Z.A. Osmanlı şairleri iktidara yakın olmuşlar çoğunlukla aykırı tip bulamıyoruz. Tek tip vardı.

1- Şiirin bu şekilde okunuşu Sayın H. Yavuz tarafından ezbere yapılmıştır. Necip Fazıl Kısakürek'in Çile kitabında "*Diz çok ey zorlu nefis, önümde diz çök!/Heybem hayat dolu, deste ve yumak./Sen, bütün dalların birleştiği kök;/Biricik meselem, Sonsuz'a varmak...*" [Çile, YKY, s.25] şeklinde yer almaktadır. [Üzeyir İlbak]

H.Y. Aslında merkez, periferi farkını göz önünde bulundurmak lazım. Genellememek lazım. Fuzuli aykırı değil mi? Şikâyetname yazıyor adam.

Z.A. Ama adam, maaşını alamadığı için yazıyor. Maaşını almak istiyor. Devlete yakın durmaktan bir beis görmüyor. Şair, illaki iktidara muhalif mi olmalı, belki iktidar, şairin dünya görüşüne, kafasına uygundur.

H.Y. Muhalif sözü yanlış bence. Doğru bir şeyler yapıyorsa sırf muhalefet etmiş olmak adına muhalefet etmek, bana sorarsan abesle iştigal olur. Birileri doğru bir şey yapıyorsa ve sana gerçekten doğru görünüyorsa kalkıp hayır bu doğru değil diye muhalefet mi edeyim? Kendi kendimle çelişkiye düşerim doğrusu. AK Parti iktidarı çok önemli bir şey yaptı, ne yaptı? Askeri vesayete en azından görüldüğü kadarıyla son verdi. Önemli bir iş yapılmış ya, niçin onaylamayayım? Ama yanlış şeyler de yapmıyor mu, yapıyor. Onları da onaylamıyorum. İlla muhalif olacağım, illa muvafık olacağım tercihi yanlış.

Z.A. Az da olsa, entelektüel siyasiler tarafından sevildiğinizi duyuyoruz. Sizi severek okuyan çok siyasi var. Ben bunları duyuyorum. Sizi siyasete çekemediler.

H.Y. Beni seven siyasetçilerden biri mesela Hüseyin Çelik'tir. Ama Çelik, edebiyat doçenti. Benimle ilgili olarak 60. yıl dolayısıyla Kültür Bakanlığının düzenlediği toplantıda konuşurken “ben burada siyasi kimliğimle değil, edebiyat hocası kimliğimle bulunuyorum yanlış anlaşılmasın” dedi.

Bir de şu var: Yine Tayyip Bey Necip Fazıl'dan, Mehmet Akif'ten şiirler okuyor. Bekliyorum dedim bir yazım da. Tayyip Bey Yahya Kemal'den ne zaman bir şiir okuyacak?

Z.A. Kadim zamanlarda devlet yöneten şair padişahlarımız olmuş. Bugün şiiri seven bir başbakan, devletimizi yönetiyor. Modern zamanda bir şair, devlet yönetebilir mi? Böyle bir şey iyi olur mu?

H.Y. Ben Platon gibi düşünüyorum. Şairleri devlet yönetimine hiçbir biçimde dâhil etmemek gerekiyor. Ha Tanpınar yazıyor 1940'lı yıllarda Cevat Bey'e. O sırada CHP'nin önemli adamlarından biri Cevat Dursunoğlu. Erzurum'dan tanışıyorlar. 30'lu yaşların sonunda diyor ki roman yazacağım sıkıldım diyor. Bana 4 yıllık mebusluk verin rahat rahat çalışayım. Cevat Dursunoğlu bunun üzerine, 1942 [28 Şubat 1943 Ü.İ.] seçimlerinde tarihinden emin değilim. Milletvekili yapıyor. Meclise geliyor. Parasını alır. Parmak kaldır, parmak indir! Başka parti yok zaten 46'ya kadar. Tanpınar olmuş olmamış. Cemil Koçak'ın kitabı çıktı Timaş'tan çok ilginç bir tespitte bulunuyor. 1946'ya kadar Türkiye Cumhuriyet'le idare edilmedi, 'Şeflik'le idare edildi diyor.. Aynen söylüyor. Ağzından çıkan her söz kanun. Mustafa Kemal Atatürk'ün ya da İsmet Paşanın. Atatürk ebedi şef, İnönü milli şef.

Z.A. Devlet yönetimi, şaire kulak vermemeli mi?

H.Y. Hayır. Şaire asla kulak vermemeli. Şair devleti yanılıdır.

Z.A. Şair neden yanılıdır?

H.Y. Ben Platon gibi düşünüyorum. Felsefeciler yönetmeli.

Z.A. O zaman burada felsefeci yönünüz öne çıktı.

H.Y. Ben bir şey söylemedim, sen söyledin. [gülüşmeler]

Z.A. Burada şair yönünüz arka planda kaldı.

H.Y. Ben sadece şairler olmaz diyorum. Platon felsefeciler diyor.

Z.A. Üstat, ferasetli bir adammışsınız! Neden diyorum. 1990'da Enver Ercan'a demişsiniz ki bir 20 yıl daha yaşarım. Hilmi Yavuz, 20 yıl daha yaşadı, tutturdu yani. İçinize doğmuş. Şimdi ben...

H.Y. Ben 90'ı bulurum.

Z.A. Ben burada biyolojik yaşınızdan ziyade şiirinizin ne kadar yaşayacağını sormak istiyorum. Kendi yaşınızı tutturdunuz, şiirinizin yaşını merak ediyorum. Şiir, 100 yıl daha dikkat çeker ama kalmaz diyorsunuz.

H.Y. Şair iddialı olmalıdır. Ben diyorum ki benim şiirim geleceğe kalır, bu benim iddiam. Ama zaman, olup bitecekleri gösterecektir.

Z.A. Kaldı bile. Sorum şu, ne kadar kalır?

H.Y. Valla bilemem.

Ü.İ. Şiir gelecekte var mı üstat?

H.Y. Var.

Ü.İ. Bir şiir kitabı bir milyon satıyorsa o şiir değil zaten...

H.Y. Kesinlikle değildir. Octavio Paz söylüyor zaten piyasanın mantığıyla edebiyatın mantığı asla örtüşmez. Octavio Paz'dan alıntılıyorum. "Çok satanlar edebi eserler değil ticari metallerdir."

Z.A. Bizde neden akımlar tutmuyor? 2000 sonrası sizin elinizden çıkan, genç şairlerde de poetik metinler ürettiler, manifesto ortaya koydular.

H.Y. Bana yakın olan genç arkadaşlarıma şunu söylüyorum. Diyorum ki şair entelektüel olmak zorundadır.

Niye:

1- Kendi şiir tarihini bileceksin.

2- Kim ne yazmış, bileceksin... Şurada bir dükkân açacaksın diyelim ki, Nişantaşı'nda vitrine bir şey koysan birisi gelip sana. Ya ama senden evvel öbür mahalledeki daha güzelini koydu dese? Onun için bilmek zorundasın başkası şu anda ne yapıyor? Kimse okumuyor! Ben alıyorum hepsini okuyorum, kim ne yazıyor diye. Zafer Acar'ın uzun şiirleri de dâhil. Bırak Allah aşkına bu uzun uzun yazmış, koy kenara demiyorum. Okuyorum.

Z.A. Aaa, şiirimi sonuna dek okuyorsunuz demek, çok sevindim.

H.Y. Başkaları gibi bu uzun şiir, zaten zayıftır demem, okurum, senin şiirlerini tabii ki sonuna dek okuyorum.

Z.A. Bir de el yazısı şiiriniz lazım, dün telefonda da söylemiştim, yıllığın kapağında kullanılacak.

Ü.İ. Şiir yıllığının kapağında geçmiş şiir anıtlarımızla ilişkimizi kurarak şiir tarihimiz üzerinden birtakım mesajlar vermek istiyoruz.

H.Y. Tamam, yarın akşam Zafer gelsin, hem kahvem i içsin, hem de şiiri alsın.

Z.A. Oldu üstat, söyleşi için teşekkür ederiz.

H.Y: *Dil ve Edebiyat* dergisi ekibine böyle bir söyleşiyile bana söz hakkı vermesi ve '2012 şiirimiz' ekseninde genel bir şiir, kültür, edebiyat ve medeniyetimize dair konuşma imkânı tanınmasından dolayı teşekkür ederim. Başarılar dilerim.

Zafer Acar

2012 Yılı Dergi Değerlendirmeleri

Akatalpa:

Yayın yönetmenliğini eleştirmen Ramis Dara'nın yaptığı şiir ve eleştiri dergisi Akatalpa, Aralık 2012'yle birlikte 156'ıncı sayısına ulaştı, Bursa'da çıkıyor. Varlık ve Türk Edebiyatı gibi çok sayfalı ama az şiirli dergilere nispet yaparcasına 16 sayfalık minik hacmine her ay onlarca şiir sığdırabiliyor. Nurullah Ataç'ın düştüğü tuzağa düşmüyor, yani tek bir estetik zevke bağlı kalmıyor Ramis Dara, Akatalpa'da her çeşit şiire yer veriyor. Nitelikli eleştiri metinleri ve polemikleriyle edebiyat ortamına müdahale edebilme gücüne sahip dergi, ürün yayımlarken kusurdan korkmuyor, gençlere ve tehlikeye, tehlikeli olmaya açık bir dergi, bu yönüyle ciddi okuru kendine bağlıyor.

Aşkar:

Merdiven, Fayrap, Karagöz derken şimdi de İsmet Özel'in boy gösterdiği dergi olmakla daha bir gündem yarattı Aşkar; bu durum Aşkar'a, son dönem İsmet Özel algısı üzerinden bir antipati katıyor. Tam da dergi güçlendi, artık daha bir okunur oldu dediğimiz sırada İsmet Özel'le harakiri yaptı adeta. Dergi, pek çok yönüyle Kaşgar'ı hatırlatıyor diye Yedi İklim'de daha evvelden yazmıştım, haklıymışım, tıpkı Kaşgar gibi iki editörü var: İdris Ekinci, Hüseyin Karacalar. Bu iki genç şairin İsmet Özel hayranlığı dergiyi istila etmemeli, onlar kendi duyularının peşine düşmeliydi. Bir yerde -cı, cilik (İsmet Özencilik) varsa, başka birine (şaire) karşı düşmanlık da vardır muhakkak. Duruma bu açıdan bakmalı Aşkar, sesini duyurduğu/cağı kitle ile ilkeli ve örtüşen bir sese sahip olmasa da yer yer iyi şiir, deneme ve söyleşiler yayımlamaktadır. Bir yankıyla onlara dönelim ve daha bir gür sesle diyelim: "Aşkar, eve dön! şarkıya dön! kalbime dön!", gençsin, yüreğinde ve ayaklarında hâlâ derman var.

Aşkın (E) Hali:

Şiirsel adıyla Behçet Necatigil'i hatırlatan Aşkın e-Hali, Kenan Yaşar ve Metin Demirci'nin gayretleriyle yayımlanıyor; Çorum gibi edebiyat açısından zor bir şehirde dergi çıkarmak gerçekten büyük cesaret. Ama bu mevsimlik dergi, İstanbul edebiyat çevrelerinin de dikkatini çekti ve desteğini gördü, şimdiden 28. sayısına ulaştı bile, bu son sayısının dosya konusu: Şiirimize Etki Eden Şairler. Yetkin isimler tarafından onlarca şair incelenmiş. Türk şiirini genel hatlarıyla merak edenler için bu sayıyı özellikle öneririm. Modern şiir çoğunlukla taşradan beslenmiştir, bu bilinçle taşradan yola çıkan dergileri daha bir dikkatle takip ediyorum. Aşkın e-Hali, Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat Dergisi, Mavera gibi merkezinde İslam ve Müslümanca bir duyarlılık olan dergiler silsilesine eklenmek arzusunda gibi; bu, onları daha bir önemli ve değerli kılıyor. Bu yıl da çok sayıda şiir ve deneme yayımladı. Her geçen ay niteliği artan derginin, mevsimlik olarak taşradan çıkması, gündem yaratmasının önünde en ciddi iki engel. Bir edebiyat dergisi taşrada çıkıyorsa, merkeze müdahalede bulunabilmesi için en azından aylık çıkmaya gayret etmeli; edebiyata yeni imzalar kazandırarak dergiyi bu yeni solukla ve kişilikle özdeşleştirip özgünlükteki kalıcılığı yakalamalı. Nihayetinde, toplama imzalarla bir dergi kendi şahsına münhasır olamaz, daha çok merkezin müdahalesine ve dönüştürmesine maruz kalır.

Ay Vakti:

Şeref Akbaba tarafından yönetilen Ay Vakti, bana amaçları bakımından Bir Nokta'yı da hatırlatıyor. Öte yandan ikisi de 12. yılında, umarız daha nice bereketli on yılları devirirler. Ay Vakti, amatör ruhunu kaybetmeyen bir dinginlikle lirik, samimi yanlarıyla dikkat çekiyor. Şeref Akbaba'nın öncülüğünde gençlerin omuzladığı bir dergi. Aynı zamanda kitap yayımı da yapıyor. Geçmiş tecrübeler de göstermiştir ki kitap yayını yapmadan bir dergi, geleceğe kolay kolay şair-yazar bırakamaz. Bu bakımdan Ay Vakti, önemli adımlar atıyor. Genç şairlerin zaman içerisinde kendilerini yetiştirdiklerini ve şiirlerini ilerlettiklerini görüyor ve bu gü-

zel gidişattan dolayı seviniyoruz. Evet, gelecekte de şiirimiz bayraktarsız kalmayacak. Bunu, merkezdeki çok konuşulan dergilerden çok merkezin taşrasındaki dergiler başarabilir ancak. Tarih böyle tekerrür ediyor. Dergi iki ayda bir çıkmaya karar verdi. Bu kararın dergi için sorun olmayacağını, hatta bu durumun izlediğimiz kadarıyla derginin niteliğine katkı sağladığını bile söyleyebiliriz. Ustalar ile gençleri doğru bir taktikle buluşturuyor: Şeref Akbaba, Naz Ferniba, Recep Garip, A. Vahap Akbaş, Nurrettin Durman, Asuman Güzelce, İsmail Bingöl, Necmettin Evcı, Mehmet Baş, Ebubekir Koçak, Faik Öcal, Duran Çetin, Semra Saraç, Necmi Kılıç, Samet Kara, Fahri Tuna, Burhan Barak, Rasim Demirtaş, Nurten Can, Abdullah Ömer Yavuz. Modern bencillikten uzak 'biz demesini bilen' nitelikli gençlerin, yarının ustaları olarak Ay Vakti'nden çıkacağı aşikâr. Şeref Akbaba'nın gayretleri karşılıksız kalmayacaktır, kanaatindeyim.

Bir Nokta:

Seviyor ve benimsiyoruz bu dergiyi, kimi zaman arzuladığımız nitelikte bulamasak da takip etmek zorunda hissediyoruz, çünkü önemli bir tarafıyla da genç enerji çıkarıyor. Derginin yayın yönetmeni Mürsel Sönmez'de, dinmek bilmeyen bir heyecan var, onun bu yönü sanırım gençleri de cezp ediyor. Ustası Nuri Pakdil'den de o, nasıl genç yetiştirilir, dersleri almıştır elbet. Gerçekten cemaat-toplum adabı görmemiş adamlardan kimseye fayda gelmiyor, bilgi, kültüre dönüştürülüyor. Diğer yandan yazmaya ara vermiş bir usta şairi, birdenbire bu derginin kapağında bulabiliyoruz. Bir dergi amatör olduğu ölçüde yeni kalem ortaya çıkarabilir. İşte Bir Nokta, bunun bilincinde. 12 yıldır nerdeyse reklamsız çıkıyor, maddi fedakârlıkların ve samimiyetin de dergisi. Gelecek zaman, Bir Nokta'yı kesinlikle takdir edecektir. Şimdi ise biziz, konuşuyoruz işte. Seviyor ve benimsiyoruz bu dergiyi, dedim, peki neden? 2012'nin Bir Nokta'larından rastgele bir tanesini çekiyorum, kapaktaki şu isimlere bir bakın: Suavi Kemal Yazgıç, Fatma Şengül Süzer, Bün-yamin Duralı, Süleyman Çelik, İbrahim Yarış, Mesut Doğan, Mustafa Sevim, Sıddık Ertaş, Mustafa Celep, Mahmut Avcı, Müştehir Karakaya,

Mahmut Fevzi, Davut Güner, Ulvi Ali Birkardeşler, Ali Yasin, Mehmet Kurtoğlu, Necmettin Halil, Ulaş Konuk, Tayyib Atmaca. Bizim dergimizdir Bir Nokta; çünkü hâlâ onlar diye bir şey var.

Bireylikler:

Kayserili, iki aylık edebiyat dergisi Bireylikler; şiir dergisi gibi çıkıyor. 2012'nin Kasım-Aralık'ıyla 47.sayısına ulaştı. Çok sayıda nitelikli şiir ve eleştiri yayımlayan doyurucu bir dergi.

Değirmen:

Tasarımıyla Hece'yi çağrıştıran, Sakarya merkezli iki aylık edebiyat ve düşünce dergisi Değirmen, adının tam aksine kendine muhafazakâr bir yol seçmişe benziyor. Temmuz-Ağustos ayındaki dergi kapağı, bize bunu daha bir düşündürdü. Yenilenme içgüdüsüne rağmen merkezdeki muhafazakârlara şirin gözükmeye çalışmasına gerek yok aslında, çünkü gayet nitelikli çıkıyor. Muhafazakâr dergilerden farklı olarak çok sayıda modern şiir yayımlıyor, hacminin avantajını doğru bir şekilde kullanıyor. 2012'nin ilk sayısı "Yüzyılın Dergileri 1900-2000"e ayrılmıştı, bu kapsamlı çalışma, her edebiyatçının kitaplığında bulunmalı.

Dergâh:

Yazı işleri müdürlüğünü Mustafa Kutlu'nun yaptığı Dergâh, 2012'nin Aralık ayıyla birlikte 274. sayısına ulaştı, Hareket Dergisi'nin günümüzdeki uzantısı olarak biliniyor, yani Nurettin Topçu'nun fikir dünyasından besleniyor. Dergâh, 90 kuşağı şairlerine İsmet Özel'in öncülüğünde ev sahipliği yapmasıyla edebiyat içerisinde kendinden söz ettirdi, sanki namı bu sayede bugüne dek gelmeyi başardı. Ürün sıkıntısı çektiği dönemlerinde yeni bir şeyden bahsetmeyen, sıkıcı, uzun kaynakçalı, boy boy akademik yazılarla karışımıza çıkıyor. Çoğu akademisyen birkaç konuda uzmanlaşıyor, çok yönlü olamıyor, bu yüzden de ciddi eleştiriler kaleme almakta zorlanıyor, kolaya kaçarak şerh yöntemine sığınıyor. Dergâh'tan modern eleştiri tekniğiyle incelenmiş metinler bekliyoruz.

Öte yandan, dergiye omuz veren İbrahim Tenekeci'nin birkaç gençle dergiden ayrılıp "İtibar"ı kurması derginin daha bir zayıflamasına neden oldu. Daha bir diyorum, çünkü Dergâh yıllardır edebiyat içerisinde varlık gösteremiyor, cılız bir sesle yoluna devam ediyordu. Bu yıl, çoğunluğu aynı tornadan çıkmış şiirler yayımladı. Prensip gereği, pastoral şiire yakın durdu hep. Bu da dergiyi en başından Cumhuriyet'in ilk yıllarında hakim olan şiire götürdü. Dergâh'taki gençlerin hece ölçüsüne yönelimi ise ciddi bir fikirden değil, nostaljiden kaynaklanmaktadır. Anadolu köylerinin anlatıldığı şiirler, tasvirin ötesine geçip de bizi ontolojik bir gerilimle karşı karşıya bırakamıyor. 90 kuşağı şairleri de taşra edebiyatından kopamamışlardır. Bu, Mustafa Kutlu'nun tutumuyla da ilgili. Mustafa Kutlu, daha evvel de söylediğim gibi günümüzün gerçeklerinden kopuk olma pahasına adeta hikâyesinin karşılığını arıyor şiirde. İki ayrı türün birbirine benzeme zorunluluğu kesinlikle yok. Hikâye, geçmişten yola çıkan bir kurguya dayalıken; şiir, geleceğe yönelik öngörülerde bulunmak kaygısından doğar, yaşantının kılcal damarlarından süzülerek gelir şairin kalbine ve oradan söze dönüşür, bu yüzden iyi şiirden hep bir kan kokusu alırız. Dergâh'taki şiirlerde belki de trajediye uzak durmaları nedeniyle kan kokusu alamıyoruz. Şiir için ot, ağaç, kuş, kuzu göstergeleri yeterli olmuyor, onların keskin imajlara dönüşmesi lazım, kan gölüne dönmüşken işte Orta Doğu, Dergâh hâlâ cesaretini toplamış değil, epikten uzak duruyor. Şöyle diyelim: Ok ve yay dönemi geçeli, tüfek icat edileli yüzyıllar oldu. Dergâh'tan çağımızın sorunlarına parmak basan şiirler okumayı ümit ediyoruz.

Duvar:

İlginç bir şekilde iki aylık edebiyat dergilerinde artış oldu 2012 yılında. Duvar da iki aylık bir edebiyat dergisi, Radikal gazetesi ebadında çıkıyor. Duvar'a kültür dergisi de demek mümkün, ancak derginin merkezinde şiir ve şair, özellikle genç şiir bulunmakta. Sert eleştiriler dergiye güç katıyor, bu bakımdan Duvar, kapılarını polemige açık tutuyor.

Edebiyat Ortamı:

Nitelikli şiir ve öykü yıllıklarıyla dikkat çekti Edebiyat Ortamı, aslında ismiyle de merkezileşmek arzusunda olduğunu açıkça vurgulamaktadır. Yıllıklar da bu amaca hizmet eden en önemli çalışmalar. Dergiyi yöneten Mustafa Aydoğan, yıllarca şiire emek vermiş bir şair, Hec'de de öne çıkan isimlerdendi. Şairlerin yönettiği dergilerde şiir, daha bir öne çıkıyor, genç yetenekler kendini gösterme fırsatı buluyor. Edebiyat Ortamı bu beklentilerimize cevap vermekte, genç yetiştirmektedir. Evet, dergilerin asıl hedef kitlesi ve ürünü gençlerdir. Muhatabı olmayan harika şiirler, yazılar yayımlamışsınız, ne anlamı var? Bunun farkındalığıyla çıkıyor Edebiyat Ortamı, yarışmalar düzenliyor, genç yeteneklere ödüller veriyor. Keşke bu ödülleri, yazmaya devam edip etmeyeceği bellisiz, adını yeni duyduğumuz kişilere değil de nitelikli ilk kitaplara verseler. Dergilerden geçerek ilk kitaba ulaşmış gençler desteklediği takdirde çoğunlukla yazmaya devam ediyorlar. İlk kitap önemli bir dönemeçtir. Edebiyat Ortamı, nerede durduğunu ve durması gerektiğini iyi biliyor. Hiç düşünmeden İslami kesimin dergisidir, diyebiliyoruz. Dergi Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu gibi öncü şairlerimizden bayrak teslim almış ve aynı yolda koşmaya devam ediyor. Bu bakımdan derginin kusurlarını bile seviyoruz. Biliyoruz ki gerektiğinde Müslüman, Müslüman'ı kusurlarıyla da sevmeli. Mustafa Aydoğan, gençler için riske girmekten çekinmiyor, gelecek vaat eden yetenekli gençlerin hevesini kırmamak adına zayıf şiir ve yazılarını da yayımlıyor. Doğru bir taktiktir bu. Öte taraftan okumaya ve yazmaya devam eden gençlerin yükselişine bizler de şahit oluyor, seviniyoruz. Sesini merkeze duyuramamış şairlerle yapılan çarpıcı söyleşileri ilgiyle okuduk Edebiyat Ortamı'nda, yepyeni isimler tanıdık, Mustafa Aydoğan ve Turan Karataş'ın yazılarını takip ettik, ciddi çevirilerden yararlandık. 2012'de de ne sol ne sağ, önemli olan nitelik, dedi Edebiyat Ortamı, muhakkak samimi gayretlerinin karşılığını önümüzdeki yıllarda görecektir.

Edep:

Tasarımı ile bir fanzini anımsatan Edep'i Arif Ay yönetiyor. Edep, Nuri Pakdil'in "insan seni savunuyorum sana karşı." aforizmasını da logosunda taşıyor. Edep, edebiyat ortamındaki edepsizliklere bir karşı tavidir. Solo dergisi olmasına rağmen -sonradan koroya doğru kaydı- her ay vaktinde dergi reyollarında yerini alması bir başarı bence. Arif Ay, dört yapraklı bu bereketli dergide onlarca şiir yayımlıyor ve birçok meseleyi irdeliyor. Bazen içimizden, meseleyi biraz daha açsaydı keşke, dediğimiz oluyor. Edep, tam bir Arif Ay dergisi; son derece Müslüman, prensipli.

Eliz Edebiyat:

Şiire sayfalarını cömertçe açan aylık dergi Eliz, Bursa'da Hilmi Haşal tarafından yönetiliyor. Bursa diyince nitelik hemen kendini gösteriyor. Dergi, bu yıl da usta şairlerin yanında çoğunluğu genç olan isimlerle okuru selamladı. Eliz gibi bütün edebiyat kesimlerini tanıyan ve çıkar ilişkisini önemsemeyen dergiler çoğunlukla saldırgan olmuyor; bu yıl Eliz, ifrat ve tefrite yaklaşmadı, itidalde kaldı.

Fayrap:

Fayrap, "Atlılar"la isminden söz ettiren Hakan Arslanbenzer tarafından, "popülist edebiyat dergisi" sloganıyla çıkarılıyor, "neo-epik" şiirin kalesi olarak biliniyor, özellikle İslami camianın avangart ruhlu gençlerine kapılarını açtı, fakat gençleri elde tutmakta zorlandı. Sanırım sebebi muhatap yoksunluğu, çünkü eskiden atıştığı bir Heves dergisi vardı, Karagöz'ü ise hiçbir şekilde ringe çıkaramadı. Şiirimiz için gerekli bir renk, sert bir tavır olarak gördüğümüz dergiyi son aylarında Hakan Arslanbenzer ile Ömer Yalçınova yüklenmişlerdi. İster katılım, ister katılmayalım güncel konuları, derinlikten yoksun da olsa yeni bakışlarla okuyorduk Fayrap'ta, sosyal içerikli konular da irdelendi sık sık. Derginin kapağını geçtiğimiz yıllarda Türk sinemasının jönlere, bu yıl ise müziğimizin popüler isimleri işgal etti. Bir edebiyat dergisi için alışılmadık bir tavidir bu, edebiyata tep-

ki olarak okunabilir. Her şeye ve herkese rağmen, Hakan Arslanbenzer'in ortaya attığı, istenen nicelikte ve nitelikte örneği verilemeyen "neo-epik" şiirin tam anlaşılmadığını düşünüyorum. Bu yüzden dergiye katılan yeni imzalar, bu şiiri yazıyoruz zannıyla şiirden koştular ve dergiyi zayıf metinlerle doldurdular. Nasıl ki İtibar dost kazanmak için çıkıyorduydu, Fayrap adeta düşman kazanmak için çıkıyordu.

Hece:

Varoluşunun 16. yaşını sürdürdü 2012'de Hece, Hüseyin Su'dan çok Hayriye Ünal tarafından yönetiliyor gibi. Özel sayı olarak çıkmadığı zamanlarda, Hayriye Ünal'ın hazırladığı kimi zaman çok sıkı, kimi zaman ortalama ve zayıf diyebileceğimiz dosyalar derginin merkezinde yer alıyor. Bu dosyalar, çoğunlukla aynı isimler, yani bir kadro tarafından hazırlanıyor. Konu güncel olduğu zamanlarda herkes kendi güdük çevresinde dönüp duruyor, neredeyse hiçbiri yaşantıdan kurtulup da polemikleri unutarak nesnel bakamıyor meselelere. Bu bakımdan, dergide cv'si son derece kirlî, İslami camia karşıtı bir grubun at koşturması bizi üzüyor. Ne işleri var onların Hece'de, sorusunu dergi yönetimine birçok kardeşim adına buradan ben sormak isterim. Hece'nin hangi amaçla çıktığını ve neye, kime hizmet ettiğini biliyorum, çizgisinde bir sapma var, diyorum bu yüzden. Karanlık insanlarla –kafir, zayıfladığı dönemlerde münafiktır- aydınlık insanlar –Müslümanlar- birbirine karıştığında tan vaktiymiş gibi fitneden doğan kan çıkar ortaya. Buna gerek yok. Biz, her zaman derginin ön saflarında Hüseyin Atlansoy, Yüksel Peker, Ali K. Metin, Kenan Çağan, Ali Emre, Celâl Fedai gibi bizden ustaları ve son saflarında da kendi genç kardeşlerimizin şiirlerini görmek istiyoruz, ötesi kayıp, gerçekten kayıp. Sürpriz şiirlere kapalıdır Hece, bu yüzden biraz da bana şiirin muhafazakâr mecrası olarak görünmüştür. Bu bakışı mı kırmaya çalışıyor. Bizce çözüm yanlış. Sürprizi her dönemde gençler yapar; çünkü gonca gibi patlamaya hazır heyecan onlarda saklı. Hem gençlere yatırım yaparak "Hece'den şair ve yazar çıkmıyor" söylentisinden de kurtulmuş olur dergi.

Hürriyet Gösteri:

Mevsimlik dergi Hürriyet Gösteri, 308. sayısıyla da gündemi geriden takibe devam ediyor. Üç ayda bir çıkan dergilerin kaderi bu. Yedi İklim'in 2006'dan önceki tasarımını, Hürriyet Gösteri çok beğenmiş olmalı ki örnek almış: Beyaz kapak üzerinde kırmızı-siyah renkler. Derginin genel yayın müdürü Doğan Hızlan, kültürel birikimini her sayıya aktarıyor, ancak İslami kesime karşı tutukluğu sanırım hiç değişmeyecek. Merkezi görmezden gelmek bir dergiyi taşralaştırır yalnızca. Bu yıl da çok az şiir yayımladı Hürriyet Gösteri, eleştiri zannıyla okuduğumuz metinlerin çoğu her zamanki gibi biyografik çıktı. Gazetelere has reklam mantığı, bu derginin dümenine oturmuş görünüyor.

İtibar:

Yeni bir dergi değil İtibar. Bir süre. Kırklar'ın bir süreği. Çıkmadan aylarca evvel özellikle de sosyal medyada yepyeni bir solukla çıkacağını belirtmiş, ancak tasarımıyla dahi Kırkayak-Kırklar'dan kopmamıştı; evet, şahsen ben de birçokları gibi İtibar'ı, Kırklar'ın devamı olarak takip ediyorum. Dergi, bir grup arkadaş tarafından çıkıyormuş gibi görünse de genel yayın yönetmeni İbrahim Tenekeci'nin kişiliği derginin hakim unsuru. Kırklı yaşların dinginliğini de hissettiriyor. Derginin göze çarpan en yeni tarafı ise Kırklar'ın aksine birkaç ustaya saplanıp kalmaktan kurtulup camianın diğer ustalarına sayfalarını ayırması oldu. Bu bakımdan Kırklar'a göre İtibar daha bağımsız bir dergi; Alaeddin Özdenören, Hasan Aycın dosyaları ve M. Ruhi Şirin söyleşileriyle dikkatleri çekti. Fakat İtibar'ın kendi geçmişlerine sünger çekmeleri öyle kolay olacağı benzemiyor; çünkü camianın ustalarına burun kıvrımları, Dergah ve Kırklar'da Marksistleri samimiyetle kucaklamaları, hafızalarda yerini koruyor. Diğer yandan kanına İsmet Özel işlemiş gençlerin Sezai Karakoç'a yaklaşmakta zorlandıkları da bir gerçek. İtibar, umarız İsmet Özel sendromunu da atlatır ve Sezai Karakoç'un elinde yetişenler üzerine dosyalar hazırlarken onlar da üstadı keşfederler. Edebiyatımızın hakikati bugün Sezai Karakoç'tur desek hangi akl-ı selim bize itiraz eder.

İtibar, şiire özel bir yer ayırıyor. Usta şairlerle irtibat kurması bizi nitelikli şiirlerle buluşturuyor. Sıklıkla şiir üzerine yazılara da yer veriyor, fakat bu yazılar çoklukla klişe sözlere dayalı. Cemal Şakar ve arkadaşlarının dergiye verdiği katkı ise gözden kaçacak gibi değil. Diyebilirim ki, dergideki öykü ve öykü üzerine yazılar, nitelik ve niceliksel olarak şiirin önüne geçmiş görünüyor. İtibar'ın popüler isimleri de kapağına taşıması sosyal medyada eleştiriler almasına neden oldu. İtibar sanki bu yeni dönemde Yedi İklim'i örnek alıyor, fakat Yedi İklim'in medeniyet algılayışından, duruşundan ve kuşatıcılığından çok uzak, çünkü hâlâ suya sabuna dokunmayan minik minik şiirlerle oyalanıyor, ciddi bir derdi yüklenmeye talip değil. Nihayetinde şiirden de önemli meselelerimiz var bizim, şiir, bir Müslüman'ın tek amacı olamaz, yükümüze ortak olmayacaksa, Şuara süresinde olumsuzlanan şairler sınıfına gireriz.

İzafi:

Şiirden çok öykü ile dikkat çeken iki aylık edebiyat-kültür dergisi İzafi, genel anlamda niteliğini bu yıl da artırdı. Genel yayın yönetmeni Mustafa Orman gibi genç arkadaşların gayretleriyle çıkıyor. Kürtçe şiirler de yayımlıyor. Kapılarını derdi edebiyat olan herkese açmış görünüyor.

İzdiham:

Genel yayın yönetmenliğini Bülent Parlak'ın yaptığı kültür dergisi İzdiham'ı biz ilk başta internet ortamından tanıdık. Kültür dergisi diyorum, çünkü kapaktaki isim, tamlayansız kullanılmış, bu yüzden tanımlamak bize kalıyor. Az da olsa şiir yayımlıyor İzdiham, usta şairleri sayfalarında ağırlayabiliyor. Deneme yazıları, çoğu kez ironiye özenen esprilerin hezimetine uğruyor, ciddiyetini korusa sıkı metinlere dönüşmemesi için hiçbir neden yok. Underground temayülleri olan, yüzünü Batı'ya dönmüş genç bir dergi İzdiham, sinemaya özel bir yer ayırıyor, yıkıcı sloganlarla açılıyor, kapanıyor, öfkenin derinliklerine dalamıyor, Batı gençliği gibi hırçınlığın yüzeyinde geziniyor.

Karabatak:

Sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü A. Ali Ural'ın yaptığı, tasarımıyla, hele de ilk sayıdaki şiir gibi kapak tasarımı ile dikkat çeken görkemli dergi Karabatak, 2012'de çıkan dergilerimizden. Ali Ural'ın Merdiven dergisiyle dönüş yapmasını bekliyorduk, ama öyle olmadı. Şaşırtıcı bir şekilde yeni dönem şair ve yazarları, bir dergiyi kapatıp başka bir dergiyle vitrine çıkıyorlar. Atlılar-Fayrap, Kırklar-İtibar, Kökler-Karagöz gibi. Bu durumun üzerine ufaktan düşündüğümüzde şu sonuca varıyoruz. Kapanıp/kapatılıp yeniden çıkarılan Büyük Doğu, Diriliş gibi bir idealin dergisi değil bunlar, hatta belki de hatalı geçmişlerine farkında olmaksızın, bir iç sezgiyle sünger çekmek isteğinin bir tezahürü. Bilemiyorum, büyük dergiler ve üstatlar kendilerini unutturmamak için mücadele etmişlerdir. İsmet Özelcilik yapan Merdiven ve saydığım diğer dergilerin bilinçaltında İsmet Özelcilikten kurtulma gayreti var gibi. Nitekim yeni halleriyle İsmet Özel, büyük oranda dergi dışında kalmıştır. Karagöz'ün de uyanacağını ümit ediyoruz. Karabatak, görseelliği ve dergi reyonlarında kapladığı yer itibariyle büyük vaatlerde bulundu, fakat hele de kısa mısralı şiirlerin yayımlandığı sayfalardaki rahatsızlık verici boşluklarla, müsriflik görüntüsü yaratan cüssesinin karşılığını ne yazık ki veremedi. Yeni tasarımına rağmen içerikte bekleneni veremedi ve Merdiven'in devamı olmaktan kurtulamadı. Dergi uzun akademik metinler, onlarca sayfalık çeviri, muhtemelen Ali Ural'ın edebiyat atölyelerinden dergiye geçiş yapan ortalama şair ve yazarların ürünleriyle bana Milliyet Sanat'ı, Hürriyet Gösteri'yi hatırlatıyor. Karabatak, onlar gibi hayranlık duyduğu Batılı yazarları gündemimize taşımak çabasında, hatta onlar kadar bile yerli şair ve yazarların üzerine eğilmiyor. Daha yolun başında, umarız eleştirilerimize kulak verir ve var olduğu değerler ekseninde bir dergiye dönüşmenin yollarını arar. Batı edebiyatına hizmeti bırakalım artık. Gücümüz varsa bizim büyük şair ve yazarlarımızı, yeni kuşaklara tanıtmaya çalışalım. Doğrusu bu. Ali Ural bir takım kamu kurumlarıyla yaptığı atölye çalışmalarıyla iyi niyetli bir

amaç hedeflese de, süreç bize “öğretilmiş yazarlık” olgusunun çok teknik ve gerçeklikten uzak olduğunu göstermiştir. Bu çerçevede ben kendi cevabımı vermek istiyorum: Bir atölyede şair-yazar yetişmez. Bunu Batı, üniversiteleri 1930’lu yıllardan bu yana denedi ve deniyor, onca çabaya rağmen hala şair çıkaramıyor, edebiyat atölyesinde; bu çabalarla ancak köşe yazarı olunabilir gibi geliyor bana. Ha yanlış anlaşılmasın, usta-çırak ilişkisine karşı değilim; edebiyatta usta-çırak çalışmaları gönül ilişkisine, atölyeler ise bizim kültür ve medeniyetimizin kodlarında var olmayan bir ilişki biçimine dayanıyor; hangisi daha verimlidir. Bu bir soru değil, cevaptır.

Karagöz:

Uzun uzun akademik çalışmalar okuduğumuz “Kökler” dergisinin devamdır Karagöz, bu yıl da kendi kozasını örmekle meşguldü, kozasından çıkacağı da benzemiyor, şiir hakkındaymış gibi başlayıp edebiyat dışı ilginç sonuçlara varan edebiyat tarihinden ve çizgisellikten kopuk yazılarla buluşturuyor bizi. Derginin gerçeküstücü resimlerle sunulan karışık kapağı ile kafası arasında bir bağlantı kurmamak elde değil. Sanatı 50-60 yıl geriden takip ediyorlar gibi. Hâlâ şiir zannıyla grafik örneklerini derginin sol tarafına düşen ilk sayfasında yayımlıyorlar. Okur, o metni reklam sanıyor olabilir, “bu bir şiirdir” notuyla yayımlamalarını öneririz. Karagöz’ün bir şiir politikası yok, her çeşit şiire kapıları açık. Üç ayda bir çıkıyor olması unutulmasına neden oluyor. Bir dergi ayda veya en azından iki ayda bir çıkmıyorsa edebiyat ortamına müdahalede bulunamaz, bu yüzden de etki bakımından var ile yok arasında kalır. Mevsimlik dergi Karagöz’ün durumu budur.

Karayazı:

Üç aylık fanzin çağrışumlu edebiyat ve fikir dergisi, Süreyya Filiz Sisli-Cuma Duymaz-Ersun Çıplak’ın çabalarıyla Adana’da çıkıyor. Kimi zaman sert eleştirilere yer veriyor. Dergideki şiirlerin çoğu çarpılmamış, fazlalık mısralar yüzünden yığma bir hâl alıyor, bütünlük sorunu

yaşıyor. Her şeye rağmen bu yıl, iyi diyebileceğimiz şiirlere rastladık Karayazı'da.

Kitap-lık:

164. sayısına ulaşan Kitap-lık, 2012'de doğru bir kararla iki ayda bir çıkmaya başladı, çünkü yaşlanmıştı, kısa mesafe koşacak genç kalbe sahip değildi artık. Bu haliyle daha bir dolu ve derli toplu. İyi şair ve yazarlarla çalışıyor; ustalık örneği şiirler ve yazılar yayımlıyor. Bu yıl da geçmiş yıllardan farksızdı. Herhangi bir duruşu ve ideolojisi yok, desek de İslami camianın sanatkârlarına öteleyici ve ötekileştirici bir anlayışla yaklaşıyorlar. İslami camianın dergilerinde çıkış yapmış, etliye sütlüye karışmayan ve gerektiğinde Marksistleri hiç yoktan öven, hatta çıktığı kabağı beğenmeyen isimler elbette yer bulabiliyor Kitap-lık'ta. Eğer bir şekilde İslami camianın dergilerinde bulunmayı başardırıysanız ve sonra Müslümanlara, bir şekilde mevcut iktidara sırtınızı dayadığınız halde üstü kapalı bir şekilde münafıkça saldırıyorsanız, o niteliksiz ürününüz içten, özeleştirici (!) olarak görülür, zorlanmadan yayımlanır. Metropol şehir gibi bir dergi, içinde Müslüman'ı, Hıristiyan'ı, Yahudi'si, gayi, lezbiyeni, ateisti barındırmayı başarıyor. Dergi, çoğunluğu Batılı veya ülkemizdeki Batı hayranı sanatkârlar üzerine kapsamlı dosyalar yapıyor, onlarca sayfalık sıkıcı çevirilerle boğucu hale getiriliyor. Kimi zaman ise Kitap-lık, YKY'nın reklam ajansına, kendi bastıkları kitapların tanıtım organına dönüşüyor. Kitap-lık gibi kurumsal dergiler, çoğunlukla gençlere kapılarını aralama riskine girmezler, ustalarla işlerini yürütürler. Günü belirleyen genç enerjiye müdahale gücünden yoksun Kitap-lık, bu nedenle ondan geriye ansiklopedik malumat kalacak.

Kurşun Kalem:

Genel yayın yönetmenliğini Emine Ömer'in yaptığı, İzmir'de çıkan iki aylık edebiyat dergisi Kurşun Kalem; 2012'nin Kasım-Aralık'la 20. sayısına ulaştı, tasarım bakımından gösterişten uzak durarak sanki 'bizim için daha ziyade keyfiyet önemlidir' vurgusunda bulunmak istiyor.

Genç-amatör şiire bolca yer veriyor, yer yer iyi eleştiri metinleri yayımlıyor. İstanbul edebiyat ortamından da destek alan neredeyse bütün taşra dergileri gibi, taraf olmaktan kendini kurtaramıyor. İslami camianın şair ve yazarlarına kulağını tıkamış bir vaziyette çıkıyor. Bunu belki de bertaraf olmamak için yapıyor, fakat bu bir geçici önlemdir. Taşra dergilerinin solukları belki de sırf bu yüzden kısa sürede kesiliyor. Dışlamak, dışlanılmaya davetiye çıkarmaktır.

Kuyudaki Koro:

2012'yle birlikte Maraş'ta çıkmaya başlayan mevsimlik bir dergi Kuyudaki Koro, ismini yayın yönetmeni Bünyamin K.'nın bir şiirinden almış. Bünyamin K., derginin daha sonraki sayılarında yayın yönetmenliğinden çekilmiş, yayın kuruluna geçmiş, sanırım yayın kurulundaki üç şair tarafından yönetiliyor Kuyudaki Koro: Bünyamin K., Harun Balcı, Hasan Yasin Altınır. Dergide, şiir sanatını ve özelde imgeyi kavramış genç şairlerden iyi şiirler okuyoruz. Derginin en büyük eksiği, asıl saygınlığını artıracak ve duruşunu gösterecek olan eleştiri; polemikten uzak durmak adına yapılmıyor gibi geliyor bana. Gidişata düzyazı ile müdahale etmeyen dergiler ne yazık ki pek dikkate alınmıyorlar. Kuyudaki Koro'nun düzyazı metinleri duygusallıktan kurtulmalı, ortak bir sese kavuşarak sıkı ve soğukkanlı olmalı. Fincancı katırlarını ürkütmekten kaçınmamalı. Kuyudan meydana çıkmalı.

Mahalle Mektebi:

Varla yok arası Konyalı bir ürün dergisi Mahalle Mektebi, mevsimlik bile değil, son sayısı Eylül-Aralık 2012 olarak görünüyor, yani dört ayda bir çıkıyor. İyi imzaları çatısı altına toplamayı başarmış, niçin aylık bir dergiye dönüşmesin ki? Konya, aylık dergileri rahatlıkla kaldırabilen bir şehir. Mahalle Mektebi'nin profesyonel tasarımı ve baskısı, sorununun maddi olmadığı izlenimi yaratıyor. Eee, öyleyse ne duruyor? Tez zamanda harekete geçmeli.

Mor Taka:

Trabzonlu şiir, sinema, kent kültürü dergisi Mor Taka, mevsimlik çıkıyor. Çok yönlü. İri tasarımı ve hacmiyle dergi reyollarında dikkatinizi çekmemesi mümkün değil. Her şeye rağmen şiire özel bir yer ayırdı bu yıl Mor Taka.

Mühür:

Genel yayın yönetmenliğini Mustafa Fırat'ın yaptığı iki aylık şiir ve edebiyat dergisi Mühür, Kasım-Aralık 2012 ile 43. sayısına ulaştı. Birçok dergide görülen tekrara düşme tehlikesinden, merkeze uzak duran şiir ve yazarları ya kendi bünyesine dahil ederek ya da konu olarak işleyerek kurtuluyor. İlk, Mustafa Fırat'ın Celâl Fedai ile yaptığı cesur söyleşilerle gündemimize oturdu, bu söyleşiler kitaplaşacağı benziyor. Her çevre-den şiir ve yazarları çatısı altında toplayabilmesi, Mustafa Fırat'ın bir ideolojiye saplanıp kalmadığının ve niteliği önemsedığının göstergesi; yeni kuşaklar, geçmişteki çatışmalara maruz kalmış eski kuşaklardan farklı bakıyor dünyaya, bu bakımdan Mustafa Fırat'ın gençliği de dergi için bir avantaja dönüşüyor. Ciddiye alınan bütün kalıcı dergiler gibi Mühür; edebiyat üretiyor, kavgadan uzak duruyor, lakin gerektiğinde okkalı laflar etmekten de çekinmiyor. 2012'de de duruşunu korudu, iyi şiir ve eleştiri yazılarıyla okur karşısına çıktı. Şiire ayrı bir yer veren Mühür Yayınları, bastığı kitaplarla da dergiye yönelmiş dikkatleri diri tutmayı başardı.

Özgür Edebiyat:

Metin Celâl'in yayın yönetmenliğini yürüttüğü iki aylık edebiyat dergisi Özgür Edebiyat, 36. sayısına ulaştı, daha çok Özdemir İnce'nin Müslüman şairlere saldırısı ile gündemimize geliyor. Yoksa geçmişte olduğu gibi derginin 2012 boyunca da nitelikli şiir ve eleştiri yazılarını beğeniyile okuduk; ama Özdemir İnce tarafından adeta istila edilmiş son sayfalarına geldiğimizde ağızımızın tadı kaçtı, midemiz bulandı. İhtiyar şair, gazete yazılarını tekrar Özgür Edebiyat'ta yayımlıyor, bir defa bu

hiç mi hiç etik değil. Diyorum, acaba Özgür Edebiyat, Özdemir İnce'ye tutsak mı olmuş. Evet, İslami çevrelerce de sevilip sayılan Adnan Özer ile Metin Celâl niçin bu patolojik duruma göz yumuyor? Dur demeleri gerekir. Varlık'ın Yasakmeyve'si gibi, onların da İslami çevreleri hedef alan silahı Özdemir İnce mi? Bu sorular ister istemez aklımıza hücum ediyor.

Sincan İstasyonu:

Abdülkadir Budak'ın yönettiği, Ankara merkezli edebiyat dergisi Sincan İstasyonu; her ay kanlı canlı çıkarken, bildirdiği gerekçelerin yanında sanıyorum ki ekonomik nedenlerle iki aylık dergiler kervanına katıldı, çünkü bir çekirdek kadroya hapsolmeden sık sık önemli isimlerle de karşımıza çıkıyor, derginin ürün sorunu yaşama ihtimali yok gibi. Ankara'nın soğuk havası, derginin sıcaklığına zarar veremiyor. 62. sayısına ulaşan Sincan İstasyonu, itidal üzere bir dergi, dünya görüşünü öyle her fırsatta dergi sayfalarına taşıyarak birilerini taşlamaya, karalamaya yeltenmiyor. İstanbul'daki iyi bir dergi kadar gündemi takip ediyor, hatta yer yer gündem bile yaratabiliyor. 2012'de de usta ve çırak işi şiirler, okunur eleştiriler ve sıkı polemikler yayımlandı.

Sözcükler:

Tasarımıyla Hece ve Özgür Edebiyat'ı çağrıştıran iki aylık edebiyat dergisi Sözcükler, 40. sayısına ulaştı. Duayen şair ve yazarların imzalarıyla karşılaştığımız bir nostaljik tat veriyor, öte yandan gençlere de sayfalarını ayırmakla eskimişlik hissi yaratmaktan kendini kurtarıyor. Sıkı metinler yayımlıyor, çevirilerle dikkat çekiyor. Derginin, daha bir ciddiye alınmasını ve takip edilmesini sağlayan bir iskelet kadrosu bulunmakta. Ev değiştirir gibi dergi değiştiren isimlerden bilinçli okur pek hoşlanmaz, adresi belli olsun ister sevdiği şair ve yazarın, köşe yazarı kadar bile müstakil olmamasından rahatsızlık duyar, bu hususta son derece haklıdır.

Şiirden:

Metin Cengiz'in yönettiği nitelikli ve yoğun bir şiir dergisi Şiirden, iki ayda bir çıkıyor. Her kesime açılma emareleri gösteriyor. Bu yıl da şiir, çeviri şiir, söyleşi ve nesnel eleştirileriyle okurun karşısına çıktı. Bu dergi üzerinden şiirimizin önemli bir damarını takip edebiliyoruz.

Şiiri Özlüyorum:

Nevşehir'de iki ayda bir çıkan ve İstanbul'a tez zamanda ulaşan Şiiri Özlüyorum, nitelikli bir şiir dergisi; çalışılmış sıkı eleştiri yazılarıyla da okunurluğunu artırıyor. Sadece Türk şiirini değil, dünya şiirini de sayfalarına taşıyor. Bu yıl da kendi halinde kalmaya çalıştı; fakat dergi okuru bundan da bir mana çıkarabilme yetisine sahip. İdeolojik nedenlerle tek bir kesime saplanıp kalmaktan kurtulur, Türk şiirinin tümüne kucak açmayı başarırsa dergiye bir diyeceğimiz kalmaz. Böylece Şiiri Özlüyorum, özlemini gidermiş olur.

Temren:

Fanzin şeklinde çıkan İzmirli Temren dergisi, Halim Yazıcı'nın hapse olması nedeniyle bu yıl saldırgan bir tutum sergiledi. Genelde hinçtan şiir doğmuyor, nefret ve gözyaşı hakimdi Temren'e.

Türk Edebiyatı:

Aylık fikir ve sanat dergisi Türk Edebiyatı'nın genel yayın yönetmenliğini Beşir Ayvazoğlu yapıyor. Derginin şiir konusundaki muhafazakârlığı nispeten kırıldı, fakat şiire az yer verme huyu hâlâ değişmişe benzemiyor, meselâ Aralık 2012 sayısı şiirsiz çıktı. Modern öncesi edebiyatla ilgili dosya veya özel sayı yaptığında akademik çevrelerin iyi isimlerini bir araya getirebilme yeteneğine sahip Beşir Ayvazoğlu, fakat yazar bulamayacağını farkında olmalı ki modern sonrasına pek yaklaşmıyor, çünkü muhafazakârlık yeniyi ötelere, anlamak istemez. Genç imzalarla pek karşılaşmıyoruz bu dergide, çünkü gençlik de yeniyi çağrıştırdığı için muhafazakâr zihne rahatsızlık vermektedir. Yeni ve

güncelden beslenmeyen yazarlar ise biliyoruz ki geçmişi, analogik olarak günümüze ışık tutacak bir şekilde yorumlayamaz. İslam edebiyatını içselleştirmiş Sezai Karakoç, eğer moderni bilmeseydi bugünkü fikir ve sanat ihtişamına ulaşamazdı. Türk Edebiyatı, atalarının yolundan ileri gitmek yerine, geriye, atalarına doğru gidiyor.

Ücra:

Adeta Ece Ayhan'ın avangart zihin işleyişi hakim, iki aylık şiir dergisi Ücra'ya; Konya'dan Bülent Keçeli ile Murat Üstübal yön veriyor. Dergi, bu yıl da poetikası doğrultusunda dil bozmalarının şiirini, yazı ve söyleşilerini yayımladı. Bize tüm bunlar bir yerlerden tanıdık geldi. Edebiyat ortamından dışlanan değil, hayır asla değil, kendini dışlayan bir dergi Ücra; ismiyle müsemma yaşamaya çalışıyor, sanırım.

Üç Nokta:

Mevsimlik olarak çıksa da bir yıllık dergisi Üç Nokta, temel amacı bu. Marksistlerin baskısı altındaki Üç Nokta, İslami kesimden üç dört yakın arkadaşı dışındakilere öteki muamelesinde bulunmakta. Baki Ayhan T., YKY bünyesinde çıkan yıllığında, İslami kesimin şairlerine az da olsa yer verdiği için Marksistlerin saldırısına uğramış, bu nedenle yıllık kapanmak zorunda kalmıştı. Üç Nokta bundan korkuyor ve şiirin değil de Marksistlerin memnuniyetini önemsiyor. Üç Nokta yıllığının durumu bu, şiir ve yazılarının genel çerçevesini de bu bakış belirliyor. Bu yıl, Üç Nokta adına değişen bir şey olmadı.

Varlık:

Varlık ile Kitaplık, benzer bir anlayıştan doğuyor sanki. Ancak Varlık, daha bir dolu ve çok yönlü, İstiklâl'de gerçekleştirilen mitingleri, ekranlarda tartışılıp da eskitilen kimi siyasi ve sosyal konuları dosya konusu yapabiliyor, sonuçta ise hep iktidarı ve Müslümanları karalıyor. Derginin yayın yönetmeni Enver Ercan, şair olmasına rağmen Kitaplık kadar şiire yer ve dolayısıyla değer vermiyor. Sanki bu açığı Enver

Ercan, Yasakmeyve ile kapamaya çalışıyor. Varlık, şiir yayımlamak konusunda cimri davransa da usta şairlerin günün şiirini yoklayan düzyazılarına sayfalarını açarak çoğunluğu şair olan dergi okurlarının ağzına bir parmak bal çalıyor sanki. Merkezine şiiri almayan hiçbir dergi edebiyat ortamında varlık gösteremez. Düşünün, hâlâ Varlık, Garip akımına merkezlik yapmış olmasıyla anılıyor ve bu büyüleyici eski ihtişamı sayesinde ayakta duruyor. Öte yandan muhafazakâr/tutucu ve geleneğini sahiplenen bir dergidir. Yaşar Nabi Nayır, II. Yeni şairlerine mesafeli durmuş; bu akımın şairleri, ancak edebiyat ortamında kabul gördükten sonra Varlık'ta şiirlerini yayımlatabilmiştir. Varlık, II. Yeni'ye gösterdiği tavrın bir benzerini İslami camianın şairlerine gösteriyor, eleştiri amaçlı yer verdiklerini ise çoğunlukla manipüle edilmiş bilgilerle yeriyor. Necip Fazıl ve Sezai Karakoç bu anlamda aklıma gelen iki şairimiz. Yaşını başını almış kimi Marksist yazar, gençlik yıllarında kullanılmalarına neden olan bağnaz fikirlerinden hâlâ kurtulamamış ne yazık ki.

Yasakmeyve:

İmtiyaz sahibi Enver Ercan olan iki aylık şiir dergisi Yasakmeyve; sanki, yayımlandığında seksenine merdiven dayamış Varlık'ın saygınlığına zarar verme ihtimali olan, ama vazgeçilemeyen metinlere mecra olsun için çıkarılıyor ve doğal olarak Marksist gençler, bu dergide istediği gibi at koşturuyor. Yasakmeyve, Varlık'ın silahıdır. Bu, derin devlet çağrışımı yaratan bilindik bir taktik. Derginin ahlaki durumunu Metin Üstündağ'ın karikatürleriyle özetlemek mümkün. Avangartlık, undergroundluk adına pornografik şiirler de boy gösteriyor Yasakmeyve'de. Bir kişinin iki dergiye birden hükmetmesi, bende birkaç gazete sahibi patron izlenimi yaratıyor. Patron ile emperyalizm arasında bağlantı kurmakta ise hiç zorlanmıyorum. Metalaştırılan şiirin de emperyalistleri var çünkü, festivaller adı altında bir grup tarafından sömürüldüğünü çok gördük. Yasakmeyve, kısmen iyi fakat şerhçi diyebileceğimiz, solu merkezine alan, aynı isimler etrafında dolaşıp duran yuvarlak masa eleştirisi yapıyor ve çok ama zayıf şiirler yayımlıyor. 2012 de farklı geçmedi

onlar adına, İslami camiaya karşı. Varlık gibi bu derginin de hedefinde genelde üstat Necip Fazıl ile Sezai Karakoç oluyor.

Yedi İklim:

Edebiyatımızda yarım yüzyılını tamamlayarak Aralık 2012 itibariyle 273. sayısına ulaşan Yedi İklim, geride büyük bir külliyat, onlarca şair ve yazar bıraktı. Akranı Dergâh'tan farklı olarak sadece bir kuşağa değil, Anadolu'ya gerçek manada kucak açarak birçok kuşağın yetişmesine ocak olmuştur Yedi İklim, bu bakımdan geleceğin en çok konuşulacak dergilerindendir. Ali Haydar Haksal, yeni bir ideoloji yaratmasa da var olan Büyük Doğu ve daha ötesi Diriliş ile gençlere aşı yapmaya çalışmış, öte yandan gençleri doğru doktorlara yöneltmiştir, bu bakımdan kuşaklar arası ruh akrabalıkları köprüsüdür. Yedi İklim dendiğinde bir tek Ali Haydar Haksal değil, İsmail Kılıoğlu, Kamil Eşfak Berki, Hasan Aycın, Osman Bayraktar, Cemal Şakar, Cevdet Karal gibi ustalar ve bugün adını saygın bir şekilde duyurmuş birçok genç isim de akla gelir: Ahmet Murat, Kenan Çağan, Hakan Şarkdemir, Osman Özbahçe... Dergi ilk başta aynı yöne bakan bir arkadaş grubuyla çıkmış, daha sonra Ali Haydar Haksal tarafından devam ettirilmiştir, usta öykücü Ali Haydar Haksal'ın büyük gayretleri ve maddi-manevi fedakârlıkları sayesinde bugüne dek gelmeyi başarmıştır. Yedi İklim'in arkasında herhangi bir sponsor veya kurum yoktur. Bu durum dergiyi daha bir bağımsız ve gençlerin uğrak yeri kılmakta. Gençlik özgürlük demektir, resmiyeti sevmez. Geçmiş yıllarda olduğu gibi 2012'de de dergi, soluklu şiirlere sayfalarını açtı. Buradan diğer dergilerin de akciğeri olan Sezai Karakoç soluğunun yayıldığı görüldü. Yedi İklim'in son yıllarda şiirin merkezi haline geldiğini, gençler için cazibeye dönüştüğünü birçok yayın mecrasında okuduk ve ortamda duyduk. Bu yıl da iyi şiirlere yer verdi dergi, onca yıldan sonra Yüksel Peker'i yeniden diriltti adeta. Eğer yeniden yayınevini işler hale getirirse bünyesindeki gençleri edebiyat ortamına daha bir etkili sunabilir, şiire ölesiye bağlayabilir. Osman Bayraktar'ın kaleme aldığı sunuş yazılarıyla ise birçok dergiye açık fark atıyor, çünkü

bir diri duruşun dergisi Yedi İklim, umarız son nefesine dek çizgisinde yürümeye devam eder.

Yordam:

40 sayfalık, küçük ebatlı, dört aylık, koordinatörlüğünü Mehmet Sait Çakar'ın yaptığı bir dergi Yordam. Kürt meselesini İslami bir bakışla derginin merkezine yerleştirmiş, edebiyata buradan yaklaşıyor, edebiyat çevrelerinin antipatisini çekse de kendi içerisinde samimi görünüyor. Sert ironisini biraz yumuşatırsa derginin derdi daha iyi anlaşılacağı benziyor. Bu yıl da Yordam, çekirdeğinde fikir olan şiiirlerle, 15. sayısındaki Erdem Bayazıt'ın "Veda", Osman Sarı'nın ise "Dikta" şiiirini Kürtçe'ye çevirmekle ve kısa-çarpıcı eleştirilerle kendinden söz ettirdi.

ŒİRLER
-2012-

Sedat Umran (1925)

heykelin dñŒü

Heykelimi kendim yaratacağım
Koyacağım meydanın orta yerine
Ruhuna bol sevinç katacağım,
ŒimŒek parıltısı gözlerine

Gururu taç yapıp takacağım
Heykellerin en yalnız en garibi
Emellerini dikip kuleler gibi
Uzaktan ŒaŒarak bakacağım

(Akatalpa-153)

Cevat apan (1933)

Şeddelere dikkat molla

Bir sesler dnyasında yaşıyoruz son günlerde:
Deniz Kızı Eftalya, Hamiyet Yceses;
bazı geceler mehtap bizi sürüklüyor sularda.
Nicedir uzaklara uğurladığımız dostlardan
haber almadan,
sabahları sessizliğe açılan pencerelerden
toprak damlarda düşlere sinen gölgeleri
yorumluyoruz.

Seslere renkler karıŐıyor bazı geceler:
nerdeyse unutmuŐken o yaz geçen günleri
yanan bir yalının alevlerini seyrediyoruz
bir başka kıyıda.

Bir adam ormanla konuŐtuĐunu sanıyor
ağaçların adlarını fısıldayarak;
bir kadın her akşam denize bakıyor durmadan
o saatlerde geri döneceklerini umarak
sabah karanlığında yaka paa gőtürülenlerin.

Çocukların gözleri göklerde, uçan kuŐlarda,
kuş seslerinde kulakları. –
bir sesler dünyasında yaşıyoruz ne de olsa –
ve sararan bir fotoğraf koca dünya.

Bitmeyen bir yolculuk bu karabasan
feryatla imdat arasında.

(Sözcükler-39)

Hilmi Yavuz (1936)

her şey cüzzamlı, döküntü...

her şey cüzamlı, döküntü
ev hep böyle, kapsı miskin;
O demeseydi eğer *kün* ve *küntü*
kenzen, hep böyle kalırdı, keskin

bir zülfikar gibi savurdu,
Söz'ünü, ne yara kaldı
ne ağrı ne bir şey ve bitti, durdu
taşın, kurdun ve çiçeğin ilhâdı...

Sen olmasaydın, güneş paçavra;
levlake dendi, *levlake*, bir nur
vurdu güneşe, anla, anla Zaman'la;
bil ki etimiz dökülür, O'nsuzdur...

(Yara Şiirleri'nden, 2012, s.17-8)

ikimiz: işte sen ve kangren

'Der-taalluk rişte dârî ez-tecerrüd sehl nîst'

Tebriz'li Saib

ikimiz: işte sen ve kangren,
bir ölü etine döndü şiirler...
ve yara açıldı;-kloroform, dren;
âh, mâsivâya atılan o dikişler!

bir altın iplik seni bir yaza
öyle sarı bağlar, sarı, öyle ki...
birden koparmaz seni, çok'a ve az'a
bırakmaz, ne kangren ne de öteki

ey mâsivâ, mâsivâ! kederle beslen!
cesedin ruhları sevdiği gibi...
nerdesin, zeytinin ve tinin cihangiri
bana belki benden daha yakinken?

(Yara Şiirleri'nden, s. 39-40)

Nihat Ziyalan (1936)

**berk, uyar, yücel,
süreya, tamer, ince**

Koluma girdi Menekşeli Sokak;
yürü bakalım,
Kızılay!

Bilmem hangi bankanın mahrem odası;
İlhan çeviri yapıyor eğri meğri,
kadifeden ceketi,
Fransızca nara atıyor pantolonu!

Düğümlemiş Turgut Sekâda;
noktalama imi sandı içeri girişimi,
yazdığı şiirden kaldırıp kalemimi,
yaktı gülümsemesini.

Piknik'te dom dom atan;
Çan'ın sakalsız kahkahası,
sıvazlıyor yoldan geçenlerin yüzünü.
Çantasını açmaya yer arıyor Cemal,

içinde İstanbul mu var
belli kolu kopmuş taşımaktan?

Sigarası sarkık dumanlı Foto Abdi;
dur sana bir portre,
kıpırdama Adanalı!

Uğramadan geçip gidiyor Ülkü;
geçerken cartlak kebabı yelliyor,
bir yeri şişmesin Ankara'nın.

Özdemir Aydın'da öğretmen,
incir yediriyor oğluna,
Fransızca.

Silaha sarılıyor Yılmaz;
tekme tokat,
dalıyor Çirkin Kırıl'lığa.

Çık artık kolumdan!

Kuğulu Park yoluk kabarmış kelfatma;
ördeklerde kendimi gördüm,
vay badi! Oy badi!

Sydney, 2012
(Sincan İstasyonu-61)

Sadettin Kaplan (1944)

söz sağnağı

Sahipsiz bahçelerde ısırganlar gülüşür
Deli poyrazlar eser sağnak vurur gül üşür

Şerbetle kan tadını seçmiyorsa bu damak
Beyhudedir kurumuş gül dalını budamak

Teknedeki hamurda un belirsiz maya sır
Kanatır görüntüyü şehla gözde mayasır

Her kim ki hak tanımaz atayı ata bilmez
Kirişi kopar yayın okunu atabilmez

Bin senelik uykudan uyanırsan bu sene
Öpücük diyemezsin rüyadaki busene

Söyleminde olmasın diş ileri dil beri
Bir daha öpemezsin ısırđığın dilberi

Bir sakal ki girmişse her çorbaya/yoluna
Er kişi bıyığınla yürü kendi yoluna

Aklı çekemiyorsan arkadan it izine
Kavşakta karışmadan at izi it izine

(Dil ve Edebiyat-46)

Nurettin Durman (1945)

birinci tertip kalp krizine güzelleme

Ölümüm ertelendi haberim olsun
Şiddetli ağrılarım orada kaldı
Heyecanlarım, kabullerim, itirazlarım
Uzun bir yaşamak olan hayatım
Yoğun bakım odalarında
Sabahı görür görmez rüyada
Öyle kendinden görme
Öyle bahçeden dışarı bir haber
Bir nefes olsa ah bir takat bulsam
Çıplak bir halde ayakta
Allahuekber,

Gl, Bülbülü,
Kumruyu, Serçe kuşunu
Hatmi çiçeğini, incir ağacını
Bir orman krallığında mukim
Ne var ne yok börtü böceği
Yaşayan ne kadar mahlkat
Irmağın suyu dağın Ceylanı
Bilumum mevcudat
Kimse lmek istemiyor
İstemiyor yaralı kalbim istemiyor.

Ey yağmuru yağdıran Tanrım
İyi ki ölüm var.
İyi ki ölüm var.

(Bir Nokta-123)

Kâmil Eşfak Berki (1948)

yelkenli

Benim o adı bellisiz ozan
Horasan güneşinde şiirler tozan
Cenovalıdan papazlar tacirler geldi toprağıma
İpek tohumları yüklediler develere
Bir de benim
Aşk'tan bir insan gibi söz edişimi
Aşk'tan yakınır gibi Aşk'a içimi döküşümü
Könglüm nemli Aşk'ı yepyeni öğüşümü

“Aşk bana zulmediyor; gece gündüz ağlayıp duruyorum
Gözlerim onun aceleyle çekip gittiğini
yurdunun bomboş kaldığını gördü
Aşk gönlümü kendisine bağlayarak, bir konuk gibi, çekip gitti.
O gitti, ben kaygı ve keder içinde kaldım”

Açıldılar Ak Denize
Yelkenlerine yeni yel doldu
İş bilir Cenovalı tacirler
Şiirimi alıp gittiler

Yiğit imiş Ong ozan imiş
Saçları sancılı o Floransalı
Sevgiliyi bekler gibi beklemiş kemiyi
Kemiden bitig sandıkları indirilmiş

Ohh dedi oh iste bu:
“Aşk bana zulmediyor..”
O günden sonra şiir yeni ve tatlı
At üstünde yaşamak
Gibi bir şey oldu Ftoransada

“Rönesans” diye bir ad koydular
Bizim nemli könglümüzün kızıl elmalarına
Horasan’da elma ağaçlarına nasıl dadandıysa tan yeli
Sevindiler yeşerdiler Aşk’ın dolu dolu memelerinden
Floransalı ve arkadaşları

Yiğit imiş Ong ozan imiş
Adımı bilemezdi Beni bulamazdı
Maarrî ile Muhyiddîn’e yaptı ödemeyi

(7edi İklim-266)

Celal Soycan (1948)

mekânın işleri

alnını kuzeye dayarsan
sağ avucundan bir güneş doğar ..
ama dikkat! aynı avucunda batabilir de
arkanı dönersen kuzeye —

böyledir bedenini cini ve mekânın işleri;
derviş cürmüyle döner durursun ..

suyu yüz derecede kaynatacaksın
bir denizin olmalı kıyısına inecek;
dağ başındaysan kalırsın kendi kavlince –

köşker suyuna banmaksın gönü
-çokbilmiş şehirliler pekmez diye
içirirmiş şaşkın köylü milletine –
ki yumuşayıp yayılsın kalıba;
iğneye ve muştaya teslim olsun ..

dilin nemini esirgemezsen iplikten
iğne deliğinden yordamlı geçer ..

aynayı pudralarsan sinek konmaz;
kahve kokusu iyi gelir arı korkusuna ..

arastada tellâl sesine susacaksın;
bir de elbet müezzin makamına ..
-çünkü sazını akort etmektedir Tanrı-

şudur belki bunca sözün rendesi:

karşıda şavkıyan ışığın şarkısı
sürsün istiyorsan karanlıkta oturmalısın

(Şiiri Özlüyorum-50)

Cahit Koytak (1949)

büyük sayılar

bir insan, kuşkusuz, bir melekten
yedi yüz yetmiş yedi kat
daha yaklaşabilir
Yüce Tanrı'ya.

bir günahkâr, isterse, bir zahitten
yedi yüz yetmiş yedi kat
daha yaklaşabilir,
Yüce Tanrı'ya.

kendisine doğru bir adım atana
yedi yüz yetmiş yedi adım
yaklaşır Yüce Tanrı

sen yürü, O koşar, sen koş, O uçar.
sen uçmak iste
kolun kanadın olur, senin.

böyle yazıyor kitaplar,
böyle akıyor dereler, ırmaklar,
böyle doğup batıyor, ay. güneş,
ve cümle felekler

**'Ölüme Çare
Ya Da Şen Maneviyat' Kitabı**

(Aşkım (e) Hali-28)

Cumali Ünalđı Hasannebioğlu (1949)

cenîn ve hurufat

“Ablam” için

Bir dur bakalım, bunca işin arasında, bir soluklan
Sıkı bir nefes al dünya taraflarından

İşte koskoca bir mavi gök, göz alabildiğine denizle hışırdayan
Kapkara boşluklu gümbürdeyen bir orman
Başlasın mı bir tırtılla, çer çöp arasından geçerek, gâh güneşi görüp
Gâh kuytulara sinerek, yaşamak cenahlarından
An gibi kısa
Ömür kadar uzun
Yolculuğun
Başlasın mı?

Sadece bu,
Gerçek harfleriyle yazılacak künyene
Bilişinin zeyline buhüs-n-ü hat değecek:
“Oku
Yaratan Rabb’inin adıyla oku
O, insanı
Bir kan pıhtısından yarattı”
Bu, işte
Telimi en çok titreten rüzgâr bu her girizgâhta
Beni göğe, sonra yere, (sonra yine yere, yine yere) baktıran
bu kelimeler değil,
yüreğimdeki kan pıhtısı
Yalnızca curûfu kaldığında yüksek fırınlarda yanıp giden ömrümün
Uçuşup gittiğinde hülâsası

Gel bakalım, sen miydin?
Bu dünyanın bir nice şehrine
Bir nice ülkesine saçıp gezen gençliğini
Ömrünü heder eyleyip bir nice hiç uğruna
Hiç olan
Gel bakalım, sen değil miydin?

Ah, umutsuzluğumu artırıyor, çığlığımı, yoksulluğumu
Yokluğumu
Nefesimi tüketip aştuğım her dağ
Nice bir yolu üryan yürüyüp tamam eylediğim satırlara gizli yeryüzü
Her şeyi bitiriyor
Cüzüm bitti ey gökler, çözüldü zülf-ü siyah
Çözüldü gecenin aynında uç veren rüyam
Bitip tükendi, yok olup göğe çekildi bir çırpıda
Dünya ayırdeylesin imdi beni kendinden evvahlar olsun

Binlerce eyvah!
Bir cenin gibi silbaştan mümkün ola idi ah
Bir tohum gibi yeniden ggerip yetseydim ya topraktan

Demekliğim
Dil, asa olup gezse
Bilseydi beni Hak'tan
Yüreğim sezebilse
Ayrılmasa topraktan

Nice loş odalarda
Çift yürek çırpınmada
Zaman ziyan olsa da
Gönül uyandı çoktan

Herşey duruldu birden
Titredi gördüğünden
Af diler bildiğinden
Varlığın geldi yoktan

Seni harf harf dizdiler bir levhaya
Ey dünyayı gözetleyen asi
Okundun
Aşk ile nakışladın, ibretle yorumladın, lmse öğütledi
İlmek ilmek dokundun
Ah! O kayısı yaprakları, gözü dolamış başına, sarı mı sarı, sapsarı
Dalda da, yerde de, masmavi bir gök ve güneşin altında da
Evinin önünden geçtim sevgili hayat, ses/siz, varsaydım ki bana
Bakıyorsun, aşk ve acıma da bakıyor senin bakışına vurularak
Ben bir yaralı buzdağı, asıl gvdem suyun altında kanaya kanaya
Eriye eriye dağıla dağıla katışa'katışa seni bulacak ey sevgili
Okyanus'um,

Bilen biliyor ki kimse yok seninle aramda benim
Bilen biliyor, bilinen biliyor, keskin yüzü değdikçe bedenime bıçağı
Doğrandım, doğrulandım, yarılınca şol kaya, su oldum aktım
Gizli gizli bakmazken gözlerine de seni görüyorum ayan beyan
Bir ırmak akıp nasıl dökülürse kayalardan hışır hışır işte öyle

Bundan sonra sessizlik
Çünkü o aşk
Bir dağın doruğunda
Uçurumun duldasında kaldı
Tenimiz toprağa değmeden önce
Ah! Bir ömür nedir ki bir ömür
Bir ömre sığar mı bir ömrün hülâsası
O da düşlerde kaldı
Sessizlik... bundan sonrası

Gezindiğim çarşılar, eğleştiiğim subaşları, seyreylediiğim dağlar
Baktığım ve yine baktığım ve yine baktığım gökyüzü
Bakmaktan gözümün yorulup da kapandığı güzellikler
Gündüz masmavi
Geceyse avuç avuç yıldızlar
Bir sinek kanadından, bir tırtıldan, bir ottan aldım almaklığımı
Emanet!
olan rüya, kendini bitiren düş, eriyen bir beden
/di emanetim, eyvallah

Aldım, baş üzre
Kabul

Nice sevgiler, sevgililer girdi seninle arama ey gözümü yoran güzellik
Ama ki 'göynümü' bir kutlu tohum kılan, açan, dirilten, yaratan
Bir öm'r idi ki akıp gitti yanımdan
Aktık birlikte
Yeryüzünde

Şimdi sen aynı gök, aynı toprak, aynı yağmur
Aynı güneş olarak
Varsın varolduğun gibi
Ben yokum amma
Ey dünyadan süpürölüp geçen sarı bahar, ölü bahar, kopup dağılan bahar
Sonbahar
Kokuna vurgunum, rengine, insicamına
Seninçün yüreğimin çarpıntıları
Gözüme hücum eden ırmak senden yana

Sana verdiğimiz ilk emanet bu ey toprak
Aynı kan pıhtısından
Aynı karından

Ve bir çocuk masalından
Küçük bir parça
'Odun satan babacığım'
Bir ses gençlik kuyularından
Çocuk rüyalarından

İşte o cancağızım hayata helállik katansedâ
Esirgeyen
Bağışlayan...

İstanbul. 10 Kasım 2011
(Mor Taka-17)

Mehmet Atilla Maraş (1949)

Kuş Meseli

Rivayet bir:

Derler ki
O eski zaman efendileri
O zat-ı muhteremler
Bir kuş meseli rivayetinde
Kuşbazın aşkla içtiği
Kuşburnu çayıdır akşamları
Her derde devadır, pür heva
Ve kuşdilin konuştuğu ikindileri
Kuş adasında geçen bütün bir ömrün
Sabah kahvaltısı kuş sofralarında;
Kuş üzümü, kuş sütü
Ve hatta melesir
Kuşkonmaz bir kuşku
Ve namaz
Bir kuşluk vakti
Rabbi yesir...

Rivayet iki:

Geçerken çarşığı, pazarı, şan
Korkarak üşüyerek
Bir çetin karakıştan
Akşamları
Sakın çıkma kulübenden
Acıkmayınca cümle kuşların şeyhi
De çıkmazdı görkemli ininden dışarı
Soğuktur ki

Hiç şakası görülmemiştir
Ve acıması yoktur avcılarının
Ufak sapan taşlarıyla,
Avcı vurmasa da soğuk vurur.

Ve kuşlar da ölür
Tükenirken şakrak sesleri
Susar bülbül, papağan, muhabbet
Ve tavus kuşları...

Rivayet üç:

Kırpa kırpa, kırpa kırpa nihayet
Kırıldı kupa
Ve gördüler
Kuşa döndüğünü sipahilerin
Bir karakuşa.

Onlar ermiş değildiler
Hiçbir şey(h)in künhüne
Varmış değildiler
Şunu da ekle ol rivayetin peşine ki ey can
Onlar eğildiler el öptüler

Büküldüler etek öptüler
Aşınmadığını gördüler sonunda dudakların
Ve yolların yürümekle...

Rivayet dört:

Onlar ki çok eskiden bir derviş
Gibi girerler(miş) birer ikişer
Beyaz bir kuşun donuna
Kervan geçmeyen yerlerden geçer
Göklerin derinliğine inerlermiş
İnerken çok hafıflermiş kuş tüyü kadar
Ve kuşdilin ezbere bildiklerinden
Öyle haberleşirler(miş) kendi aralarında
Sen de ki sır, gizem
şifre de şifre.

Ve beri yanda bizlerden
Ol muammayı çözen
Ol kuşları gören olmadığın söylerler
Çün-ki:
Kelimelere manalar verdiğimizizden
Ve yaşamayı
Alışkanlık hâline getirdiğimizizden...
Derler.

(Dil ve Edebiyat-41)

Ali Günvar (1953)

galateia güzellemeleri (sol minör adagio)

Sultan Sarı'ya

*nâbi ile ol âfetin ahvâlini naklet
efsâne-i mecnûn ile leylâ'dan usandık*

i.

ve uzun süren bir asrın sonlarında,
galateia
beyaz kollarıyla sardı
muhayyel boynunu
sanal gövdemin.
ve kalbimin buğulu camlarında
izledim geçişlerini
belirsiz suretlerin.

ve “ben”, kaçınılmaz bir biçimde kendim...
keşke, dedim,
keşke hiç yaratılmasaydı bedenim.
ve durdum.
ve baktım maziye
ve istikbale.
ve derin bir “ah!” ettim
ve nihayet buldu imgelemimde
zevk-i zati diye bildiğim arzularım.
hunhar ve karmaşık ikindilerde

bezgin sokak köpekleriyle,
boşalttım irademin tuzlu soluğunu
kentin yoksul kaldırımlarına.

ve uzun süren bir asrın sonlarında,
galateia,
karamsar ve karmaşık bir anıt dinginliğiyle
dikilip acis kentimin maksem meydanına,
mevzun parmaklarıyla
boğdu yüksek ülkülerini
genç zamanlarımın.

ve bahar akşamlarına
kurtlar devranı çöreklendi.
ve açlık paslı bir bıçak misali
saplandı ihtiraslarıma.

ii.

ve çaresiz,
yandım.
ve uzak iklimlerinde nüşirevan saltanatlarının
adalet sandım hüsrev olmanın onurunu.
ve korkuların hüküm sürdüğü krallığımda
bir avuç buğdayla kalakaldım.
ve güya hükmümdeydi düşler
ve güya ellerimdeydi yarın.
tollite o pueri faces:
flammeum video venire.

iii.

ve bir türlü söyleyemem kendime...
ve duvarlar ve kuyular duyar da kalbimi
bir türlü söyleyemem sana
imkânsız hayallerimi

ve dağdır ve birleşir anılar
yağmurlu caddenin neonlarında
ve yapışkan bir soğuk sarar
önce ellerimi...
sonra gövdemi.

ve bir pygmaliondur aslında benliğim.
zevk eder ölümü sanrılarının kollarında

ama ben söyleyemem kimseye bir türlü...
zira kuytularda temaşa ettiklerim
olağan tasavvurlarıdır kuşkusuz
muhal günlerimin.

iv.

ki bungun karanfil şahittir susuzluğuma.
ve ordugâhlar kurulmuştur
ırmakla sevdiklerimin arasına.

ve ineze bir çocuk gibidir zaman
sürekli yineler bilinen oyunlarını.
ve mükerrer aynalarda
dizeler üretir kendilerince
müteşair papatyalar.

çün solan bir resimdir şimdi
kızıl lalelerin ardında
muhibbi ve temeşvar..

(Mühür-41)

Tuğrul Tanyol (1953)

magritte

bir anın anısı
pencereden taşan resim
resmi bütünleyen pencere
tam tuvalin üstünde
ve altında bulutların
aşkın keşfedilişi
kanıyor hâlâ

angrand

parktaki yaşlı çift
Verlaine'in dizelerinden
kalkıp yürüdüklerinde
bu resme düşmüş olabilirler mi?

gecenin ıssız fısıltısı içinde
yitip giden zaman
noktalardan oluşan yağmur
dönüp geriye bakmadan

(Kitap-lık-159)

Mustafa Özçelik (1954)

umut

Birazdan akşam olur
Kar yağar evlerin üstüne
Dile gelir yoksulluk
Ekmek ve su niyetine

Sarılr iki kardeş
Isınmak için birbirine
Anne içine saklanır
Çocuklar düşlerine
Bodrum katında ağıt
Gece uzun hava soğuk
Kadın çaresiz ağlar
Acının en gizli deminde

Yüreğiyle konuşur
Sabır der sığınır geceye
Yokluğa yoksulluğa inat
Umut yeşertir içinde

(Edep-33)

Veysel Çolak (1954)

gülümseten yaşlı kedi ve biz

Sevgilim bugün de gelmedi
bunu anlarsınız yüzümün yorgunluğundan.

‘Şarabı soğuk tut’, böyle demişti giderken
çaresiz, aşınmamış bir korkuyla başlıyorum geceye
yaşananlar silinen bir anı olmasın diye
her gün yeniden ölüyor ağabeyim
benimki gibi, onun da ‘suç aletiymiş’ kalbi
aşkın bıçağıdır uzaklık o günden beri

Size göre ben delinin biriyim, esmer ve Türkiyeli
direniorum dayatılan hayatın zehirli çamuruna
bizi buluşturan deniz
yorulmuyor bir kıyı aramaktan.

Güvenip yasak aşkıma kışkırtiorum sokakları
suçlarımı dağıtiorum özenle
yüzünü toprakla boyayan çocuklara.

Dünya durmadan genişleyen bir mezar
uyusak yatağımıza giriyor yılan
naylondan birkaç insan
ruhları kancık, ellerinde ölüm, gözlerinde para
yedi iklim dört köşede
beslenip duruyor her biri damıttıkları kandan.

Sevgilim bugün de gelmedi
gücüm kalmadı korkumla boğuşmaktan
unutmuş olamaz tenimin fısıldadıklarını
göç eden kuşların taşıdığı zamanı.

Sevgilenmeyi öğretmişti bize
gülümseten yaşlı kedimiz.

Dünya 2012
(şirden-13)

Mustafa Ruhi Şirin (1955)

bir deniz trenidir insan

Baharda masal kitabına bakarak
Uyuyan çocuğun yüzü gibi
Daima açıktır denizin penceresi

Bir deniz trenidir insan
Hangi vagonu seçse balık gibi ıslanır

Arada yoksullar
Boyar denizi sarıya
Sonrakilerin işi kolay
Altın başaklar biçerler
Dört mevsim

(Edep-24)

Osman Serhat (1955)

bir iftar sofrası

Masada üç batılı bilge
Ve üç Müslüman genç vardı;
Zafer, Aykut ve Selim
Bilgeler:
Evren tanrı doğuracak kuluçkada bir yumurta
Ruh zaman zaman döküldüğümüz binlerce yıl ömürlü bir kalıp
Ve tabiat inatçıdır dediler
Müslüman gençler
Yumurtadan tanrı çıkacağı dedikodusu Eski Mısır'da kaldı
Ruh varsa da ölümsüz olduğu söyleniyor
Ve tabiatın inatçılığı yaratana yaralar
Dediler.
Masada üç batılı üç doğulu ve bencileyin Sevil vardı
Batılıları kovduk; gençler gitti
Sevil'le biz geceye doğru yürüdük

Ay ışığı zaten ölmüştü lirizm öldü
Biz bir kez daha öldürdük

(Dil ve Edebiyat-46)

Haydar Ergülen (1956)

terazi gölü

Benim denizleri göle benzetmekte üstüme yoktur,
terazi gölü derim ama bilmem niye böyle dediğimi de,
sen çocukluğunu yarıştırsın denizlerle, istemesen de
çocukluk şampiyonu sayılırsın ben sayılmam durgun
göllerin dibine vururum öyle dalgınlığım tutar kendime
akşam olur, öyle akşam ki üzüm şaraba yetmez olur,
bazen kendinden bile yalnız ve uzak düşer akşam
sanki ölüm gelir ve komşular kapısını örter sessizce
öyle bir akşam işte ölüm senin konuğun olur
zeytinden yapılısın istersin şarap onun koyuluğundan
acısından ve yalnızından zeytinin, katışıksız yüzdeyüz
yalnızlıktan çoktanelizeytinşarabı, ölüm aklına düşer,
zeytin sonsuzdur, terazi gölünün kıyısında ölüm
seni dinler: incederililerin acısı içtendir daha yoğun,
kalın acılar denize benzer, deli gibi çalkalanır durur,
incederililerin acısı göl gibidir, göl kuyu, birikir
hiçbir yere gidemez, taşamaz kendinden çıkamaz
hem kim yarışabilir acısıyla çocukluğun, incedir,
Altın Gölde Yansımalar: hep öyle bir yaşam düşledin
biraz uzun biraz da uzunboylu biraz çil biraz da...
Deniz seni bilmedi sen de denizden geçmeyi
ne sevmenin ustası oldun ne de huysuzu durgun göllerin...
Bak dur şimdi içine ne deniz var ne de altın göldesin
artık kıyısındasın belki de kuyusundasın kendinin!

(İtibar-14)

Lale Müldür (1956)

selena / selenga*

Rafael Bruno ve Selena / Selenga duruyorlardı öyle...
Felaket bir rüzgâr almışken heryeri...
Yine de dün bir rüzgâr-altında canı kırıkları duruyordu
ve denizin ortasında bir sade vapur...
rüzgâr rüzgâr rüzgâr...
SELENA / SELENGA bana gülümseyip duruyordu...
Anlamışlar çünkü çün bunun son şiir olduğunu...
Aaaaaaaaaaaaaah Seleng Seleng Selengaaa...
Mavi gözlü Selenga'm benim, gözünün
son halkası da mavi ela gözlerimdeki gibi benim
ve 2 hilal onun önünde...
Ne müthiş bir hediye...
Ne müthiş bir gen haritası.....

*Anneye Ayetler ve O'nun Postmortem Alametleri" adlı dosyadan.

(Kitap-lık-156)

Yusuf Alper (1956)

üzgün titopito

Titopitonun annesi arıyor
Hemen ardından babası arıyor
İkinci annesiyle birlikte arıyor
Titopito üzüyor mutlaka
Çok özlüyor yumuşacık kucağı
Okşayan elleri öpen dudağı

Gün geliyor depresyona giriyor
Günlerce uyuma bir yatakta
Umursamaz gözlerle bakınma
Umrumda mı dünya der gibi
Hayat bu mu, ölsem ne olur der gibi
Titopito hayattan çekiliyor

Ben çekiliyorum hayattan
Böyle günlerde üzgünüm
Yeniğim günler geçmiyor
Titopito üzgün ben üzgün
Hayat devam ediyor, dünya dönüyor
Dönmesine dönüyor da nöluyor

Üzgünüm titopito üzgünüm bu günlerde
Bir daha üzülme, depresyona girme
Ben depresyona girmeyim, kimse girmesin
Hayat güzel olsun, hayat güzel
İnsanlar iyi olsun, insanlar kötü
Birbirini ve kendisini yiyor

Hüzünlü titopito hüzünlü titopito hüzünlü

*Anneye Ayetler ve O'nun Postmortem Alametleri" adlı dosyadan.

(Özgür Edebiyat-36)

A. Ali Ural (1959)

jenerik

ağır ağır akıyor isimler film bitti
ışıklar yandı dikkatler kül oldu bitti film
resme düşüremedim gölgemi uzadı durdu
stop
böyle ölünmez hemşerim

sıramdan kalkarken köpürdü perde
ne hünkar libası üstümdeki ne müneccim
yıldızlar akıyor ağır ağır pencere kayıp
sefer kayıp kalenin taşları dökülmekte bir bir
derisi yüzülürken vezirin ayın on dördü
med cezir süt kefir kul kafir
böyle cevaplanmaz soru nerde jokerin

tekrarla ne dediysem oynat ağzını bilmiyorsan dil
dublajcı birkaç çekiçle bu ağız düzelir mi
uçağı kim düşürdü bülbülü kim öldürdü nerde koptu film
bir raunt daha uzasa yerdeydi ufonun parlıyor şavkı gökte
uzasa bilinecek unidentified flying object
kitabın adını değiştir Carrel bilinecek insan
marsta ayak izi bulunmadan koptu kıyamet

iyi seyirler efendim patlamamış mısırlar iyi
efektler iyi müzik iyi esas kız esaslı
böyle film olmaz hemşerim yandı biletler
roma yandı dahli yok kıvılcımda neron'un
ışık yandı
bakacaktım seyrine yakabilseydim bir mum

ağır ağır aktı olsaydı kaçırmazdım
bunca ismin arasında fosforlu değil
kement attım vahşi at sıyrıldı yılankavi gölgeden
dört ayak üstüne düşmese kaçırmazdım sıyrıldı kedi
adımı yazmayı unutmuşlar perdeye

(Karatabak-5)

Şeref Akbaba (1959)

kitap/yar

Gözlerinle çelik çomak oynadık
Köşe kapmaca biraz da
Yakalanan sendin yakalayan ben
Ceylan gibi koştun dağlarımda
Sürdün izini sensizliğimin
Oyunbozan kimdi söyle
Hafakanlar nöbette miydi?

Yel değirmenleri savurmasın diye
Rutubet kokmasın diye akşamlarım
Gülüşüne saldım hüznlerimi
Rahlem yok, masam yok, kördüğüm hayali
Müellefe-i kulübü sayılırım odanın
Şikâyetnamelerden
Salnamelerden
Notlar düşünüyorum albümüne sevdanın

Fener alayına katılacaksan gel
Geceyi devralacaksan yıldızlardan
Cümbüşüne takılacaksan med cezirlerin
Nisyan ile malul akşamlarda
Kuşanıp yalnızlığını hayallerimin
Gitme kal
Gece vardiyasında nöbetlerimin

(Ay Vakti-136)

Adem Turan (1960)

Borges'in düşleri

Çok karmaşık düşleri varmış Borges'in
Kendinden bile sakladığı hayalleri varmış
Akşamları yorgun argın döndüğünde evine
Annesinin maun rengi yatağına oturup
Saatlerce bomboş duvarlara konuşmuş.

Aslında birbirine bağlıymış üstadın düşleri
Bir zincirin halkaları gibi iç içeymiş
Her halkanın içinden hızla geçip
Uzun yolculuklara çıkarmış geceleri.

Sabah olup da gerçeğe dönünce üstad
Erkenden kırlara açılmış çaresiz
Elinde çocukluğundan kalma oyuncaklar
Dilinde sözcükler
Bir âyinde dua eder gibi
Yağmur kuşlarına dökmüş düşlerini.

Öyle sınırsız ve çokmuş ki düşleri Borges'in
Buradan Buenos Aires'e uzanacak kadarmış.

(Edep-30)

Mustafa Yürekli (1960)

I. gözyaşının ardındaki feryat

Artık duyuyorum
Ve şaşıyorum
Gözyaşının ardındaki feryada
Kanlı gözler gün yirmidört saat
Yağmurdan sonra toprak kokan yüzlerde
Orada içimde bir ülkede Şehir kaçkını
Rüzgarda sakalını savura savura
Başında beyaz sarık
Kıtaları almış cübbesinin altına
Elinde kitap ve silahla dağa sığınmış
Özgürlük servettir
Kim uğruna gözden çıkarmaz hayatı
Senin bakışın bir çığdır
Önümden büyük ağaçlarıyla
Kayalarıyla yuvarlanan

Aklında herhangi bir tarih tut
Haritanın karşısına geçsin kalbin
Kanımı kana kana akıttığım topraklar işte orada
Gittik dağdayız bir ağustos gecesi
Ateşin başında
Gözlerimizde tüten
Çocuklarımızı anlatıyoruz birbirimize
Evden ayrıldıktan sonra doğan
Ve yüzlerine bakma hakkını

Artık şaşıyorum
Yüzlerin ardındaki fırtınaya
Sevdanın harcını karan sükuta
Çaresizliğimizi
Bir ucundan kaldırınca
Sımsıcak sabah namazında
Milyonlarca at bir ovayı tepelerken
Bir dağı soluk soluğa aşarken
Yeşillerinden ter damlayan

Kabe'ye doğru
Kaçarken kalpler
Dişi parlayan tay hangi çocuğun içinde
Bayramlık giysileriyle hayat
Kuşanırken en mavisini umudun
Ebabil toplayarak geldim öteden beriden
Bu akışa şaşıyorum
Yeryüzünün her köşesinden aynı noktaya
Ruhların hepsi hiç değilse bir kere Ramazan görmüş

Şimdi artık servetim sevdam
Sakın serinleme kalbim
Çıkarma keder çarığımı
Haritada
Gözpınarını kaynat hasretin
Parmaklarım bir avuç güvercin olarak
Ellerim yakarıştı
Katarına katılıyor göçmen kuşların
Kelimleri uçuruyorum uzaklara Yukarılara andımızı
Taşınmaz hiçbir şeyi tutmadım yanımda
Allah'tan aldığım kadar temiz olmalı
Verdiğim soluk

Dağlar rahmet
Ateş ve deniz imtihan
Ve kan varken sevdıyla kaynayan
Şakaklarım
Bir sokak gibi uğuldarken
Şehirleri Mekke'ye bağlayan
Şaşıyorum akışına ırmakların
Köprüünün altında

(Dil ve Edebiyat-48)

Nevzat Bayhan (1961)

dersimi aldım

Aldım dersimi çılgın kasırgalardan
Rastgele esip sözleri savuramam ben
Kibrinin ateşiyile kavurma beni
Nefsimin yüklerini taşıyamam ben

Toplarım ruhumun her zerresini tarlalardan
Ne gülüne ne de dikenine takılamam ben
Kavrulmuş çorak topraklarda arama beni
Vefa vahalarını çöle çevirenlere katlanamam ben

Kaptım gönlümün musikisini düşen taşlardan
Kuş yüreğinin ritmine vurulmuşum ben
Varoşların tek gözlü evlerinde soruşturma beni
Sırça saraylar yüksek, nefes alamam ben.

Sevdamı anlarsın uçan turnalardan
Aşk gölüne dalmış öylece kalmışım ben
Sarmışım bedenime sonsuzluk kefeni
Günlük maceralara kapılamam ben

“Ağrı” kadar ciğer yakan dağlardan
Gariplerin imdadına uçan zerreyim ben
Dünyayı kurtaran adam görmeyin beni
Bir mumken güneşleri karalayamam ben

(Dil ve Edebiyat-48)

Yüksel Peker (1961)

kelebek, şair ve izler

12.

Biliyor musun seviyorum seni
Diyordu küçük çocuk
En azından dünya kadar
Rahat olunmaz bir türlü
Rüya gibi gelir olanlar

Sonra o çocuklar büyüdü
Sonra bir bıçak kesimi yıllar girdi araya
Çizilmiş yollarda bir oraya bir buraya
İstanbul'dan Avrupa'ya Amerika'ya
Kalplerini ve düşlerini de taşıyıp
Çoluk çocuklara karışıp
Her geriye dönüşte anılarda
Yüzünde küçük bir tebessüm
Kaybedilen bir babanın kalpte açtığı çukur
Hiç geri dönmeyecek bir kardeşin silueti
Ötede biraraya gelmiş ruhların sanki sözleşmesi var
Onun için mi uykuların bölünmesi
Evlerde ikram edilen tatlılar
Düşlerde kapılara dek uğurlamalar
Hani insanın kendini sahipsiz hissettiği bir anda
Bir mesaj sesi
Açırır birden gönül pencerelerini
Yanaklarda süzülen birkaç damla gözyaşı
Akırır sessizce kalbinin derinliklerine

Ne uzaksın ne yakın
Hem uzaksın hem yakın
İsmin sadece ismin bile
Nadir bir yer tutar kalbimde

13.

Bir baha yüzüstü yatmış ağzını bıçak açmıyor
Bir oğul bavullarını toplamış çok uzun bir yolculuk var
Otobüs terminalindeki ayrılış
Hıçkırma hıçkırma düğümlemiş boğazlar
Otobüsle İstanbul
Sonra tren Halkalı'dan
Bulgaristan, Yugoslavya, Macaristan
Çekoslovakya, Doğu Almanya, Danimarka
İsveç'e gelinceye dek geçilen ülkeler
Yakın tarih oldu yaz boz tahtası
Ne Yugoslavyası, ne Çekoslovakyası
Ne Doğu Almanyası kaldı
Oğul ayrıldı yedi yıllığına
Baba buna zaten hiç inanmadı
Üç kere yedi yıl geçti
İlk ayrılığın izleri derinleştikçe derinleşti
Ayrılan ülkeler yeniden birleşti
İki dünya savaşının izleri
İstanbul'da köprüler
İstanbul bir köprü
Avrupa'da göçmen kuşları
Uçmaya çalışırken
Kelebek kanatlarıyla

14.

Biliyorum kurtulamıyorsun benden
Düşlerin hem ürkütüyor beni
Hem sevindiriyor
Ter atıyor İstanbul
Benimle birlikte
Sırtımda yüklerden belim iki büklüm
Bir sigara dumanyıyla uçup giden hayaller
Bugünü yaşamaktan öte
Yarını düşünemem
Yarını düşleyemem
Teşekkür etmekten başka
Gelmiyor birşey elimden
Bir kelebek nasıl teşekkür eder
Onu öylece kabul ediver
Yanaklarına süzülen
Gözyaşlarını
Silerken kanatlarıyla
O kutsal mekânda

15.

Bir kelebeğdir ruhum bu uzak ülkede
Külrengi gökyüzü
Güneşsiz geçen günlerce aylarca
Gece yarısını bölen çalar saat
Sabah vardiyasına yetişmek üzere
Hazırlanan çantada
Mikrodalgada ısınacak bir kap yemek
Bir yumurta paketleme fabrikasında
Molalarda tutulan İsveççe notlar
Orta yaşlı kadınların meraklı bakışları
Yanlış söylenen sözcükler
Söz oyunları ve kahkahalar
Hızlı hızlı geçilen arsalardan
Daha güneş doğmadan
Yakındaki kesim fabrikasından
Çevreye yayılan o ağır koku

Uzun bir yolun henüz başlangıcındayım
Ne yapmam gerek şimdi böylece dışarı çıksam
Saçım başım darmadağın
Öğrenip de bu ülkenin kendi dilini
Bugün tamam, peki yarın
Yalnızlık gitgide büyüdükçe
Konuşacak kimse yokken kendi dilimde
Masalara yığılmış tek tek tıp kitapları
Bir yandan anne karnında bir küçük kımltı
Müzik sesleriyle ritmik tekmeler
Sıla öyle ulaşılmazcasına uzak
Zaman sanki durmuş hiç dönüşü olmayacak
İçimi kemirdikçe kemiriyor bir vicdan azabı
Niçin geldim, niçin, niçin
Düşlerime akmasaydı o kaynaktan gelen su
Dindirmeseydi karanlık gecelerde susuzluğumu
Kalmazdı şimdi o izlerden geriye
Bir tek eser

(Kitaplık-162)

Hüseyin Atlansoy (1962)

kesik

Beklentisizlik ne kötü-ayıp olmasın diye
Garsona çay söylüyorum

Sen olmasan-bu çarşamba
Gelecek çarşamba olabilir çok net

Açabilirsen-bu mektup
Bu sözler sana

Hiç kimse İbrahim değil güzelim
Herkesin elinde bir balta

Nerede varsa kanlı bir macera
Ben o arada

Ne ki dilbilgisi
Erkek tamlayan kadın tamlanan-bitti

(İtibar-13)

Müştehir Karakaya (1962)

uyuyakalmış ölüme sagu

a.

şen bir ölüm istemek
ruhumun son ve ilk isteğidir
bu ölüm bir ölümün adını gizleyendir
bakmayın fişkırsa da ar damarımdan yaşam
beni gram gram tart
santim santim böl
içimdeki çiçeklere kibrit suyu dök
bir baba bir çocuğu dilinde öldürendir
kör bir testere ile
şahdamara vurmada
ölümde gayrı şeye ince bir ah bırakır!

b.

çok çocuk çok annenin içinde gizli kalır
bir baba bir çocuğun boynuna dolanarak
keskin bıçaklar ile her gün izler bırakır!

c.

ekmeği yiyen benim suyu içen de ben
her gün yakarışlarla bağı incelten benim
bir türkü curcunasına düşerek abdal oldum
ayakkabımdan çıkarır gibi kelimeleri
su testisini su yolunda kırmadan
dört düğme gömleğimin yakasından kopardım
bir çocuk bir annenin kucağına siperdir
bir baba gözyaşını yağmurlara bırakır!

d.

bir baba bir sunağa taze kan taşıyarak
dilindeki adağı gönlünden kopararak
üçyüz altmışbeş gülle ruhunu donatarak
ibrahimi bir adak gayesi taşıyandır
ancak çocuk yerine kırılmış kalb bırakır!

(Mortaka-17)

Cihan Oğuz (1963)

facebook şiirleri

XXVIII.

Bir fotoğrafa aşık olabilir mi insan
Gözlerine mil çekmemişse hayat ?

XXIX.

Ah benim ruhunu erken ihtiyarlatan sevgilim
İyi ki gözlerin tersini söylüyor

XXX.

Sanki bazen hayatta konsstrablasyonum bozuluyor...

XXXI.

Hasret altı harf
Arabesk yedi
Caz üç...
Aşk kaç kilometre?

XXXII.

Penaltı noktasına konuldu hayatımız
Ya ters köşeye yatacağız
Ya avuta atacak topu tanrı

(Yasakmeyve-59)

Mürsel Sönmez (1963)

gölge ilahisi

Bir gölge varlığın penceresinde
Varla yok arası oynanan oyun
Diril bir serçenin o şen sesinde
İster giy hayatı istersen soyun

Gölgesin, büyükten soyut cisminle
Şımarıkça haykır, uzasın boyun
Bir yer aç kendine, bir yer, isminle
Irmak ol istersen kesilsin suyun

Güneşin burcunda yanan o ışık
Varlığa seslenir: sesimi duyun
Ben de bir gölgeyim burda sıkışık
Ben de bendesiyim bir başka huyun

(Bir Nokta-123)

Şaban Abak (1963)

siyah beyaz kızlar

I.

Siyah beyaz kızlar devrinden kalma
Nişanlısına sarılmış fotoğrafta ve gülümsüyor
Hayır, hayır cenneti seyrediyor
Öylesine imkânsız bir gülümseyiş

Melekleri görmüş gibi bakıyor
Sarılıyor omzundan ve belinden ve göğsünden uzanıp
Nişan yüzüğünün içinden geçiyor
Dolanıyor omzundan ve boynundan sımsıkı
Sarmaşık gül mermer sütun fiskiye

Kalp kalbe ve ateşler içinde bir gül bahçesindeler
Tufan patlamış da onlar sağ salim güvertedeler
Dünya boş hayat boş onlar sade hayat dolu
Öyle siyah beyaz öyle gülümsüyor
Sürmeli gözleriyle ve sımsıkı sarılmış
Cennette çekilmiş bir fotoğrafta
Ölmeden önce çekilmiş
Üç gün önce vurulup hain bir çarpışmada
Nişanlısına. Siyah beyaz. Ölmeden önce.

II.

Ormanda nasıl vahşi kükrerse bir erkek geyik
Sabaha karşı alacakaranlıkta
Yağmuru tetikleyen
Dağı kundaklayan bulutu boynuzlayan

Ah işte seni öyle arıyorum canım
Gelinler gibi sonsuz ağlayan
Murat alamamış
Güveyley gibi

Bir anne nasıl koşarsa yanan bir evden
Yavrusunu kurtarmak için, öyle candan
Atılıyorum işte senin alevlerine

Baba nasıl ağlarsa öyle
Ölmüş oğlunu kucakladığında nasıl
Sedyede çenesi bağlı yatan
Meleklerle gülümsüyormuş gibi yatan
Ölmesi mümkün değilmiş gibi yatan
Yine de ölmüş olan ölmüş olan

Ne garip ülke şu gözyaşı yurdu
Zamanı durdurmuş gülümseyişin
Yağmurun atları iniyor dağdan

(Edep-33)

V. B. Bayrıl (1963)

Adsum

Suda yüzen çiçekler. Köksüz.
Yörüngesiz. Kimi teselli edebilmiş
ki, yolu yitirmenin hafifliği ?

Şimdinin hissiz güzelliği. Hâtırası
kalbe değmeyen jestler. Aciz güller.
Acı güller, insan kısacık bir hayrettir.
Macerası kokulara benzer.

Mor kahkaha
larını, bahçenin çoktan unuttuğu cisimsiz
menekşeler.

Bilirim nedendir, akşamın hep böyle hercâ
kâğıtlara bir inilti gibi inmesi. Yüzünde belirince,
andan geçen şeylerin o tuhaf kederi.

Melez tarih, yorgun çözeltili. Şehir ürüyor.
Ufukta erirken işaretlerin tekinsiz
şahitliği.

Namütenahi!.. Namütenahi!.. Namütenahi!

(Mühür-41)

Mehmet Narlı (1963)

karşılaştırmalı dil dersleri

virgül klasik nokta modern noktalı virgül post
şark hep aynı: çok noktalı ünlem
ya soru işareti diyor mustafa (o şimdi kalsın)
yazı çokça dışıldır ilgi diler herkesten
fotoğraf öğrenilmiş iktidar: her şekilde poz

annem biraz sıfatsa da babam daimi eylem
yazım da var fotoğrafım da inkâr eylemem

yüklem toprakla bir kelimeler yağmurla
büyür iki çizgi arasında hem varlık hem sızı
parantezin huyu kötü baştan sona tereddüt
belki çoktur yazıdan fotoğrafın imlası
birine üst yazı denilirse diğerine alt yazı

roman biraz şehirse de öykü kozmik oda
rüya gibi şiir de kanatlanır uykuda

hiçbir şeye karşılık gelmez tırnak
emanettir hay ve hu arasında
gevezeliğin kısaltmasıdır denden
yazının olmamışı müsvedde fotoğrafınki arap
çift yumurta ikizi düşerler ayetten

kelebek kelime ise de ağaç kitaba benzer
bilenler birinin ölüsünü öbüründe gizler

(Dergah-272)

Ali K. Metin (1964)

devlete evet, devlete hayır: bir bir bismillah

Bir kez kerecik istiyorum bir bir kereden ne olur bile bile güzel
Türkiye'm korkma sönmez hayatlar üflemeyi istiyorum
Bir can bir vuruş adamakıllı toz duman kaldırmak ardımda istiyorum
Tohumlarım şifa olsun şifa versinler bir kerecik bunu ben dua edip
göreyim istiyorum
Allah canımı almadan ferim kesilmeden bana dilerim ebaabil
kuşlarını uçurmak nasip olsun
Şövalye ruhumdan benim devlete hendekten atlayan bir azamet şimdi
bir ürperti gelsin
Buna hem Avrupa Birliği yalakaları ve bizim bazı ibne bürokratlar çok
şaşırsınlar
Mutlaka ama mutlaka şaşırsınlar
Benim şövalye ruhum akıllarını iyice karıştırırsın illüzyon
teorilerine falan illa ki sığınmaya başlasınlar
Bisürü bisürü köpekler gibi korksunlar doğru yolda olduğumdan
işte o zaman bahtiyar ve emin olacağım
Korkunun ecele faydası olmadığını böylece yavaş yavaş bilecekler
Bilmeyenler haddini bilecek işini bilecek alın teriyle yaşamak neymiş
muhakkak bilecek
Bilenlerle bilmeyenler kırk satır görecekler gayrı Allah'ın emri
Halkımızın bu minval adalete itikadı pek tabii vardır
Şeriatın kestiği acımaz bilmemek acıtır, çoğu bunların sözde
Başka telden çalıyor 657'ye kapak atar atmaz bizim kıcı kırık Türkler
Taşdığımız lanet bir kambura benzemektedir sırtımızda hep zaten
bu müzmin paradoks

Vicdan rahatlığı sakızlarını bir de bunu bazı tutup güzel güzel
çiğneyecekler
Bisürü geveleme gevezelik bisürü kumkumayla dillerinin altında
Allah şahidim, ne fazlam ne bir yalan, gözlerim burda üstelik mahşeri
bir sessizliktir
Çekmecemde epeydir beklettiğim borcum bir ülküm var şimdi onlar
yüzler için
Biriktirdiğim notalardan dünyaya ağır bir barut kokusu yayılıyor bir de
daha giderek

Peh peh

Taş yerinde ağırdır, bunu yeridir diye belki söylemem gerekiyor
Bunu sersem iki huylu heriflere bir defacık ikrar edip göstermem
Alıp veremediğim yuvarlaklar vermediğim mızıklar bu mahal zira
fazlasıyla varlar
Gözümün budağı yoksa da mesela büzülmeyen inadım halka bakan bir
haklılığım benim var
Devletin adamı ya uyuz ya da fitik ettiği işbu bilindiğinde
söylediklerim
kamilen ve sanıyorum yerli yerinde anlaşılmalı olacak
Yine de burda ah pardon yani burda demeliydim maksadı aşmamak
somuttan kopmamak için
Retoriğe ram olmayı keza hiç istemem ne şimdi ne de yarın
Halkın neşesi iyiliği eğriye eğri apaçık diyebileyim için
Fıtratım ha evet bu benim dünyaya ayak uydurmayan barbarlığım bu
benim oluk oluk ricasızlığım
Bir kez kerecik istiyorum ciğerlerimden dosdoğru dolu kan dolu
adalet, üflemeyle dolu şiir dolu ter
Dolu yokuş dolu şartlı dolu ebabil dolu
Dolu esenlik

(Devlete evet, devlete hayır için bir bir kez kerecik daha:)

Gözlerimizi kapayalım lütfen ama şimdilik burada güzelim okuyucu
Burada hala gerçeği tam olarak söyleyememe meselesi, biliyorum
İtiraf etmem az durup soluk almam burda bir durubakmamız
gerekıyor

Belki hani başka bir tarz-ı söyleyiş ya da bir bensizlik enikonu mesela
Fıtık olduğumuz günler sanmam ki geldi geçiyor hatta

(Hece-191)

Yıllanmış bir söz olup soğusam dudaklarınızda efendim
Sebepsiz özlemektir aşk, ama şairsin anlamazsın dersiniz
Beşğim aynasızdı efendim, kendimi görmeden büyüdüm
Yarı yuvarlaktı dünyam; öbür yarısında kalmıştı tüm aşklar
Güneş hep batıyordu, yan karanlıktı geceler, hayal kuramıyordum
Bütün şarkılar bestelenmişti üstelik, bütün aşklar yaşanmıştı
Hep bir yaşanmışlığın üstüne geliyordum, yapayalnız bir sonraydım
Çapımın yansı yoktu, pi sayısının yeniden bulunmasını bekledim
Oysa sokaklar çoktan yürünmüştü, gölgeler boşalmıştı
'Fakat' olmayı çok istedim, bütün cümlelerde patlatmak için kendimi
Artık bir sonra olmayacaktı benden sonra
Hayal mi kuruyorum ne
Aşık mı oluyorum

(Edebiyat Ortamı-29)

Erkan Kara (1964)

Çocukluk

âh! o bahçe, çok uzaktaki
bahçe, neydi? bir gizi yaşadık!
kutsal kitaplardaki sır ayetler gibi
bir dildi, yaşadık! biz o göksel ülkede.

-bazen bir ânı yakalamak, elimizde
olmayan o bahçeden şimdi:
bir yıldız kayması şaşkınlığıydı
duy(g)uların görme saatinde-

yrekteki zaman keşiği sızışıdır!
her hayat bir ipucu bahçeye dair,
-bir bahçe ne kadar mdahildir hayata-
ki “insan” bahçesi kadardı insanda.

(7edi İklim-272)

küçük İskender (1964)

kibar manyak

Sabaha karşı sararan bir şey buldum sokakta
Cüceydim o gece: Bilirsin cüceler de siyahtır

Siyahıtım ama sararan şeyle içimdeki nehir doğurdu
içimdeki nehir doğruldu ve diklenip göğe baktı
Diklenip göğe aktı ama kaç yıldızdır yalnızdım hatırlamam
Şimdiki gençlik pıkaplara dokunup ağlamıyor
Şimdiki gençliğin tek plağı yok çizilmişse koşarak uzaklaşacağı

Ve birdenbire bir merdivenden yuvarlandım
Burnum ağzıma, ağzım gözüme doğru kırıldı
Ellerim ayaklarıma, Afrika Asya'ya doğru kırıldı .
Ne yazık, ben de bir araba kazasıydım sabaha karşı
Bir şey buldum sokakta dokunsam ısıracaktı

Yeni bir sevgili edinmişsin, artık o yağmur getirir sana
G yıkar ellerini yavaş yavaş ovarak
Sigarana esrarı o kırar, rakını o doldurur, o öper seni
O öper ben gömerim seni, seni benden başkası güzel gömemez
Ben gömdüm mü seni, nereye gömdüğümü kimse bulamaz
Sen aralarına karış kaybol diye bir müzik grubu kurdum kalabalık
Aralarında tek nota bilen yok, hepsi ismini biliyor sadece

Sabaha karşı, mahcup bir şey buldum sokakta
Sarhoştum ama yine de son ana kadar hayattaydım o gece

(Bireyikler-47)

Yücel Kayıran (1964)

bedensiz tinler

emin değilim artık falan olmadıgımdan
bitti, ya başka türlü olursam?
korkusu korumuştı beni daima
bedensiz tinler taşırdı beni kanadında

bitmez sanırdım yüzümde
gövdemin ruhumla savaşı
sanki suç, bulunduğum yerde
ruh kusur gövdeme karşı

eskiden olduğum kişi olsam
biri gelse geri verse kendimi
nefret ederdim sevimden
sevmek hele el koymak olduğunda

soruyu duymadan cevabı görürdüm
içimde yükselirdi merdiven
kolaydı kazandıktan sonra unutmak
fakat tâbi değil idim miras hukukuna

büyümele beden, rutubetli tin
hangimiz hikâyenin dışında
yaşantıdan yoksun tecrübe
temkinli cesaret, denir belki de

annemin sesini duyardım
eskiden kendi sesimde
gözlerimin de alınlığı idi
dilimdeki keder gitti rüzgâra

yalana benzedim
tanık yok, mucize kalmadı gecede
terk etti münkir ile nekir
kaybettim bedensiz tinleri

(Kitap-lık-159)

Seyfettin Ünlü (1965)

münacaat

İçimizden geldi dünyaya ısınmak
İmandan başka neyimiz var
Heybelerimizi astık rüzgârı yok boşluğa
İmandan başka neyimiz var
Duvarlar bize baktı taşlar durdu yerinde
İmandan başka neyimiz var
Suyu içtikçe hayret inadına tükendi su
İmandan başka neyimiz var
Toprak mum gibi eridi avuçlarımızda
İmandan başka neyimiz var
Demiri büken elçilerden aldık haberi
İmandan başka neyimiz var
Hurma ağaçlarına çizdik kalbin nakşını
İmandan başka neyimiz var
Gökyüzüne bakmayı unutanları unuttuk biz de
İmandan başka neyimiz var
Gece boyu puhu gözlerine bakınca karanlık
İmandan başka neyimiz var
Irmak sakince akıyor yürüyoruz aynı kıyıda
İmandan başka neyimiz var
Zincir gökten sarkan ipin o kopmaz ucunda
İmandan başka neyimiz var

Ruhumuz tenimizi yoklayınca ışıltılı maskemiz
imandan başka neyimiz var
Hiçbir şey konuştuğumuz çağların görkemi değilken
imandan başka neyimiz var
Biz zaten soğumuştuk kıştan önce dünyadan
İmandan başka neyimiz var
Aldandık şairler bahçesinde kaç dikene dokunduk
İmandan başka neyimiz var
Söz uçuyor yazı da uçsun uçmaz deseler de
İmandan başka neyimiz var
Yazdığımız gül yaprağı söndürsün ateşleri
İmandan başka neyimiz var
Satalım neyimiz var neyimiz yok kelim pazarlarında
İmandan başka neyimiz var

(7edi İklim-262)

Suat Kemal Angı (1966)

evde

Uzayın bittiği masanın örtüsünde,
çiçekler açıyor gece gece.
Açılışın sesi yok, kumaşın da.
Ne de kitabın anlaşılır bir tümcesi.
Demek ki, çiçekleri açtıran,
kapatan bilgisi hissedişin,
gözyaşı şişesini ve defteri,
taklit edilemez mucizesiyle dilin.

Koku duyum yok!
Çiçek açarken kanayan tomurcuklar var.
Ve açılıştta, zamanın çizgi çizgi kırılışı.

Ah!
Aslında her şey ışıkmiş!
Olanaklı bir uzaklığın pençesinde yanıp sönen.
Göze düşen ve gözden düşmeyi bekleyen.
Kırmızı bir yıldız gibi.

(Akatalpa-155)

Ömer Erdem (1967)

gel...!

işte bununçindi o gün Malazgirt ovasında yaktığın tütün
bir karga sülalesine yurt durmuştu da gök
sen bir tüfek gibi patlayan gözlerinle
sesini ateşe vermiştin batarken güneş

gel eteğim gel sıcak taş avuç içlerim
bir mehmedin kanı daha koyu değil kirveden
camları kırılmış soğuk odalar bizi bekler
sözün zehiri değil gönlün sütü köpürsün sesimizde gel

ben ve sen ve hepimiz siirtte bir gün
konyanın düşünüyorduk görmediğimiz rüyada
o tütün gibi dizin beni de ipe
beni bir esmer parmakla el dizsin güneşin sepetine

şarkıyı susacağım bu ateşte bu öfkede şarkıyı susacağım
yan yana taşıyorlar şimdi ölümü kutsal övünçlerle
kırvem gül limonum alın kemiğim
senden önce dökülüyor gözümün yaşı bileğimden

işte buradayım taşın altında değil dilinin altındayım gel
cerenlere süt salalım bebelere ninni gel
önce ben öleyim bensiz yaşamak dilersen
aynı aşk olsun bize dünyayı sevdiyen gel

(Kitap-lık-164)

Süleyman Çobanoğlu (1967)

benden sonra bir daha

Sarıköye de uğra on bir kabri komagıl
Benden sonra bir daha turnaları bırakma
Atın sor hatırını köpük köpük alnını
Yörende bir oğlancık pes gönlünü farıtma

Benden sonra bir daha suya girme tedbirsiz
Bulut kızdı mı bakma itimad etme kuma
Çöküp de bir cigara yakarkenki o ışık
Tanık olsun- - bir tanık lazımdır olduğuma

Yoksa kimler bilecek burda böyle bir adam
Yüzü yüzlerden kesik kalbi sazlardan kesik
Benden sonra bir daha Allah'a boyun uzat
Emr aluban tabiat okusun türlü betik

Dünyaya aldırmayan gözlerin ışıl ışıl
Karanuluk içinde ateş yakmış çobanlar
Benden sonra bir daha usul ağla ağlarsan
Yağmura hörmetinden ağladığın zamanlar

Seni sevip çekildim dedim dünya bu kadar
Kar örttü ovaları ne gölge var ne de iz
Benden sonra bir daha gözetleme afaki
Yabancıyız nihayet ekmeğe etmek deriz.

(İtibar-15)

Yasin Mortaş (1967)

tün

ben tin
zeytin yüklü yüzümün
yeminlerine çıkarım her gün

yağmura iliklenen gök
duygularımın arkasıdır
şimşekleri kırıldıkça aşkın
ışıkları hıçkırır günümün

benim tirajsız tarihim
talihsizliğim ve soy kırımım
kaygılar üstlenmiş aşım
kanıma karışmış ne acı

bu ikindi de estetik değilim
tün yüzlüm
üzgünüm

algılarımı düzleyen
aynaya da gece çöktü
saçlarına ay toplayan
ırmak kadar yorgunum

ben her gece
kasvetle dökülürüm
bilincin çağlayanından

yine buharlandım
filistin yüzlüm
çok üzgünüm

(Edep-33)

Cevdet Karal (1968)

şiir

Allah birdir. Büyüktür.
Büyüklüğü kelimelere sığmaz.
İnsan kelimelerle şiir yazacaksa
Onları iyice düşünmelidir.

İnsan vardır. Unutkandır.
Kafasına göre yaşamaktadır.
Ölümü kendisine yakıştırmaz.
Allah kuluna âşıktır.
Kul bunun farkına varmaz.

İnsan uykudadır.
Saati gelince uyanır.
İkinci yarı başlar.

Önünde iki şık vardır.
İkisine de çalışmıştır.
Ölünce noktayı koyar.
Allah kâğıtları toplar.

Sonra sonuçlar açıklanır.
Herkes heyecanlıdır.
Eğer dilerse Allah
Notu kanaatten tamamlar.

Cennet vardır. Cehennem vardır.
Cennetin sayısı cennetlikler kadardır.
İsteyen cennetini kendi döşeyip dayar.

Cehennem birdir. Apartman gibidir.
Kazan dairesi bodrum katlan vardır.
Yangın çıkmıştır. Trafik tıkalıdır.
Allah isterse herkesi kurtarır.

Peygamberler vardır. Çile çekmiştir.
Allah onlardan birine çok âşıktır.
Ona sürekli gül göndermiştir.
Sevenler sevdiğine gül yollar.
Sonra kavuşurlar.

Allahın bir evi vardır.
Görünce insan birden ağlar.
Kuran okur serenat yapar.
Kimi af diler. Kırgın geldim der.
İnsanlar evin etrafında döner.
Bu dönenler beyaz bir güle benzer.
Evin etrafında bu güllerden
Allah yaz kış gül derer.

Allah güzeldir.
Evi kalpleri temizler.
Yedi kere dönersin.
Bu bir tavaf eder.
Eskiden hatalar yapmıŐsındır.
Her Şey en başa döner.

İki dünyada kalpler birdir.
Allah her dilde aynı söylenir.

Herkes her gün cümle kurar.
Cümleler aslında ikiye ayrılırlar.
Kolay anlaŐılanlar, zor anlaŐılanlar.
Allah güzeldir. Bence bu kadar...

(İtibar-12)

Özcan Ünlü (1968)

özgür ceset

a.

durduğu mesafede çılgın bir gölge gibi
her akşam arsız mezarlıkta aynı titreme
ölüler hayal perdesinin ardında
daha ölü daha ceset daha özgür

kan kokar saçının kıvrımlarında
veda çiçeğine tebessüm eden çocuğun
anlamazlar neden ölür bir insan
nasıl sarar bir yüreği toprak

kör kuyularda –sahi- ruh var mıdır
yalnız mı koşulur ahiret patikasında
temelli gitmeleri anlayamaz ki çocuk
kapalı ölü gözde ışımayan şeyleri
ipince parmağıyla öğrenmeye çalışır

b.

vaktin durduğu anda ölüm asıl ölenidir

(Ay Vakti-137)

Baki Ayhan T. (1969)

sır katipsiz

zaman geçer, işi bu
rüzgâr eser de diyebilirdim
kim anlardı bir üçgeni yuvarladığımı
dönmeyen vidalar sıkıştırdığımı kapılara
yaşlı bir kurtla dans eden kadının sırtında
keşfedilmemiş bir hayvan kaydırıldığımı

gövdenin yeri cehennemmiş cennetmiş
belki de arada kalmaktır en iyisi
marazda kalmaktır da diyebilirdim
kullandım gövdemi eskitemedim tekrar baktım
biliyorum geç kaldım
kalabalığa takıldı kanatlarımdan biri

devasız bir hastalık gibi
uzuuuun kışların üşüttüğü
sarsılmakta maharetli bir çatı altında
kaldım dünyada neler olup bittiğini bilmeden
uğramıyor artık o da
kışa hiç kapanmayan kapıma:
donup kalacağım galiba ses yok kimseden
bir çarşaf sermiş kırk yıl kaldırmamıştı oysa

ölkeler gidiyor şehirler geliyormuş dediler
duyar gibi oldum bir nergisin kendine kapanmasını
kendimi kaybetsem de umudumu kaybetmem sanıyordum

teşhis koyalım dediler olur dedim
isim koyalım dediler olmaz dedim
belki birkaç öksürük biraz yağmur telaşı
söyleyemem yine de
ne olduğunu

bilmek sırrı öldürür derler
bir şey bilemedim hayat hakkında
sır kaldı kan ter gece gündüz karanlık ışık
birbiri içinden çıkan erkek ve kadınlar da

(Eliz Edebiyat-46)

Ali Açıl (1969)

göz ağrısı

Sen daha avluda serinlikisin, oğlun kızın olmamış
o koca gökte güneş, o ıssız ovada kar
inip ıslak bir taşlığa, dedim ki söyle
kimi saklıyorsun şu ağır kavimden, içinde kim var?

Bu acı bana ilk taşındığında
eski bir bilgiye benziyordu insanlar
sonra çözüldü tabiat, kuşa kanat yapağa su verildi
döndüm uzun uzun kırlara baktım, şuramda büyürken hasar.

(Dergâh-274)

Mehmet Can Doğan (1969)

camekân Şiirleri'nden tadilat nedeniyle kapalıyız

Zamanın uymaması ne kötü
illet yüklü hu kalbi ve illet yüklü
bu kemikleri görev bilip kazımak
ve sıvarken bir duvarı incire Őaşırmak

Bir hikâye vardı sıkıştırılmış
adımların iki dudağı arasına
bir acı iç kıpırdatan makas da derler ona
çözüldükçe düğmeleri kapanan

Bir gömleğin tene deđiŐi gibi
ve yalan insanın insana deđiŐi
ne kötü gönlünü aldım da bıraktım
böyle sallanır keresi boşalan terazi

Eylül sonu kıpırtısı benzer bir Şey
yaprak serinliğine yürüdü geldi
durgun suları açarak dalga dalga
yaprak yere düşer taş öyle inmez suya

Durgun sular altıydı zaman
kabuklu bir yaratık buldum
teknesinde yalancı yalancı soğudum
tırnaklarımı uzun uzun ne kadar uzun- -

Uyanır yine uyurdum
uzayan tırnakları saklayacak
bir insan bedeni kadar olsun
işte Şu kadarcık Şu kadarcık toprak

Gönül çukurunda sallanan
zincirli bir boyun ev sahibi bir oyuk
kolye der de kimileri ona aslında
yalan ne büyük yalan ne soğuk

Diyorum ki kopar inciri yalanı kopar
kumuna kireç kat su kat bedenini ayart
berkit o eski duvarı illeti gizle
dayanıklı bir acı ol gölgende

Diyorum ki serin sözler söylensin
diyorum ki kendime serin serin uyu sen de
bir zaman oyunlar oynardın elim sende
oyun içinde oyun var sobe sobe sobe

Kıpırdayan bir incir ister kıpırdayan bir kalp
acın ne kadar yer kaplıyor haydi inandır
daha kalın bir örtü daha kalın söylerim söylerim
inanamam zamanın uymaması ne kötü

(Kitap-lık-160)

Mehmet Habil Tecimen (1970)

küheylan ve tanrı tanımaz

.... arkadaşşşşım dedikçe üzerimize gelen kim daha kanlı
kimin vurulunca kanı foşşş diye boşalır daha canlı
dağlarında eşşşkıya gezdiren kravatlar tie olalı bizim
taylar gümbürtüyle eşşşklere karışalı bu ülkenin
ar damarını keserle baltayla yontmalı domuzların
üzerimize geleli sabahları akşamları ardıç dallarına gerilerek
senin o tüccar ilanlı omuzlarının orta yerine —dişleri
ve gevişleri serbest olmalı canı ağızların
barış ve kardeşim
dedikçe
üzerimize gelen
alçakların

adamlar gelir giderler ülkeme beyaz kağıtlar gibi alınları
adamlar gelir giderler ülkeme kırmızı kadifelerde hain ayaklan
gemledikleri tayları kontrol eder küheylan kokusuna burunları
solucan yuvarlanması içinde ansızın toprak altı bölünür
bin parça olur rençber nuri'nin bahçe belleyen ayaklarında
küheylan kokusuna dayanamaz soluk alan solucanlar kanlı
gizli dağlarımızda ovalarımızda odalarımızda büyüyen küheylan
şimdilik der sana sultanım gibi kelimelerimi Türkçeden seçmeyeceğim

amma sırası gelecek bizim lügatimizin unutmaa..
beslediklerin ettiklerin eylediklerin çaldıkların yaşadıkların
sana geri verilecek kavramların uşakların ulakların

küheylan kokusuna dayanamaz cinayetlerin ve şeytani kanatların büyük kayalar avuçlarımıza gelir giderler yoklarız onları savaşlar biter ve yeniden başlar dost ve düşman oluruz yeniden onlar bizi bilir biz onları; niyetleri, hesapları, aşkları; niçindir? sana en büyük sırrımı vereyim mi? kanımı boşaltacak damarı bulamadılar

-ONLAR o yüzden solucan ve onun atlantik tarlası bu kadar kanlı-
gırtlığımızı buldular hayır
kafamıza vurdular hayır
vücudumuzu parçaladılar
HAYIRRR HAYIIIIIRRRR
atom gösterdiler terörist yolladılar bomba attılar
eceli üzerimize gönderemediler- - - - -ki

Allah'ın -bizimle onlar arasında- muhteşem bir hesabı var

tanrının neden ölecek yanlarımızı gizlediğini düşünüp
şimdi hepsi kilisenin gölgesinde tanrı tanımaz oldular.

(Dil ve Edebiyat-47)

İbrahim Tenekeci (1970)

Güzel Bıçak

Yağmur yağınca deniz ısınır
İşime yaramaz böyle bilgiler,
Bir bıçaktan öğrenmiştim bunu ben
Ne kadar keskinsen o kadar güzel.

Gündüzler üzmezken, yani eskiden
Dağlardan daha insan oldum diye ben,
Bir türküye girememek veyahut aşka,
Kubbeler geçiyor, üzerimizden.

Bazen diyorum, hayatta olsam.
Rabbim, biraz daha bağışla beni.
Herkesin korktuğu bir adamken yaşamak,
Kendimden ayırmadım, ey şiir, seni.

Bilinen tek örnek ve bilinmiyor.
İstenmeyen olaylar gibi günlerim.
Alışmış dünyaya, artık kaçmıyor,
Adımı soruyorlar, değil İbrahim.

Büyük korkulardan yapılan binalarda
İnsanlar uyuyor, uyanmasınlar.
Yola giden ev, bu bizim hayatımız.
Akşamanın rengine dönerken kuşlar...

Rüzgârda uçuyor, bildiğın güneş
Saat farkı var, toprakla aramda.
Bilirim, yumuşaktır, elinin yüzü
Kalbimin kalbisin demişti bana.

Sesimi zlemişim, konuştum biraz
Yetimsen kardeşimsin, değılsen değıl.
Karşıya geçmek istersen benden,
Yalnızken kaldığım bir yerdir şiir.

Gözleri görmeyen birinin, baba
Gezmeye gitmesi diyorum, dünya.
Hep böyle durgundur, sesimin yüzü
Çıkmadı diyedir glmek karşıma.

(İtibar-14)

Kenan ağan (1970)

melez

kimi sağlığında ölür aynalara bakarak diri diri
yoğunlaşmak mı eksilmek mi bu yortunun ertesini
cevaplara yırtmaları derin etekler desek ya
sundukları sunak gizledikleri kr oda
olsun habire kış yuvası tarumar olsun kuşkunun
bilekleri dağlanmış biri asılsın gücü yetiyorsa güneşe
alaycı seviciler rahim deşiciler sizi
sizi gidi yüzü topraktan kalkmayasıcalar
eblehler kurdeşenler minimize karizmatikler sizi
mısır tohumu patlar zihninizde
domino etkisiyle yayılır iptidai itirazlar ve iptal
aşk olay mahalinde öylece kanlar içinde
bu çekinceli sonbahar hüzünden hemen önce
kovulmuşun biri boğazında pıtrak
azizin biri peygambere asa

esaret hangi ayda firardadır keskin ağzıyla
artic yalnızlık kıskanç bir kalabalıkla dolansın herkesi
hayalde kalır bu yaralı tonlamayla yaptığımız son konuşma
Çaresizlik derine saplanıp kalsın ağır bir apayla

(Hece-190)

Ahmet Murat (1971)

kalbin kararı

önce sola, sonra sağa, yine sola
bakan akıldır, kalp uzatmaz.
akıl iki kere ikiyi iyice bilir
kalp ikiyi inkâr edecektir.

insan uykudadır, ölünce uyanır,
günün adamıdır ve karşılaşır.
can uyanır ve karar anıdır kalp içi
Allah sürprizdir, rabbül âlemîn.

kalbin kararını akıl tartar
bu şuna benzer: akıl esnaftır
şuna da: akıl yaralanır
kalp yaralanmaz çünkü yararır.

(İtibar-9)

Bahtiyar Aslan (1971)

kalaycı

sularla seyrelen kanım közle yoğun
ışık bir dudağa değer yağmur bir yoruma erkekçe
sen bana kahvenin buğusu diyorsun
köpeğin tehlikesidir
susmak akşamın başladığı yerde
kıpkızıl denizle kıpkızıl gökyüzünün
kapanan bir ağız olmasıdır diyorsun
önce

kelebek denildi mi siren sesleri
kimse azraili beklemiyordu oysa karkas dansıyla birden
senin gözlerin halayıkça halayık
boynun cariyeyse cariyeye
bizim evimizin bahçesinde veda çiçekleri açmıyor ki
iki beyaz diş
sonra

ama ben kendimin rüyasıyım
içimde yaşamayan hiçbir şehrin içinde yaşamadım
eğilip üstümüze kuşkuyla gelen bir mevsim var
dünyaya asılmış fotoğrafımız
kayadan sekerek baharlanan kalbimize
keklikten yılana doğru
kan

siyahtan ve kıızıdan iki harfin arasında
kimsenin okumadığı bir alfabe
kırık yoğun yeni

kendi derisini kurutuyor güneşte
senin böyle ellerin vardı da hani neredeler
perdelere düşen harami
kül

reçine sürdüğün yerden açılan güvercin
su ve değirmen
taş bir kadın sesine değdi ve bölündü
dışımızdan bakan gözlerin içimizden kopan ferî
iğdeler dalından kehribara
yosundan firuzeye
benim bir kukla olduğumu söyleme kuklalara
boynumu öperken gölgeler
ustura
ve keman

bulut bu sonra dünyanın şemsiyesi
kurutup kaldıralım kışa doğru uzatarak
açınca dolapları
yağmur yağsın naftalinli
köpükleri ters çevir bir sürü sandalımız olsun
cehennemin içinden kürek çekerek
göğsümüze oturup
körük çeken kalaycı
dönüp duruyor bir teknenin içinde
tutunarak yıldızlara
kum
ve ses

hepsi bu

(7edi İklim-265)

Bünyamin K. (1971)

iğnem başımda

giyer miyim bilmem biçip hırka dikiyorum günlük dener miyim bilmem
giyer miyim bilmem tarif ni verebilirim iğne tespih ipi kara keten düğme
arkadaşlar vardı yan yara döküldüler giy çıkar giy çıkar söküldüler
tarifini verebilirim

sürekli bir şeyler dikersem sökük mü kalır ipi kendimden
her şeyler dikip en son parmaklarımı iğneleyip üstünkörü zig zag
gider miyim bilmem iğnem başımda ipi tespihimde

gördük işte evler ev ev sarsılmış
insanlar içindeydik bir masadaydık arkadaşlar vardı insanlar bir bir sarsılmıştı
bir kutu iğne al her şeyler dikilir diye bir iğne
çek bir sandal dik gördüğüm herkese dedim bunu sarsılan herkese
çek bir iğneyle dik bir sandal terziden öğrenmiş değilsin dik deniz derya
uydurup diyeceğin çok şey var
şu perdeden ne parçalar çıkar
dik diline dişine kın da dik manda gönünden hem sandal şu masanın
denizine

ıslıkla ilerleyen bir sandal
bul birini yan bir haline ve dik sonra şu kavrulmayı bir de sen dene
masanın ovalarında

çift dikişlik çay ile
sağ selim dedim bunu herkese
kül kokuyordum masadakiler çay

git dedi herkes avaz avaz git
kalırsam içimde kaybolmuş bir eşeği arayabilir yabani herifler
gidersen içimde sele giden bir oğlanı çekiyor olabilir yabani herifler
yele giden sele giden oğulum
uyursak bir kamgalı kalem çıkar avurdumdan bu tehlikeli
bu çocuğum çıkar korkarım omuzlarıma çıkarsa kulunç gibi ne tehlikeli
bir ekmek ufalanmış olabilir açıp bakarsam döşeğin altına
bir ev devrilmiş olabilir nimetin kahrından varıp bakarsam kapılarından
ey daha uzunlu olmayana ey kokusuyla yakan ey huzur balkonu ve sığircık
kuşu olan gün
ev ev sarsılmış evlerdekiler
git dediniz gider miyim iğnem eğilmeden
boyunu kırılmadan

(Kuyudaki Koro-3)

Hakan Arslanbenzer (1971)

bugün benim doğum günüm

11 Nisan 1993 Cuma. Doğduğum gün değil
Bu çok saçma. Şimdi on altı yaşında yürekli
Bir delikanlı olmam gerekirdi
O gün doğmuş olsam seri fakat acemi
Irkların güzelliğine inanan siyasi
Manada olgunlaşmamış fakat istekli
Olan ve olacak her şeye hazır kararlı ve

Kur'an okuyan ve hoşlanan bundan
Kumral kızlardan belki biraz daha fazla hoşlanan
Ama kumral kızlara pek inanmayan
Daha çok inanan mesela bir ağaca
Bilmeksizin neden
Nedenlere gerek yok şimdi bırak
Diyebilen on altı yaşında esmer
Ancak terlemiş bıyıkları

Değilim tam kırk bir yaşındayım içimde
On altı yaşlarında biri kız biri oğlan
Özel hayatı olmayan vergi borçları sadakatları
Liyakatları tecrübe otokritik köşe yazarı falan
Yani orta yaşlı topluma ait hiçbir şeyi
Pek fazla umursamayan
Yalnız uman gülen ağlayan
Biri kız
Bir de oğlan berikinin
Başucunda

Hastalıkta ve sağlıkta
Zenginlikte ve fakirlikte
Gençlikte ve yaşlılıkta
Bir şeyle uğraşırken ya da boş oturup dururken
Yaşarken ve öldükten sonra da
Siz papazın lafı sandınız önce
Papaz yoktu ben sadece yirmi bir yaşındaydım hepsi bu
Kırk bir yaşındayım gene de papaz yok
Turta yok suflör de yok ama saat yediydi ve kollarımı
Platoon filmindeki gibi açmıştım göğe
ODTÜ'nün asfaltından Eskişehir Yolu'na yürüdüm
Üstümde sarı deri çeket vardı
Çeket demeyi çok severim cekete
Bırakın da söyleyeyim bir kere
Çeket
Beni artık alabilirsiniz sosyal sigortalar
Kanunu kapsamı dahiline
Markette kasa sırasına asker kaputunun içine
Şapkanın altında durup size selam veririm
Günde size her gün sabahları ve akşamları selam veririm
Selam
Aldınız mı selamınızı
O zaman beni rahat bırakıp bu şiirden derhal
Citroen

(Fayrap-51)

Mehmet Aycı (1971)

yıldız teftişı

Gözlerinin denizi siyah sızılar düşer
Gözlerin deniz izi daha derin daha bir

Yol keser gönül alır bakışların habersiz
Bakışından kış geçer daha derin daha bir

Serinliğince bulut kuzey ülkelerine
Sıcaklığın Afrika daha derin daha bir

Öptüğün her çocukta dünya çiçeklenesi
Çiçek çıkarır kuşlar daha derin daha bir

Sandığında köpüren yer altı ırmakları
Gece girer yıkanır daha derin daha bir

Bir dil bulursa Belkıs acele konuşmaya
Kıvrandır etekleri daha derin daha bir

Anısızın yakalanır yakasından bir aya
Tutuklanır bir şair daha derin daha bir

(7edi İklim-162)

Soner Demirbaş (1971)

bu yüzden pek

son yıllarda şairler her konuda konuşur olmuş
şairlerindeki tuğlalar bir bir düşüyor ve
ayak parmaklarında derin yaralar aıyormuş
bu yüzden pek yürüyemez olmuş düzyazıda bile

fiiller teker teker çekiliyormuş cümle ormanından
ormanı ilk terk eden aslan şiiri ilk terk eden şair oluyormuş
kavlatılınca kelimelerin yarası sır akan bir imgesi yokmuş
bu yüzden pek çıkamaz olmuş dokunulmaz doruklara

son zamanlarda şairlerin vazgeçilmez kusurları da yokmuş
ayrısı gayrısı kalmıyor ve tıpkısının aynısı oluyormuş
bir eksik bir fazla demeden ilikliyormuş oldu bittinin yakasını
bu yüzden pek okutamaz olmuş kendisini beş benzerine bile

(şiirden-13)

Bülent Ata (1972)

ziyaret

kış gibi ol
inanmak için hiçbir sebep olmasın
elbiselerin rengini ruhundan alır
havada nefesinin beyazlığı sadece

kalbim yürüyüşünün ritmiyle atıyor
sesler ve diğer tüm şeyler
bu ana çarpıp uzaklaşıyor

nefes almak bile
sana seslenmek için yeter
şimdi ölsem ya
göğsümde tatlı bir hırıltıyla

(Aşkar-23)

Celâl Fedai (1972)

ender harâb ender

Nereye varsam artık orada değil
Ender harâb ender
Bıyık bıraksam sanki kestiğim sakaldaydı
Sakal bıraktım kayboldu çene çukurumda
Ender harâb ender.

Çekme o örtüyü, saklanacak yer buldu
Dönme o köşeyi, oracığa işte kurdu bir yuva daha
Alma, kalsın elmadaki kurtçuk yaşasın oracıkta
Ender harâb ender
O yeter ki yaşasın biz ölelim.

Çok susuzduk geldikti bu pınara
Pınar birkaç ömürlük sapa yerdeydi
Bıçak büküldüydü de yol bükülmediydi
Ender harâb ender
Sapmaydım acep önümden geçer miydi?

İçlerinden biri, öyle güzel düş gibi
O biri hep vardır iyi ki, olmasaydı ne yapardık...
Kâfurun sürerdik de dizlerimize
Başımızda kıskanç bir ağrıyla gezerdik
Ender harâb ender.

Anlaşılacak, bir sıhhat ki bu ölmek gibi
Bir bade ne vakit kimden içtik bilinmez
Ender harâb ender
Sözden kaçır söze kaçır
Bizden kaçır ama gene bize kaçır.

(Dil ve Edebiyat-46)

Pelin Özer (1972)

tek çığlıkta bir yürek

Doğmayı güneşten öğrenmiş
lmeyi aydan
Solumayı gözündeki ışıktan

Kalbi alev gölgesi
Daha hızlı koşuyor
Dünyanın nabzından

Rüzgâr birikiyor nefesinde
Kan doluyor derisine
Gözlerinin küresinde
Lir çalıyor evren

Hücreleri su damlası
Saniyeden hızlı çoğalıyor
Bölünerek kendinden

Oluşundan çok evvel damlamış
Yaşlı yıldızın çeperinden
Silinen dünya izi
Başı dönmüş gezege

Tek ığlıkta bir yürek
Yeryüzüne emekleyen

(Kuruşun Kalem-19)

Selçuk K p  k (1972)

 ivi izi

Ölüm on gün gelip karşıma konuştu
birikmiş m şk ll ğ yle genişledi ağzımın kalbe değen yarası
oysa kim söyleşmek ister kelimelerin pıhtılaştığı yerde
müsterih olalım arkadaşlar
bıçaklara yatırılan her oğul
Övülmüş topraklara taşır s r lmelere müstahak kavmini

biz unutup ayartıcıların su serptiği bakra lardan mı içiyoruz ey halkım
yolumuz çıkmıyor bu yüzden levhaların sözettiği esenliğe
bir resul mutlak geçmiş olmalı buradan geceleyin konuşarak
yoksa nerden bileceğiz biz kitabı, inciri ve zeytini

sözün haşmet ile açıldığı her kapıdan girdim binbir bereket umarak
yolum aralandı, soyuldu dizkapaklarımın Rabbe aşına duası
biz kavlimizi değiştirmedikçe sanmam gelsin ırmaklardan bir  ocuk
 ıksın kuyulardan, ejderhaya çevirsin savurtup esasını

bütün bakışlardan azade bakanlar görmesin isterim evvel gövdemi
neye kıymet olur aynalardan yansıyan eğnimizdeki bu suret
yetim bir acıyla devroldu tereddüde bileğlenen talih
insan hiçbir Şeye dokunamıyor bir zaman
dokunsa da kan akıyor ne yazık acuzeleri iyileştiren çivi izi

(Dergâh-265)

Suavi Kemal Yazgıç (1972)

günün tazesi

hiç doğmamış bir ağabeyi
özler gibi başladı
söğütlüçayır camiinde sabah ezanı

bir abdest ferahlığı doğdu lavabodan
kibleye yöneltti niyetini
seccadedeki Kabe motifi
günün ilk tekbiriyle kavuştu
tek kişilik cemaatine

hiç doğmamış bir ağabeyi
rahmetle anarcasına
güne ilk adımlarını attı
ve vakit kerahete girince
günün en taze cıvıltısıyla geçti
bir kırlangıç sürüsü

(Bir Nokta-130)

Hayriye Ünal (1973)

önemsiz kanıtlar kavşağı

Her çeşit boşluk doldurulur
Bir kelebeğim var Solingen
Uçarak kesecek parmaklarımı azlettim
Adının güzel harfleri, kaşının kavisi
Boyunmda sigaranın yanığı uçğun dudaklarımda
Çektiğin fotoğrafta priz yok
Taranmamış saçlarım

Maddi hasarlı kaza tespit tutanağı doldurulur

Saçlarınla tel tel konuşmak isterdim
Oandaki çöp dağında bulunsaydım ilk aramada
İlkinde hatta ikincisinde kahr –üç deyince:
Odanın ortasına düşen ay bendim –ayağında krampın
Bir dağ evin ilk kahvaltısını bana bağışladın

Ükdelerimiz doldurulur

Senin alt dudağını mühürleyip
Eve geldim
On beş asır kadar uyudum
Rüya içinde rüya, ilk katmanda bile değemeyecek sana
Gözbebeklerimde deliksiz görüntün
Okunmuş sularını kafama diktim
Yalnızlığımızı, bir yoksunluk içinde eşsizliğimizi,
bozkırda bir köyde dul kalmışlığımızı, kaçık yanımızı,
açılmayan pruvamızı, tıkanan yazgımızı, ilçeli insanlığımızı, unuttum,

dudaklarımı rüyanın odasında, şehirsiz ülkesiz bir oda,
karyolada unuttum çarpıp kapıyı

İllallah “gelme”nin Türkçesi, ölümcül bir nidadır

Yirmidört saatte sen olmuştum
Uyandığında parlar başkanlar ana dil değişmişti
Rozetlere işlenmiştin
Kalktım, tozlarımı, terimi, üstümü başımı sevdim
Et sadece et değildi av tüfeğinin ucunda
Etimin içinden ceryan geçiyordu
Şanslı bir sigara tekini içtim

Zehirli atıklar için atık beyan formu doldurulur

Kıyıda uzaklaşan bir geminin
Aynı karanlıkta bulunmayıışı demirli olanla
Tüm karanlıklar için ortak bir ad bulunabilmeliydi
Hayır –öyle değildi-
Görünmez olup rastgele evlere giren hayalettin
Gücün yetseydi alacaktın canını belki
Genç yaşlı demeden bir şehrin
Karartı ağartı yerine geçmemeliydi
Bir kanepede çarşafsız
Bir kadın artık Loyasız
Önem sırasında Porsche’den sonraydı yerim
Güpegündüz gidilmemeliydi gibi

Konşimento kıymetli bir evraktır, doldurulur

Güverte jurnali de dolmalıydı
Denizdeki vukuatta birincil delildi
Kayıtlı ilk hayal kırıklığı:
Aynı karanlıkta olmayabilir miydik ki?

Şahsi hikâyemiz şiirimizin acı ve kederden ibaret olmadığına dairdir
Türk Denizciliği içinse emin konuşamazdık
Limandan bakınca emniyetli bir dalga
Deniz için bir kardeş
Balığın evi
Kayıkçıya kader
Güneş doğmadan çıkabilir tek yolun
İlk hazırlığı
Şarjörümüz kesin doldurulurdu

(Hece-191)

Mustafa Uçurum (1973)

konuştuğça memleket

Birden kaybolmuş buldum kendimi görkemli karanlıkta
Koptu mu bütün ipler çarpıldı mı yüzümün tazeliği
Oysa değil, hiç değil benim için her yer Türkiye
Kurşun geçse, içim gitse, sevmek bitse her yer Türkiye
Annem bir yağmur gibi yetişir, duaları sıkı
Bilir, bir oğul nasıl kalkar ayağa, bir ırmak nasıl yol değiştirir
Bu benim dilimin tutulması gibi
Camın kırılması, yazdan geçilmesi, herkesin üşmesi gibi bir şey

Çokça siyah, çokça resmî bir duruşum var
Caddenin iki yanında yetim kalmış bir selâmı çoğaltıyorum
Kurtarılacaklar, yüzünü saklayanlar var şans yok hiç birinin
Resmî hizmete mahsus gülümsemeler arasında kalışım
Araya kimseyi almayışım var uç uca bir tören mangasında
Konuşacağım yine de patronlara inat
Aklıma geleni söyleyeceğim kalbimi susturana dek
Ben ayrı bir düzen tutturup sonsuz emaneti salacağım göğşe
Yaşamak güzel dedikçe güzel olacak memleket de

(Dergâh-271)

Mustafa Köneçoğlu (1974)

kıraat farkı

Ne hayatla pişti oldum ben ne eküri ne yaşadım fifty fifty
kelimelerime karşılık bulamadım üzgünlüğüm ondandır
meğer eli sopalı bir öğretmenmiş benim acı diye bildiğim
meğer babanın daraltılmış ömrünü giymek oğulların kaderi

Şimdi dalmak için diyorum uyku mu kuyu mu daha derin
sana güven veriyor mu taklacı güvercinlerin şu bahar müjdeleri
yarına inanıyorsan eğer bu güne kızmakla başla günlük işine
fakat ustasız büyüdün sen ustasızlık aksatır senin de harflerini

Ben hep uzun koşmalara inandım ha uzun koşucu ha şair
yukarı atılan ve aşağı düşen her taşa alkış tutarken ahali
yumurtayı hangi ucundan kıracağı mı bir türlü bilemedim
bir yumurtaya kırk gıdak çalanlardan sakındım da kendimi

Kısa şiirler yazdım hep uzun konuşmak töreye uygun değil
kimse beni buralı saymadı zaten ben de hiç oralı değilim
askerlik anılarına inanmam, reklamlara ve kumanda(n)lara
dünya dedikleri bir yutkunma yurdudur bir tek onu bilirim

(Mahalle Mektebi 7-8)

Betül Dunder (1975)

içimizden düşenler

Şeref için...

Ben şimdi sana bir nehrin boynu var bilekleri var diyeceğim
kalbimde bir efsun var diyeceğim sonra
sonra beni gördüğün yerin kulağı var diyeceğim
ne kalabalık şu yeryüzü diyeceksin, o geyikler nerede?
sorsan söylerdim.

Seni emziren derenin göğsünden geçen son rüzgâr da dindi
belki bunun için üzölmüşsündür, diye bakacağım sana
ve inanma diyeceğim biz bu aralıktan geçemeyiz
yüzünden geçenler artık senin değil, inanma
yeryüzü bizim ıssızlığımızdır çünkü
ıssızlığımızdır içimizden düşürdüğümüz buraya

konuşmaları uzun kalpleri dar olanları bağışla diyeceğim
ağızlarında kapanmamış bir çakı ile yollanmışlar dünyaya
bahçemizi sormasınlar, diye çektim bu çitleri, unutma
bu sarılığı o cümbüşe yeğledim, diye ıtırarın kokusu
hurma ağaçlarına açtığımız kapının çoğulluğu

ben şimdi sana çaylıklarda öpüşen iki dalı diyeceğim
hatırla bir gerilla ıslığı inerken yokuşundan mahallenin
iki sevincin birbirine değdiği gövdeyi diyeceğim
iki oğul odası açıldığında dünyamıza
çaylıkların yeşili annelerin yorgunluğu kadardı yaşımız
gün gece tekrarlandığımız telaşlardan çıkışımız
ikimizin iyiliğidir

yüzünün ve aklının açıklarına bakarak diyeceğim bunu

çünkü bu gürültü bitecek sevgilim
sevgilimdeki gürültü bitecek, yorulma
görüyorum saklandığı yeri iki geyiğin
yüzünün ve aklının açıklarında, yorulma
sorsan söylerim.

(Üç Nokta-8)

Hüseyin Karacalar (1976)

teşbih taneleri

I.

Hem sahte hem karlı. Olsun. Dedim ya zarar ömrümün yarısı
Olsun kimseye etmem hikâyet
Niyet ettim Allah rızası için silmeye yurdum olmayan herkesi
Çünkü insan sınırlarım kolay çizilmedi kolay mıydı sence
Bir adamı işgal etmek, harp çıkarmak kalbinde yeni cepheler açmak
Terliyim dedim üstümde kurumasın günahı ağusu
Çünkü vatan kolay terk edilmez
Üstüm başım sen çıkmak bilmiyor kokusu.

II.

Dur desin durayım bütün duraklarda kal desin kalayım
Geçemeyeyim bütün sınıfları devlet dersinden kalmışım meselâ
kortejler yumruklar falan
Özgürlük desen hep alttan alıyorum bütünlemeler cabası
Bu şiirin büyük türk şiiri içinde yeri yok
Yer bulamayacak kendine ama bir karşılık bulacak
Elbet ulaşacak elbet ulaştıracağım sana.

III.

Bana yakın durduğu içindir bulutlardan nem kapmam
Ayaklarım yere basmadığı içindir anksiyete, hesap cüzdanı ve
geceleri terli uyanmam
Bana olanlardan firmanız sorumlu değildir fatura kesmeyiniz
Bizimle çalışmak ister misiniz?
Hayır istemeyiz.
Bana uzaktır devlet dudağımda çıkan uçuk kadar
Hep acıtmıştır ömrümü hesap lütfen

Kirli sepetinde birikiyor gündeme dair ne varsa
Hiçbir deterjan hayretmez diyor annem
Çamaşır makinesi de onlardan yana
Balkondaki mandallar çamaşır ipleri yani gündem dediğin
Asfaltın sıcakıyla beslenen sürüngen.

IV.

Rabbim!

Mikrofonumu açık unuttum temkinli değilim

Ama ne dediğimi bilirim

Ağızdan ağza dolaştım sizin adınıza yoruldum demek isterdim

İstemedim çünkü bismillahirrahmanirrahim.

(Karagöz-21)

Cafer Keklikçi (1977)

mikrofon

insan insana dokunuyor eriklerin yanında insan insana dokunuyor
sosyal şartlarda
insan insana dokunuyor güzelim insan insana tramvaylarda
aralarda dokunuyor mevsimler aralarda mesailer aralarda
günleri kontrol ediyor güneş her sabah güneş
her sabah terli kalkıyorum dünyadan
ağırdan alıyorum acıları kilosu çok pahalı
sakalı uzamış saatler var insan bu kadar
insan bu kadar ihtiyarlar mı rüyalarından
neleri çıkardım gözden neler oluyor mikrofondaki

bir sınıfa girdim bir sınıftan çıkamıyorum sayın insanlar
muhterem cemaat beni yok saydınız namazlarda
beni anlamazlar da ben yine diyorum ki merhaba
merhaba allah'ım seni seviyorum merhaba
kasabada horozlar ötüyor şehirde tavuklar
tavuklar merhaba günaydın nasılsınız
şöyle geçin isterseniz arkanıza birkaç villa
koyamam ama koysam da fark etmez
gitmez bu günler biz canımızı sıksak da

yokluğu ezbere okuyorum beş vakit ezan gibi
dibi görünmeyen bir billûra girdim hiç çıkasım yok
avrat yok akıl yok araba yok vapur yok
tok karnına gömülüyor mezara tok karnına yalnızlık
sızı yok oh ne iyi herkes buyursun dansa
bir kasa lahavle bir kasa karadeniz yöresi
sesi çıkmıyor diye beni mahkemeye verdiler geçenlerde
sesi çıkmıyor diye gazetelerde idam
dergilerde bir dolu mütareke

boğazları düşünüyorum üç boğaz altı ayak
yedinci ayakta bir rekat
dursak kim soracak içimizdeki iklimi
içimizdeki dili mi o yemyeşil karpuzun
upuzun iniyorum aramızdaki bağlardan
upuzun çıkıyorum aramızdaki bağlardan

ben pahalı arkadaşlar arıyorum gerçekten pahalı
elinizdekileri şimdi yere bırakın beni dinleyin
gelin bu ruhu ağırlaşmış dünyaya tertemiz birer iz
siz en arkadakiler ayağa kalkın evet kalkın
bakın sevgili dostlarım hepinizin gözlerinden öperiz
evet öndekiler sizin de tabi tabi sizin de
gözünüz gönlünüz bizde: çok sert sesimiz
isteseniz de bu böyle istemeseniz de

mikrofon bozuk değil herkese iyi akşamlar
mikrofon bozuk değil! hani alkışlar hani alkışlar!

(İtibar-12)

Ercan Yılmaz (1977)

kalp çocuğu

âh mehri bir ayna olan sevgili
sen kalp çocuğu nedir bilir misin
gam harabelerinde nâtüvân nil'i
bir testiye sığdırmış sesin
kıvrımına bin gül iliştirilmiş
gibi âteş destârı var akşamın
sözlerin ilkyazını annesi bilmiş
erguvanmış giyim kuşamın
icazet aldın hüzünden artık
meşket görelim kandildeki fitili
âh ben mi âmâyım ışık mı yırtık
söyle ey aynası kırık sevgili

'güneş gitti mi', o siyah kuğu
hem hayır hem evet ey kalp çocuğu

(İtibar-14)

Mustafa Fırat (1978)

bir zaman sonra dönen şarkının nakaratına asılı nottan ipuçları

kaç zaman düştü ayrılığa
bilmediniz, esen rüzgârın fısıltısı
kulaklarda çınlarken yitip gitmiştir
bir yara
bir aşk bitip gitmiştir...

kaç zaman düştü yollara
bilmediniz, akıp giden şeritlerin inleyişi
yol kenarlarında günebakanların
boyunlarına vurulan o ketum halka
eğiliş ve teslim olma hali
bir ölüm
bir yitiş hikayesidir...

kaç zaman düştü gurbete
bilmediniz, postacının yorulan bedeni
arşınlanan caddelerin ve sokakların
dili olsa da yok bir bitkinlik
bir geri çekilme hali
bir yaralı kuş melodramıdır...

kaç zaman düştü ellere
bilmediniz, al gülüm ver gülüm hediyeleri
yırtılan fotoğraflar ve sessizliği
dökülür duvarlardan toz toz
kahırlar yükselen ve alçalan
bir iç çekiş matemidir...

kaç zaman düştü kalplere
bilmediniz, kesilen ve dövülen kollar
William Black orada, Che orada, Nâzım orada
akan güller ve yine akan güller
ve birden kabaran dikenler
bir elem portresidir...

ve kaç zaman düştü ruhunuza
bilmediniz, bir çocuk elini kaldırmış
medet umarken siz
ölüydünüz aslında yaşayan bir!

(Mühür-42)

Ayşe Sevim (1979)

ikinci el

bir tanem koluma dünya aşısı vurmadılar benim
seher vaktinde melekler
gökyüzünün lambalarını yakarken
alnına silah dayanmış bir gazino şarkıcısının mırıldandığı duayla
yer değiştiriyorum

kızının saçlarını tarayan bir babanın elleriyle

ayağım kayınca başka gezegene düşüyorum bir tanem
ikinci el bir mutlulukla doldurmuşum hayatımı
gazetede ağlayan bir kadın resmi görünce
gözyaşlarını alıp bahçeme gömüyorum
deniz oluyor bahçem
boğuluyorum

(Karabatak-5)

Mustafa Celep (1979)

mezuniyet töreni için somut şiir

“Bir öğrencinin ağzından”
Ahdettim ahdettim ahdettim
Bu ülkeye hizmet edeceğim

B'rak dağınkı kalsın, her şey klişe
Duvardaki fotoğraf, gramerde ifade, matematikte denklem
Öğretmenin yürüyüşündeki ritim, ışıklardaki eğim
Minibüsün orda mizaha yer yok kalabalık var çünkü halk var
Toplulukta klişe, saçlarını savurup duran rüzgâr, sokaklar hep klişe.
Çantanı savurup kanepeye kalabalıklara karışırın, zihninde sönüp
parlayan ışık
Vitrinlerin ışığı, marketlerin gösterişli, gökdelenlerin, parke
taşlarının, bankların
Taksilerin, bankaların, gürültülü koşuşturmanın, egzoz
dumanlarının, kazan dairelerinin, otobüs
duraklarının, büfelerin, sokağın ve
caddenin kıvrımlarında klişe!

Silgiler silerken silinirler de
B'rak dağınkı kalsın, gür akan bir ırmaksın artık
Zihninde inancın çelik tutkusu, kanın kaynar bir şarkı biçiminde
Silgiler silerken silinirler de.
Ödevlerini yap. Sınavlarını başarıyla geç. Performansı tamamla.
Şıkları doğru işaretle. Testleri titizlikle! Pencereden bakıp durma.
Laboratuarda bilgiç bir eda takın. Dikkatli ol temel ve yan anlamlara.
Ayakların asfalta hırsıyla basarak
Başarıya odaklan. Sıkıntıyı kaldırıp çöpe at.
Üstünü çizdiğin arkadaşlarını geç ve sahaya in ve sokağın nabzını

duy damarlarında

Ve seslen. Sevgideğer öğretmenlerim de kıymetli büyüklerim
Kitabın ortasından konuşarak
Kızgın güneşin altında ya da kapalı salonlarda
Bütün komutların ve şartlanmaların dışında
Sözün demir olsun gerçeği ifade et ve söz ver
Bu ülkede bu ülkenin değerlerine durarak
Toprağın altında kefensiz yatanları duyarak
Dipdiri bir bilinçle seslen onlara.
Zihnimin ortasında umutlu bir iyimserlik
Somut ışığı pencerelerin
Kötümserliğin ve karamsarlığın dışında
Çıkmazların, sivilcelerin, bunaltının dışında
Dışında sınıfların
Gürültünün ve kavganın dışında
Ders kitaplarının, okul defterlerinin, harflerin ve sayıların dışında
Hinliklerin, aymazlığın, tembelliğin dışında
Dışında umutsuzluğun
Bütün düşmanlıkların dışında
Gerçeğin etkileyici sesiyle seslen onlara.
Kelimleri ve gemileri yakarak, müziğin ve maçların dışında
Burada, bu kürsüde, sesimin çoğaldığı bir denizle coşarak
Sevgideğer öğretmenim, kıymetli büyüklerim
Erdemin ve sadakatin demirden anıtı zihnimde daha bir çoğalarak
Öğrenciliğimdeki ışığı özenle koruyarak
Düşlerin uzağında, gerçeğin ortasında
Dışında kalıpların ve klişelerin
Büyük insanlık ideallerinin dışında
Hüzünlerin, vedaların, kıskançlığın dışında
Kulaklarımda işleyen demirlerin yankısı ve gözlerimdeki ışık
Zihnimin ortasında umutlu bir iyimserlik

Madde 1: Bu ülkeye hizmet, hezimet değildir

Madde 2: Bileklerim ağır, çelikten iradeyim, bildiklerim ağır

Zihnimde gerçeğin ışığı, 9-durakta

Gerçeğe bağlılıkla somut olarak

Tarihte tatil yapan milletlerin dışında

Gerçeğin sesiyle

Sesiyle gerçeğin

Husumetten uzak, kardeşliğe yakın

Sevdiklerim için ve sevdiklerim kadar

Bu ülkeye hizmet edeceğim.

Tek başına kalmanın verdiği dirençle

Sesiyle gerçeğin

Gerçeğin sesiyle bu ülkeye

Bu ülkeye hizmet edeceğim.

Hezimetlerin, talanın ve kavganın dışında

Adımı sorarak bu ülkeye adımı yazdırarak

Adımı bu ülkenin üzerine yazarak

Bu ülkeye hizmet edeceğim.

B'rak dağımık kalsın şölen yerleri

Etrafımda dolaşan insan selleri

Kafamın üstünde esen rüzgâr

Masamdaki kalemler, çalıp duran cep telefonları

Ve defterler, defterler, defterler..

Bu ülkede, bu ülkeye sadakatle durarak

Zihnimde inancın çekiç sesleri

Direnmenin türküsü dudaklarımda

Bu ülkeye hizmet edeceğim.

(Değirmen-32)

Ersan Erçelik (1980)

zen âşıkları

Bir kere Zen, içime düşen aydınlık gibi
seni gördüğümden beri, aynı bakmıyor gözlerim.

Seni asmalardan üzüm toplar gibi
seni yeri göğü tavaf edip, semaya durur gibi
seni zamanın sonuna kadar sever gibi
uzayın soğuk boşluğunda buldum, sarıldım
yağmurun saçlarını öperken rüzgâr
soyundum senin benzersizliğine.

Pekin'den Tibet'e bir tren kalkıyordu o vakit
dünyanın çatısında uçuyordu bir çift kelebek,
“Ömer Seyfettin'in hikâyelerinden birindeydi” demiştin
“baharda gördüğün ilk kelebeğin rengi anlatırmış
yazın nasıl geçeceğini”; böğürtlenler gibi tepelerde
mora boyandı ellerimiz o günden beri.

Bizim sevdamız ki baharda kelebeğin yolculuğudur
uykusuzluğudur üç gün üç gece bir salyangozun
susarak söylemiştin bunları, dirilterek sonsuzluğumu
bana demiştin, en çok bana, bir elmasın ışıltısında
güneşten sıcak sözcüklerle boyamıştın düşü içime.

Şimdi benim ufku sana yolculuklar
biçerken senin güneşindir benim gölgemi silen.

Her gece tenimizde fosforlu izler bırakana dek
seni ayakta tutacak, sana sonsuz sarılışım.

Bir kere Zen, bir de sen, içimdeki suda yayılan halkalar gibi.

(Şiirden-13)

Ömer Yalçınova (1980)

bursa hatırası

Aslında sen yoktun ben de yoktum
Yalnızca yürünen bir karanlık vardı
Arkadaş arkadaşın kıskançlığıydı
Sonra konuşmalar geceler boyunca
Mesajlaşmanın adı yoktu bir mesaj dört kontördü
Kafam vardı Konya arkadaşlıklar
Yarım kalmış ümit kalp ağrıları saç dökülmesi dişlerin çürümesi
Sonra da ne vardı bak dolmuşta omza atılan bir kol
Öyle yarım yamalak ve yabancı

Sonra gitmek dedim gidemedim
Kaldımsa da kalmak olmadı bu
Ne var ki bir dişler sıkılmadı bıçak elde kanamadı
Saldırmadı bir olmak
Bindiğim otobüsten atlamak
Sakinleşmek parasızlığın canı çıksındı
Bildiğin yerden olmanın gönüllü yoksulluğu
Sen uzatmıştın ve vermiştin 100 lira
Yetmez belki diyerek
Ben Bursa'nın minarelerinden düşmüştüm
Ne kadar parsa o kadar minarelerden Bursevi Hazretlerine
Çok bulanık bir krallıktı

Aslında anlatılacak olmağım
Başka bir açıklaması ve düzeni olmağım
Muradiye'nin yokuşu ve tepeden bakılmayışı
Olmağım dağ bayır sonra çömlek
Ve berisinde toprak kaykılmamış bir ağaç
Ta uzaklardan gülümseyen ne gülümsemesi
Bir diş sırtmasıyla somurtan
Ne sırtması
Diyordum işte sonunda yorul
Dinlenelim kollarımda uyu

Bir işe yaramaz rahatlama ve uyumak
Kovulmaz hiçbir yerden rahatlayan
Terk edilir rahatladığında rahatlatan bir şeydir
Terk edilmek ağırlıklardan kurtulmak bende yepyeni bir
Öylece ne güzel kovuldum
Diyordum rahmet okutulur şimdi yalnızlığında

Yine de güzeldi gelmeyişin
Telaş içinde bırakılmış bir minare
Sonra yalvarışın benim umursamaz
Bir nöbetle Ankara'ya doğru
Başka bir hesabı gözleyişim
Terk edince ağlayan bir çocuktum
Çok şükür zulmetmedim zulme uğradım
Diye terk edilince ferahlayan bir kalptir çocukluğum

(Fayrap-53)

Yavuz Altınışık (1980)

pin ve zar

Siz hiç ölmüş müydünüz?
Biz bir kere öldük babamız hâlâ kör.
Bıçak bilmekle meşguldür boynuna oğullarının.

Çünkü üretken bir dürtüyle besliyoruz ayaklarımızı
Tam atlatmayı bile beceremiyoruz develeri hendekten.
Telâşlıyız ve kanımızda ağır bir afyon trafiği
Çiğ yakıştırıyoruz aynada bıyıklarımıza
Halka lekeli bir göz bilemekten bıkınca.
Bunların evrakta bir karşılığı olmalı.
Olsun.

Usan artık nush ile uslanmaktan aşağısı yer değil
Çünkü sopayla yontularak varıyoruz kendi pratiğimize
Zemini cinler basıyor patlıyor sintinesi gemilerin.
Son kullanım tarihine erebilmek için uzandığımız son sarkıt
Kök söktürüyor kök salmadan önce tutunduğumuz gövdeye.
Tarih de geriden geliyor olmalı elbet.
Olsun.

Bir konuş diyorlar! Halk diyorlar ağza burulmuş arabesk
Anons yap ve alfabetik sıraya göre çağır herkesi
Halka neresinden yaklaşılacağını anlat kullara.
İstersen acıyla alkala uzuvlarını kime ne!
Saçların karaymış gözlerin bilmem ne
Kime ne Türkçe gelişemediğine
Çok zmişsen herkesi!
Çünkü aşındır her Şey ve italik harflerle karartılmıştır
Karşıdan karşıya geçme derslerine uğurlanırken her ocuk
Katrana batırılmıştır.

Ey gelişememişlik ey acınası mamur zekâ
Bazen arada kalmışlığın da oluyordur elbet
Arada bir ben gibi sıkıldığın da!

Yeri gelmişse eğer namluyu kendisine
evirmesini de bilecektir bir katil
Patlarken ağzında o kararsız mızıka: Bazen
Tek vuruşta öldürmektir merhamet*
Ve kim taşır cenazesini rüzgârlara karşı inatla.
Kafiye burada olmasa da olur.
Olsun.

* *Selman Bayer*

(Karagöz-21)

Yeprem Türk (1980)

önemli olan

Yerini bulmazsan bu dünyada işin zor
Tam sınırdaki kalan bitkiler gibi kaba davranırlar sana
Bir o bahçeye eğerler seni sahibin görmeden bir bu bahçeye
Bugün bizim olsun derler yarın başkalarının
Oysa sen bir insansın başka neyin var
yerinden
kendinden
Tanrı'ndan

Yerini bulmaktır önemli olan sonra kendini bulmak
Allah'a nasıl bir Yeprem götüreceksin budur önemli olan
Acında bile hücrelerinin sözünü bir bir yansıtabilmek
Gülüşlerin zaten başkasından doğal olarak ayrılmak demek,
önemli olan gülmeye devam edebilmek
Kasmadan triplere girmeden mizacı eğip bükmeden
Bir bardak su içişinde tüm hayatını özetleyebilmek örneğin önemli olan

Kendini buldun mu artık inancını bulmaktır önemli olan
Herkesin Allah'ından bir fayda gelmez sana
Halvete giremezsin onların Allah'ıyla, bol zaman geçiremezsin
Sahibin gibi konuşamazsın, rahat edemezsin
Önemli olan kendini bulup sonra Allah'ını bulmak önemli olan
Ev kadını ol veya çiftçi ol hiç fark etmez
Dile, balkona astığın çamaşır ipinden sana çıkıp gelsin Allah
Veya bahçene ektiğin marul yapraklarından

(7edi İklim-268)

Emre Döğer (1981)

bazı şeyleri unut

yeniı diriltlen sensin, benim kendimden
oluşumla
uzaklaştığım toprağa
yağmurı düşüren

bu aşkın dile battığı andır
bu insanın bilişi

rüzgârın akı var, çiçeğin ruhu
taşın teni

bu yağmurun sesi gümüşle kaplayan eskiyi

insanlığın cilt kabukları, göğün şıfa süren elleri
var, var... yok denilen her şey var

yeniı diriltlen sensin
içlerimde büyük evler sergisi
içlerimde büyük evler ağrısı
insanlığın teniyle imtihanı var

(Edebiyat Ortamı-29)

Serkan Ozan Özağaç (1981)

asr

göl hüsrandır
göl müstesna

bildik, diken varsa yol doğrudur
hüzün müjdedir zamansız bahçeler eşğinde
kim gözbebeklerinden sonra doğduysa, eğilsin
görüntülerden azaltılmış toprağa inişine

yaraya iman ettik, ters çevir şimdi derini
ve gecenin sese uzaklığı gibi tekrar yaklaş
hayal ile doldurulmuş uzak gövdene

göl hüsrandır
güle yaklaş

ama asla kavuşma—bırak devam etsin
çağırısı, kül ile övülmüş meleğin.
tanrıya inanan bir ağaç gibi sessiz
yavaşlat kalbe yükseltilmiş o meyveyi

göl hüsrandır
gülde olgunlaş!

(İtibar-9)

Furkan Çalışkan (1983)

zorluk derecesi

Eşitlik bozuldu ve sabah oldu
Böylece kalbim,
Hakkındaki iddialara açıklık getirecek.

Gizlediklerim ve açığa vurduklarım
Zaten benim olanı çalmak gibi
Bir şeyi unutmuşum hissi ile sana dönüyorum
Ütünün fişi, gözlerinin rengi, kapının kilidi
Seni unutmam gerektiğini hatırlamıyorum
Gözlerin ve sen, toplam iki kişi...

Biz sadece acımızı seçmekte özgürdük
Acımız, evet kabul, olağan şüpheli
Ve içimizde taşıdığımız o kömür
Yıkadıkça kirlenen korkunç bir sevgi...

Frene basma, insan gitmek için yapılmıştır
Senden ricam ruhum ikimizin arasında kalsın
Artık biliyorum, yolda olan yolda kalır
İkamet bitti madem, o kömür artık yansın!

Kalplerdeki her şey açığa vurulup tahsil edildi
Açıklayabilirim, belki...
Yalnızlık (Allah ondan razı olsun), kör noktam
Bu yüzden geldiğini göremedim
Lakin göremediklerime de inanırım
Sana da öyle inandım, ya Rahman ya Rahim...

(İtibar-12)

Mehmet Said Aydın (1983)

Süleyman

sağ tıkla, yeni bir word belgesi aç, bu defa kalem yok,
çok zamandır çok yoktu ama bu defa hiç kalem yok Süleyman
word belgesi, ekranın en sağında, masanın üstünün en sonunda
son kutucukta bu şiir var Süleyman ama fakat bu şiir mi ki lakin
süleyman?

ben son kutucukta böyle sana seslenen bir şiir hiç düşünmemiştim
kahve düşünmüştüm mesela, zift gibi kahveler hep düşündüm
seninle uzun uzun konuşmak, ben sana hep anlatmak sen beni hep
dinlemek

sen beni en çok anlamak sen beni hep en çok anlamak ama fakat
gene de ben sana bu şiiri, böyle seslene seslene

düşünmüş müydüm hiç ?

bazı sözleri yanlış insanlara mal ediyorlar ya, hani bozuluyoruz
ne bileyim işte, internet diye bir şey var ya, hani sen nasıl istersen o kadar
sen bir şeyi ne kadar istersen o kadar dahil edersin hayatına
mahir'i mesela, çoğun sevmezsin, bilmem tehlikeli mi bulursun yoksa
yoksa fevri mi bulursun, eski mi bulursun ben gibi? sen beni bazen
eski bulursun ya hani. işte ne bileyim gene, ben ne bileyim ki süleyman
ben bilmediklerimi sana anlatırım, sen onu bile anlarsın sen en anlarsın
senden daha dost mu var, senden daha yoldaş mı var, hempa mı var
süleyman?

ben bu şeyi sana yazarken sen mesela bir kediyle yoldaşlık da
edersin ki süleyman.

kızıltepe bir ova, ovanın köyleri var, biz o köyleri de biliriz süleyman
o köylerden şehre göçenleri, neden göçenleri, evi yananları da biliriz ya
biz çarşının ortasında gülmeyi de biliriz, üst geçitte içmeyi de biliriz ya
istanbul'u az biliriz ama süleyman. biraz sen bilirsin, biraz ben bilirim
bu bildiklerimizi yan yana getirmek aklıma hiç neden gelmez ki
süleyman?

kadıköy'ü sen al tamam, sen benden önce bildin kadıköy'ü tamam,
ya ben nereyi alayım süleyman? istanbul'da da mı alacak yer yok bana
istanbul'da da mı bir yer yok süleyman? dediler ya hani bana,
ben kendime acımayı iyi bilirmişim. ben en çok bunu bilirmişim.
hadi kendime acıyorum bir daha. ama fakat sen bana acıma süleyman.

biz kavga nedir biliyoruz, bak onu biliyoruz, bilmiyorsunuz
diyemezler ya

o kadarına cesaret edemezler artık, değil mi Süleyman?
iki kişi, yan yana kiminle kavga edilir, yumruk kime sıkılır,
kafa kime atılır

bunları hep öğrendik ya Süleyman, teker teker, hızlı hızlı
öğrendik ya

kızıltepe bir ova, ovanın köyleri var ama istanbul'da yedi tepe
varmış Süleyman
ben bu yedi tepeyi de öğrenemedim bak on yıl oldu halen
öğrenemedim

diyorlar ki ben en çok kendime acımayı öğrenmişim, ben bize
hiç acımadım

ben öğrendiklerimize, ben kavgamıza, ben yoldaşlığımıza
hiç acımadım Süleyman

hadi şimdi bir daha süleyman, hadi şimdi bir daha, hep aynı yüksek sesle

iro çerxa şoreşe fireh diğêrine, li qaden cîhane deng dilezîne.
destare proleter hûr diherîne. ket xar û nû keran qada hildîne.

ben buna şîir demeyeyim, sen belki dersin ya
ama fakat süleyman, senden daha dost mu var süleyman?
senden daha yoldaş?

bak sana bir mail var,
hadi şimdi kahve içelim süleyman.

(İzafi-7)

Aziz Mahmut Öncel (1984)

tutulma

Ben o şemsiyeyi tutunca
İlikle bir beyaz iklimi gömleğime
Bir aşk filmini bırak gerdanından yukarıya
Bir ağacın kökü bir yazın ilk uçurtması
Bir gelinin beyaz bir gülüşle mahcubiyete kaçması
Oluver de bir çocuk gibi ilk günahını cebinde sakla

Elim cebinde
Sobe

Tut serin yaz oruçlarını gömleğimin içine bırak
Yumuşak bir öpüş gibi bir bebeği tut
Gözleri, tenhayı ve nikâh memurunu
Ve bir aşkın gözlemevini
İtir kokulu elişleriyle karşıla bin dokuz yüz altmış model
Yarın deklanşörle tutsun mendilini bir el

Şipşak

Mutluluk ahdi

Ben şemsiyeyi böyle tutunca

Çık güneşe döküver sandıklarını

Çıt çıtlı kadife çiçekler topla

Öldür önceki mutluluklarını

Topla mahcubiyetini öyle bak yüzüme

Yüzüme

Çıtçıtlı kadife çiçekler ilikle

Elma dersem

Evet

(Aşkar-23)

Mehmet Sümer (1984)

ikindi yeni

Bütün gemiler limandan ayrıldı bayım
Şapkanız kirlenmiş yoksa düşleriniz mi
Sesiniz birini anımsattı bir şair:
Yıldızlar kıyamet gibiydi kaldırımlarda

Bu saatte oraya gidemezsiniz bayım
Bence en akıllıcası kuşları beklemek
Onlar iyi haberler getirir çoğunlukla
Ama durun bir dakika. Siz o olmalısınız
Çiçek açmış gibi yalnızlığın ortasında

Siz de duydunuz mu bu sesi bayım
Her akşam böyle sesler gelir ama korkmayın
Köpekler parçalıyor gecenin bir yerini
Belki de sokak çocukları annelere öfkelerini
Bir gül zamanı böler karanlıkta...

Çocukluğumdan beri hep şair olmak istemişimdir bayım
İçleniyorum denize bakıp bakıp böyle mehtapta
Oldu mu bayım biraz Turgut biraz Cemal
Biraz Sezai biraz Edip biraz İlhan
Böyle yavaş yavaş geçtim insandan insana

Şimdi nereye yürüsem bu şiir gelir ardımdan

(Hece-189)

Yavuz Ertürk (1984)

buluşma

Sonunda karşıma oturttum seni
Masanın öbür ucuna
Kendimi de koydum ya karşına.
Suskunluğum uzayıp, değdi kulaklarına
Korktum.

Sana bir Meryem getirdim: ana
Birkaç taze hurma
Ilık biraz su
Bir de isa elbette: kardeş
Dilinde şifa zikri, Ahmed ve.

Çayını soğutma.
ay güzeldir, yerli
En az ellerin kadar.
Kahvede bir buruk tat
Ki o da gözlerin rengi.

Şunun adı bahar dalı,
Bunun adı güz,
Onunkisi kış.
Hepsi ölümüne dökülen sevgiler yığını
Yığını sevgililerin
Arzdan, avlulardan, bayraklardan yüksek
Eski bir hastalığı göğsümden sökerek
Savunmaz daha fazla varlığımı.

Ellerim uzak yüzüme
Dilime, gözbebeğime
Şişen dilim çatlıyor susuzluktan
Göğsümü patlatan marazdan
Hırstan.

Tütüne başlamışsın.
Ben bıraktım.
İçi bi dünya insan
Kâğıttan bir ev yaptım.
Her gün yaşadığım
Bedenimi eskittiğime göre
Bu koşuyu kazanabilirim diyecektim sana.
Kalkman gerek anladım.

(Ay Vakti-137)

İsmail Şen (1986)

kavuşamayan sokaklara

Göğsümde bir apartman boşluğu
Bütün dualarım oraya düşüyor
Hiçbir asansör çıkamıyor sonsuzluğun üst katına

Sevgi kurumuş bir çiçek eski defterlerin arasında
Dokunduğça kırılıyor anıların narin kemikleri
Kalbin kemiği yok ama daha kırılğan kemikten

Buz dağları eridi, erimedi aramızdaki dağlar
İçimde bölünmüş yolların biletsiz yolcuları
Bir türlü mahalle olmadık, biz kavuşamayan sokaklar

Ağacın kesilen yerinde büyümeyen çocukluğum
Hayat, tutunduğun dalın bir gün kırılması
Sen öldükçe namlunun kurşun kurşun bağırması

Demokrasi, işaret parmağını kaldırırken Dört parmağını susturmaktı
Tırnakları koparılmış kediler ülkesinde farelerin kırallığı

Düşüncelerin dikenli yastığında bir şiirin ilk dizesi gibi ağrıyor başım
Şiirin çarmıhında İsa falan değilim
Kelimelerin kanıyla yıkansın Türkçem, beni kes İbrahim!

(Varlık-1262)

Muzaffer Serkan Aydın (1987)

üstüne gül

eli ayağına dolaşıyor,
Allah'ım ne güzel düğüm.

avucuma yazıyorum bu şiiri
karışsın diye mürekkebi saçlarına.
çünkü saçların bugün sağanak yağışlıdır,
saçların bugün günlerden çarşamba.

bakar bana gülersin sanki kimse ölmemiş gibi bugün.
ama bilirim başkasının yarasıdır sende kanayan.
ve yanakları al al bir anneyi doğuran
gülüşünün güneşi, ardına saklanacak bir dağ arıyor gibi..
oysa ömrünün öğlesi bile olmamıştır henüz.

“rüzgâr gülü, rüzgâr kokar” içimden bir ses:
“bir mucizeye sırt dönmek için karamsar olmak yetmez.”

öyleyse ey kader, ey ben demiştim diyen suflör!
sen de çölünün hamza'sını getir istersen.
bir kaplumbağa -yarası kabuk bağlamış sırtında- neyden korkar,
hem kim uzun yaşayabilir ki; öldüğünü anlayacak kadar..

nasıl da atıyor kalbim bu yalanları!
anahtarı içerde unutulmuş bir kapı telaşından senin kalbin,
bense kendini kesmek için bilenmiş bir bıçağım, hepsi bu!

(İtibar-14)

Onur Bayrak (1990)

sözleşme

-Y. Fetihè, bilinmeyenlere-

aslında her sabah kalktığım bir yanlış anlaşılma
kendimi anlatamayacak olmanın çıkardığı seslerle
kan ve keder dolu gövdemi vaktin içinde koşturmaca

aslında ne bakış bulursam bulayım dikkate değmiyor yüzüm
kimseye iyilik vaat etmeyen bir haber gibi gelip
ardında vasat hikâyeler bırakan bir kırandır dönüşüm

aslında cümle âlem el verse kurtuluşum yok hayattan
bunak çocuklar, alışkın şehir, duman rengi bir kader
yaşadığıma değmeyecek bir ölüm olur kendimi assam

(Dergâh-271)

Aykut Nasip Kelebek (1991)

Türkiye

Hepi topu bir ülkenin adı mı Amerika
tek başına mı saldırdı Amerika Iraka
koşmadı mı yardıma diğer Amerikalar
sanmayın dünyada tek bir Amerika var
baksanıza evinize sokağınıza semtinize
Amerika her tarafta baksanıza haberlere
bombalanan camilerde olsanız paramparça
klimalara inat cayır cayır yansanız
inanmayın sakın ha dünya haritasına
çünkü milyarlarca Amerika var dünyada
milyarlarca
biz dünyayı kurtarmaya talip olurken
günü kurtarıyor Amerikalar barlarda
fark mı var Irakı bombalayan Amerikayla
haram lokma yiyen Amerika arasında
Türkiye-Amerika savaşıdır dostlarım bu
otobüste kuyruğa girenler Türkiyedir
kaçak elektrik kullananlar Amerika
evet çok az Türkiye Amerika çok fazla
şimdilik mağlupsak de yürüyoruz biz
koşuyoruz karanlıkta sabahın ardı sıra.

Türk lokumu

Yaratıcımı bırak yaratıcılığım bak
ateşlisin zaten nedir ki kibrit çakmak
uzat dudaklarını sigaramı öpücüğünle yak
karış dumanlarıma Apollineri bırak
şu Fransızların hayal gücü ne kadar dar
gözlerinden güzel kaligram mı var
yuvarlak, iki deneysel mısra olarak
sönüvermiş şiirime ışık saçıyor onlar
yanıyorlar geceleyin bizi izle der gibi
öpüverdim ağzını Türk lokumu yer gibi
ve imge soyar gibi soydum bedenini
imge düşmanlarını yere serdim hem
bilmiyorsan öğren budur sehl-i mümteni
şimdi Batıya bakıp sakın 'şiir öldü' deme
'Tanrı öldü' diyenler 'şiir öldü' demekte
hiç tereddüt etmeyecekti elbette

(7edi İklim-268)

Selim Sina Berk (1991)

istanbul derya'sına açık mektup

Yahya Dayı

ne kadar güzel günler geçiriyorum burada anlatamam sana
trafik var diye pek gezemedim göremedim ama
bugün bir başka gökdelenden baktım aziz istanbul'a

-hem ne gerek var zaten gezmeye dii mi
sokaklarını kulelerini köprülerini
en nihayetinde haremimi
dizilerden öğrenip sanki
kollamıyor muyuz rütük ile mimarisini

artık kokmuyor zaten
sevgilimin saçında da mis-i amber
ey Bakî Amca
utanmayın sıkılmayın söyleyin bana
yeni mazmunumuz egzoz dumanları mı yoksa

saki
and doldur sen de kadehime
-karışmayın siz
öleceğimi bilsem de
içeceğim ben bu gece
sonra çıkarıp beden t-sihrtümü çırıl çıplak
gezdireceğim ruhumu istiklalde sokak sokak
bunu gören huriler cennetten -bana- İstanbul a kaçacak
yoksa emin olun bu şehirde
daha fazla yaşanmayacak

“ve ayrıca yemin ediyorum sizlere
şiiirim iktidara geldiğinde
Halkım fukaralığın ipliğini boynundan çıkaracak
kırmızı ferrarilerde de hiç şüphesiz akbil kullanılacak”

bakmayın bana öyle
yeminim yüceliğimdendir
düşünsenize Allahım bile
yemin ediyor Asr Suresinde
siz şimdi bu şehri bir de
cennette görmelisiniz

kızmayın bana ahilerim
çünkü bu haliyle bu şehirde
“kapitalisttir aşk” ben iyi bilirim
idealist kelebekler ise
bilmezden gelirler
ancak
artık bu çağda
İstanbul u sevip
aşkı anlamak isterse gönül
son tavır bu Derya'dan
çekip gitmek gerekir

-EyvAllah-

(Dil ve Edebiyat-48)

Abdullah İlhan (1992)

sen-çekimi

Bir kartopu gibi yuvarlanıp büyüyen bedenimi
Kandan candan bir adam yapar mısın
Sen her sabah annenin karnından uyanıyorsun
Bense bir çocuğun ellerinden üşüyen ellerinden
Farkında değilsin güneş gözlerinden yükseliyor gökyüzüne
Bunu ben ellerine bir gözyaşı gibi düşünce anlıyorsun

Sıcacık eriyerek yaşamak diyorum
Damlaya damlaya sen olmak diyorum sevgili
Öyleyse çıkar üzerindeki yeşil entariyi
Çıplak kalsın elbiseler
Giremesinler aramıza Âdem ile Havva'yı bölen
Elma kabukları gibi
Kar yağdığında olan şey Tanrı ile benim aramda
Gövdem gövdeneye çarptığında
Aramıza duygu girsin yalnızca

Deneysel şiir yazıyorlar şimdilerde
Üstteki elma düşerse kalbime
Buna ne diyecekler sevgili
Yerçekimi mi sen-çekimi mi

Yağmur Allahtan koparcasına toprağa düşer ya
Düşer de bir cam bardak gibi kırılır ya
Sen kırılırsan yere ben dökülürüm
Damla damla değil parça parça

Yalnızım. Yalnızsın.
İstiklâlde buluşamadık
Gel yalnızlıkta buluşalım

(7edi İklim-265)

ben paradoksu

aynaları parçalayıp çıkardım kendimi içinden
şimdi bedenimi üstümden çıkarsam tellere assam mı
yaşlanmış ruhumu güneşe tutsam mı

dünyaya bir takvim yaprağından girdim ben
yanmayı ta en baştan göze aldım
kul oldum da dünya giremedi gözüme yaşamaktan geçtim
kavruldum kül oldum dünyadan bir gün gibi geçtim
evvela yaşamaka karşı esmer bedenimin rengi
bir yas gibiydi
sonrası bembeyaz bir ağlamaktı
gölgesini yere sermiş güneşlenenler vardı
onlar dünyaya yaklaştıkça kendinden uzaklaştı tı tı tı
kendinden kaçıp başkası olanlara inat
söyle tanrım gölgeme benzemem için
daha ne kadar kararmalıyım

ben her gece esmer yüzümle karanlığa karıştım
gökyüzünü yüzümün rengine boyadım
gökyüzü dünyaya nasıl asıldıysa
ben de bedenimi yüzüme öylece astım
karadır ah kapkaradır gözlerim benim
yine de dünyaya aydınlık bakmayı öğrendim

(Dil ve Edebiyat-45)

Umut Koç (1992)

harflerin harbi

Artık veda günü gelmişse,
Yol görünmüşse bize limanda,
Yürümeli şiir gemilerim karada,
Fethedip sunmalıyım bu kut'u mısralar şahına!

Sonra...
Şiir olmalıyım meselâ,
Gazze'de Filistinli bir çocuğa,
Sözlerim ateş gibi yağmalı Kudüs'te,
İnsanlığımı yağmalayanlara...

Tahrir Meydanı'nda cenk etmeli en güzel şiirlerim,
Zafer tâklarım kalmalı yarınlara...

Şiirin kutsal çağrısıdır bu insanlara,
Kalem ile koşmalı mücahitler bu cihada,

İstiklal şiirdedir,
Kelâm ile sövmeli şairler,
Küfre sahip çıkanlara...

Harflerin harbidir bu!
Meydan okunur fikir ile nazım ile!
Yine bir şiir göründü benliğimde,
Mısralar fora!

(7edi İklim-267)

Mahmut Feyzi (1992)

Estetik

Süheyla için

Mutluluğun bile bir tanımını yok
Neyi yapmam gerekiyor
Konuşalım

İstemekten başka
Neyim ben zaten

Bir tramvaya biniyorum
Ve etimi gezdiriyorum

Şöyle bir bakıyorum:

Benim için mi kuruldu kafeler,
Pazar yerleri.

Dışarıda
Ne çok şey var
Betimlemek istediğim

Ama anlatsam ne olacak
Ruh nerde
Ruh
Artık susalım

(Dil ve Edebiyat-47)

Muhammed M¼cahit Yılmaz (1993)

suskunluk sebebi

k¼çük bir kalp kursam belki rahat ederdim
d¼ş¼nmezdim kim akacak benim içimden
kan diye

yağmurlara o zaman belki daha r¼zgârılı
kurulanmadan bakardım
sana ilk bakışta inanır gibi

ama geç oldu
öl¼m aktı gözlerinden
dünyalarımın.

(Dergah-267)

Salih Turcan (1995)

atış talimi

Her balkon açık, sarkmayı bilene
Her yol kaçık yaşamayı sevene

Aklım aklına hesap sorar
Çaresizliğim hep göz ardı
Kimisi su içmekten yanar
Yeri göğü duman sardı

Deşifre oldu masum çocuk
Açıldı kalbin kilidi
Seni ayakta tutan dilek
Yaşamın tek sebebi

Mütevazı bir cep
Yeri değildi samimi
Bilmediğimiz yerden çıktı hep
En basiti atış talimi

Göz önündekine baktım
Sırası sana gelince
Sonunda yatmadan uyudum
Süpürge her şeyi süpürse

Yağmur sonrası güneş
Toprak sonrası cennet gibi

(Dil ve Edebiyat-47)

Turgay Demirel (1995)

noktalar

Seni özlemiş yanımdaki mısra
Seni seviyormuş evimin üst katındaki mısra
Sana kaçmış yerini noktalar alan mısra

.....

Beni kaçırıyor soğuk şiirlere ben
Adı kalp içimdeki buz dağının
Sanki Titanik gibi devirecek seni
Beklediği sadece bir bardak lirik gemi gözleri

İçimden selam söyler mısralar sıcak şiirlere
Yetim kalmış fakir mısralar
Defter aralarında yaşlanmış

Kalplerden akan kandır şiir
Kanını kağıda zincirler şair
Halka halka kilit kilit

Sen uzaklaştıkça yayılan soğuk
Daha da etkili oluyor içim buruk
Sana özenmiş gidiyor bendeki ben
Beni sırtında boşluğa taşıyor noktalar
Ben->Ben->Ben->Ben->Ben
Yerimi noktalar alıyor
İmza

...

(Dil ve Edebiyat-47)

Ertaç Omur (1996)

platonik paradigma

Sevaplarımdan daha çok severim günahlarımı
Onlar öğretti hayatımdaki en büyük yanlışlarımı
Güler yüzlü şeytan ile timsah usulü yaşları ve
Artık aşklar bu yüzden de biraz maymun iştahlı

Abartmak istemezdim günahkar birisi sayılmam
Ama elden bir şey gelmiyor ok çıktıysa yayından
Sevap günaha kayınca dönülmüyor ayıptan ve
İçimdeki cesetleri denize döktüm kayıktan

Arafta kalmış iki ben var biri üzgün biri solgun
İki geri bir ileri atan bu kalbim ise artık yorgun
Elma artık öldü ama haberi var mıdır kurdun
O yeşil gözlerinle kalbimi yeniden vurdun

Eşi benzeri olmayan bir varlıktır bedenim
Evet eşim yok benim gel eşim ol benzerini yapalım
Adını kız olsa da bahtiyar koyalım, biz olamadık diyelim
Ama bari o olsun komik gelsen de güzelim budur benim tek dileğim

Not: Son bölümü eklemeyelim :D :D

(7edi İklim-265)

POETİK ALINTILAR ve DURUŞLAR

Üzeyir İlbak

“Hakikat Medeniyeti”, Kültür ve Kimlik

Dil ve Edebiyat dergisi, aylık yayımlanan ve çıkmaya başladığı tarihten bugüne kadar ilkelerinden taviz vermeden yürüyüşünü sürdüren bir dergidir. Dergi ilk sayısından başlayarak aylık dosyalarla kültür, sanat ve edebiyata katkısıyla beraber, edebiyata bakış anlayışını ve kültürel kimliğini, yayın çizgisini bir bakıma ortaya koydu. Bu bağlamda dergi, yapıp ettikleriyle, dosya yazılarıyla ve öne çıkardığı değerlerle “kimliğinin” net olduğunu, duruşunu ve ideolojik bir sınıfa nispetle konumlandırılmadan anlaşılacağını umuyordu. Geçen uzun zaman diliminde gördüğümüz kadarıyla, bu anlayışımızı tam kavrayamayanlar bizi ortaya koyduklarımızla değil; kendi zihinlerinin çökertilerinde biriken “cüruf” üzerinden okuma ihtiyacına düştüler. İdeolojilere yaslanan “vasat” algının çocukları bizi bir siyaset çevresi üzerinden okuma gayretine girerken, kendilerini siyasetin en marjinal noktasında olduklarını unuttular. İdeolojinin onurlu eleştirel kavramları ile eleştirmek yerine “hakaret” ölçüsünde sıradan zekâ ürünü kelimelerle bizi tavsif etmeye çalıştılar.

İki asırdır Türkiye Müslümanlarını Batı insanının öğretisi çerçevesinde “sağcı, muhafazakâr, milliyetçi” tasnifi içinde tanımlamaya çalışan ve aynı algı ile kendilerini de “ilerici” yapan, statükonun temsilcileri bilmedirler ki, Batı “milliyetçi ve muhafazakâr” kavramları üzerinden sı-

nif ve kast inşa eder, insanlar arasında setler oluşturur. Bizim inanç sistemimizde ise, “eşref-i mahlûk” olan insan bu anlamda tasnife tabi olmadığı gibi, hepsi bir ve aynıdır. “Hakikat Medeniyeti”nin temel kitabı Kur’an, bu kavramları Batı adamının anladığı şekilde anlamamıza ve bu anlayışa paralel yorumlamamıza izin vermez.

Batı’daki tasnif üzerinden bakıldığında ‘muhafazakâr’ kavramıyla anlatılmak istenen şeyin ya da bu tasnife giren kişinin ‘kapitalist-anamalcı’, ‘sömürücü’, ‘dışa bağımlı’, ‘tutucu’, ‘gerici’ olduğu görülür. Bizim medeniyet ve edep anlayışımız bu kavramlara uzak düşer, hatta önemli ölçüde kendisini karşıtlık olarak konumlandırır.

Kur’an’daki millet kavramı “kardeşlik” ekseninde bir çağırışı barındırır. Bu öğretilerde “muhafazakârlık”, kadim “imanî, insanî ve ahlakî” değerleri korumakla sınırlıdır. Bunlar ‘muhafazakâr’ kavramıyla tanımlanamaz ve algılanamaz. İslam kapitalist-anamalcı, sömürgeci-sömürücü, tutucu-gerici, bağımlı-özgürlük düşmanı asla değildir. Mensup olduğumuz inanç sistemi, hak ihlali ve sömürünün her türlüünü reddeder. İnsanın ancak “emeğinin karşılığını yiyebileceğini” ve “çalışanın hakkının teri kurumadan verilmesi gerektiğini” vurgular.

Gelenek üzere var olan ve ondan beslenen sanat ve edebiyat “metafizik ve soyut” kavramlarla iç içedir. Sezai Karakoç’un ifadesiyle “hayatımızı metafiziğe ve metafiziği uygarlığa bitiş-tirmeliyiz. Dinin içindedir o. Din de onunla kucak kucağadır... Bizim anlayışımızda din, uygarlık ve metafizik birbirine kopmaz bağlarla kenetlenmiş, birbiriyle iç içe geçmiş, birbirinden ayrılmaz, somut bir hakikat bütünü, yaşantısı ve tarihidir.”¹

Arkaik Roma öncesi düşüncesi üzerinden, putperest Manihaizm’in alt inanış sistemi Gnostisizm’den Zerdüştlüğe uzanan inanışlarıyla ırkçı – ötekileştirici bir dil kullanan çevrelerin aksine, sağcı, milliyetçi-

1 - Sezai Karakoç, *Edebiyat Yazıları I*, Diriliş Y., İstanbul 2007, s.11.

muhafazakâr değiliz. Bu tanımlama öncelikle inanç sistemimizle çelişen bir ifade! Bizi Osmanlı şiir geleneğine bağlı olmakla suçlayanlar, o şiirin inanç temelli olduğu hakikatini bilmeleri gerekirdi. Çünkü “inançları saptıran, mitolojiyi din hâline getirmekte sanatını kullanan şairler kınanmış, ancak buna karşılık, doğru inançlı şairler yüceltilmiştir Kur’anda.”² Biz bu yüceltilen değerler istikametinde yürüyoruz. Bu topluluk “içliliğiyle Fuzulî, ihtişam ve tantanasıyla Bakî, şaşaa, mübalağâ ve öfkesiyle Nef’î, incelik ve sevecenliği ile Nedim, bilgeliğiyle Nabî, ruh musikisiyle Şeyh Galib”³ in yol arkadaşısıdır.

Yerlilik iddiasıyla eski Anadolu medeniyetlerini ve Grek-Yunan mitolojisini referans alarak İslamlaşma döneminde inşa olunan kültür, sanat ve medeniyeti dışlamanın ne kadar yerli olduğu hususunun yeniden değerlendirilmesi gerekir. Antik Yunan’da yaşamış, İlyada ve Odyssea’yı yazdığı nakledilen İyonyalı ozan Homeros’u kutsayan; Kâşgarlı Mahmud, Yusuf Has Hacib, Ahmed Yesevî, Fuzulî, Bakî, Nedim, İtrî, Fekiyê Teyran, Molla Ciziri, Şeyh Galib ... gibi “Hakikat Medeniyeti”nden beslenen isimleri “arkaik”(!) olarak niteleyenlerin; hangi arkeolojik birikimlerden beslendiklerine ve hangi ideolojik şartlanmışlığın çocukları olduklarına bakmaları gerektiği kanaatindeyiz. İslami dönem birikimlerimizi “evrensellik” adına yok sayanların, kaynağı pagan inanışları ile, diğer din ve inanç sistemleri olan uygarlıkların fragmanlarını referans almalarını izah etmek mümkün olmasa gerekir. Bu coğrafyada yaşayan insanların bin yıl İslam öğretisinin etkisiyle ortaya koyduğu yerli kültür ve medeniyet birikimini merkeze alıp, değerlerimizi bu anlayışla yeniden ortaya koymak amacıyla edebiyat, kültür ve sanatla toplumu buluşturma çabasındayız. Üstat Karakoç’un “Gelenek, aslında sanatın öz ilkelilerinin derinlerde sürmesi ve zamana hükmünü yürütmesi, gelen her yeni sanatçı ile hesaplaşmasını yapması anlamında düşünülmelidir. Yeni

2 - Karakoç, a.g.e., s.49.

3 - Karakoç, a.g.e., s.54.

gelenin özgürlüğünü hak etmesi sınavının kara tahtasıdır gelenek.”⁴ şeklindeki ufuk çizen gelenek tanımına sadık kalma çabamızdır.

Gelenek, sanatçı yeryüzüne düşmeden onun için inşa olunmuş evdir. Geleneği yok sayarak şiir yazmaya ve söylemeye çalışmak, ebediyen “evsiz” kalmaktır. Tarihi ve sosyolojik birikimlerini reddeden, geleneğin dinamiklerini oluşturan sözlü ve yazılı şiir külliyyatı ile Osmanlı şiir birikiminden kopuk ya da habersiz şair, sanatçı, tarihçi, sosyolog vs. olunamaz.

Biz sözlü kültür geleneğinin daha hakim olduğu bir coğrafyada yaşıyoruz. Bu topraklarda söz şiirce söylenmiştir. Bu şiirler meclislerde okunarak kulaktan kulağa yayılmış, söylendikleri dönemlerin kültür, tarih, ahlâk, felsefe, yaşama biçimlerinin sonraki nesillere aktarılmasında önemli kaynaklar olmuştur. Bu hâliyle şiir: tarih, sanat, edebiyat ve en önemlisi hafızadır. Ve “Şairin elinde kelimeler zaman zaman, karanlıkları aydınlatan birer şimşek pırıltısı olur.”⁵

Türkiye’de ideoloji üzerinden yapılan tanımlamaların, kültür ve sanat çevrelerinde oluşturulan kamplaştırmaların dünyaya paralel gitmediğini görmek üzüntü verici. Hâlâ ideolojik saplantılarını diri tutarak, geçmişte kalmış at gözlükleriyle dünyaya bakanların olması, ülkemiz kültür ve sanat çevreleri adına önemli bir kayıptır. Kültür ve sanat çevrelerinin zihinlerini ideolojilerden arındırarak, her bir ferdin inandığı değerlere sadık ve “kendisi kalarak” bu coğrafyanın tüm insanlarıyla birlikte “yürüme” ve “ülkesi için” bir şeyler üretme çabasını ortaya koymanın artık zamanı gelmiştir.

Kendisi olamamış, henüz sesini bulamamış yazar, şair ve sanatçı adaylarının öncelikle kendi çevrelerinde kalmaları ve kendi seslerini inşa etmeleri gerekir. Bu gerçekleştikten sonra her bir mecrada “kendi sesiyle” söz söyleme hakkı kazanır, şair. Kendisi olamamışların, kendi-

4 - Karakoç, a.g.e., s.21.

5 - Cemil Meriç, *Umrandan Uyarlığa*, İletişim Y. İstanbul 2008, s.30.

lerini başka kamplara yakın tutma gayreti “anlamsız sayıklamalar” üretmesine sebep olur.

[İlk gençlik yıllarında bir grup genç, yaylalarında keklik yumurtası toplayarak tavuk kuluçkalarında keklik üretir. Cıvcıvler “gıdaklayan” anaç tavuğun ardından beslenmek için tarlalarda, bağ bahçelerde dolaşır ve anne tavukla cıvciv kardeşlerini taklit ederler. Tavuk familyasından olan cıvcıvler doğal olarak tavuk gibi gıdaklamaya başlar ve doğal ortamlarının gereği “kendi seslerini” çıkarırlar. Keklik yavruları seslerini bulmaya çalışırken garip sesler çıkarırlar. Ortaya çıkan, keklik görünümünde, tanımlanamayan sesler çıkaran bir ucube!]

Farklı edebiyat çevrelerinin mahfillerine dadanan ve oralarda “seslerini” arayan gençlerin onları taklit ederek ve onların argümanlarıyla bize “racon” kesmelerinden ortaya çıkan uğultu, tavuk kümesindeki keklik sesine denk düşüyor. Kalbine düşen ilham kırıntılarını bir yerlerde harcayan genç sesleri daha fazla kırmamak ve sözü israf etmemek adına bu bahsi sonlandırmak gerekir.

Dil ve Edebiyat dergisi *Sebilürreşad*’la başlayan, *Büyük Doğu*, *Diriliş*, *Edebiyat* ve *Mavera* geleneğine bağlı, sesini o seslere paralel kılma iddiası ve çabasıdır.

Büyük Doğu, İslam’ın inanç, yaşayış, düşünce ve estetik değerlerini İslam medeniyeti ekseninde anlatma çabasındaki aksiyoner dergimizdi. *Diriliş*, çıkışını “Öyleyse, ne gelişim (evolüsyon), ne devrim (revolüsyon)... Sadece diriliş (rezüleksiyon)... Bir topluluğun kurtarılmasında, insanların kurtuluşa ermesinde, mutlak gerçeğin habercileri olan peygamberlerin bize bıraktıkları yol; miras, metot budur!”⁶ duyurusuyla yazı hayatına başlamıştı. Edebiyat geleneklerimize ve yerli kültürümüze bağlı kalarak İslami dünya görüşünün edebiyatının yapıldığı, kültür ve medeniyet geleneğimizin “devrimci” ve “muhalif” sesiydi. *Mavera* “yani öte, yani bir şeyin ötesinde bulunan, öteye mensup, öteki âlemle ilgili, de-

6 - *Diriliş Dergisi*, Mart 1966, sayı 1, “Diriliş, Gelişme, Devrim ve Diriliş”, s. 4.

neyüstü, tabiattan üstün, fizik ötesi, bilginin deneysel (empirik) olmayıp sezgisel (intuitif) olduğunu ifade eden bir görüşü de kapsamına alır. Dolaşısıyla felsefi anlamda, bütün insan bilgilerinin kaynağının Allah olduğu görüşüne işaret eder”⁷ duyurusuyla yayın hayatına başlamıştı.

“Hakikat medeniyeti” yolculuğunda ustalarımızın izlerini takip ederek menzile doğru gidiyoruz. Milliyetçi, ötekileştirici ve etnik azınlık dillerinin bu coğrafyaya uygun olmadığı; ancak her bir dil ve lehçenin en temel “insan hakkı” olduğunun bilinciyle var olmaya devam edeceğiz. Bu hususta Kitab’ın bu sözü yol göstericimizdir. “Göklerin ve yerin yaratılması ile dillerinizin ve renklerinizin ayrı olması, O’nun ayetlerindedir. Şüphesiz bunda, bilenler için gerçekten ayetler vardır.”⁸

Geçen yüzyılın, 20. yüzyıl ideolojilerinin diliyle söylenen hiçbir söze itibar etmiyoruz. Bu coğrafyanın kültür, medeniyet ve edebiyat geleneğine sadık kalarak gelecek nesiller için bizden ötekilerin bize emanet ettiği sorumluluk bilincini devam ettireceğiz. Ali Şir Nevayi, Nesimî, Fuzulî, Bakî, Taşlıcalı Yahya, Nev’î, Nef’î, Nedim, Nabî, Şeyh Galib, Mehmet Akif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu gibi abideleşmiş şiir, sanat ve edebiyat geleneğini sonuna kadar sürdüreceğiz.

Son olarak slogan kismayan (Sloganın dışında bir şey üretmeyen), Türkçe yazan ve kendilerini bu coğrafyaya ait bilen tüm kültür ve edebiyat dünyasını önemli ve değerli biliriz. Dergimiz hangi dergide veya dergilerde yazdığına bakmadan bu coğrafyanın diliyle yazan tüm yazar ve şairlere açıktır, açık kalmaya devam edecektir. Bu çerçevede *Edep*, *Yedi İklim*, *Hece*, *İtibar*, *Edebiyat Ortamı*, *Karagöz*, *Fayrap* ... dergilerini yol arkadaşımız ve aynı sesle konuşan kardeşler olarak bildik. Aynı kubbe altında, aynı yöne baktığımızı inandığımız *Türk Edebiyatı*, *Dergâh*, *Kubbealtı* ... ile ses birliğimiz vardır. Kitaplık, Sözcükler ... aynı kelimelerle söz söylediğimiz yayınlardır.

7 - *Mavera Dergisi*, “Mavera”, Aralık 1976, sayı 1, “MAVERA”, s. 46.

8 - *Kur’an*, 30/22

Dil ve Edebiyat, yayımlandığı ilk sayısından bugüne bu temel iddiasına sadık kaldı. Bu coğrafyada konuşulan dilde işitmeye değer her sedanın yanında yer yaldı ve sayfalarını açtı; açık tutacaktır.

“Hakikat medeniyeti” birikimiyle inşa olunan geleneği kutsamadan,
Ruh haritamızın metafizik derinliğini yüklenen kelimeleri kirletmeden,
Kelimelerimizden, tarihî birikimlerimizden, kadîm kùltür ve medeniyetimizden yüksünmeden,

Aruzu, heceyi, serbest şiiri bize ait bilerek,

Bu coğrafyada var olan tüm dilleri irfan pınarının bir parçası kabul ederek,

Şinasi, Namık Kemal, A. Hamdi Tanpınar, Yahya Kemal, Faruk Nafiz, Kemal Tahir, Yaşar Kemal...

Necip Fazıl, Nazım Hikmet, Cemal Süreya, Attila İlhan, Cemil Meriç, Rasim Özdenören ... bizimidir diyerek,

Kelimenin şahitliğini önemseyerek,

Cemil Meriç’in ifadesiyle “kelime, sonsuza atılan imza” diyerek ve “kardeşlik hukukunu iğva⁹ etmeden”, “edep üzere” yürüyüşümüze devam edeceğiz.

(Dil ve Edebiyat-46)

9 - İğva: Yolu şaşırtma, azdırma, ayartma, Kamus-ı Türkî; baştan çıkarma, **Misalli Büyük Türkçe Sözlük 2.**

Cumali Ünalđı Hasannebioğlu

ey kan dur!

“Türkler ve Kürtler için, ama önce analara...”

Boşalıyor ağzımdan, burnumdan, kalbimden sereserpe
Ey kan dur, sefil fırtınalar eklemeden bu toprağa, dur
Terkedilmiş bir kuş yuvası mı gönlüm, dâr-ı beka mı, ölü bir su yatağı
Bir mübârek vâha mıdır, aşkın kavurup sahrâlara fırlattığı
Tenimde bin Leylâ'yı tersyüz eden güzellik, her seferinde
Ey kan, dur! Ey kan, dur! Ey kan, dur! Beden yıkılmadan önce
Dağların sihri içinde, karların üstünde büyüyen lekeyle, havada
Ah! Havada, o girift kan kokusu da seninle dursun, ey kan.

Ey kan dur, yüreğim tekliyor, gönlüm bir çığ gibi, kalbim kırık
İçim boşaldı, denizini terkedenden bir nice dalga vurmaktadır dağları
Titriyor ayaklarım, tam da o ince noktadan kopan bir güz yaprağı
Koparıp attılar goncaları, ayakları kabaralı, söndürüp çerağı
Çiğneyip çiçekleri, bir mahzûnluk sınavında dönüp de yüzgeri
Kırılısın mı sergüzeşt içre her gidip geldikte yoksulluk treni
Tatyan serpuşuna bir çift vedâ mektubu iliştirilmiş gibi
Bomboş gökkubbemizde çün o ses çınlıyor şimdengerü

/Kan sıvılaştırıcı alıyordu adam, şaşırarak ölçüyü, yüksek dozda
İrmaklar akıtarak girdi hastaneden içeri, âcil serviste, bağırarak:
“Şu kanı durdurun!” dedi, çünkü dizimde derman. Kalmadı. Bak
(ınr) dört virgül sekiz, haylamaz (K) vitamini, imkânsız gibi. Gözlerimin
feri gitti, benzim sapsarı bir sonbahar sağnağı, yere bakarken ömrüm
Ölüme, toprağın hakî rengine bir ceset teni eklemeye, vay/

Ey aşk, sen nelere kadirsin, nelere, şu yüce dağ başında
Sonu ölümlü biten tüm türküler yakıldı sevdâ ırmağında

Bir bulut kayması, ziftkarası, her aşkın meddücezri burda

Gencecik ölümler, havada parçalanmış ve yerde kurşunlanmış
Bir fidan gibi serpilip yeryüzüne, toprağa gömülmüşler
Başına bir çatki gibi çatılıp anaları dünyadan koparıırken
O tiz sesli bacılar bedeli ödenmemiş firâklar gibi sonsuz
Küçük kardeşlerin dudağında donuk tebessümün gölgesi durur
Ve babaların yüzünde muhkem, bir kerecik, o bekâr gurur

Dövüyor bağrını bu ülkenin, eyvah ki vah! Leyl ü nehâr: *Ey kan, dur!*

(Bir Nokta - 122)

Kan, Şiirin Güzergâhı

...“Efendiler, buna şiir derler!” Diyerek, birilerinin ortaya çıkması lâzım. Ne yazık ki bunu söyleyecek bir meslek örgütü yok. Bunu söyleyecek çapta bir bakanlık, bir akademi, bir üst kurul da yok. Ne yazık ki, meslek örgütü adını taşıyan kuruluşlar, üç beş kuruş gelir temin etmek için, emekli memurlara, ev kadınlarına şair olma kursları açmaktalar, ne yazık... Anlaşılır gibi değil. Bakanlık da... Hiçbir şey söylemesek de

olur. Sanki Kültür Bakanlığı değil de “Yok Saymak Mümkün Bakanlığı”. Akademisi, ya da üst kurulu da yok şiirin.

Geriye bir tek şey kalıyor: Şairin kendisi. Şiir İmparatorluğu'nun başkenti, bizzat, birey olarak şairin kendisidir. Her şair, şiir imparatorluğunun başkenti olmakla, geçmişten gelen büyük bir şiir mirasının vârisi olduğunun bilincini ciddiyetle taşımalı, şiirin bugünü üzerine tek karar merci' olduğunu bilmeli, şiirin geleceği ile ilgili bir söz söylenecekse, onu da kendinin söyleyeceği görev şuurunu; o ince dikkati taşımalı. Onun için de, şairin, geçmişe ait şiirleri ve geçmişin şairlerini taaccüb ettirecek bir şiir birikimine, söylem zenginliğine, ses çılgınlığına sahip olması gerekir. Onun için, şairin dünya ile kol kola geleceğe yürürken, çıkış noktası olarak, yerelin de yereli olan noktayı, ana kucağını, belki de o eşsiz “ninni”leri, baz alması gerekir ilk başta. Onun için, şiirin has ipekten dokunmuş, usta makastarların kesip, biçip, diktiği, dünya güzellerinin giyip emsalsiz saraylarda dolaştığı cismi, gözlerde şavkımalıdır. Onun için, şiir adı verilmiş her söz yumağının şiir olmadığına, olanlarınsa, eşi benzeri bulunmayan bir hazine olduğuna karar verecek bir “nesne”nin olması gerekir. Böyle bir merci' var mıdır? Elbette var. Bizzat şairlerin kendisi. Ben de neredeyse “iyi şair” diye nitelendireceğim. Şairler karar verir bir metnin şiir olup olmadığına. Onların okuduğu, söz sohbet sırasında adını andığı, tavsiye ettiği, hayranlık duyduğu, imrenme emâreleri gösterdiği şeyler, o andan itibaren şiir olma onurunu kazanmıştır. Hayırlı olsun! İşte tam burada T.S.Eliot'ın çok net bir biçimde ortaya koyduğu gibi, “Var olan anıt eserler kendi aralarında, yeni katılan –gerçek yeni- eserin değiştireceği eksiksiz bir düzen gösterirler,” hükmü geçerlidir. O nedenle dergiler, eğer, üç beş heveskârın birbirine ustalık ikram ettiği yerler değilse, dergiler bu görevin büyük bir bölümünü yüklenmiştir, tâ baştan beri... Baştan bu güne kadar , adlarını saygı ve muhabbetle okşadığım benim dergilerime bakalım mı? Hareket, Defne, Diriliş, Edebiyat, Deneme, Maveria, Yönelişler, Yedi İklim (yayınını sürdürüyor), Aylık

Dergi, Düşünce, Dergâh (yayınını sürdürüyor). Benim olmayan, ama geçmişte beğenerek okuduklarım: Varlık, Hisar, Papirüs, Yeni Dergi. Benim dergilerime yeni eklenenler: Birnokta. Bu arada çıkıp, umut verip, yiten onlarca dergi. Dergiler... Bunlar, eğer art niyetli değillerse, birilerinin gelecek için hedeflerine yarayacak tuzaklar içermiyorlarsa, şiirin delikanlılığını taşıyorlarsa;şairlerin hüküm fermâ olduğu emperyal alanın kurmay merkezleri, şairlerin taht şehirleri, söze mühür vurulan yerlerdir, öyle olmalıdır dergiler... Artık birilerinin “Efendiler, buna şiir derler !” demesi gerekiyor. Bu, akademi benzeri bir yapılanma olabilir. Oraya kabûl edilenin, artık bu konuda söyleyeceklerinin, re’yinin de önemli olacağı kabûl edilecek bir üst kurul olabilir. Oraya mensubiyetin, baştan, belki kırk kez sorgulandığı bir yapılanma gerekli. Hem de âcilen. Merkezi hükümet, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve şiir Merkezi hükümetin, gerçek anlamda, şiirle ilgisi hiçbir zaman olmamıştır. Ülkemizde anlaşıldığı ve uygulandığı biçimde olmaması da çok iyidir. Olduğu zamanlarda kaba bir propogandadan ileri gitmediği görülmüştür ki; bunun, ne hükümeti oluşturan siyasal düşünceye ve yapıya, ne de şiire bir yararı olmuştur. Aksine, her iki taraf da bundan zarar görmüştür, görmektedir, görecektir. Yerel yönetimlerse,nasıl ki kaldırım bozup yapmaktan fizikî-parasal-bir fayda görmüşlerse, şiirden de öyle bir yarar görmektedirler günümüzde. O nedenle , aslında çok gerekli olduğu tartışılmaz olan, ancak bizdeki sulandırılmış uygulamayla, her bakımdan çok kârlı bir para kazanma/kazandırma aracına dönüştürülen kaldırım yapıp , bozmak, sonra yeniden yapmak ne derecede “faideli” ise; aslında çok gerekli olduğu tartışılmaz olan şiir programları yapıp, ölü meşhur şairlerin adını sokaklara,caddelere, kültür merkezlerine vermek, sık sık şiir geceleri düzenlemek de“istismar edilen” o derecede “faideli” bir işe dönüştürülmüş olup, tadından yenmez durumlarıdır; siyaset bezirgânlarına yararı açısından. Son zamanlarda bunlara bir de, merkezi ve yerel yönetimlerden beslenen, bir bakıma onlara siyasal ön

açma görevinde bulunan STÖ'ler eklenmiştir ki, bunca çaba sonunda, ortalığın çamura bulanmasından daha doğal ne olabilir? İşin tadı kaçtı velhasıl. Söz odur ki... Bütün bunları tartışma olsun,söz ortaya düşsün diye yazmıyorum. Yapılan güzellikleri görmemek, küçümsemek, göstermemeye çalışmak, setreylemek gibi bir niyetim de yok. TYB İstanbul Şubesi'nin son dönemdeki atağının,gayretinin,takdirkârlarındanız. Elbette ki; şiirle ilgili yapılan her olumlu şey bizleri mutlu eder.

Biraz da şöyle tepe bir yere çıkıp, kuşbakışı bakmak gerekir. Aksi halde, o dalganın içinde, o selin kanatlarında biz de savrulur gideriz. Siyasiler, bürokratlar, yerel yöneticiler, yaptıkları işin doğası gereği her türlü çılgınlığı yapabilirler. Bazıları bilmedikleri konularda ahkâm kesmeye de bayılırlar. Bazı şeyleri abartabilirler. Ölçüyü, bizler koymalıyız ve bizler uygulamalıyız. Yani şairler... Şiirin çıraqları daha doğrusu... Sezai Karakoç'ta, davranış asâleti olarak nitelendirdiğimiz şey, Aziz ve Şanlı Kur'an'ın doğru anlaşılmasından başka bir şey değildir. O bizi mütevâzi olmaya yöneltiyor. Yürüyüşümüzün nasıl olması gerektiğini bile O belirliyor. Geçmiş uygarlıkların düştüğü hatalara düşmememiz için sık sık uyarıyor. Şeytandan söz edilen âyetleri tekrar tekrar hatırlayıp okumalıyız. Yaptığımız gösteri amaçlı eylemlerin birçoğunun üstündeki pası kazıyın,altından şeytan çıkar "ego" biçiminde. O lanetlenmiş ve koğulmuş olan davranış... Birçok "faaliyet" yapılıyor şiirle ilgili. Bir bakıyorsunuz, harcanan onca emek, o işin gerçekleşmesi için ödenen bedeller, şiiri geri bırakmaktan başka bir işe yaramıyor. Bütün mesele, kaliteyi, doğrunun parıldayışı içinde yakalama çabası olmalıdır. Yoksa, yaşamı boyunca şiirle bir okuyucu olarak bile alışverişi olmamış birkaç emekliyi, birkaç heveskârı, şiir adı altında ilkel toplantılarda bir araya getirmek; bütün dinleyicilerin, ancak konuşmacılar kadar olduğu düzenlemeler olmamalıdır şiirin, bizim eylemlerimizle dile getirilmesinin bahis konusu olduğu yerler. Faydası da yoktur bunların. Geçici bir tatmin sağlar, sağlarsa, birkaç tufeyliye... Şiir bir duruştur hayat boyu. Şiir,

geniş kitlelerin, büyük alanların, diri toplulukların işi olmalıdır. Asıl mesele, bir sağlam hisar gibi dikilip duran şiiri fethetmek, “kal’a”dan içre girebilmektir. Meslek örgütleri, bakanlık, merkezi ve yerel yönetimin tüm unsurları, dergiler ve doğal olarak “şiirin başkenti” olan “şairler” yani “şiirin çırakları”, ancak böylece davrandıklarında onurlanırlar şiirin onuruyla...

Kan kokuyor Ortadoğu Toprağımız, kültürümüz, insanımız; hasılı tüm değerlerimiz, eğerlilerimiz yanıyor çayır çayır, kavruluyor cehennemî bir alevde. Artık, kadınlar, çocuklar bile bu kargaşanın aslı mağduru. Ey şiir, nerelerdesin? Ey, topluluklardan önce ateşin şiddetini duyan ve kitlelere duyuran sanat! Hangi kuytulardasın? Ey söz, neden saklısın?

Ey, bu havzada en kadim sanat olan şiir, öldün mü? Bizim insanımız devriliyor sebepsiz bir fitnenin encâmında “Türk-Kürt-Arap-Fars” denilerek, gençlerimiz giriyor kara toprağa “Şii-Sünni” nitelemesiyle, Allah’ın yarattığı ve haksız yere dokunulmaz kıldığı can,oyuncağı olmuş fitnenin. Aziz ve Şanlı Kur’an devamlı soruyor “diri diri toprağa gömülen” kız çocuklarının suçunu... Kime? Bana, sana, hepimize... Ama önce şairlere. “EY KAN DUR !”

Diyemiyor mu şiir bu kargaşayı durduracak bir şokla? Söz ustalarına... Fikir hayatına... Basına... Siyasîlere... Uygulayıcılara...

(Bir Nokta-124)

Ebubekir Eroğlu

Şi'r-i Kadim-İklimler

İlahiler ve ilahi konumundaki gazeller, günümüzün okurlarının ilgisini zihinde yaşanan bir tür şiirsel deneyim olarak da çekebilir. İlahileri besleyen ve ilahilerin beslediği anlam dünyasına girmek istendiğinde, tasavvufun terminolojisine başvurmak zorunlu.

Eski dünyada, entelektüel algı ile dinsel duyum arasında bulunabilecek sınırlar, gerçekte görecedir ve iki dünyayı birbirine kapatmak amacıyla çizilmemiştir. Bu sınırlar, dünyalardan birinin diğerine hayat hakkı tanınması ya da tanınamasına yol açacak ölçüde kesinleşip katılmış da değildir; yörüngeleri ve yerleri değişkendir. Beş duyunun yardımı ile algıladığımız gerçek dünya, insanın bu dünya ile ilişkisi üzerine kurulan fantezilerin, insanı gerçek dünya bilgisi hakkında yanıltılmayacak biçimdeki metafizik algılamasının ve bu alandaki zihinsel çoğaltım ile çeşitlendirmelerin (speküasyonların) kimi zaman kavgalı, kimi zaman birbirinin alanına müdahale etmeden ve geçimsizliğe yol açmadan bir arada yaşaması, şiir dilinin açtığı imkânlar sayesinde mümkün olmuştur. Aristo'nun, varlıkları duyular aracılığıyla algılamayı temel aldığı yöntemi ile Platon'un sezgileri öne çıkardığı yaklaşımı eski Yunan dünyasından beri, sanatı, felsefeyi ve başka davranış ölçümlerini içine alan iki ekolün simgesi halinde devam edip gitmekte. Homeros'un mi-

toloji temelli destanları her iki ekolün izleyicileri tarafından okunmuş, Shakespeare'in eserlerindeki olay örgüsüne ve anlatımın entelektüel dokusuna biçim veren de iki taraflı birikimden bağımsız kalmamıştır. Eski Yunan dünyasındaki bu ikili yaklaşım, başta İbni Sina'nın Metafizik çevirisinde görüldüğü üzere, 12. yüzyıldan başlayarak İslam dünyasına geçmiştir. Benzeri yaklaşımların Doğu dünyasında başka bir surette bulunmadığını söyleyemeyiz. Konularından ve içerdiği bilgilerin alanından dolayı, hiç de öyle olduğu sanılmadığı halde Muhyiddin İbn Arabî'nin Fütuhât-ı Mekkiyye adlı ünlü eseri mantıkla doğrulanabilir biçimde, düşünce silsilesinin kelimelere dökülmesi halinde bir üslupla yazılmıştır. İslam dünyasının hemen her yerindeki ve tabii ki Türkçe şiirin dünyasındaki varlık algısı üzerinde belirleyici olan eserlerin anlamsal temelinde, çoğunlukla Muhyiddin İbn Arabî'nin kaleminden çıkmış eserler yer almıştır. İskendernâme, Selimnâme ve benzeri biçimde yazılmış, tarihi konulu mesnevilerin gerisinde de aynı entelektüel dünya kavrayışının ve algı biçiminin bulunduğu açıktır. Günümüzün entelektüel iklimini oluşturan bilgiler toplamı, eski dünyada yaşayanların sahip olduğundan büsbütün farklı odaklara yönelmiş iken, eskilerin, tarihsel olayların anlatımına tahsis ettikleri şiirsel çalışmalarda akla uygun ya da uydurulmuş bir üslubu tercih ettiğini görüyoruz. Bir olayı başkasına anlatmak amacıyla işe başlayınca, akışı zedelemeyecek bir üslubun kendiliğinden doğmuş olması akla uygun gelebilir.

İnsanlığın belirsizliklerle örülmüş geçmişinde, belirlenebilir haldeki zihinsel çatışma görünümleri yok ya da bize kadar gelmemiş değil. Kendisini dini duyuşun ikliminden özenle ayıran entelektüel düşünce ortamı, 17. yüzyıldaki bilimsel devrimlerden sonra metafizikten bağımsız olarak algılanmak isteğinde ısrarlı oldu. Şunu belirtmeliyiz ki, ısrar felsefedir; o da felsefecilerin bir bölümünün yeğlemesidir. Şiiri felsefi tartışma alanlarına çekmek isteyenlerin yaptığını saymazsak, şiirin dünyasında insanın zihinsel varlığı daima bir bütün olarak görülmüş ve

zihinsel algının parçalanmasını olağan sayan tartışmalar dışlanmıştı. Şairin algısı bir bütündür; onda meydana gelebilecek çatıllanma, bütünü yarım haline getirmez. Şairlerin tekdüze olmayan çatışmalı algısının düzyazıdaki ardışık ifade doğrultusunda değil, bu algının varlığının bir bütünlük olduğu göz önüne alınarak anlaşılması gerekir. Uçlar her zaman vardır; şiir, algısına önemsizlik atfedip her yerden sürüldüğü dönemlerde bile metafiziğin dışlandığı bir uçta toplanmamıştır. Günümüzde şiir üstüne düşünüş, çoğunlukla 17. yüzyıldaki metafiziği dışlayan haliyle doğayı açıklamak için başvurulan ilkelerin, insanlık hallerini aydınlatmaya yetmediği görüşünden yola çıkıyor.

Bu noktadan, algının değişik kapılarını açan özgün bir şiir formuna gelelim:

İlahiler ve ilahi konumundaki gazeller, günümüzün okurlarının ilgisini zihinde yaşanan bir tür şiirsel deneyim olarak da çekebilir. Gerçekte bu nitelikteki manzum parçalar içsel deneyimlerin, çoğunlukla taşkın halinde ortaya çıkmış verimleridir. İlahileri besleyen ve ilahilerin beslediği anlam dünyasına girmek istendiğinde ise onların doğuşunu mümkün kılan coşkudan uzağa düşmeksizin, tasavvufun terminolojisine başvurmak zorunlu. Çünkü bilgi, bilginin insanda hayat bulması ve insani duyumda meydana gelen kabarma, tasavvuf dünyasının terminolojisinde kaynaşmış halde bulunuyor. Açıklaması da aynı dünyadan sağlanan araçlarla yapılıyor. İlahi niteliğindeki verimler şiir olarak okunmuş; aynı zamanda bir âyinin devamı ya da parçası şeklinde algılanmıştır. Örneğin, Mevlevilik yolunun bağlısı bir şairin, dervişlerin davranışını anlattığı bir şiirinin ya da “semâ” redifli bir gazelin okunması, semâ'nın söz aracılığıyla icrasına (zihinde gerçekleşmesine) yol açabilir. Şiirler sadece bu nitelikleri nedeniyle ve bir “hâl”in yaşantıya dönüşmesini sağlamak amacıyla da okunmuşlardır. İlahilerin ritim kazanması ve muhataplarını etkileme ölçüsü, algılanmalarındaki bu, âyinsel coşkuyu artıran nitelikten bağımsız değildir. Bir başka örnek olarak, Ganizâde Nadir'in

“Mi'râciyye”sinde dinî duygudaki yoğunluğun ve esrimenin belirgin oluşunu verebiliriz. Bu manzumeyi okuyan kişi, şiirin dokusunda bulunan kendinden geçme (vecd) halinin, okuma yoluyla kendisine aktarıldığını hisseder. 16. yüzyıl şairi Nazîm'in, vecd haline denk bir coşkuyla yazılmış çok sayıda şiiri, “na't” niteliğindedir.

Batı edebiyatlarında gelişmiş olup Türkçe örneklerini 19. yüzyılda gördüğümüz manzum oyunlar, nasıl ki, diyalog ve hareket ögesini şiire yedirerek oluşturuluyorsa, burada sözünü ettiğimiz ilahiler de toplu olarak icra edilen bir âyini ya da bir kişinin tek başına algıladığı düşüncenin konusu üstündeki yoğunlaşmasını ve ayrıntılarda oyalanmaksızın genelliğin derinlerine dalmayı şiirle birlikte getiriyor. Niyetimiz manzum tiyatro oyunlarındaki tiratlar ya da koro parçaları ile ilahi benzeri metinler arasında bir karşılaştırma yapmak değil. Şiirin, tanımı yapılmış, sınırlı ve özel bir duruma tahsis edilmesiyle ortaya çıkan bir konumunu, belirginleştirecek ve anlaşılır kılacak bir ifadeyi bulmak istiyoruz. Tiyatroda eylemin yoğunlaştığı zaman parçaları büyük işlev görüyor. Bir eylemin başlamasıyla bitmesi arasındaki zaman parçası, oyundaki amacın çoğu zaman bir gerilim sahnesinde görünerek gerçekleştiği birimdir. Şiirin, kabarma halindeki duygu ve anlam yüklü zaman parçasını sözle tespit ederek kalıcı kılabilmesi, oyun yazımında manzum söyleyişe başvurmayı ihtiyaç kılan nedenlerden biri olmuştur. İlahiler de bir hareketi içeriyor ya da mevlevî semâ'ında görüldüğü üzere, hareketin davetçisi ve başlatıcısı olabiliyor. İlahilerde amaç, şiir söylemek değil, üst düzeyde anlama yüklü yoğun anların, kimi zaman bedensel olarak da teslim olmak suretiyle zihinsel yaşantı haline gelmesini sağlamaktır. Bu ruh iklimini başka yerlere ve başka zamanlara taşıyarak yeniden canlanmasını sağlayan da, deyiş yerindeyse, velî-şairlerin gönlünden kopup dilinden dökülen nazım parçalarıdır.

(Kitap Zamanı-83)

Cemal Şakar

Muhayyile Sınırı

İslamcı cemaatlerin sanat ve edebiyata karşı takındıkları 'soğuk mesafe herkeşçe malumdur ve bunun nedeni sadece iyilik-hoşluk meselesi değildir. Bu soğuk mesafeyi, aslında daha derinlerdeki düşmanca bir bakış belirler.

Özellikle geçen aylarda medyada gerçekleşen İslamcılık tartışmalarında da, sanat/edebiyata karşı takınılan düşmanca bakışı görmek, kolayca mümkündür. Sözü bu tartışmalara getirip sanat/edebiyatı savunacak değilim. Sadece, en geniş anlamıyla cemaatlerin sanata karşı gösterdikleri derin, bir türlü kapanamayan soğuk mesafenin nedenini anlamaya ve paylaşmaya çalışıyorum.

Elbette birçok neden sıralayabiliriz ve bazı nedenlerden dolayı bu mesafeyi de anlayabiliriz. Ama nedenler üzerine biraz düşündüğümüzde ilginç bir ortak payda ortaya çıkmaktadır. Sanat/edebiyatı kerih gösteren nedenlerin önemli bir kısmı cinsellik ortak paydasında toplanmaktadır. Hızlıca düşünelim: Müzik; ruha heva ve hevesler üfler, bir de işin içinde kadın sesi varsa zinhar haramdır. Resim ve heykelde, suretput ilişkisi vardır. Sinema zaten mahremin yıkılmasıdır. Edebiyat başta görme, duyma, koku alma gibi duyumlara 'seslenmediği' için aralarında en şanslı olanıdır; ama edipler tasvir ya da imge marifetiyle insan-

larda kimi nefsanî uyanışlara sebebiyet vermektedirler. Sanat/edebiyata yaklaşım böyle olunca, aslında iki büyük cürüm işlenmektedir. Birincisi, Müslümanları, cinsellik eşîğı alabildiğine düşük insanlar olarak algılamak. İkincisi, zımnen, Müslüman sanatçıların eserlerinde yeteri kadar İslami hassasiyet göstermediklerini söylemek.

Cemaatlerin sanat/edebiyata karşı takındıkları bu mesafeli tavır, elbette sanatçılar üzerinde de ciddi bir kamusal baskıya dönüşmektedir. Bu baskının bir sonucu olarak, Haziran 2012'de Mihriban İnan Karatepe Edebistan'da Yusuf Sınırı adlı yazısıyla tartışmayı yeniden başlattı. Ömer Lekesiz de bu yazıdan sonra Yeni Şafak'ta Ötesini Söyleyememek'le başlayan bir dizi yazıyla tartışmaya katkıda bulundu. Burada dikkat çekici olan iki yazarın da tartışmayı yazar/eser üzerinden sürdürmesidir. Elbette bunda garipsenecek bir yan yok; zira öncelikli ödev ve sorumluluk yazara aittir. Ama hem günümüzde hem de önceki zamanlarda yapılan bu tür tartışmalarda okur, okurun muhayyilesi genellikle fazla sorgulanmamıştır. Şunu demek istiyoruz: Kabahat her zaman ve koşulda hep yazara/esere mi aittir? Eserle ilişki kuran okurun hiç mi kabahati yoktur?

Öncelikle şöyle bir tespit de bulunalım ya da bir ortak noktada buluşalım: Cemaat liderlerinin/abilerinin gündelik hayatlarını, İslami hassasiyetlere göre belirlediği nasıl peşinen düşünülüyor ve onların ortaya koyduğu eserler her zaman ve koşulda bu hüsnüniyet çerçevesinde değerlendiriliyorsa, her Müslüman sanatçı da peşinen böylesi bir hürmete layıktır. Şimdi bu çerçevede Müslüman bir sanatçının ortaya koyduğu eserde çok farklı nedenlerle yaptığı tasvir ya da kurduğu imge eğer okurda kimi nefsanî uyanışlara neden oluyorsa, burada sorgulanması gereken yazar kadar, okurdur da. Çünkü pornografi dediğimiz şey, özellikle edebiyat söz konusu olduğunda, daha çok okurun tasvir ya da imgeden yola çıkarak muhayyilesinde sürdürdüğü bir şeydir. Örnek olması bakımından şunu söylemek istiyorum; Mihriban İnan andığım yazısında HasanAycın'ın Bin Hüseyin adlı romanından şu alıntıyı yapar:

“-Ben Müslüman oldum Üneyse'm, dedi; ne yapacağımı bilmiyorum.

Üneyse birden dönüp atıldı, kapandı üstüne, sımsıkı sarıldı ona; hiç öyle sarılmamıştı hâlbuki...

(...)

Onca suskunluğun ardından kurulmuş zemberek gibi boşanıverdi Üneyse; nefes almaksızın konuşuyor, konuşuyordu...

O ise hiçbir şey söylemiyordu...

Yek vücut oldular, gözyaşları birbirine karıştı; birbirlerinin yüzlerini, gözlerini öpüyorlardı durmaksızın; dudakları gözyaşlarına belendi ikisinin de...

Hisler deryâsında kopan fırtınalarla kabaran dalgaları aşır dingin sahillere çiktılar...

Yıkanıp temizlendiklerinde yeniden doğmuş gibiydiler.” Eğer bu satırları okurken birileri Yusuf Sınırının ihlal edildiğini, dolayısıyla heva ve heveslere kapıldıklarını söylüyorsa; öncelikle onlar kalplerine baktırmalıdır. Eşiği bu kadar düşük insanların yaptığı daha ciddi kötülükse, kitap okurken genellikle anlatıcıyla yazarı özdeşleştirerek metindeki olumlu ya da olumsuz eylemleri yazara mal etmeleridir.

Sanat/edebiyatın bir görevinin de modern hayatla yüzleşmek, hesaplaşmak ve mümkünse buradan sahil bir yol açabilmek ya da en azından bu yolun açılacağına dair ümitleri diri tutmakken; sanat/edebiyata bunca marj uygulayan cemaatlerin, müntesiplerini modern hayat içerisinde nasıl kollayıp gözetebilecekleri çok daha ciddi bir soru/sorundur. Muhayyilesi kıpır kıpır, uyarılmaya meyyal birinin modern hayat içerisinde yer alması travmatik ya da dramatik sonuçlar doğurabilir çünkü.

Devleti ve kamusal alanı İslami ilkeler etrafında dönüştürme yükümlülüğünü üzerlerinde hisseden cemaatler; geleneksel zamanlarda olduğu gibi tekkesini köye taşıyamayacağına göre, modern zamanlarla baş etmenin yolunu bulmak zorundadırlar. Böylesi bir süreçte sanat/edebiyat, en azından pedagojik formasyon olarak bir işlev üstlenebilir!

Söylemesem olmaz: Gerek Doğu'da gerekse Batı'da okumuş yazmış kiminle karşılaşırsanız, Türkiye'den genellikle Nazım Hikmet ve Yaşar Kemal'i tanıdıklarınızı görürsünüz. (Başka nedenlerle tanınırlılığı artan Orhan Pamuk ve Elif Şafak sözümüzün dışında.) Burada dikkat edilmesi gereken Nazım Hikmet'in şairliğinden ötürü tanınırlılığı değil, Nazım Hikmet üzerinden bir düşüncenin, bir dünya görüşünün temsiliyetidir. Sanat/edebiyata karşı bu kadar soğuk davranan ve arasındaki mesafeyi ısrarla açan cemaatler, kendilerini şimdiye kadar nasıl anlatamadılar, ortaya koyamadılar, ifade edemediyse, bundan sonra bu sorunları artarak sürecektir. Çünkü modern hayatın hızı karşısında değişen dil dünyasını, kapalı cemaatlerin anlaması mümkün değildir.

(Hece-192)

Ali olak

Yaşasın Sefalet

Çok değil, bundan yirmi yıl kadar önce, orta halli bir kitapçıya gittiğinizde, hatırı sayılır bir şiir rafıyla karşılaştınız. Bu raflarda sadece yeni çıkmış kitaplar değil, yıllar önce basılmış, artık yeni basımı yapılmayan şiir kitaplarını da bulabilirdiniz. İz süren bir şiir okuru için bulunmaz nimetti bunlar. Ki o zamanlar, usta bir şairin şiir kitabı yayımlandığında, küçük çaplı bir ‘olay’ olurdu. Kahvede, vapurda, yolda, lokantada konuşulurdu kitap. Lehinde, aleyhinde yazılırdı. Bazen kavgalar bile yaşanırdu, ne güzel olurdu... Demek ki, şiir ciddiye alınır, hatırı sayılırdı.

Geçen yirmi yılda çok şey değişti. Kitapçılardaki şiir rafları git gide küçüldü. Kimilerinde tümten yok oldu. Artık en büyük kitabevi zincirlerinde bile bir şiir okurunu mutlu edecek genişlikte şiir rafı yok. “Var” dersenez, içeriğine bakın derim ben. Geçen hafta sonu, o büyük kitapçılardan birine gittim ve bir tek raftan oluşan şiir bölümünün önünde durdum. Kupkuruydu! Sergilenenler, radyolarda şiir “yorumlayan” arkadaşların kitaplarıydı. Sonra her zaman popüler olan Attila İlhan, Can Yücel, Nazım Hikmet, Özdemir Asaf kitapları... Üç aşağı, beş yukarı böyle... Mesela, bugün ülkemizin yaşayan en önemli şairlerinden birinin, Hilmi Yavuz’un yakın zaman önce çıkmış “Yara Şiirleri” kitabı yoktu. Yahut yıl içinde yayımlanmış birçok iyi şiir kitabının hiçbi-

ri bulunmuyordu raflarda. Tabii, beş-on yıl öncenin kitaplarını yahut Anadolu'nun herhangi bir şehrinde, bir şairin “kendi yayını” olarak okura ulaşmış şiir kitabını aramanın bir anlamı olamazdı orada!

Başka medeni bir memlekette, ülkenin yaşayan en büyük şairlerinden birinin, 5 yıl aradan sonra yayımlanmış bir kitabı, kitabevlerinin vitrinine konur, en azından “şiir bölümü”nde bulunur. Bizde, vitrinleri üçüncü sınıf çeviri romanlar dolduruyor. Yayıncılar bu durumu nasıl içlerine sindiriyor? Kitabevi sahipleri, yöneticileri, vitrinlerini süsleyen niteliksiz kitaplar için “halk bunu istiyor” savunmasıyla yetinebilirler mi? Bununla kendilerini affettirebilirler mi? Bu sorulara cevap bulamamak, insanı kederlendiriyor.

Kitabevleri artık romanların. Şiir, öykü, deneme, gezi, anı, biyografi... bütün bütün geri çekiliyor. Yayınevleri romandan başka hiçbir türün kitaplarını gururla sunmuyor, reklam etmiyor onları. Kitap eklerindeki reklamlarda, billboardlarda, vitrinlerde, rafların ön sırasında hep roman. Varsa yoksa roman! Nitelik, konu, dil önemli değil. Roman olması yeterli. Oysa nice iyi öykü kitabı çıkıyor yıl içinde, nice şiir, biyografi, deneme... Yazık, doğmadan ölüyorlar. Yayıncı, kitapçı, elbirliğiyle öldürüyor onları. Okurun ilgi alanına bile giremeden.

Göz göre göre birbirimizi aldatıyoruz, bile isteye sefalete mahkûm oluyoruz. Sözü ettiğim kitabevi zincirinde hal böyleyken, onun alternatif olması gereken bir başkasında durum nasıl dersiniz? Fakir, yetersiz, sığ, günübirlikçi... Büyük bir kültürel açlık içindeki gençliğin arayışlarına, ihtiyaçlarına cevap veremeyecek kadar yüzeysel ve tek kanatlı... “Türk edebiyatı” bölümündeki yazar sayısı yirmiyi-otuzu geçmiyor. Raflar, özetin özeti “klasik”lerle dolu. Edebiyatımızın, kültür dünyamızın temel kaynaklarından neredeyse hiçbirini bulmak mümkün değil. İçler acısı, tüyler ürpertici...

Felaket tellallığı yapıyor değilim; yaşadığımız, felaketin ta kendisi. Hiçbir dönemde, kavramların içi bu kadar boşaltılmadı. Vurdum-

duymazlık, aymazlık bu kadar revaçta olmadı hiç. Kötüye, sıradana, sefâlete bu kadar kolay rıza gösterilmedi. Bir nesli kolaycılığa, bayağılığa mahkûm ediyoruz. Gençlerin beyni, üçüncü sınıf çeviri romanlarla uyuşuyor. Zevksizlik diz boyu. İşin kötüsü, herkes memnun halinden. Herkes bir şekilde 'kazanıyor'. Hal böyleyken, güzel Türkçeden, dil zevkinden, nitelikli edebiyattan söz etmek ne kadar gülünç!

(Zaman-29 Aralık)

Kenan Çağın

Kuşkusuz... Akademik birikimimi şiir yazma sürecinde baskılamam mümkün değil. Zaten bu gerekli de değil. Burada sararan dikkat edilmesi gereken şey, şiiri kuru bir entelektüelizme mahkum etmemek ve şiiri bilimsel bir makalenin eş değeri görmemektir. Özelde şiirin, genelde sanatın sunduğu imkanlar, hem form hem de içerik açısından bütünü farklı ve yer yer çok zengin imkanlardır. Şiir yazarken, hem formu hem de içeriği zenginleştirecek her tür imkanın kullanılabilceği kanaatindeyim. Şiir kendi içinde katlardan oluşur. Şairin becerisi de belki burada gizlidir; şiirde yükselen ve derinleşen katlar yaratmaktır. Okur katları açtıkça, sahici bir veriyle karşılaşmalıdır ve bir tek şiir ne kadar çok sahici ve dolu katlardan oluşuyorsa, o oranda iyi bir şiirdir. Şiirde katlar kurarken mecazlar, metaforlar, ironiler, teşbihler, imgeler, simgeler işlevsel öğelerdir. Bir şiir salt bunlardan birine yaslanmadığı sürece de olabilecek en az riski ya da tersinden olası en yüksek imkânları kullanıyor demektir.

Söyleşi Yapan: Songül Alkan (Hece-192)

Celâl Fedai

şiiirde post-modern natüralizmle buraya kadar

On yıldan fazla bir süredir Türkiye’de Müslüman duyarlıkla yazılan şiirlerde, İslam sanatlarının “soyutlama” tercihi yerine baba bir realizm demeye gelen natüralizm göze çarpmaktadır. Bu şiirlerde günlük hayat ve siyaset manzaraları argoya ve kaba bir eleştiriye yaslanarak kolayca akla dolanan görüntülerle eleştirilmekte ve 1970 yıllarda sosyalist duyarlıklı şairlerin yaptığı türden bir popülizme ilgi duyulmaktadır. Bu da Türk şiirinin 1990’lı yıllardan beri en enerjik kesimi olan Müslüman duyarlığı kaba bir natüralist söyleme hapsedmektedir. Müslüman duyarlıklı genç şairler, İslam sanatına has son derece hayati yönleri haiz bir kavrayış gücünü bırakıp post-modem kuramlara yönelince onlardan Türk ve Dünya şiirine beklenen katkı gelmemektedir. Bu, sadece onlar için değil Dünya şiiri için de büyük bir kayıptır. Zira bu şiirlerin benzerlerini pekâlâ bir Amerikalı da yazabilir. Tüm Dünya halklarının alıklaştırıldığı bu küresel kapitalizm döneminde Türkiyeli Müslüman duyarlıklı gençlerin bozuk bir ağızla, kolayına bir eleştirel yaklaşımla, hiçbir özen taşımaksızın yazdıkları bu türden dizelere şiir demek mümkün değildir. Bugün, kendini sokmak istediği kuram adı ne olursa olsun yazılan bu şiirler, manzumeciliğin günümüzdeki bozulmuş halinden öteye gidememiş ve varacakları nihai yere gelmiştir: Avamileşme. On yıl önce değilse

bile bugün artık açıkça görölmektedir ki adlarını burada saymaya gerek görmediğim isimler birbiriyle sadece argo ve kolaycılık düzeyinde ayrılan natüralist bir paydada yarışmaktadırlar.

(Karabatak-5)

...ben bugün edebiyat ortamımızda yaygın bir natüralizm olduğunu, bunun da sosyalistinden Müslüman duyarlıklılıym diyenine kadar hemen herkesi tutukladığını söylüyorum. Sanata, şaire, okura asıl niteliksiz, kolaycı, kaba sövgünün bu olduğunu söylüyorum. Bunun da gayet çağcıl bir şekilde post-modern görünüm altında olduğunu söylüyorum. Karşılığını da bu natüralist ortamın 'olağan' şiirlerine rağmen Olağanüstü Şiirler'i yazarak veriyorum. Yazdıklarım, piyasanın kaba realizmine, kör ve sağır santimentalizmine karşı şiiri, 'olağanın dışına kaçırma' girişimidir. Bir çeşit meydan okumadır, meydanda varsa hak bilir birileri... Sezai Karakoç, bizim, Muzaffer İlhan Erdost'tan beri ikinci Yeni dediğimiz şiir algısına Yeni Gerçekçi Şiir demişti. Bence doğru adlandırma buydu. Garip'in gerçekliği kavrayışı -sulu bir realizmdi bu- değişiyordu çünkü. Bunun yerine rakamları kullandık. Sonunda iş üçüncü, beşinci, yedinci yeniye kadar vardı. Herkes yenilik mâniasına tutuldu sonrasında. Bugünün şiirindeyse şairlerin, sanat tarihinden kendilerini cahilce koparmalarından başka bir anlama gelmeyen şiir kuramaları var.

Söyleşi Yapan: Mustafa Fırat (Mühür)

Ali Emre

‘Yeryüzüne Dağılan’ ifadesiyle başlayalım. Ali Emre’nin bu kitabıyla yeryüzüne dağıtmak istediği nedir? Ya da tersinden bakışla yeryüzünde dağılmış neleri toplamak istiyor Ali Emre?

Hem adı hem de içeriği itibariyle kitabı kavrayan, çözümleyen bir soru bu. Kitaptaki şiirlerde söz alan öznelerin, çoğu zaman şairinin duygu ve düşünce dünyasıyla da örtüşecek şekilde, yeryüzüne, insanlığa dönük konuşma istekleri var. Yeri gelince taraf tutuyor, tavır alıyorlar. Diğer taraftan, son dört beş yıldır dünyanın, yeryüzünün tekrar hareketlendiğini görüyoruz. Doğu, tekrar canlanıyor, altüst oluyor, gecikmiş bir aktör olarak tarihe müdahale ediyor adeta. Özellikle Ortadoğu’nun bütün savrulmalara, kırılmalara, iç çatışmalara rağmen tekrar bir özne olma iştiağıyla sahneye çıktığını, söz aldığını söylemek mümkün. Kan da yayılıyor bu coğrafyadan yeryüzüne, ter ve gözyaşı da. Korku da yayılıyor umut da. Çılgınlık da yükseliyor, dualar ve sevinç nidaları da. Binlerce öykü, binlerce dize yayılıyor aslında insanlığın üzerine aynı zamanda. Şiiri bir sayıklama yahut alelade bir çiziktirme olarak görmüyorsak, yazdıklarımızın bütün bunlara değmesi, dokunması, sokulması da son derece doğal. Küp, içindekini sızdıracaktır doğal olarak.

Bugün hâlâ içe dönük şiirlerin okuyucu tarafından daha çok ilgi gördüğü yönünde bir kanı var. Önce bu konudaki fikrinizi soralım, sonra da hâl böyle ise Ali Emre, tercih ettiği şiirle bu anlamda risk almış olmuyor mu?

Bu kanının çok yerleşik ve yaygın olduğunu düşünmüyorum. Zira şiir bağlamında söz alan herkes; şiirin insana, topluma, güncel gelişmelere, somut gerçeklere daha duyarlı olması gerektiğinden dem vuruyor artık. Bazı genç şair ve okuyucuların, bireyci, salt dizeci hatta patetik yanıltılarla dolu şiirlere meylettiği söylenebilir elbette. Bu durum; donanım, duyarlık, bilgi ve bilinç eksikliğiyle ilgili biraz da. Duyarlık ve sorumluluk öne çıktıkça, yaş biraz ilerledikçe, güdük ve günübürlük yaşayışın ötesine geçme imkânı ve istidadı arttıkça şiirin evleği de genişleyecektir. Daha on sekiz yaşındayken bile intihardan söz eden, mıymıntılığı ve ölgünlüğü yücelten, sağlam bir içgörüyü sahip olmayan ve umuda sırt çeviren facebook şairlerinin ve okuyucularının kesafeti bizi umutsuzluğa sevk etmemeli.

‘Acıyla Sınanan’ demişsiniz. Topyekûn dünyada yaşanan acılarla imtihan edildiğimiz şu günlerde, sizce genel olarak Türk edebiyatçıları, özelde de şairlerimiz, bu sınavdan geçer not alabilecekler mi?

Başkaları adına konuşmam doğru olmaz. Fakat namuslu, duyarlı, hak edilmiş hüznüleri olan ve edebiyatı salt ‘eğlencelik’ bir uğraş olarak görmeyen epeyce insan tanıyorum. Bütün yetersizliklerine, eksiklerine, sapmalarına rağmen şiir atlasında da ciddi yükseltilere sahibiz. Kötülük, zulüm, kirlilik kendi kendine çoğalır. Fakat iyiliği biriktirmek, berkitmek; iyiliğe, adalete ve değer aşılavıcı olana arka çıkmak lazım. Özgürlüğü, özgünlüğü ve devrimci duruşu yeterince önemsemiyoruz. Bunları önemseyenleri de küçümsemeye yelteniyor birileri hemen. Taklitçilik, yalakalık, öykünme konusundaki korunaklarımız, birlikteliklerimiz hâlâ zayıf. Hayat içinde belirleyici ve etkileyici olmayan bir bilinç ve inancın, edebiyatta hissedilir derecede belirleyici ve yönlendirici olması da her zaman mümkün olmuyor bu yüzden. Bin yıldır üşüyen bir toplumun çocuklarıyız sonuçta biz. İşlek, devrimci ve vakıyyla yüzleşen bir ilmi hale kavuştuğumuzda, altında kaldığımız bu evi onarmamız ve ufuk insanlar çıkarmamız da kolaylaşacaktır.

İfadelerinizden yola çıkacak olursak, Ali Emre'nin kırbasında sözün öfkesinin hayli biriktiğini görüyoruz. Şiir bu noktada, yine sizin ifadelerinizle, 'puşluğun ümüğüne ve yezitliğin kuyruğuna basmak' için, bir rövanş, yeni bir raunt olarak düşünülebilir mi?

Kur'an'ın en temel vurgularından biri imtihan ve ahiret bilincidir. En önemli vurgulardan biri de hakkın ve adaletin tanıklığını yapmak; iyiliği emrederek kötülükten sakındırmaktır. Yeryüzü farkındalığı sunar Kur'an insanlara. Hayatın tüm ünitelerini kuşatan bütüncül bir bilinç ve kimlik aşlar. Bu yönüyle bir inkılâp tarihi kitabıdır aynı zamanda. Müminlerin birbirlerine şefkatli ve merhametli, zalimlere karşı izzetli ve mukavemetli olmalarını öğütler. Teknik olarak bütün bunlar, zaman zaman özgün bir diyalektik yapı içerisinde ve çok sesliliği gözeterek şekilde aktarılır. Hükümler mecellesi ortaya konmazdan evvel, farklı inanç ve yaşayış çizgileri kendi kadroları, öncüleri, söylemleri içinde aktarılır. Bu evren ve varoluş bilgisinin, yol haritasının ve şahsiyet inşasının edebiyatçılar için de hem tutum, hem de içerik ve anlatım açısından çok önemli ipuçları hatta ilkeler sunduğunu söyleyebiliriz. Başarısı daima görelî ve şüpheli olmakla birlikte şiir de bu bağlamda hem bir mücadele alanı hem de bir mücadele aracıdır.

Yeryüzüne Dağılan' da şairin Müslüman hassasiyetiyle hadiselere baktığı ve tavrı aldığı açık. Bunun yanında Amerika Ortadoğu'da şiirinde, kaplumbağa ile filin, kolayla zemzemin kaynaşmasına gösterilen bir tepki de var. Bu bir tür özeleştiri mi?

Müslümanların yaşadığı coğrafyanın, süreç içerisinde büyük bir çözüme, iç didişme ve kimlik kaybı yaşayarak sömürüye elverişli bir hâle geldiğini biliyoruz. Bu durum, taklitçiliği, kendini inkârı ve Batı ile işbirliğini de doğurmuştur. Batı'yı ezan sesleri yüzünden duymadığını, fark etmediğini düşünen gönüllü yeniçeriler türemiştir. Gönüllü kölelik en iğrenç yenilgi biçimidir. Bu, yozlaşmanın ve yabancılaşmanın da

zirvesidir. Suçun önemli bir kısmı da bizdedir yani. O yüzden özeleş-tiri de benim şiirimde önemli bir yer tutar. Sevindirici olan şudur ki son yıllarda despotizme, emperyalizme karşı ciddi bir bilinç gelişmek-te ve Ortadoğu halkları sırtlarına semer vuranları da alaşağı etmeye ça-lışmaktadır.

Son olarak; bu şarkıya bu kanı bulaştırmayanlar, ölüyoruz a can-lar sesimizi duyan var mı diye bağırıyor demişsiniz. Sizce bu sesi ye-terince duyuyor muyuz? Şiir, bu sesin duyurulmasında nasıl bir rol oynayabilir?

Kitapta mayın döşenmiş yollarda ölen insanlardan AVM inşaatında yanarak ölen işçilere kadar somut ve güncel birçok insan gerçeğine, yü-züne, acı yumağına rastlamak da mümkün. Uludere'de yaşanan katlia-mı ve onun açtığı onulmaz yarayı, ıstırabı da 'Acının Kandili' başlıklı şii-rimde anlatmaya çalıştım. Bu ses, edebiyatın içinde yeterince duyulmu-yor ne yazık ki. Ya uluorta suçlamalarla, yaftalamalarla geçiştiriliyor ya da görmezden geliniyor. 'Kürt sorunu', yaşadığımız ülkenin hatta daha geniş bir coğrafyanın en önemli, en güncel, en sancılı sorunlarından-dır. Şiirimiz; bu noktada kör, sağır ve dilsiz olmaktan uzaklaşmalıdır. Bura-dan yükselen haklı taleplere, çığlıklara, sahici insan seslerine de yer ver-melidir. Şairlerin, sanatçıların bu konularda politikacılardan daha etkili, daha âdil ve daha cesur olmaları gerektiğini düşünüyorum.

Söyleşi Yapan: Dilek Kartal (Yenişafak-Kasım)

TÜRKÇEYE KAZANDIRILAN ŞİİRLER

Ahmed Şamlu

bir başka manzara

Gelirsen eğer bir anahtarla
kendi elimle
 kızgın demirden
 bir kilit yapmak için.
Açık bırakırsan eğer kapıyı
kendi himmetimle
 taş parçalarından
 bir duvar örmek için:
Gönül
bu kavrulan çölde
başka bir manzara arar yine.

Kesici
 o görkemli cevapsın sen
Bütün bunlar
 olmadığı
 vakit
budalalıktan uzak bir soru dışında.

Artur Nowaczewski

komodor 64

Sırf çözünlüğü arttırması
Daha iyi göreceğim anlamına gelmiyor
Çocukluğumu açıyorum, içinde
64 KB bellekli bir bilgisayar var

Bugün, her şeyin mega olduğu dünyada
Kimse bir zamanlar olduğu gibi görünmüyor
Bir mucize, sadece teknoloji değil,
Anlayanlar için, kötü grafikler
Daha yakındı görünmeyene.

Türkçeye Kazandıran:
Tozan ALKAN (Yasakmeyve-58)

Behruz Kia

on şarkı

2

Her sokakta bir ağaç
Her ağaçta bir kuş yuvası.
Yavaşça yürü,
Yavrular uçmayı öğreniyorlar

Her sokakta bir ağaç
Her ağaçta bir ip asılı
Yukarı bakma
İntikamın gölgesi dans ediyor.

Her sokakta bir ağaç
Her ağacın arkasında bir oğlan
Bütün dallardan kâğıtlar uçuşuyor
Babanın anısı büyüyor.

9

Deniz uyuyor,
Dalgaların ninnisiyle.
Ağaçlar rüya görüyor,
Rüzgârın yumuşak esintisiyle.
Dağ dinginlikte
Uçuşan bulutlar yanında.

Saniyeleri sayıyorum ben
Pencereye bakıp
Soğuğu selamlamak için
Bir ışık bekliyorum

Sabah hâlâ uzaklarda.

Türkçeye Kazandıran:
Müesser Yeniay (Şiirden-13)

Bill Herbert

sinekleri bağışlayın

Sinekleri bağışlamalıyız
çok küçükler,
beyin zarlari fazla ince,
neye tırmadıklarını
anlamıyorlar.
Küçük tanrılar gibi
her şeyi selamlıyorlar:
şeker ve dışkı
aynı şekilde değerli onlar için.
Endişeli bir hazla kusuyorlar ve
anlamıyorlar katlanmış gazetelerimizi
ölüm döşeginde kovalanırken
el salladığımızı sanıyorlar.

Türkçeye Kazandıran:
Gökçenur Ç. (Yasakmeyve-59)

Carl Sandburg

Son cevaplar

Pus üstüne bir şiir yazdım,
Onunla ne demek istediğimi sordu bir kadın.
Buna değin pusun güzelliğini düşünmüştüm tek,
Nasıl incisi ve grisiyle karışıp dönerek,
Akşam ışılan lambalarıyla o boz gecekonduarı
Renk cümbüşü gizemli noktalara dönüştürdüğünü.

Cevapladım:

Nice evvel pusan ibaretti tüm dünya ve birgün
yine pusa dönecek her şey.
Kafataslarımız ve ciğerlerimiz sudur kemikten ve dokudan çok
Ve tüm şairler tozu ve pusu sever çünkü son cevaplar
Koşup toza ve pusa varır nihayette.

Türkçeye Kazandıran:
Naim Öztürk (Edebiyat Ortamı-27)

Gustavo Adolfo Becquer

(Dizeler) LIII

Kara kırlangıçlar geri gelecekler
yuvalarını balkonuna kondurmaya
ve yeniden kanatlarıyla pencerenin camına
oynaşarak vuracaklar.

Ama senin güzelliğini ve benim gönül huzurumu
seyretmek için uçmayı bırakanlar,
isimlerimizi öğrenmiş olanlar,
onlar... geri gelmeyecekler!

Salkım salkım hanımelleri geri gelecekler
Bahçende kerpiç duvarı tırmanmaya
ve akşamları yeniden, daha bir güzelleşmiş
çiçeklerini açacaklar.

Ne var ki damlalarını titreterek dökülen
Günün gözyaşları gibi ufkumuzda,
o serpinti taneleri...
onlar... çiçek açmayacaklar!

Ateşli kelimeleri gibi aşkın, elbet,
yeniden çınlayacaklar kulağında;
uyanacak belki de kalbin
o derin uykusundan.

Fakat heyhat, sessiz, dalgın ve diz çökmüş
Mıhrabın önünde ibadet eder gibi Tanrıya,
seni sevdiğim gibi... umutlanma boşuna,
seni böyle sevmeyecekler!

Türkçeye Kazandıran:
Adnan Özer (Özgür Edebiyat-36)

Dylan Thomas

Gerçeğin Bu Yakası

Llewelyn için

Gerçeğin bu yakasında,
Görmeyebilirsin oğlum,
Görülmez göklerin altında,
O mavi gözlerinin efendisini.
Parlak ülkesinde gençliğin,
Mahvolmuş her şey,
Seni ne suçlu kılar ne de masum.
Bir şey yapmamışken henüz
Ölümcül zehire benzer
Kalbin ve aklın bir işareti,
Sarmal karanlığın içine
Toplanır ve dökülür.

İyi ve kötü ki, yoktur
Bu iki yoldan biri
Yarışa girince ölümüne onlar
Işıklı günlerde kalbinin efendisi,
Yükselir, nefes gibi,
Öğütülmüş denizle.
Ve her insanın nefsinde,
O masumiyet içre karanlık,
Sonra suçlu karanlık,
İyi ve kötü ölüm,
Bırakır ilki yerini ikincisine,
Ve her şey sonlanır,
Uçar yıldızların kanı.

Güneşin gözyaşı,
Ay'ın çekirdeği, çeri çöpü gibi,
Ve ateşi, uçan yalımları,
Gökyüzünün, senin altı yaşının efendisinin.
Ağlayarak git, bana ve kendine,
Kötü ve çürüyen iradeye,
Oysa bitkilerin yeşermesine koşuyor,
hayvanlarla kuşlar,
Su ve ışık, yerle gök,
Daha sen eylemeden belirliyor,
Bütün fiilleri, sözcükleri, Her gerçek, her yalan,
Ölüyor kararsız aşkın içinde.

Türkçeye Kazandıran:
Işık Yanar (İtibar-15)

e. e. cummings

mobilyalı ruhlarda yaşayan Cambridge hanımları

mobilyalı ruhlarda yaşayan Cambridge hanımları
güzelcedirler ve rahattır akılları
(aynı zamanda kilisenin Protestan kutsayışlarıyla
kız kardeşlerdir, kokusuz biçimsiz nane ruhları)
İsa'ya ve Longfellow'a inanırlar, ikisi de ölü,
ve o kadar çok şeyle ilgilidirler ki
şu andaki yazıda bile bulabilirsiniz
sevinçle parmaklar örerken kim için canım Lehler mi?
belki. Bu sırada daimi yüzler neşeye parlatır
Bayan N ve Profesör D'nin skandalını
... Cambridge hanımları aldırılmazlar, üzerinde
Cambridge'in eğer bazen gök lavantası ve
köşesiz kutusunda tıngırdarsa ay
öfkeli bir akide parçası gibi

Türkçeye Kazandıran:
A. Umur İltter (Sözcükler-39)

Fernando Pessoa

öztinbetim

Ozan bir kalpazandır
Nasıl da bütünler kalplığı
Acıymış kalıbına vardırır
Gerçekleyin duyduğu acıyı

Yazdığını okuyanlarsa
Duyumsar okunan acıdan kopkoyu
Ondaki iki acıyı değil ama
Kendilerinin olmayan o tek acıyı

İşte böyle rayların çemberinde
Döne döne usu oyalır
Yürek dedikleri
O kurmalı katar

Türkçeye Kazandıran:

Levent Kavas (Kitap-lık-157)

(- Bilge Karasu'nun yardımıyla, *sed mea culpa!*)

Friedrich von Schiller

amalia

Walhalla'nın cazibeleriyle dirilen sevgili
En dayanılmaz bütün fani aşuftelerin;
Mayıs günleri onun pamuk çehresi
Mavi ve ışıltılı denizde yüzmesi gibi güneşin.

Ve onun öpüşleri ne sarhoş edici bir his!
İki alev sanki sevgiyle sarmaş dolaş olan
Harb'in yumuşak notalarına dost arkadaş
İççe kolları tatlı bir uyumla birbirine sokulan

Ruh bir ruhla kucaklaşıp karışıp kaynaştıkça
Dudaklar ve yanaklar titreyen tutkuluyla yandıkça
Cennet ve yeryüzü eski bir hikâyede nihayete erdi
Mutlu âşıklar çılgınca bir bu yana bir diğer yana kıvrıldıkça

O gitti, eyvah! ben şimdi keskin bir acıyla
Kederli iç geçirmelerle nefes alıyorum; beyhude
Korkunc bir ızdırapla sararıp soluyorum o meçhul
Dünyanın hazlarından artık bana ne!

Walhalla: Tanrı odin tarafından yönetilen, sadece savaşırken ölen Vikinglerin gidebildiği cennet.
Anna Amalia of Runswick-Wolfenbüttel (1739-1807): Alman prenses ve besteci.

Türkçeye Kazandıran:
Mehmet Habil Tecimen (Dil ve Edebiyat-47)

Howard Nemerov

Nesirle Şiir Arasındaki Çizgiyi Sorduğum İçin

Serçeler beslenirdi donmuş çiyin içinde
Ki sen kar tanelerinin savruluşunu izlerken
Görünmez bir yokuşa binmiştin
Gümüş bir meyilden, beyaz ve yavaş, rastgele.

Bir an geldi, söyleyemedin.
Ve sonra onlar düşmek yerine uçtu apaçık.

Türkçeye Kazandıran:
Işık Yanar, Cevdet Karal (İtibar-13)

Jean-Louis Jacquier-Rol'x

karalama

Lafı uzatmayın.
Oda: iki metre kare
Dar rüyalar
Ama hala rüyalar
Bir göz gerçeğin üstünde.
Duvarlar çöküyor
Yerden tasarruf
Gök tel kafese alınmış.
Aklımdan çıkarmak
Uzun selvi caddesini
Çok da zor değil :
Sık sık tırmandım
Benim dışımda ve benzerlik yok.

Afa

Akşamı beklemek gerek

ilk ışıkları şafağın

işe gitmek için

Onun yüzünden

Bir ya da iki sayfa çeviriyorum

kımıldamadan. Tepe uzakta

kızarmış. Varmak

boşuna zahmet.

Gecenin ışıklan altında yazıyorum Sönen sözcükleri.

Mont Arale, Ağustos 2008

Türkçeye Kazandıran:

Metin Cengiz (Şiirden-13)

Katitsa Kulavkova

posta kutusu: varyant

posta kutusu
olduğu yerde
giriş kapısının önündeki iniş
günün antresine
koledar eline dönüşüyor

sayı ve anahtarı olan
günümüzdeki
birçoğundan biridir

Posta kutularının kendine özel
rüyalar gibi sembolleri vardır.
Ben diğerlerinin işaretlerini
yorumlayabiliyorum.
Her şey için tecrübe gerek.
Değişiklik.

Posta kutusunun önünde bile
büsbütün anlaşılır değilim. Her şeyin kendi yeri var.
Benim adresime gelen mektupların
üstünde öncelik olduğunu unutmuyorum.
Onların gençliği üstünde. Gereği varsa.

Kutuya yaklaştığımda, farklı sebeplerden
gözlerimi dört açıyorum,
ikimizin derisi ürperiyor,
belki gizli dibi var
belki bir gün içinde
taahhütlü, âcil ve amaçlı
bir erkek
bulacağım
arkasında ise büyük harflerle

Dikkat, kırılır!!!

Türkçeye Kazandıran:
Mariye Leontiç (Eliz-46)

Nichita Stânescu

Aşkın Altın Çağı

Ellerim âşık,
ah, ağzım seviyor –
işte, birden farkına varıyorum
her şey çok yakın bana,
zar zor yürüyebiliyorum aralarında
acı çekmeden

Tatlı bir uyanma,
düş görme duygusu bu,
şimdi burdayım, uykusuz –
Açık seçik görüyorum fildişi tanrıları,
saplarına dek yontulmuş,
onları ellerime alıyor ve
inanıyorum onlara, gülerek, ay ışığında –
eski bir geminin
denizcilerce süslenip inceltilmiş dümeni.

Jupiter sarıdır, muhteşem Hera
gölgedir gümüşe.
Basıyorum dümene sol elimle, kımlıyor gemi.
Duyguların dansı bu, aşkım,
aramızda bir yığın gök tanrıçası.
Ruhumun özlemle dalgalanan
yelkeni olan ben,
seni arıyorum her yerde,
her şey gitgide daha yakınlaşıyor
göğsümü sıkıştırıp canımı yakarak.

şiiir

Söyle bana, bir gün seni tutup
ayağının altından öpseydim
biraz topallar mıydın o zaman
öpücüğümü ezmekten korktuğun için? ...

Türkçeye Kazandıran:
Baki Yiğit (Eliz-43)

Nizar Kabbani

tarifler

Ben, aşkta bütün tariflerin dışındayım
O, bütün kalıpların içinde..
Zıttıyım bütün kadim nasihatlerin
Bütün nasların, bütün yolların...

Oysa aşk ancak tecrübelerle mümkün..
Rüzgar olmadan, gemi olmadan denizden bahis olmaz..
Anlatılmaz savaş savaşmadan...
Aşğım, sevdalıyım... fakat
Sorduklarında cevabım yok.

giriş

Dönmeyen kadına..
Adı "Hüznümün Şehri".
Gözyaşlarımda gemiler gibi seyahat edene..
Yazmak vakti dünyamı sarana..
Sana şiir şeklinde ölümümü sunuyorum!
Nerden çıkarıyorsun şarkılar söylediğimi?

diyalog

“Sevgilin kim?” diye sorduklarında
“Keşke bir resmi elimde olsa” diyorum...
“Onu yirmi asırdır seviyorum
Fakat adını dahi bilmiyorum.”

en güzel şiirim

En güzel şiirimi sorduklarında:
“Kazdım damla damla
Bedenimle, ömrümle, emellerimle.
Tezhipli talik bir hatla
Bütün yıldızlara yazdım” diyorum.
Sen en güzel şiirimsin sevgilim!

Türkçeye Kazandıran:
Ali Sözer (Aşkar-23)

Raquel Lanseros

yakarı

Kuşkuculuk denilen bu görünüşteki durgunluk
Hiçbir zaman büyümesin gönlümde benim.
Bırakın kaçayım
 kuşkuculuğun ağusundan
 yansızlığından omuz silkişlerin.
Bırakın yaşama inanayım daima
bırakın daima inanayım
 sonsuzluğuna olasılıkların.
Aldatsın beni şarkısı sirenlerin
Bir saflık ışığı bağışlasın!
Tenim benzemesin hiçbir zaman
değişmez, donmuş bir posta.

Bırakın ağlayayım henüz
 gerçekleşemeyecek düşlere
 yasaklanmış aşklara
 parça parça olmuş
 ergen kız fantezilerine.
Bırakın kaçayım kalıplaşmış gerçekçilikten.
Kalsın dudaklarımda bu şarkılar,
varsın çok olsunlar,
gürültülü
ve bin bir makamda.

Sessizlik zamanı geleceğine göre.

Türkçeye Kazandıran:

Ataol Behramoğlu - Ebru Yenir Gökşenli (Çeviri Edebiyatı-16)

Walter Savage Landor

ölüm izliyor beni

Ölüm izliyor beni, hafifçe fısıldayarak
Bilmiyorum ne diyor kulaklarıma, ama
Garip dilinden anladığım kadarıyla, diyor
Korkunun ecele faydası yok, korkma!

Türkçeye Kazandıran:
(Karabatak-5)

2012 ŐİRİNE İÇERİDEN BAKIŞLAR

Abdullah İlhan

İçe Dökük Bir Şiir

Türk şiiri 2012’de nasıl geçti, sorusuna yanıt vermeye kalkmak, şiirin 2011’de, 2010’da, 2000’de, 80’de ya da 50’de durumu neydi, sorularına da cevap aramaktır biraz da. Yani bu soru hepsinden az 2012’deki şiirimizi sorguluyor bence. Şiir bir sporcunun darbe almış ayağına benzer, müsabaka esnasında ağrı en düşük seviyede duyurur kendini, sonra oyun biter, bacak soğur ve darbe gerçek etkisini gösterir. Bu anlamda bugünün çıkışlarını –hele ki konu şiirse- geçmiş çok daha sağlıklı şekilde gösterir. O çıkışlar geleceğe sıçrasa da sıçramasa da. Keşke zamana sorabilseydik: 2012’de şiir nasıl geçti diye. Cevabı kendisine has serinkanlılıkla, bekleylim olacaktı bence. Bu bağlamda şunun şiiri iyiydi ötekinin kötü, bu dergi zayıftı beriki güçlü demekten elimden geldiğince kaçınmak istemekle beraber, şiirimizin bugünkü genel görüntüsüne dokunmanın dışında, bazı kişisel yargılarda bulunacağım.

Şiirin bugün fazlasıyla içe dönük, daha doğrusu içe dökük olduğunu düşünüyorum. Sokaklardan, meydanlardan kaçmasını bir kenara bırakarak, dar bir odada sayıklar vaziyette görüyorum onu. Deneysellik ve farklı olmanın doğurduğu sapkın çıkışlarla beraber ayık halde sayıklıyor şiir. Amaçsızlığı amaç edinmiş vaziyette yani. Dağınık imajlar, kuru metinler, anlamın ucu bucağına dokunmayan ürünlerle karşı karşıya kalıyoruz her gün. Umutsuz olduğum yahut şiirden umudumu kestiğim anlaşılmasın elbette söylediklerimden. Bu söylediklerim havuzun bula-nık, ilaçlanmaya ihtiyacı olan kısmıyla ilgili.

Takip edebildiğim dergilerden nitelikli şiirle beni en fazla karşı karşıya getiren dergi, Yedi İklim oldu bu yıl. Gençlik enerjisiyle beraber ustaların ağırlığı dergiye karakter kazandı son zamanlarda. Ortak duyurgalarla şiir yazıyorlar gibi geliyor bana, Yedi İklim şairleri. Bu bağlamda özellikle dikkatimi çekenler, Yeprem Türk ve Aykut Nasip Kelebek oldular. Türk, artık kendi şiirini yazmaya başladı. Kelebek ise yılın yarısından sonra yazdığı üç şiirle olgun ürünlerine devam etti –yaşça hala çok genç olsa da-. Selim Sina Berk, Salih Turcan, Turgay Demirel ve Umut Koç ise önce Yedi İklimde sonra da Dil ve Edebiyat dergisinde ürünlerini heyecanla okuduğum genç şairler. Bu isimlerden sonra elbette Zafer Acar'ı anmalıyız. Acar, saydığım bu isimlerin yukarıda isim vermeden bahsettiğim ustası. Diri'yi kitaplaştırmasının dışında Acar, yılın ortalarında Kurşun ve Kalem'e daha sonra Dil ve Edebiyat dergisinde kendi şiir hacminde kısa sayılabilecek nitelikli ürünlere imza attı. Kurşun ve Kalem, Diri'yi bir kenara bırakabilirsek bana göre 2000'li yılların en büyük şiir verimidir. Son söylediklerim elbette şair Zafer Acar'ın şiir hacmi kadar söz söyletecek şeyler.

İtibar Dergisi, Ekim 2011'de yayın hayatına başlayıp adından söz ettirdi, 2012'de de. Kısa ve net: İtibar; şiire, edebiyata değil dergiciliğe yatırım bence. Bunu toplama bir havayla edebiyattaki her isme yer vermelerinden çıkarıyorum. Yeni çıkmış olmalarının hızıyla takip edilebilirlik kazandılar; yayını düzenli takip edenler derginin bir ekip hareketi oluşturma çabasından uzak durduğunu hemen fark ediyor. Yine de her ne kadar sağdan soldan isim toplasa da bir şekilde nitelik ortaya koydu İtibar Dergisi. Cevdet Karal'ın şiirlerini beğendim mesela, Haydar Ergülen'in -derginin şimdi hatırlayamadığım bir sayısında- arka kapaktan verilen şiiri de hoştu bence. Osman Serhat'ın, Yedi İklim ve Dil ve Edebiyat'ta çıkan tatlı ve usta işi şiirleri dikkatimi ayrıca çektiler.

Ali Görkem Userin

2012'de Türk Şiiri

Genel Görünüm

Geride bıraktığımız yıl, Türk şiirinin kısmen kendini yenilediği, dinçleştiği bir yıl oldu. Bir yandan çoğunluğu 18-25 yaşlarını süren yeni imzalar çoğalırken öbür yandan da dergilerde çıkan şiirler azımsanamayacak sayıları buldu. Yıl içinde şiir ve şairler üstüne kapsamlı, sağlam yazılar da okuduk. Bunların tamamına yakını yine şairlerin elinden çıkmıştı.

2012'de de Türk şiirinin ana/merkezî mecrası değişmedi. Basılı mecraya şiirin anayurdu olmaya devam etti. İnternet ise daha çok ikincil mecraya olarak kullanıldı. Çok az şiirin ilk yayın yeri internetti. İsmet Özel'in İstiklal Marşı Derneği'nin sitesinde yeni şiir ve yazılarını yayınlaması dışında dikkat çekici bir internet kullanımı olmadı. Şiirimize dair değişmeyen bir diğer hakikat de, şiirin nabzının hâlâ dergilerde atıyor olmasıydı. Edebiyat açısından internet ve sosyal medya Ahmet Güntan'ın ifadesiyle "yeminli intikam timleri"nin işgali altında olmaya devam etti. Bu daha ne kadar böyle sürer bilinmez ama internetin hızlı olduğu kadar yavan ve hafif içeriğe meyyal olması da bir diğer tercih (edilmeme) sebebi. Dergilerde kendine yer bulamayan ürün ve imzalar kendini internet üstünden sürüme sokmaya devam etti.

Şiirimizin Sıkıntıları

Öykümüzün tersine, şiirimiz bugün dünyada ve ülkemizde yaşananlara çoğunlukla sırtını çevirmiş, gözünü kapatmış bir vaziyettedir. Çoğu

şair bu dünyada ve bu dünyanın herkesi etkileyen ortalama koşullarından uzakta, başka bir hayal ülkesinde yaşamaya/yazmaya devam etti. Öncelikle, bu durumun değişmesi zorunluluğunu okurlar ve yazarlar olarak hep beraber kabul etmemiz gerekiyor. Bugünün gerçekliğinden kopuk bir şiir ne bugüne ne de yarına bir şey söyleyebilir. Zeminsiz ve zamansız bir şiirin ömrü de belirsiz olmaya mahkumdur. Kesin ve keskin cümleler kurduğumun farkındayım ama durumun vahameti bunu gerektiriyor.

Çoğu şair şiiri teslim almaktansa kendini şiire teslim etmeyi tercih etti, ediyor. Böyleyken, kolaycı bir şiirin tekrarına düşmekten de kurtulamıyorlar. Kolay olanı çoğaltmakla zorun peşine düşmek arasındaki uçurum günden güne derinleşiyor. Şairler kimi şiirleri yazmama veya yayınlamama cesaretini gösterebilmeliydi. Ama bu şairane yiğitlik önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da çok az kişiye nasip oldu.

Tam ve bütünlüklü bir şiire rastlamak gittikçe daha da zorlaşmaya başladı. Bir ya da birkaç tane ışıldayan, güçlü dize gördüğümüz şiirlerle avunmak zorunda hissediyoruz kendimizi. Oysa, vasata ve vasatî olana razı olmak öncelikle şairin ve şiirin zararına.

Necatigil, erken bir dönemde, daha 1970'lerin başında, şiir kontrol hıplı almayan şairlerden korkun, diyordu. 2000 sonrasında her şeyin delice hızlandığını dikkate alırsak bu uyarıyı sık sık hatırlamamız gerekiyor. Düşüklerden ve ölü doğumlardan sakınmak için -özellikle de ustasız, göbeğini kendi kesen 2000 sonrası şairleri için- sağlıklı bir şiir kontrolü şart.

Dergilerin çoğunun mahalli yayınlar olarak kendi dar çevrelerinden beslenerek yine bu dar çevreye hitap etmesi şiirimizin dergiler cephesindeki öncelikli dertlerinden biriydi. Farklı kuşaklardan şairlerin şiirlerinin bir araya geldiği dergi sayısı bir elin parmakları kadar dahi yoktu. Dergiler ve editörler genelde kendi şiir görüşlerini dayatmaya devam etti 2012'de de. Çoğu dergide, şiirin yayın imkanı bulması doğrudan buna bağlıydı. Bu ise, yeni şiir damarlarının önünü tıkamaktan da öte insanların kendilerine ait ve uygun olmayan bir şiirin peşinde savrulmasına neden oldu.

Genç Şairin Açmazları

Genç şairin önündeki tuzaklar ve açmazlar önceki yıllara nazaran değişmedi ama 2012'de iyice belirginleşti. Bunlardan ilki zekaya ve buluşa teslimiyetti. Tek başına zeka ve buluş şiirin ne olduğuyla değil ne olmadığıyla ilgili ipucu verebilir.

Az şiir çalışıp çok sayıda ve sık sık şiir yayınlamak, aynı ay çok sayıda dergide yer almak ve dergiden dergiye değişen ses ve tarzlarda şiirler üretmek de genç şairin açmazlarından. Bunun devamı olarak, fazlasıyla konuşkan, hatta geveze ve boşboğaz bir şiire teslim olmak da dikkatten kaçmamalı.

Genç şair teorik planda şiirini kurduğunu düşünüyor ve kurulan bu temel üstüne kısa sürede çok katlı gökdelenler çıkmak istiyor. Oysa şiiri -teorik ve pratik planda- gençken aramayan kişi bulsa bile neyi bulduğunu fark edemez. Öncelikle, aramadan bulunamadığını, çalışmadan olmadığını, ilhamın bile beklemekle gelmediğini kabul etmek gerekiyor.

Şiirde bugün için yeni olan, yenilik arz eden teknikler, oyunlar, numaralar genç şair için cazip görünse de, mühim olan uzun vadede kalıcı ve sürdürülebilir bir yenilik getirebilmektir. Kalıcı yenilik ise Mehmet Akif'te, Sezai Karakoç'ta, Cahit Zarifoğlu'nda olduğu gibi biçim ve teknikten evvel öze ve dertle ilgili bir durumdur. Genç şairler birkaç yıl öncesine kadar özellikle Sezai Karakoç, Turgut Uyar, Cahit Zarifoğlu ve İsmet Özel gibi ustaları taklit ederek şiir yazarken artık bunları yok sayarak ifrattan tefrite geçtiler.

Öne Çıkanlar

2012 içinde tek başına "yılın şiir olayı" diyebileceğimiz bir kitap veya şiir yayını olmadı. Zaten iyi şiir de kıymetli yemişler ve meyveler gibi periyodisiteye ihtiyaç duyuyor.

İbrahim Tenekeci'nin *Kimsenin Kalbi*, Ali Emre'nin *Yeryüzüne Dağılan*, Kenan Çağan'ın *Ölü Diller Arşivi*, Aslı Serin'in *Dans Etmesek de Olur*, Enes Özel'in *Büyükşehir Kahve Molasında* kitapları 2012'nin öne çıkan önemli şiir kitaplarıydı. Ayrıca, Metis yayınlarının ilk basımların-

dan yaklaşık on yıl sonra Didem Madak'ın şiir kitaplarının yeni basmalarının yapılması da sevindirici ve şiir adına önemli bir gelişmeydi. Öte yandan, Cevdet Karal, Süleyman Çobanoğlu, Hüseyin Atlansoy ve Ahmet Murat ise yıl içinde yayınladıkları şiirlerle öne çıkan şairlerdi.

Gerek kitapları, gerekse dergilerdeki şiirleri dolayısıyla burada anılan şairleri önemli ve değerli kılan nokta, son yirmi yılda şiirimizde yaşanan gel-gitlere ve kısa süreli değişimlere rağmen seslerini bozmadan kendi şiirlerini sağlam bir şekilde sürdürmeleridir. Kanatımca mevzu bahis bu şairlerin mühim işlevlerinden biri de, ortaya koydukları ve rimle Türk şiirinin devam eden bir gelenek olduğunu kanıtlamaları ve devamlılık meselesini somutlaştırmalarıdır.

Yıllıklar

Yıllıklar bahsinde ilkin şiir yıllıklarının çoğunun bu işin gerektirdiği sorumluluk bilincinden ve hassasiyetten yoksun olduklarını tespit etmemiz gerekiyor. Dahası, gereken titizliği ve emeği bile bulmak güç yıllıklarımızda. Yıllıklarda, şiir odaklı bir yaklaşımın değil bir tür alışveriş ve menfaat ilişkisinin ağır bastığını görüyoruz. Hal böyleyken, Türk şiirine hizmet etmekle hazırlayanların şahsi çıkarları arasında kalan yıllıklardan söz edilebilir. Bu metnin de yer aldığı ve ilk kez hazırlanan elinizdeki bu yıllığın hangi gruba dahil olacağını ise zamanla göreceğiz. Baki Asiltürk tarafından hazırlanan *YKY Şiir Yıllığı*, 2012'de son kez çıktığını duyurdu. Hakan Arslanbenzer'in *Türk Şiiri* yıllığının ise 2011 cildi yayınlanma imkanı bulamadı. İkisi de yıllıklar cephesinin üzücü haberleriydi.

Ali K. Metin

Mutat Olandan Taze, Diri Bir Türkiye Şiirine Doğru

2012 yılında şiir adına heyecan verici bir gelişmeye şahit oldum diyemiyorum. Aksine tekil düzeydeki bazı verimleri saymazsak, genel planda nispeten heyecansız ve ivmesiz bir yıl geçirdiğimizi söylemek mümkün. İzleyebildiğim kadarıyla yıl içerisinde ortaya çıkan şiir birikiminin, yaklaşık son on yıldır şiirde iyi kötü istikrarlı bir sürece kavuşmuş pratik ve çabaların aynı minval üzere bir devamından ibaret olduğu kanaatindeyim. Bunlar epik, lirik, imgeci, deneysel şiir adaları ile anılsa da her şairin bireysel verimleri içinde harmanlamaya çalıştığı bir kısım şairin mutat çaba ve verimleridir diyebiliriz. Bir tür kendini çoğaltan şiirler demek de mümkün. Biçimde bir yenilik belirtisi veya iddiasından bahsedemediğimiz gibi öz ve duyuş itibarıyla çarpıcı, heyecan verici ürünlerle karşılaştığımızı pek de söyleyemem. Bir başka deyişle 2012'de şok edici bir şiire veya şiir hamlesine şahit olabildik mi diye baktığımda, buna olumlu cevap vermekte zorlandığımı belirtmem gerekiyor. Oysa şiirin dönemsel olarak epeyce verimli ve önemli bir aşamadan geçtiğinden, geçmekte olduğundan kuşku yok. Şiir düşüncesiyle beraber bizzatişi şiirin kendisinde de esasen enerjik ve atak bir dönemden geçiyoruz. Bu sürecin nispeten mutat bir görüntüye bürünmesi, dolayısıyla 2012 yılında belli bir tıkanma izlenimi veriyor gibi olması öyle sanıyorum ki büyük resmi yani gelişim trendini görememekle alakalı bir algılamanın sonucu. Gaybı bilemeyiz, ancak günümüz şiirine vaziyet eden şairin

poetik donanım ve görünümünün sağlam, üretken bir zemin üzerine oturduğu, bunun kim ne derse desin şiirde çok sağlıklı ve verimli sonuçlar ortaya koyacak bir etken olduğu kanaatindeyim. Epikle deneysel/biçimci şiirler arasındaki etkileşmeleri bu anlamda sadece estetik bilince ve hassasiyete bağlamak yerine poetik arayışlarla ve tekamülle ilişkilendirmenin daha isabetli olacağı belirtilebilir. Dahası bu etkileşmelerin şiiri daha rafineleşmeye ve/veya daha avangart isterlerle tebellür etmeye doğru zorladığı da.

2012 yılında sözünü ettiğimiz karakteristikleri gösterir düzeyde bir şiir birikiminin varlığından rahatlıkla bahsedilebilir. Ancak bu, dediğimiz gibi mutad olan dışında pek de kayda değer özellikler içermektedir. Nitekim bazı dergi teşebbüslerinin mutad aşan bir oylumdan yoksun olmaları sebebiyle bende bir heyecan uyandırmadığını itiraf etmem lazım. Buna karşılık mesela geçen yıllarda etkili olmuş farklı kuşaklardan bazı önemli isimlerin 2012'de şiir yayımlamamaları, eksikliğini hissettirmiştir. Ayrıca epik şiire mevzilik eden derginin yayını kesmesiyle birlikte, epik şiirdeki yeni verim ve oluşum çabalarının 2012 ortalarından itibaren yayımsal anlamda kesintiye uğraması benim açımdan önemli bir kayıp, bir duraksama anlamı taşımaktadır. Yine de gerek deneysel gerekse epik kanattaki bu eksilmeleri geçici bir duraksamaya tevیل etmek yanlış olmaz diye düşünüyorum. Dolayısıyla yeni hareket ve açılımlara gebe olabilecekleri konusunda bir beklentimizin olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bunun bizatihi kendi poetik birikimimizle paralel bir beklenti olduğunu belirtmekte yarar var.

Şöyle ki, epiği siyasi, dahası halkçı ve ahlaki, hatta belki ideolojik bir öze kavuşturmanın şiirimizin asli, büyük meselelerinden biri olduğunu düşünenlerden biriyim. Gerçek ve ahlak meselesi, şiirin bana göre en vazgeçilmez, en önemli hayatiyet membanı teşkil etmekte. Şiire gerçek anlamda diri bir güç, bir seviye kazandıracak hamleler de ancak bu farkındalığı özümsemiş çabalardan doğacaktır. Bugün şiirimiz “diri”, diriltici bir öze, “taze kan”a muhtaçtır. Türkiye “Türkiye” olabilmek için

halkıyla ve devletiyle şiiri beklemektedir. Mutat olanın bu bağlamda yeni bir çığıra kavuşturulması gerekiyor. Bunun için poetik akla büyük iş düşmekte, yaşanan kimi kafa karışıklıklarının ve ezberciliklerin aşılması hayati önem taşımaktadır. Bilhassa deneysel yönsemelerdeki kafa karışıklığı ile lirik, imgeci tutumlarda tebarüz eden ezberci, anakronik bakış açılarının şiirimizi baskılamasına fırsat vermeyecek bir şiir politikasına ve dayanışmasına mutlak surette ihtiyaç var. Bunun egolarımız yüzünden engellenmesine veya berhava edilmesine müsaade edilmemek zorunda. Bunun ayrıca bir bilinç olduğu kadar bir sorumluluk dolayısıyla bir ahlak meselesi olduğu da unutulmamalı.

Egonun sadece ilişkilere değil daha vahim bir tehlike olarak bizzat şiire hükmeder bir konuma gelmesi ise 2012'de emarelerini çoğaltan bir gerçeklik olmaya devam etti. Burada kastettiğimiz tehlike, bizatihi şiirin kendisinin egodan dolayı zarar görme halidir. Görünürlük ve var olma, kendini ispatlama arzusu şiirin önüne geçmeye başladığında, şair bundan belki geçici bir doyuma ulaşmaktadır, ancak gösterdiği acelecilik ve doyumsuzluk yüzünden yetenek gösterisinden ibaret hale gelen okunamaz nitelikteki şiirlerle aslında kendi ayağına kurşun sıkmaktadır. İsmet Özel'in 60'lı yaşlarında yaptığını 20'li 30'lu yaşlarda yapmanın ne kadar fikirsizce bir şey olduğunu birilerinin genç şairlere galiba anlatması gerek. Egonun genç yetenekleri felç etmesine kayıtsız kalmak da başka bir egonun emaresidir.

Ayktut Nasip Kelebek

2012, Şiirimiz Açısından Nasıl Geçti?

2012, şiirimiz açısından nasıl geçti? Bu soruya isabetli yanıtlar verebilmek için, 2012 kadar bütün bir 2000 sonrasını sıkı bir değerlendirmeden geçirmiş olmak gerekir; neticede 2012'nin gelişmeleri gökten inmedi, belli bir birikim ve oluşum sürecinden geçtiler. Mesela yıl içinde yayımlanan kitaplar, birkaç yıldır dergilerde tamamlanıyor; şiiri güçlenen ya da zayıflayan şairler zaman içerisinde bunun ipuçlarını veriyorlardı. Yeni çıkan şairler, 2000 sonrasının şartlarında vücut buldular; noktalanma sürecine giren dergi/şiir yıllıkları da sonlarını bizzat kendileri bu zaman zarfında hazırladılar. Bu liste daha da uzar. 2000 sonrasında neler oldu peki, diye sorulacak olursa, doğrusu içim rahat. Bu sorunun cevaplarını vaktiyle “Yedi İklim”de yayımladığım yazılarda etraflıca vermeye çalıştım; dolayısıyla 2012’yi değerlendirirken herhangi bir huzursuzluk yaşamayacağım.

Fakat poetik çıkarımlarımı aktarmadan evvel, dikkatleri yıl içinde YKY’deki yaşanan gelişmelere ve iktidar partisi kongresine çekmek istiyorum; kanaatimce bunların sembolik değerleri büyük. 2012’de “Kitaplık” dergisinin iki aylık periyoda geçmesi ve bu dergice hazırlanan YKY şiir yıllığının artık çıkmayacağını açıklanması, bize edebiyatımız açısından önemli bir veri sunuyor: Anamalcı burjuvaziyle sosyalist elitlerin Türk edebiyatını Batılaştırmak için giriştikleri ortaklık, en azından edebiyat bağlamında iflasın eşğine gelmiştir. Artık ne halkın ne de okur-yazar zümrenin bu ortaklığa itibarı kalmadı; son dönemde nitelik-

li şiirin Müslümanların elinde yoğunlaşması da söz konusu süreci hızlandırmakta. “Kitap-lık” yazarları 50 sonrasının en büyük şairi olarak Ece Ayhan’ı göstermeye devam etseler de (*Mayıs 2012, Ahmet Soysal*) 2000’li yıllarda gene onlar tarafından başlatılan Ece Ayhan ve Turgut Uyar modaları geçti; her zamanki gibi halka hizmet eden şairler, halkın baş tacı oldu. Bu bağlamda, başbakan Tayyip Erdoğan’ın partisinin büyük kongresinde Sezai Karakoç’un “**Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine**” şiirini okuması üzerine dinleyicilerin gözyaşlarını tutamaması oldukça manidardır; böylece cumhuriyet tarihimizde belki de ilk defa devlet-şair-millet kucaklaşması gerçekleşmiştir.

2012’de çok sayıda şiir kitabı yayımlandı, bunların birkaçı hakkında gene yıllık içinde birtakım kanaatlerimi paylaştım. Sanırım buradaki değerlendirmeye Hilmi Yavuz’dan başlamak yerinde olacak; şair, sonbaharda yayımlanan “Yara Şiirleri”yle edebiyatımıza nitelikli bir eser daha kazandırdı. Hilmi Yavuz, 30’lu yıllarda doğanlar arasında şiir yayımlamaya –üstelik bu hızda- devam eden tek şair sanırım; şaşırtıcı olansa ilerleyen yaşına rağmen çıtayı düşürmemesi. Elbette şair bu çıtayı korumak için birtakım önlemler alıyor, mesela nispeten kısa mısralarla daha az şiir yazıyor; böylece İsmet Özel’in düştüğü hataları tekrarlamıyor ve onun aksine nitelikten ödün vermiyor. Hilmi Yavuz ve 90 kuşağı arasındaki şairlerdeyse belli bir şiir enerjisi göremedik. 2010-1’de peş peşe hacimli kitaplar yayımlayan Cahit Koytak, 12’de beklenenin aksine yalnızca “Cazın Irmakları”nı yayımladı; yayımlanan kitapların beklenenin altında ilgiyle karşılanması, Koytak ve Timaş Yayınları’nı yavaşlatmış olabilir. Kamil Eşfak Berki ve Ebubekir Eroğlu da bu yılı durgun geçirdi; onlardan çok az şiir ve poetik metin okuyabildik. Osman Serhat’ın şiiri, Yedi İklim’in Mart sayısında farklı kuşaklardan yazarlarca ele alındı; şairi merak edenlerin bu dosyayı incelemelerinde fayda var. 80 kuşağı şairleriye Haydar Ergülen -ve biraz da Osman Konuk- dışında şiirin gündeminde heyecan yaratamıyorlar. Aynı kuşaktan İhsan Deniz ve Hüseyin Atlansoy’un yıl içerisinde yayımlanan kitapları onların şiir bi-

rikimlerinde şaşırtıcı niteliksel bir sıçrama yaratamadı, fakat gene de Atlansoy'un "Yarın Bekleyebilir"i sıkı bir incelemeden geçirilmeli, çünkü şair, bu kitabında kendi şiiri açısından birtakım yeniliklere imzasını atmış. Atlansoy'un önceki kitaplarından daha parlak bir bütünlük, "Yarın Bekleyebilir".

90 kuşağı şairleri, şiirleriyle olsun, eleştiri ya da (çoğu boş) tartışmalarıyla olsun, edebiyat gündemini diri tutmayı bir şekilde başarmışlardır; fakat şu gözleniyor ki, bildiğimiz canlılıklarını git gide yitirmekteler. Onların 2000'li yıllarda edebiyat ortamını meşgul eden "imge", "manifesto", "şiirin hacmi" gibi tartışmaları bugün için hükmünü yitirdi; şiir üzerindeki etkileri ise silinmeye yüz tutmuş durumda. Hakan Arslanbenzer, 2000'lerin sonlarına kadar "Fayrap" ve "Türk Şiir Yıllığı" etrafında gündem oluşturmayı başarıyordu; fakat bunların ilkinin Ağustos ayından sonra okuyamadık, diğeri de 2011'de zaten son olarak çıkmıştı. Arslanbenzer, yalnızca "Neo-Epik Şiir" adlı kalınca kitabıyla kendinden bahsettirdi, ancak onun bir strateji hatası yaptığını düşünüyorum. Bu kitap birkaç sene önce yayımlansa, şimdikininkine aksine sessizlikle karşılanmaz, konuşulmayı başarırdı; okur-yazar farkında mı bilmiyorum ama bugünün dinamikleri farklılaşmış durumda. "Karagöz" dergisiyse artık neredeyse hiç izlenmiyor. Diyebilirim ki İsmet Özel gibi onlar da bu yarışta kaybetti. Çarpık düşünceden çarpıcı şiir çıkmaz elbette. Dergi editörleri pek inanmak istemeyebilir, ama beş yıldır çıkan "Karagöz", edebiyata yeni şairler kazandırmayı da başaramadı. Ben bu dergide boşuna ısrar edildiğini düşünüyorum.

İbrahim Tenekeci tarafından 2011'de kurulan "İtibar", gerçekten edebiyat ortamımıza bir hareketlilik getirdi; fakat bu hareketin niteliği konusunda olumlu konuşamayacağım. Çünkü "İtibar" sayfalarında şiir sanatına yön verecek bir kalitenin yeşeremeyeceğini düşünüyorum. Tenekeci'nin bu yıl çıkan "Kimsenin Kalbi" adlı şiir kitabı hakkında, gene yıllık içerisinde yazdım. Ömer Erdem'in yılın hemen başında çıkardığı "Kör"ü ise, kanımca "Kireç" ve "Evvel" in gerisinde kaldı. Cevdet

Karal'ın akranları arasında müstesna bir konuma sahip olduğunu her fırsatta belirtmişimdir, ancak 2009 sonrasında yayımladığı şiirler, Cevdet Karal okurlarının beklentisini ne oranda karşılayabilmiştir, bunu Karal'ın yeni kitabı çıktığında tartışacağız. Bir diğer 90 kuşağı şairi Ahmet Murat, 2012'de kanaatimce hayatının en başarılı şiirlerini yazdı. 2012'nin son günlerinde Celal Fedai, Bünyamin K. ve Ali Emre'nin de şiir kitapları yayımlandı.

Yukarıda YKY ve Hakan Arslanbenzeri'in artık şiir yıllığı hazırlamayacağını belirtmiştik; Şeref Bilsel ve Cenk Gündoğdu da "Şiir Defteri" adıyla çıkardıkları şiir yıllığını 2013'te noktalayacaklarını açıkladılar: Geç alınmış bir karar bu; çünkü "Şiir Defteri", son dönemde çıkan yıllıkların en çeteci ve dertsiz olanıydı.

Zafer Acar, 2011'de yayımlanan "Diri" adlı 1453 mısralık şiirini kitaplaştırdı ve "Suçsuzluğumu Affet" adlı bir roman yayımladı. Zafer Acar'dan çok sayıda yeni şiir de okuduk: Evvela kitap boyundaki, kahramanı sekizinci oğul olan "Kurşun ve Kalem"den bahsetmek lazım, Acar'ın zirvelerinden olan bu şiir, kanaatimce zaman içerisinde daha bir anlaşılacak ve şiirimizdeki etkilerini ortaya koyacak. Onun "Fakir Fukara Edebiyatı", "Hayat Durumu", "0rh+", "Plaj", "Ben Konçertosu", "Ada" gibi şiirleri de gene geçtiğimiz yılın önemli verimleri arasındaydı.

Yeprem Türk ise 2012'de şiirinin niteliğini bir hayli yükseltti, onun "Yedi İklim"de yayımlanan "Önemli Olan" ve "Bir Nesil Eleştirisi" şiirlerini bilhassa belirtmeliyiz. 92 doğumlu Abdullah İlhan da "Yedi İklim"deki "Sen Çekimi" ve "Dil ve Edebiyat"ta yayımlanan "Ben Paradoksu" şiirleriyle gelişimini sürdürdü. Artık Yeprem Türk ve Abdullah İlhandan ilk şiir kitaplarını yayımlamalarını bekliyoruz. Gene 92 doğumlu Mahmut Feysi de güzel şiirler yayımladı. Selim Sina Berk, Umud Koç, Salih Turcan ve Turgay Demirel isimlerine de dikkat çekmek isterim. Bu genç şairlerin takip edilmesinde fayda var.

Baki Ayhan T.

2Ş0112R*

2012 yılı şiirimiz için fazla iyi geçmemiştir. “Budur” diyebileceğim fazlaca şiir okumadım. Okuduklarım eskisi kadar heyecanlandırmıyor beni. Freud’a sorarsanız kırk yaş eşiğini birkaç adım aşmış olmamın bunda etkisi vardır denebilir. Şeref Bilsef’in, bana şiir heyecanı veren, harika bir-iki şiirini okudum. Geçen seneden aklımda kalan başka şiir olmadı. (Şeref Bilsef 2012’de çok az şiir yayımladı, son yıllarda iyice azalttı şiiri zaten. Ben de çok az şiir yayımladım. 2012’nin sönük geçmesinin nedeni bunlar olabilir. Son on yıldır benim en az şiir yayımladığım sene oldu 2012. Belki daha seçici oldum, belki şiir ortamını ve dergi sayfalarını her ay çamur-balçıkla kirletenlere tepki duydum, belki *Kopuk*’un keyfini sürmeyi tercih ettim, belki de üzerinde çalıştığım anlatı-şiire fazlaca yoğunlaşıp tek şiir yazmaya imge bulamadım.) Cihan Oğuz’un “facebook şiirleri” başlığı altında dergilerde yayımladıklarını da ilginç buldum. (Bâki Ayhan T.)

*2012 ŞİİR

Cafer Keklikçi

Şiir İthal Edilemez

2012 yılı şiirimiz açısından nasıl geçti? Soruya kestirmeden cevap verecek olursam şöyle: “Rüzgâr gibi geçti!” Yaşım otuz beş oldu; tabi 18 Aralık 2012’den sonra. Yaşlanıyoruz galiba; niye yirmi beş yaşında değilim dediğim oluyor. Sorulsa, hayatında bugüne kadar ne yaptın? Şiir yazdım! Nasıl bilirsiniz sorusunun cevabını ise topluma (halka) bırakıyorum... Çünkü şiir toplumun gönül evidir... En azından ben böyle inanıyorum. Gelelim sorunun ayrıntılı cevabına...

Türk şiiri hız kesmeden, niteliklerinden bir şey kaybetmeden, görkemli bir şekilde devam ediyor. Türk şiiri, geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi bu yıl (2012 yılı) da yine önemli, değerli, kalıcı ve büyük şiirlerle yoluna devam etti, ediyor. Şiirimiz Türkiye toplumuna yaklaştıkça ve toplumun içinden geçenleri kendi bünyesine kattıkça daha görkemli bir yapıya kavuşuyor. İnsanımızın sosyal gerçeğinden sadır olan şiirimiz, yere basan bir sanat ruhu olarak toplumda önemli etkiler bırakıyor. İnsandan aldığımızı kendi insanî değerlerimizi katıp tekrar insana verdiğimiz oranda bu dünyada olmamızın da anlamına nüfuz etmiş oluyoruz. Yani kendimiz çalıp kendimiz oynamadığımız gibi sesimizin ucundan tutup arkamızdan gelenleri somut bir şekilde görüyoruz.

Türk şiiri Türkiye demektir. Türkiye’nin tarihi konumunu ve tarihsel rolünü hepimiz biliyoruz, bu konumun şiirde de devam etmesi şiirimizin içinde bulunduğu ve gelecekteki sağlığı açısından önemlidir. Şuan yazılan şiirde bunu görüyorum; o yüzden Türk şiiri Türkiye demektir

diyorum. Bu topraklarda bizim insanımızın geçmişte yaşadığı acılar Türkiye ruhunun oluşmasında ya da var olan ruhun ölmemesinde büyük rol oynamıştır. Bu ruh şiidir, şiirle var ya da şiire verilmiştir.

Şiir ilk önce bir ruh meselesidir. Bu ruh şairin içinde bulunduğu toplumun değişmez değerlerinden ve yeryüzünün kadim meselelerinden meydana gelir. Demek istediğim şairin ruhu yerli (*yerel değil, buna dikkat edelim*) olduğu kadar evrenseldir. Şairin ruhu şiirin sesini verir; geçmişte, şiir bir ses meselesidir derken bunu da kastetmişim. Tabi orada şairin şiirinde kendine özgü (özgün) sesi olmasının teknik gerekliliğini vurgulamışım. Şiirdeki sese geçmeden, şairin ruhunun olmasının ilk şartı, ahlâklı bir insan olması gerektiğini -defalarca yazıp söylediğim gibi- tekrar hatırlatmak istiyorum. Çünkü ahlâksız bir insanda şahsiyet şahsiyetsiz insanda da ruh olmaz. Ruh olmayanın yazdıkları da şiir olmaz. Şiir şahsiyet meselesidir. Şairin huyu ve kişiliği şiirin üslubudur. Zaten üslup olmayan ama şiir diye yayımlanan metinleri dikkate almıyorum; yani onları şiir saymıyorum, o metinleri yazarları da şair saymıyorum.

Şiirde üslup, şiir için çok önemlidir. Ama şiirde üslup tek başına o şiirin değerini ifade etmez. O üslubun sese ihtiyacı vardır. Ses ise kadim meselelerimizden (şairin derdi) birini ya da birkaçını içeriyor olmalı. Günceli şiirde verirken insanî bir meselenin tartışına vurarak ve mutlaka şairin insanî tarafa taraf olduğunu duyurarak vermek gerek. Yoksa günceli panoramik bir şekilde verip geriye çekilmek şairi bir araçtan başka bir şey kılmadığı gibi o metnin havasını da zayıflatır. Hava zayıfladığı zaman ses kaybolur. Kendine özgü sesi olmayan metinlere şiir demiyorum. Çünkü şiirde ses mutlaka olmalı. Bu noktada mızımızlanmakla mırıldanmayı ayırt etmeliyiz. Gerçi ben mırıldanmaktan ötesini istiyorum; bir şiirdeki ses yüksek ses olmalıdır. Ben yüksek sesli şiir (söylüyorum) yazıyorum ve yüksek sesli şiirleri seviyorum. Yüksek sesli şiirler, şiiri 'edebiyat'tan arındırıyor. Bir edebiyat ürünü ne kadar edebiyattan arınırsa o kadar değerli olur. Ama bunu grafikte şiir yaptığını söyleyenlerin işleriyle karıştırmayalım; burada sözünü ettiğim sözün

müziksel ifadesidir. Yani şiir sanatının hammaddesini ortadan kaldırmayı kastetmiyorum, edebiyattan arınma derken. Bir de az önce şairin aracı olmadığını söyledim; evet şair aracı değil inşa edicidir. Şaire sanatçı dememizin sebebi de bu; sadece derdi olanlar, düşünenler yeni bir dünya ortaya koyabilir, diğerleri hâlihazırdaki dünyayı kopya eder. Şiirde ses meselesi de inşa ve ibda ilgilidir. Bakın burada bir şeyi daha ayırt etmemiz lazım; bir şiirde yüksek ses olması başka, gürültü olması başkadır. Şiirde sese evet ama gürültüye hayır. Kaba gürültüler taşıyan özellikle katı ideolojik ya da aşırı slogan şiirleri dönemlik olduğu için dikkate değer bulmuyorum. Şiirde yüksek ses derken şiirde şiddet meselesi de gündeme geliyor; şiirde şiddet olmalı ama bu gürültünün şiddeti değil iyiliğin şiddeti yani iyi niyetin şiddeti olmalıdır. Şiirdeki iyi niyet metnin insanî düzlemde özgün dünya yaratmasıyla alâkalıdır. Şair, şiirdeki şair, iyi niyetli güvenilen insandır, bunu biz şiirden anlamalıyız yoksa bedensel dünyadaki şairden değil.

Türk şiiri 2010 yılından itibaren yeni bir döneme girdi. Bu yıl (2012) benim kuşağım (*2000 Kuşağı şairleri*) şairlerin ustalık eseri şiirlerini okuduk. 2000 Kuşağı şairleri artık birer usta şairdir; şiirleri Türk şiirinin omurgasını belirleyen şiirlerdir. Türk şiirini günümüzde 2000 Kuşağı şairleri temsil ediyor. Zaten doğal olan bu. Her kuşak gelir kendi verimini verir, yerini sonraki kuşaklara bırakır.

Kuşak demişken, 2000 Kuşağı Şairleri başlıklı bir yazım (*Milli Gazete'deki köşemde*) yayımlandı. Edebiyat dünyasında yıl boyunca konuşuldu bu yazı. Hatta birkaç yazıya da konu oldu. Yayımlandığı gün okurlarımdan üç yüzden fazla mail, otuzdan fazla telefon geldiği gibi yazıda adı geçen şairlerin de yarısından fazlası mail gönderip ya da telefon açıp teşekkür/tebrik etti. Bazı arkadaşlar da alındı tabi. Oysa alınacak bir durum yok; 2000 Kuşağı şairleri dergilerde sayılıyor; herkes kendi dergisindekileri 2000 Kuşağı sayıyor diğerlerini yok sayıyor. Diğer dergideki de bunun tersini yapıyor yani o da dergisindekileri sayıyor diğerlerini görmezden geliyor. Saymaca işi öyle abartıldı ki 2010 yılında

ilk şiirini yayımlayanlar bile 2000 Kuşağı'ndan sayılmaya başlandı. Ben bu adaletsizliklere ve karman çorman duruma bir son vermek için somut ölçüler koyarak 2000 Kuşağı şairleri kimlerdir onları belirledim, yazdım. Daha sonra yani geleceğe o isimlerden kimler kalır onu tarih (zaman) belirleyecek. Yani demek istediğim bazı şairler, kendi adamını öne çıkarmak için kendi dergisindeki gençleri 2000 Kuşağı'ndan sayıyor. Bazı isimler de, daha ilk kitabını yayımlamış genç şairi usta şair diye kendi dergisinde tanıtıyor. Adamın daha adını duymamışız adam usta oluvermiş; kimin ustası, dergisinde ürününü yayımladığı yayın yönetmeninin ustası. Böyle sallamalara son vermek için somut ölçülerle yazdım o yazıyı. Aradan iki ay geçtikten sonra bazı internet sitelerinde -üstelik benden izin alınmadan- yayımlandı aynı yazı. İnternet sitelerinde hakaretin bini bir para. Açıkça eleştiremeyen, yazıdaki adil ölçüleri anlayamayan zavallılar, yazıyı bırakıp nicklerle [*rumuz, temsili isim, sanal isim...*] şahsıma hakaret etti. Hakaretlere hiçbir cevap vermedim; vermeyi de düşünmüyorum. Çünkü ciddiye almıyorum.

Bu yıl bir diğer önemli şiir olayı da, Kahramanmaraş Belediyesi ve Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) İstanbul Şubesi tarafından ortaklaşa düzenlenen, Kahramanmaraş Şiir Festivali'ydi. Festivale 30 şair ve farklı gazete ve televizyon kanallarından 15 basın mensubu katılmıştı. Basın mensubu sayısı doğru da 30 şair sözün gelişi tabi, orada ancak 15 şair vardı; diğerleri belediyeden müdür torpiliyle gelmişti. Beni her yıl en az beş festivale davet ediyorlar. Gitmiyorum. Ancak şiir matinesi olur ve ücret verilecek olursa öyle -o da bazılarına- gidiyorum. Kahramanmaraş'a ise memleketim olduğu ve TYB tarafından düzenlendiği için gittim. Tabi ücreti de vardı. Bu festivalden niçin özellikle bahsediyorum; katıldığım için değil elbette, yoksa yıl içinde başka yerlerde düzenlenen şiir matinelerine de katıldım. Elbette festival çok güzel geçti. Bunu öncelikle belirtiyim. Festivalde şair olmayanların tavrı hemen belli oldu. Burada bunu belirtmek için konuyu açıyorum.

Türkiye'de şiir denince televizyon dünyasının zırtapoşları anlaşılı-

yor. Biz şairler birbirimizi karalama kampanyası yapıyorken onlar hül-yalı bir şekilde ilkokul çocuğunun şiir okuma müsamesesi gibi şiirler okuyarak parsayı götürüyorlar. Bir de böyle yerlerde şair olmayan ama müdür torpiliyle gelenlerin kibrinden geçilmiyor. Okudukları şiiri bi-zim ceketimiz bile yazmaya tenezzül etmezken popüler toplum onları genelde makam mansıp sahibi oldukları için şair addediyor. Elbette on-lar ciddi bir şekilde dikkate alınmıyor ama şiirimiz açısından yani Türk şiiri açısından onların durumunu konuşmamız ve onlara aramızda yer vermememiz gerekiyor. Bunu yapabilmek için ilk önce biz şairler birbi-rimize karşı vicdanlı olmalıyız.

Ben şiir kamuoyunun beni dikkatle takip ettiğini çok iyi biliyorum. Sadece şiir kamuoyu mu, benim edebiyat dünyasından hariç -hatta on-lardan daha çok- normal okurlarım var. Burada söylemek istediğim okur çokluğu veya azlığı değil. Şair ve yazarların benim kitaplarımı okuduğunu ve kütüphanesinde bana çok önemli yer ayırdığını çok iyi biliyorum. Benim bu söylediğim sözler de içine beni dikkatle takip et-tiğini bildiğim şairler, dergilerinde benim adım geçmemesi için özen(!) gösteriyorlar. Geçtiği zaman da şiirime kara çalma girişiminde bulun-u-yorlar. Bu yıl bu olmadı ama geçmiş yıllarda olmuştu. Ne kazandılar? Hiçbir şey! Ben ne kaybettim? Hiçbir şey! Onları ciddiye aldığım için söylemiyorum bunları. Onları zaten ciddiye almıyorum. Edebiyat dün-ya-sı artık ikiyüzlülüğü bıraksın istiyorum, bunun için açıyorum bu ko-nularını. Bir şairin hem yeni yayımladığı şiir kitabını adresime gönderip hem de dergisinde yazdığı yazılarda adımı geçirtmemesi ikiyüzlülüktür. Dergisinde sadece dergisinin şairlerinin kitapları üzerine yazı yazması ikiyüzlülüktür. Adam kayırmacanın hiç olmaması gerektiği yer edebiyat dünyası olması gerekirken en fazla adam kayırmaca edebiyat dünyasın-da oluyor. Şiirden hareket edilip şiir üzerine yazılmıyor da şairden hare-ket edilip şiir üzerine yazılıyor. Bu mide bulandırıcı bir ikiyüzlülüktür.

Edebiyat dünyasındaki ikiyüzlülükler bitmeli. Yoksa durum vahim.

Şair dediğimiz insan bir fanusun içinde yaşamıyor. Şairler iyiye de

örnek oluyor kötüye de. İyiye örnek olan şairlere saygı duyuyoruz. Ya kötüye örnek olanlara ne demeli? Onların ahlâksız davranışları gençleri olumsuz etkiliyor. Ahlâklı olmasını beklediğimiz şair ve yazarlar maalesef ahlâksızlıklarında devam ediyorlar. Düşünün, adam hem kitap okuyor hem de kitap okumak nedir bilmeyen insanlardan daha aşağılık davranışlar sergiliyor. Yalakalık yapıyor mesela. Orada burada gybet ediyor. Bu sorunlu eylemler insanlara öncülük etmesi beklenen insanlarda (*şair ve yazarlarda*) olmamalı, olduğu zaman hem yeni nesil genç şairler etkileniyor -onlar bunun iyi bir şey olduğunu sanıyor- hem de toplum etkileniyor. Edebiyatın toplumdan uzaklaşmasının yani toplumun edebiyattan uzaklaşmasının en önemli nedenlerinden biri de edebiyatçıların ahlâksızlıklarıdır. Ve bu mesele şiirin asli meselesidir; şiirin dış değil iç meselesidir.

Ben bildiği üzere edebiyat dünyasından uzak duran bir şairim. Bayağı ve sıradan polemiklere bulaşmadan kendi şiirimi ve yazımı yazmaya çalışıyorum. Çünkü bu dünyada zaten yeterince bayağılıklar yaşanıyor yani sosyal hayatta çeşitli sahtekârlıklar ve hazımsızlıklar varken bir de bunu edebiyat dünyasında görmek gerçekten insanı umutsuzluğa düşürüyor. Demek istediğim zaten normal hayatımızda kötülüklerle mücadele ediyoruz bir de edebiyat dünyasının kötülüklerini çekmek ve onlara katlanmak zorunda kalıyoruz. Hayat benim için çetin geçiyor ama şiir söylüyorum (yazıyorum) çok şükür. Allah'a şükrediyorum bana şiir verdiği için. Allah bana şiir vermeseydi dünyanın bütün bu pislikleri karşısında nasıl ayakta kalabilecektim? Şiir vermeseydi yaşamımın bir anlamı olmazdı. Benim gözümde şiir, hayatın bütün alanlarını içine alan önemli bir dünyadır.

Türk şiiri gittikçe dışa açılıyor. Şiir dışına. Artık eskisi gibi şiiri konu alan şiirler yerine hayatın değişik alanlarını konu alan şiirler okuyoruz. Benim poetikam adeta Türk şiirinde şiirlerle somut hale geldi; Sosyal Gerçekçi Şiir diyebileceğim şiirler okuyorum dergilerden. Açıkçası hoşuma gidiyor. Şiirin ifade ettiği alanlar genişledikçe şiirimiz adına kazanç elde ediyoruz. Bu da yapılan işlerin güzel tarafı.

Bir de bu işin kötü tarafı var. Tabi bu kötü tarafının benim poetikamla alâkası yok. Şiirin şiir dışına açılmakla ilgisi var. Günümüzde yazılan bazı şiirler, şiir dışına açıldıkça şiirin kendi kıymetlerini naylonlaştırıyor. Şiirde cinsellik içeren imgeler gittikçe artıyor. Şiir diye yayımlanmış bir metni okumaya başlıyorsunuz bir de bakıyorsunuz ki şiirin yazarı öyle şiire gitmez kelime, cümle ve imge kullanmış ki mideniz bulanıyor. Bu söylediklerimin şiirde argo ya da küfre yer verilmesiyle alâkası yok; küfür ve argo olmayan şiirlerde de var; kaldı ki ben kelimesi, cümlesi, imgesi, müziği, ironisi oturmuş (özgün) argolu ve küfürlü şiirleri severim. Şiirde ve kötülük imgeleri, şiiri şiir olma duygusundan uzaklaştırıyor; okurken mideniz kalkıyor. Birçok dergide yayımlanan şiirler böyle; sosyal hayata açılım derken şiirin şiir olma havasından uzaklaşan nice metinler okuduk bu yıl. Bu şiirlere kimileri bilinç akışı tekniği dese de bu şiirlerde bilinç filan akmıyor arkadaşlar. Detone bir havada yazarının mızımlıkları akıyor sadece. Sesi soluğu sönük metinlere nasıl şiir diyebiliyor bazı dergi editörleri, gerçekten anlamıyorum. Bazen de ne yaparsınlar ellerinden o geliyor diyerek merhametle bakıyorum yayımlanan metinlere.

Günümüzde gerçekten birçok şair denilen ismin yazdığı şiir, şiir havasından yoksun. Şimdi bazıları sözü harf ve şekillerle şiir yazdığını sananlara getirdiğimi zannedecek; açık söylüyorum; ben o çalışmalarını zaten şiir saymıyorum. Bir şaire harf ve kelimeler yetmiyorsa gitsin animasyon film çeksin. Ya da ülkemizde bayağı bollaşan karikatür dergilerinde karikatür çizsin. İllüstrasyon dergisi çıkarsın orada o sanata dair çalışmalar yayımlasın. Oturup bakalım (eğer özgün olursa) belki beğeniriz. Ama önümüze bu şiir diye konursa hiç kusura bakmasınlar o çalışmalar şiir değil. Evet, şiir diye yazılan birçok metin maalesef şiire özgü havadan nasipsiz. Diskur yok söz konusu metinlerde. Bu okuduğumuz şiir diye bizi inandıramıyor yayımlanan birçok metin. Ama bu metinler, işte şiir bu dediğimiz gerçek şiiri engellemiyor. Bu iyi.

2012 yılı Türk şiiri açısından güzel geçti. Bizden sonra öne çıkmaya

başlayan birkaç isim belirdi. Takip ettiğim genç şairler var. Üsluplarını yeni bulmaya başladılar. Genç şairlerin üslup sıkıntısı var. İnternet dilinden fazla etkileniyorlar. Bir de bağımsız hareket edemiyorlar. Düzenli şiir yayımlamıyorlar. Türk şiiri devam etmesi için arkadan gençlerin gelmesi lazım. Her şey ithal edilebilir ama şiir ithal edilemez. Şiir ithal edilemez derken şiirin başka ülkelerden ithal edilemeyeceğiyle birlikte şairin yaratıcı olmasını da kastediyorum burada. Kendi özgün dünyasından şiir sadır olmayan başka şairlerin dünyasından şiir ithal eder. Günümüzde bu tehlike devam ediyor. Bu tehlikeye düşmeden iyi şiirler yazan, saygı duyulması gereken şairlerin şiirleri, dünyamızı zenginleştiriyor. Şiirsiz toplum düşünülemez. Şiirsiz hayat olmaz. Şiirsiz insan olmaz.

Türk şiiri her şeye rağmen iyi örneklerle sağlam bir şekilde yoluna devam ediyor.

Celâl Fedai

*Aynı tas aynı hamam, diyemeyeceğim
Dertsiz kişi yol vurucudur*

...
Gözü yıldızlara dik, yol ara

Hz. Mevlana

Kim ne derse desin, bugün içinde yaşadığımız dünya, hiçbir dönemde bu denli avamileşmemiştir. Yığınların zevki hiçbir dönemde sanatçılarınca bu denli rağbet görmemiştir. Hatta düzeltelim: Bugünkü gibi bir yığın olgusu hiçbir çağda bu mahiyette tezahür de etmemiştir. Her çağda avam sınıfından insanlar vardı ama sözgelimi bu sınıf, bizim irfan sahibi ‘halk’ımız değildi. Batı’nın gezgin şarkıcıları ya da Kilise’den ve derebeyinden inim inim inleyen köylüler de değildi. Halk, ‘halkedilmiş’ demekti ve eskiden halk, bunun farkındaydı. Kilise tarafından kolayca kandırıldığına da Anadolu’da yoksul bir bilgelikle yaşadığına da böyleydi bu. Hikâyeleri, şiiri, müziği vardı halkın. Her millette bu böyleydi. Her milletin eğitilmiş zümreleri, onların yarattığı sanat eserlerine, hayat telakkilerine çoğu kere hayran hayran bakardı.

Divan şiirimizdeki mahallileşme cereyanı olmasaydı 19. Yüzyıl Halk şiirimizin Divan şiirine* bu denli yaklaşması düşünülemezdi. Önce sosyalizm, şimdilerde de geç kapitalizm halkı yığınlaştırdı. Bugün yığınlar

* - Yayın kurulumuz “Divan Şiiri” ve “Divan Edebiyatı” ifadeleri yerine “Osmanlı Şiiri” kavramının daha doğru olduğu görüşündedir. Alanın uzmanları da bu ifadenin kullanılması gerektiği kanaatindedir. Bkz. Prof. Dr. A.Atilla Şentürk, Osmanlı Şiiri Antolojisi; E.J. Wilkinson Gibb, Osmanlı Şiir Tarihi I-II [A History of Ottoman Poetry]. (Üzeyir İlbak)

'halkedildiklerinin' farkında değil. Kendilerini yaşadıkları zamanın 'yaratmış' düşünüyor gibiler. Dünyanın yeni derebeyleri uluslar arası şirketler onları 'yaratmış': "Toyota.... gibi adam" onlar. Bundan da memnunar.

Zaman yığınların zamanı. Tanrısız bir hayat tasavvuruna sahip sosyalizm ve Tanrı'yı gündelik hayatın dışına çıkararak laik kapitalizm, görünürde çekişerek bir büyük başarıya imza attılar. Tanrı, hayattan ve sanattan sinsice uzaklaştırıldı. Bugün yaşadığımız, gelecekte daha da sinsice yaşatılacak olan günlerin anlamı bu: Tanrısız bir hayat ve sanat. Türkiye'de bu, Müslümanlar eliyle yapılıyor. Üstelik de şiirimizde hiç geçmediği kadar 'Tanrı' kelimesi geçirilerek. Dinsel göndermeler, sözcükler kullanılarak. Günün siyasi atmosferinden güç alıp açıkça Müslüman bir çevreye seslenirmiş gibi yapılarak üstelik. Hasılı son on beş yıldır sosyalist şairlerin popülist eğilimlerinin bir türüne, üç farklı tarz içinde Müslüman duyarlıklı şairler dahil oluyorlar. Popüler (avami) bir ortak payda da politik, santimental ve postmodern bir vasat geliştiriyorlar. Avami bir bayağılık paydasında acıklı bir duygusallıkla yazanları bir düşünün... Bunlar, popüler santimental vasat olarak adlandırdığımız ilk grup. Günün Müslümanlarının hallerini eleştirerek ucuz bir katarisile arınanları aklınıza getirin... Popüler politik vasat, değil de nedir bu? Ya zavalıca bir ezikle yaşadığı zamanın postmodernlerini takip edenler!... Bari zamanın 'fuzzy logic' [*bulanık zihnin inşa ettiği alan?*] bir zaman olduğunu bilebilseler. Batı'yı takip edeyim, derken yirmi sene geriden gelen bu zavalı çağdaşlar da Müslüman duyarlıklı dergilerin başköşesinde... Acıklı bir güldürü!..

1960 - 1970 'li yılların sosyalist duyarlıklı şairleri bir yanılığın içindeydiler. Sanatın mahiyetine ilişkin bu yanılığın onların şiirlerini birbirine benzetti. Bugün andığım Müslüman duyarlıklı vasatın yazdıkları da yapıtlarının acısını bir şaire kendiliği veren, bir şairde olmazsa olmaz türden bir acıya sahip olamadıkları için birbirine benziyor. Bu vasatların birer lideri var. Titan türü bir saadet zinciri gibi örgütlüyor bu lider, etrafındakileri. Bir süre sonra gruptan ayrılmayı kimse is-

temiyor; çünkü saadet zinciri kitaplarını basıyor, tanıtıyor, söyleşiler yapıyor vesaire... Ama ortada yapayalnız bir şair yok. İyi ama, böyle biri yoksa şiir de yoktur. Bunların yazdıklarında avami dertler okunuyor. Basit dertler... Bu yüzden de yollarını vuruyorlar Hz. Mevlana'nın deyişiyle.

Oysa yüz küsur yıl önce işler böyle gitmeyeceğe benziyordu. Modern dünyanın insanı avamileştireceğini ilk gören modern sanatçılardı. Modern sanatın başladığı dönemlere gittiğimizde, modern sanatın dışladığı insanın yukarıda anlattığımız, artık şairleri de yalnızlığından çekip alan, anlattığım türden yığınların ilk örnekleri olduğu görülür. Modern sanat bu ilk örneklerle dahi tahammül edememiştir. Modern sanayi toplumlarının yığınlarına Baudelaire de Ezra Pound da tahammül edemez. Sanatı yığından kaçırmaya çalışırlar batılı bir refleksle. Hatta batıda II. Dünya Savaşı sonrasındaki, bana göre çoğu zırvaca olan sanatsal arayışların bir nedeni de yığınlaşma temayülünden uzak durma çabasıdır. İşin içinde imajinatif düşünme, hayal/muhayyile yoksunluğu olunca ortaya çıkan şeyler kavramsal züppelikler olur sonuçta ama burada bile yığınlarla araya bir mesafe koyma arzusu belirgindir. Sanat açısından faciayı başlatana gelince: Sosyalist sanat algısıdır bu. Yığınları baş tacı yapan, sanatı sanatçının yalnızlığından çıkaran bu algı, daha I. Dünya Savaşı'ndan başlayarak öyle yerleşir ki, 1934'te Moskova'da yapılan toplantıdan sonra "toplumcu gerçekçilik" olarak sistemleştirilerek her beş yılda tüm yeryüzündeki sosyalist yazarlara pompalanır.

SSCB, ABD'den daha planlı bir şekilde etki alanındaki sosyalist sanatçıları kontrol eder. Henüz kimse el atmadı. Kimseler de 1960 – 1970'lerde bizdeki sosyalistlerin SSCB'den ne denli maddi katkılar aldıklarını sorgulamıyor. SSCB'nin kayıtları ne diyor acaba? Bilmiyoruz. Fakat bildiğimiz şu ki Türkiye'nin en işlek sanatçı beyinleri bu yıllarda sosyalizm narına kabzedildi. Köy romanlarıyla oyalanıp durdu romancılarımız. ABD karşıtlığını isyan zannetti gençlerimiz. Dünyanın hiçbir ülkesinde bizimkiler kadar saf ve iyi yürekli sosyalistler olmadı. Bir tek Kırım'da SSCB, iki mil-

yon Kırım Tatarını katletti. Tüm Orta Asya Türk halklarını iğdiş etti. Ama bizimkiler 'halkların kardeşliği' yalanına kanmaya devam ettiler. Hala da ediyorlar. Hala da ciddi bir özeleştirici ortada yok.

Birikim Dergisi'nde kümelenen Ahmet İnsel, Tanıl Bora tarzı eleştirel teori, Frankfurt Okulu'nun kötü bir taklidi bile sayılamaz. Şiirse zaten yok. Bugün 2012 yılı biterken sosyalist dünya görüşünün şairlerinden bahsetmek abes olur. Cinselliğe batmış bir aşk, şiddet, bitkinlik temaları içinde içkiyle demlendirilmiş dizeler okumaktayız. Şaşırtıcı değil; çünkü şair, yalnızdır. Bu bizimkiler yalnız kalamıyorlar. Birbirlerini çok seviyorlar. Kitaplarını birbirlerine naif bir hümanizmle imzalıyorlar. Sürekli temas halinde. Kızgınlıkları, öfkeleri yok. Sevgileri de yok. Sadece bu duygulara açıklıklarının olmasının gerektiğini biliyorlar. Sanat tarihinden bunu öğrenmişler. Bir de muhayyileleri öldüğü için akıllarıyla şiir yazıyorlar. Şiir onlarda bir trafik kazası gibi ortaya çıkıyor. Kırmızı ışığı görünce heyecanlanıp birden frene basıyorlar; tıpkı yeşil ışığı görünce gaza basan Müslüman duyarlıklı, yukarıda andığım vasatlar gibi, onların şiirleri de bir kaza sonucu doğuyor. Tevafuken ya da eşzamanlılıkla değil... Kazalar gözlerini yıldızlara dikmekten olsaydı keşke. Öyle, hiç değil.

Yıllar önce 'şiir, serbest düşünmeye karşıdır' demiştim. Bir liberalin bünyesi olsa olsa kavramsal bir sanatçı çıkarır, düşüncesindeyim bugün de. Dünya görüşü ne olursa olsun, dertsiz kişiden ve tabii gözünü yıldızlara dikmeyen kişiden şair olmaz. Çok şükür gençlik yıllarımdan beridir insanın hasını aradım ve sevdim. Hangi dünya görüşünden olduğuna da aldırmadım. Dertli ve gözünü yıldızlara dikmişse yolumuz keşişti ve selamlaştık. Sonra o yoluna ben yoluma...

Bugün benimle aynı dilde yazan şairler, ortaklaşa bir şekilde yollarını vuruyor ve gözlerini gökyüzüne değil de avama dikiyorsa ben ne yapabilirim? Son on beş yıldır yapmaya çalıştıklarım, kendime sorduğum bu sorunun cevabıdır, elimden geldiğince.

Benim açımdan 2012, şiir açısından böyle geçti; yani geçen yılın şiiri geçen on beş yılın şiiriydi.

“Aynı tas aynı hamam”, diyemeyeceğim çünkü o tası daha ilk seferde fırlatıp o hamamı terk ettim.

“İyi ama terk ettiğiniz hamamı nereden biliyorsunuz”, diyeceksiniz...

“Hamamdakilerden dışarı çıkan olmadı şimdilik; içeri girenlerin çokluğunu siz de takdir edersiniz...”

.....

* Yayın kurulumuz “Divan Şiiri” ve “Divan Edebiyatı” ifadeleri yerine “Osmanlı Şiiri” kavramının daha doğru olduğu görüşündedir. Alanın uzmanları da bu ifadenin kullanılması gerektiği kanaatindedir. Bkz. Prof. Dr. Ahmet Atillâ Şentürk, Osmanlı Şiiri Antolojisi; E.J. Wilkinson Gibb, Osmanlı Şiir Tarihi I-II [A History of Ottoman Poetry]. (Üzeyir İlbak)

Mehmet Habil Tecimen

Şiirin Yüzünü Değiştiren Şair

Tarihi yıllıkları, dergileri karıştırdığımızda Türk şiirinin hali pür melâlinin Tanzimat'tan beri tartışma konusu olduğunu görürsünüz. O kadar metin ve şair görüşü ile karşılaşıyorsunuz ki şiirimizin öldüğü konusunda günümüzdeki tartışmalara karşı adeta bir *dejavu* yaşıyorsunuz.

Türk şiiri iyiye gitmiyor! Türk şiiri iyiye gidiyor! Tür şiirinin iyiye gitmesi için çalışıyoruz vs... Kime Türk şiiri ile ilgili sorular sorsanız bu yargıların taraftarlarını bulmakta gecikmezsiniz. Herkeste kendi açısından türlü gerekçelerle kendi ana fikrini destekleyen dokümanlar sıralar size.

Her yeni, oluşum her yeni şair grubu tedirginlik uyandırmış cumhuriyet tarihi boyunca. O dönemde ifade ettikleri anlam zaman geçtikçe yerine oturmuş. Garipçiler, İkinci Yeni şiiri konusunda aman dünyanın sonu geldi diyenlerin Türk şiirinin devamlılığı karşısında daha sonra öfkeyle kaktıkları yerlerine oturduklarını gözlersiniz.

Anne-Marie Albiach, Fransızların. 4 Kasım'da 2012'de ölen şairleri olarak *changer le visage de la poésie*/şiirin yüzünü değiştiren şair olarak vasıflandırıldı. Şairlerin şiirin yüzünü değiştirmek, farklı bir söyleyiş içine girmek, dili farklı kullanmak gibi ödevlerinin olduğunu belirtmek zorundayız. Türk şiirini Yahya Kemal- Mehmet Akif- Nazım Hikmet- Necip Fazıl Kısakürek-Sezai Karakoç başlığı ile inceleyenlerin söyleyecekleri temel şey bu şairlerin başat, kendi tarzlarını oluşturmuş olmalarıdır. Dünya edebiyatından etkilenme her zaman olmuştur –özellikle Fransız edebiyatından-

ama Türkçeyi kullanma biçimleriyle bu şairler üst başlık konumundadır.

Günümüzde de tarz ve biçim deneyenler, bu konuda ısrarcı olanlar vardır. Bu deneyimlere yaklaşım tarzları ise başta söylediğimiz gibi ya topyekûn inkâr ya da övgü şeklinde olmaktadır.

Şiirimizin 2012 yılındaki oluşum sorunlarının devam ettiğini ben de söyleyebilirim. Bir taraftan şiirimizin bize özgü bir ses barındırması problemi devam ediyor. Diğer taraftan müthiş içe kitlenme olarak olumsuzluk hanesine yazacağım her dergi etrafına öbelenmiş isimlerin varlığının Anadolu'ya, genele, herkese açılma problemi hiçbir dönemde aşamadı. Bugün de devam ediyor. Edebiyat dergileri etrafında şekillenen şiir dünyasının dünya edebiyat ile bağlantıları ve onu izleme bilinçleri yoğun bir millilik özelliği getirir diye bekliyorsunuz ama hayır öyle bir durumla da karşılaşmıyorsunuz.

Oluşum sorunlarından ve dar çevre edebiyat çalışmalarından yakınırken bunun edebiyat faaliyetlerini durdurmadığı aksine başka bir ivme ve rekabet anlayışını körüklediğini de görüyorsunuz. Bu, temelde Türk şiirinin yeni ve güçlü sesleri barındırdığı hissi veriyor. İyi şiirler yayımlandığı gibi edebiyat dergilerinin sayısında da bir eksiklik göze çarpmıyor. Yüzyıllı aşkın süredir edebiyat mahkemesi kurup şairleri ve şiirleri yargılama üslubu devam etse de 2012 yılının yayımlanan şiirler açısından verimli bir yıl olduğunu düşünüyorum. Kendini tekrar eden şairlerin grup ve arkadaş çevresinin oluşturduğu flu duruşa aldanmadan şiirimizin sorunlarını konuşurken gayretli bir emeğin bizi çevrelediğini belirtmek zorundayım. Şairin veya söylendiği dönemde şiirin takdir edilmesi veya anlaşılması gibi zorunluluğa sahip değiliz. En azından bu konuda gadre uğramış dünyada ve Türkiye'de yüzlerce şairden bahsedebiliriz. Victor Hugo'nun romanlarını ve şiirlerini okuyan eleştirmenlerin en temel eleştiri noktası Fransızca'yı iyi kullanmaması hatta yazdığı dilin gramerini iyi bilmemesi idi. Ama bu eleştirileri yapanlar tarihin sayfalarında kalırken Hugo gerçeği bütünüyle öne çıktı ve hala

okunmaya devam ediyor. Cahit Zarifoğlu'nun ilk şiir kitabının başına gelenlerle Zarifoğlu şiirini yan yana koyduğumuzda içimizin yanmaması mümkün mü? Bu sarmal içinde zaman iyi şiir ile diğerlerini ayıracaktır. Bu bağlamda da *şiirin yüzünü değiştirmeye çalışanların* var olduğunu ve geleceğe kalacak şiirlerin geçtiğimiz yılda da yayımlandığını düşünüyorum.

Haydar Ergülen

Atatürk Kitaplığı'nda üç yıldır aylık olarak sürdürdüğüm “Türk Şiirinde Öncü Kitaplar” programında Aralık ayında bir değişiklik/yenilik yaptım. 2012 yılı içinde satın aldığım ya da bana gönderilen 100 kadar şiir kitabından, toplu şiirler hariç, taşıyabileceğim kadarını, hatta biraz fazlasını yükledim, 40'ı aşkın kitaptı, Atatürk Kitaplığı'na gittim. Biraz da erken gitmiştim, kütüphanede oturup okuyacağım şiirleri de seçtim. Doğrusu evden çıkarırken, çok ağır olur, taşıyamam kaygısıyla bıraktığım toplu şiirler hariç, aralarında hiçbir seçme ya da ayıklama yapmadım. İlk kez okuduğum şairler de vardı, sözgelimi ödül almış olduğu için kitabı yayımlanan şairler, ikinci kitabını okuduklarım da vardı onikinci kitabını okuduklarım da.

Ben bir ölçüt değilim, çünkü sevmeye eğilimli olduğum için pek çok şeyi de görmezden gelirim, sevgi de öyle değil midir, bazı aksaklıkları, eksiklikleri, kusurları görmeyiz olur biter. Öyle yaptım, öyle yapıyorum. Ama o akşam orada bulunanlarla hem 2 saat gibi uzun bir sürede, belki 40'ı aşkın farklı şiir tanımış, değişik sesler duymuş, yepyeni söyleyişlerle karşılaşmış olduk. Türkiye'nin renkleri dediğimiz şey, sanırım en çok da şiirde karşımıza çıkıyor, en çok da şiir için söylense yeri var.

Diyeceğim ben bir eleştirmen değilim, şiiri çok seven bir şiir okuru ve şiir yazarıyım, benim iflah olmaz iyimserliğim sizi yanıltmasın. Hem şöyle de düşünemez miyiz, belki şiirden beklentilerimiz farklıdır ve okuduğum şiirler bende bir yetinme duygusu uyandırmaktadır. Elbette şiirin yetinme duygusuyla yetinmeyeceğini de biliyorum ve şairlere, genç şairlere, yenilere, 'ben yetindim, siz yetinmeyin!' demeyi de bir görev ve borç biliyorum.

Mahmut Feyzi

“Kötü Şairleri Okumak da Besler Benim Şiirimi”

Günümüz şiir ortamı “şimdiye kadar yazılmış hangi şiir gündeme oturmuştur?” sorusuna cevap arıyor. Cevap: hiçbir şiir. Çünkü şiir, popüler bir şey değildir. İnsanlar tv’yi açıp “ya şu İkinci Yeni ile ilgili tartışmalar ne oldu?” demez. Düşünelim, bir sabah uyanıp tv’yi açıyoruz ve bütün kanallarda farklı şiir eleştirmenlerinin Cahit Koytak’ın son çıkan şiir kitabı hakkındaki görüşlerine şahit oluyoruz. Bu çok saçma! Öyle olsaydı, hiçbir insan yaşayamazdı ki. Herkes dünyadan kurtulmanın yollarını denirdi. Bu doğru. Peki, şair ne yapıyor bu dünyada? O da dünyadan kurtulmanın yollarını denemiyor mu? Sami Baydar, niye geldi buraya, niye gitti buradan? Şairin işi ne? Rimbaud, namazlarını kılan biri miydi acaba? Neyse, bunları çok düşünmeyelim. Günümüz Türk şiiri neler yapıyor, onu konuşalım. İşte şunu görüyorum: şairlerimiz dünyada daha iyi yaşamak için şiir yazıyorlar. Öyle değil midir? Bunu nereden anlıyorum; çünkü son birkaç yıldır dünyayı betimleyen, dünyanın sıcak bir yer olduğu hakkında izlenimler veren şiirlere rastlıyorum daha çok. Öyle ki bu şiirler gerçek bir acıya sahip şairleri doyurmuyor. Doyurmaz. Bana kalırsa böyle şiirler gerçek şair için ancak şu etkiyi uyandırıyor: Cemal Süreya’nın şu mealde dediği gibi: “kötü şairleri okumak da besler benim şiirimi”. Öyle yani. Mesele şiirin konuları artık çok değişti. Neredeyse şiire konu olmayan hiçbir mesele kalmadı. Öyle şairler var; fantazi olsun diye çaydanlığa şiir yazıyorlar yani. Saçma! Çağın dili ve sürekli bir gelişim gösteren teknoloji ise şairin ipini çekiyor durumda. Artık hiçbir şiir gerçek bir okurla iletişime giremiyor. İletişimsizlik diz boyu. Yazılan şiirler ortada.

2012'nin şiir ortamı adına özel bir durum belirtemem. Aklımda yer eden birkaç olay var ancak. Kitaplık dergisi aylık yayın yapan bir dergiydi. Artık iki aylık yayın yapacağını öğrendim. Üzücü bir durum bu. Bunun haricinde 2012'nin başlarında yayın hayatına giren, yönetimini Ali Ural'ın üstlendiği Karabatak dergisi de takip ettiğim dergiler arasında yerini aldı. Ekimde bir haber duyuldu: Sami Baydar vefat etmiş. İyi bir şairdi bence; üzüldüm açıkçası. Yeni çıkan kitabını göremeden gitti dünyadan.

2012'de çıkan şiir kitaplarından okuma fırsatı bulduğum kitaplar ise şöyle: *Hilmi Yavuz- Yara Şiirleri*, *Cahit Koytak- Cazın Irmakları*, *Mürsel Sönmez- Mansur Ahengi*, *Süleyman Çelik- Evvel Ahir*, *Lale Müldür- anne'ye ayetler ve o'nun posmortem alametleri*, *Sami Baydar- Dünya İnanıcı*, *İhsan Deniz- Suya Kanat*, *İbrahim Tenekeci- Kimsenin Kalbi*, *Betül Tarıman- Hadde*, *Ali Emre- Yeryüzüne Dağılan*, *Zafer Acar- Diri*, *Ömer Erdem- Kör*, *Özgür Ballı- İronika*, *Serkan Ozan Özağaç- Gül Ayetleri*, *Abdulkadir Akdemir- Taşranın Sazendesi*, *Enes Özel- Büyük Şehir Kahve Molasında*, *Cihat Duman- Kızkardeşleşmek*, *Emre Öztürk- Kemik Yasası*, *Harun Atak- Tekvin ve Hiç ya da Ah Kitabı...*

Mustafa Fırat

Kısa Değerlendirme...

2012 yılı bana göre güzel geçti; ama olmaması gereken şeyler de oldu. Kayıplar vardı yine yüreğimizi burkan. Nitelikli kitaplar çıktı okurun içini ferahlatan. Tartışmalar, genelde sen benim canımı acıttın, ben de seni acıtırim anlayışında oldu. Gereksiz yere olmaması gerekenler belki de buydu. Şiirimizde bir yere onca senedir gelemeyenler kalkıp kendilerini anlatmaya çalıştılar. Açıklama yapmak lüzumu gördüler mesela. Çoşku, içimizdeki müzik tükendi biraz. Yani edebiyatımız müziksiz idare edilmeye çalışılıyor. Nasıl olacaksa artık? Hayatında müziğin olmadığı bir insanın hayatı nasıl dışarındaki dünyanın uğultularıyla, gürültüleriyle geçerse, müziğinden kaybeden edebiyat da aynen öyle bir gürültüye, uğultuya teslim olur. Bizim bugün edebiyatımızdaki belki de en temel sorun işte bu. Yazarlarımızın, şairlerimizin dünyalarındaki gürültü, uğultu yazdıklarına yansıyor. Tutarlı bir şekilde müziğini icra edenlerin varlığı apaçık duyulsa da etrafın gürültüsü, çekilir gibi değil. Yalnızlığımıza yalnızlıklar ekliyoruz ve arıyoruz çünkü hiç kimse doğru düzgün birbirini takip etmiyor. Ve çoklarımız, kalabalığın içinde yalnız olduklarında da bir iç ezgiyle hareket ediyor. İnsan varlığının sessiz, sakince çalışan bir büyük müzik olduğunu unutuyoruz. İşte bu yüzden Mühür'ün 44. sayısının özsözünde, garip olanın varlığın müziğini her çağda yeniden insanlara duyuran edebiyatın müziğini kaybetmesi olduğuna işaret etmiştim.

Evet!.. Edebiyatımız müziksiz idare etti geçen yıl da... 2012 geçti. Sıradan, olağan yazınsal koşuşturmalar devam etti. Gündelik hayatın

peşine takılan bir şiir yazıldı gene. Şairlerimiz, önümüze gene dış dünyadaki görüntülerden bezginliklerini koydular. İşe Mühür'den başlayacağım. Fark eden fark etmiştir; geçen sene de en özgün poetik çıkışlar, tavırlar, gene Mühür'de oldu. Müslüman çevrelerde ise yazılan şiirin popülist bir gerçekçilik anlayışına hapsediği bu yüzden de olağan şiirlerin yazıldığı tespiti bu dergide yapıldı. Gene Mühür'den niteliksizliklere karşı ciddi tepkiler geldi. Genç şairler, öykücüler, yazarlar Mühür'de yerini aldı ve edebiyatımızın yoksun olduğu müziğin yeni sesleri olmanın adımlarını attılar.

Şöyle demiştim derginin 44.sayısında; “Mühür, edebiyat ortamındaki ‘cemaatleşme’ye karşı yegâne savaşçı oldu... Dikkat edilecek olursa aylık ya da iki aylık çıksın hemen her dergi kendi basit edebiyat hesabını yaparak sayfalarını tanzim ederken sadece biz her düşünceye sayfalarımızı açtık. Dergiler sanki birer gemiye dönüşmüş ve her derginin basit hesaplar yapan bir kaptanı var; o kaptanın da kendi gibi basit bir rotası var. Garip... Kaptanın bağlı olduğu bir şirket olanlarıysa hiç saymayalım. Dergiler, işte o kaptanın kendi kaptanlığının etki alanı içinde hap soluyor.”

Genel olarak bazı dergilere bakın. Dergileri çıkaranlar, adeta kendi ‘yüce’ hesapları için başka yazarları, şairleri istihdam etmektedirler. Tuvaletle şairi indirip resimleyenler mi ararsınız, boş boş dergi sayfalarını doldurmak için yazarlar mı ararsınız, sen beni gör ben de seni göreyim telaşesinde olanları mı? Komedi ötesi işlere imza atanlar var bir de ki onların zaten hali perişan. Bazıları, bahş edilen sayfaları açarlar ki onların hepsi de kendilerine bir yer açsın. Hele de bu planda gençlerin hali dumandır... Üzülerek söylüyorum. Kimi edebiyatçılarımız bir güzel kullandıklarının farkında değiller bile. Onları güya dengiymiş gibi görüp etrafına toparlayıp sözüm ona söyleşiler yapmanı mı ararsınız, yoksa internette ona buna laf söyleten zavallı ağabeyleri mi? İşte hepsi var müziksiz bu edebiyat ortamımızda. Bense, edebiyatın büyük, ciddi şair, yazar kişiliklerle var olabileceğine aksi halin sadece bugünde kalan bir de-

dikodu olabileceğine inanarak, kendimi değil meselesi, derdi olanları ön plana çıkarıyorum Mühür'de. Her sestem, her çevreden... Davetimin bu yönde olduğu çok kere de yinelemişimdir. Bazı aklı evveler, ortaya bir şey koyamayanlar, dedikodu mahfillerinde, kabız olanlar ki gerçekten bu tipler her dönem şiirimizde kendilerine yer açmaya çalışmıştır; lâkin başarılı olamamıştır zırvalayabilirler. En doğal haklarıdır zırvalamak. Lakin ben davama aşkla bağlıyım, onlarda aşk denen şey kirletilmiş beyaz bir kağıttır. Farkımız da bu zaten. Kendi oluş yolumuzda, alanımızda geçmişten günümüzü alıyoruz dergide bu rahatlıkla görülebilir.

Bunun dışında bu sene dikkatimi çeken dergileri de – ki bunları da beğenerek okuduğumu- söylemeliyim. Bu yıl çalışkan dergiler arasında Özgür Edebiyat (en verimli olanların başını çeker) Gösteri, Varlık, Yasakmeyve, Kitaplık, Edebiyat Ortamı, Eliz, De, Türk Edebiyatı –keşke biraz daha şiire eğilseler- Akköy, Dergâh, Yedi İklim ve İtibar dergisinin belli sayıları zaten bir zaman sonra akışlarında aksama olduğunu düşünüyorum mesela profiline düşkün insanların imzaların görülmesi bu aksamanın ana nedeni olarak gösterilebilir. Ayrıca küçük dergilerin bazı sayıları da ilgimi çekti.

Bu yıl çıkan şiir kitapları arasında kesinlikle yılın kitabı olarak gösterilecek A.Hicri İzgören'in Avesta Yayınlarıncı yayınlanan Zaman Ayarlı kitabını okumayanların, gözden kaçırınların derhal okumasını isterim. Gökben Derviş'in ödüllü kitabı son dönemin genç başarılı şairlerinden biri olarak görüyorum onu, Kabuk enfesti. Güneyin esmer sesi, İlhan Kemal'in Yağmur Konalgası (Kanguru Yayınları), Zeki Karaaslan'ın Sır'ın Ardı (Kanguru Yayınları), YKY'nin senenin sonuna sakladığı ve çok konuşulan kitaplarından olan usta bir imza Hilmi Yavuz'un Yara Şiirleri ile yaralandık hepimiz. Ama bana göre YKY'nin asıl bombası, 1980 Kuşağı'nın baş mimarlarından Tuğrul Tanyol'un Öncesi ve Sonrası harikuladeydi. Bu kitabın 2013 yılında da çok konuşulacağını düşünüyorum. Ahmet Hamit Yıldız'ın şiirlerini anımsayanlar mesela E, Yedi İklim, Dergâh, Est&Non, Kayıtlar, Hece, Mizan, Türk Edebiyatı, Hür-

riyet Gösteri ve Kitap-lık dergilerinde yayımlandığı şiirlerinden ilk şiir kitabı Şehir, Derviş ve Gece Müziği 2002'de çıkmıştı, YKY'den Markiz'in Önünde Bir Dalgın Kent Orphée'si şairin on yıl sonra ikinci kitabı olarak bu sene okura ulaştı. İyi bir kitaptı.

Betül Tarıman'ın toplu şiirleri Melvin'e Giden Yol Hadde'si, Güven Turan'ın İkinci Toplu Şiirleri, Oya Uysal'ın Uzak Olan Sendin'i, İsmail Uyaroğlu'nun 5-7-5'i ve Sami Baydar'ın Kasım 2012 çıkışlı Toplu Şiirleri benim beğendiklerim arasındadır. Bilineni tekrar edeceğiz ama ülkede en çok şiir kitabını okurla buluşturan biziz. Bizim yayınladığımız Mühür Kitaplığından çıkan, İhsan Deniz'in Suya Kanat'ı, Hilmi Haşal'ın Ada Yamacında Yedi Kovan, Yalçın Aydınlık'ın Anne Elimden Tut Yoksa Büyüyeceğim'i, Hilal Karahan'ın Ateşi Bölen Gecesi, Berna Olgaç'ın Duman'ı, İlker İşgören'in Bir Hayat Uzağa adlı kitabı, Celâl Fedai'nin Olağanüstü Şiirleri, Filiz Çelik Doğru'nun İpek Tende Kadife Sıyrıklar, Mazhar Alphan'ın Oku Dedim Kendime'si, Metin Soydeveli'nin Helme'si, Can Ceylan'ın Ömür Diye Kuşandığımız adlı kitabı ve Yılmaz Arslan'ın Üzgün Kan'ı beğenerek okuduklarım arasındaydı.

Cenk Gündoğdu'nun Kırmızı Kedi Yayınevi'nden çıkan ilk kitabı-ki onca senedir edebiyat ortamında yer alan bir şairdir. Issız zevkle okudum. Yasakmeyveden çıkan Mustafa Ergin Kılıç'ın Sardünyası'nı da beğendim. Gülce Başer'in Hanımefendi Kızıldır'ı hoş tatlar bıraktı. Sezai Sarıoğlu'nun Aşk Dediğin Haram Olur'u büyük zevkle okudum. Cengiz Kılçer'in Kızıl Kuğular Gecesi uzun zamandır beklediğim Kılçer şiirleri için güzel bir karşılaşmaydı. 2012 yılı içinde anlam veremediğim Necatigil Ödülü'nün Eray Canberke verilmiş oluşuydu. 16.Altın Portakal Şiir Ödülü'nü ise Mahmut Temizyürek aldı. Ceyhan Atuf Kansu Ödülü'nü Selami Karabulut alırken, Yaşar Nabi Nayır 2012 Gençlik Ödülü'nü alan Harun Atak'ı severek okuduğumu, okumaya da devam edeceğimi belirtmek isterim.

İnternette de edebiyat adına paylaşımlar olmaya devam etti. Şiir Penceresi bu konuda bayrağı yine elden bırakmadı. Mustafa Celep'in

yönettiği site iyi işler yapıyor. Tetikçi blog'u heyecanlı buluyorum; ama bana kalırsa üslubunu biraz yumuşatmalı. Şiir Akademisi, gündemi güzel takip ediyor. Bazı siteler ise neden varlar onu da anlamış değilim. Olmasa da olur dedirtiyorlar. Sosyal paylaşım sitelerinin, edebiyat haberlerini paylaşmada, yeni çıkan her şeyin duyurulmasında etkili olduğunu düşünenlerdenim.

Düzyazı türünde ise şu kitapları ve yazarları not etmişim: Yedinci Gün, İhsan Oktay Anar'ın müthiş kitabıydı İletişim Yayınları'ndan okura ulaşmıştı. Esra Pekin'in Lilith'i Sel Yayıncılık çıkışlı. On İki Dağın Sırrı, Haydar Karataş, İletişim Yayınları, Soluk Bir An, Behçet Çelik, Can Yayınları, Civan, Müge İplikçi, Everest, Emine, Mehmet Eroğlu, Agora Kitaplığı, Şehristan Rivayetleri, Serhat Poyraz, Kırmızı Kedi Yayınevi, Cennetin Kayıp Toprakları, Yavuz Ekinci, Doğan Kitap, Ahraz, Deniz Gezgin, Sel Yayıncılık, O Muhteşem Hayatınız, Oya Baydar, Can Yayınları, Çıplak Deniz Çıplak Ada, Yaşar Kemal, Yapı Kredi Yayınları.

Bizim edebiyatımızda kalemi iyi olan bir diğer düzyazı ustasının Murat Yalçın olduğunu ve bu eseri Karga Zarif ile bunu kanıtladığını düşünüyorum. Murat Yalçın, Can Yayınları'na güzel, bir yolculuk yaptırdı okura. Hayatı Sevme Hastalığı, Sibel K. Türker, Can Yayınları, Hah, Birgül Oğuz, Metis Yayınları, Eksik Yıl, Onur Çalı, Sıcak Nal Yayınları, Pencere, Serhat Çelikel, YKY. Okuru mutlu eden eserlerdi.

Sonuç olarak, 2013 yılında daha nitelikli olanın peşinde olalım. Şairlerimiz şiire daha çok gereksinim duysunlar. Şiire gereksinim duymayan şairleri dışlayalım. İyi olan, bu uzun ve bir o kadar da meşakkatli yoluna devam etsin. Ve bu yıl da, eklersek, şair dağın doruğunda olmayı hak eden yegane kişidir ve çok aşağılarda bir yerlerde debelenip duranları gördükçe ne olur içimiz cız etmesin temennileriyle sonlandıralım.

Çünkü şiir geçici bir uğraş değildir.

Çünkü şiir babamızın malı hiç değildir.

Çünkü şiir, çünkü şiir ve edebiyat.

Mürsel Sönmez

İkibinoniki Şiirimiz İçin Geçmiş Olsun

Bu güne dair bir yargı belirtmek için, temel/asal/külli/geniş zaman-sal ve uzamsal ve dahi kavramsal bir altyapı oluşturmak gerek ki, ne vaktimiz ne de yerimiz müsait; çünkü doksan yıla yakındır yapay/palyatif, yalan/sahte bir düzlemde kökünden kopartılmış medeniyet ağacımızın köküne kibrit suyu dökmeye çabalayan (Geldi ölümlü yalan / Gitti ölümsüz gerçek) sade suya tirit bir kültür, bilim, sanat oyunu oynuyoruz. Bu yüzdendir ki her bir şey asli adıyla çağrılabilsin de öyle bir bilanço ve kar zarar hesabı yapabilelim. Bu asıl anlamlandırma/adlandırma/tanımlama işine kafa yorarken de bu yıl ve önceki yıllara dair salvolama ameliyatı icra olunabilir. Buna şöyle bir mesned/bahane/gerekçe de bulunabilir: Arif olana bir işaret yeter.

İnsan denilen bizce yaratılmışların en şerefli, kimilerince maymun oğlu maymun olan varlık; dünyaya egemen kara siyasa örgütlerinin tüm yönlerden estirdiği hiçleştirme, çürütme, bozma, ifsad etme ameliyelerinin hedefi haline gelmiş, hatta bu kötü niyetler yüksek düzeyde etkin olmuş vaziyettedir ve insanı sağaltma damarları (asal damar din, hakikisi yani ve sanat insanisi yani, yani hakikatli sanat) tıkanmış, açık damarlardan da yine egemen kara siyasanın kirli mesajlarının akması sağlanmış vaziyettedir. İşbu vaziyette Tanrı'ya ve bunun doğal sonucu olarak da insana yakın sahici sanat duyarlığı taarruza uğramış ve bozgun yemişliğin dağınıklığını yaşamış olup, tabiri meşhur ile var olma savaşı vermektedir.

Dünya halkları kötü niyetli adamların laboratuvarında kullandığı bir kobay olma sürecinde ve darmadağınık benlik açmazlarında reflektif olarak “var olma savaşı” verirken, içlerindeki duyarlılığı yüksek sanatçılar, yazarlar ve şairler andığım dağınıklığın etkisiyle her ne kadar “nihilohile”ye yenik düşmüşlerse de, cılız feryat cümleleri kurmaya çabalamakta ve bu cılız ses dahi insanlık adına endişe duyan, telaşa düşenlere bir tutunma bahanesi sunabilmektedir.

Ülkemizde de durum genel insanlık hallerinden farklı değildir. Sanat ve özelde şiir insanın doğasını düşman eden dizgeye itiraz dozu düşük, düşünce/tefekkür/tezekkür/duyuş/sezgi bağlamında ise zayıf bir nabız olarak atmakta bu ise şiirin zaafı ve kem talihi olarak ana bünyesini yiyip bitirmektedir. Biçim oyunlarından sözcükler üzerinden zekâ taklaları atmaya, küçük az güzelle tatmin olup büyük ve muhteşem olanın peşinden muhayyile/imelemi koşturmama tembelliğine, retoriğe yaslanmalardan şair sıfatı edinerek maddi manevi yoksulluk gidermeye kadar çok sayıda güve şiirin gövdesini kemirip durmaktadır. İşbu ahval ve şeraitte bile olsa şiirin hala yazılıyor olması, yine de, benim gibi umuda yatırım yapanlar için önemlidir. Şairin “asgari velayet” şartlarını haiz bir derinliğe dalması ve oradan çıkaracakları ile “Pazar Tektanrıcılığı”nın, kara siyasanın, kahrolası katılaşıma ve pıhtılaşmanın, zaten trajik ve “bizatihi zor” olan hayat galesinin defterini dürebileceği umulabilir. Şiire çok anlam, misyon ve sorumluk yüklediğimi, şiirin var olmakla var olabileceğini, söylediğim şeylerin “şiir dışı” kabuller olduğunu sormak gafletinde bulunanlar olabilir, olsun. Ben de afiyetler dilerim, çok tanrılı bir zamanda bir tanrı fazla olmuş bir tanrı eksik olmuş ne yazar. Güle güle kullansınlar. Bu “eroın şiir algısı/düşüncesi/tanımı” ma’kes bulursa eğer büyük ölçüde, karada ölüm yoktur şiire, çünkü zaten ölmüştür.

Bunca sözden sonra hadi bir de ikbinoniki diyelim. Her şiir ve şair bir umut ve müjde gibi gelir bana ve “bulmak” için koşarım, koşuyorum da. Olabildiğince dergi ve kitapları izlemeye çabalıyorum. Bu “mucizeler ülkesi Türkiye”de şiir rekoltesinin nitelik ve nicelik olarak yüksek

olması onca karamsar sözler etmiş beni umutlandırıyor. İyi şiirler ve dolayısıyla iyi şairlerin var olduğu muhakkak ama şiir adına temel eksikliğimiz gör(e)memek. Yazanı okuyanı bir garip ve azınlık topluluk olan şiire en çok bu insanların yakın durması, birbirlerini görmekten imtina etmemesi gerekiyor. Biraz da “İhtişam gördüğün şeyde değil bakışında olmalı”. Şiirinin önüne kurulmasa kimi şairler, edeple geriye çekilip büyük yaratış planı elinden neler çıkartıyor bir dışarıdan baksalar, uzaklaşsalar hatta ve biz de şiirleri bir portrenin çerçevesinden okumaya zorlanmasak. Ne iyi olurdu. Olacak.

İkibinoniki’de dergiler ve kitaplarda şiir var oldu. Oynayıp GDO’lu yapmaya çalıştığı sanat anlayışı egemen kara siyasanın elinde bir patlasa ne şenlik olur. Olacak. Hayat olağanüstülük denizidir, şiir de oraya demir atma çabası. Bunca zaafına rağmen iyi yolda şiir. Şiiri öldüren ölümlere aldırmadan diyelim: “İskele alabanda, yelkenler fora!”

Osman Serhat

Şiirimizin Durumu Benim Çevrem

KARADENİZ

Hüseyin Avni Cinozoğlu'nun yetmişleri anlattığı Çakalla Düello adlı Akatalpadaki uzun şiirin çok iyiydi. Dergisi Zalifre Yazıları da gündün güne iyiye gidiyor.

Yine Karadeniz de Hayati Baki, İlyas Tunç, Ogün Kaymak, İrfan Yıldız, Gökhan Ayçiçeği, Kenan Sarıalioğlu iyi şeyler yazıyorlar, yapıyorlar.

AKDENİZ

Adana'da Mustafa Emre ve arkadaşları Yeni Turunç'ta amatör profesyonel karışık bir toplam sunuyor, iki üç ayda bir okurlara.

EGE

Serdar Koçak bir üçleme yayınladı tek ciltte. Son günlerde Datça'da.

Mehmet Sarsmaz İzmir Horozu'nu yayınladı.

Alper Özbek Nazım Hikmet Destanı'nı yayınladı.

Serdar ve Mehmet orijinal şairler.

MARMARA

Şiir eleştirmeni ve Akatalpa'nın yönetmeni Ramis Dara Mudanya'ya yerleşti. Sait Faik okuduğunu ve balık tuttuğunu söylüyor.

ANKARA

Şiir eleştirmeni Tuncer Uçarol mutfak edebiyatına ilişkin dizi günlükler yayınladı bu yıl dergilerde. Abdullah Baştürk işçi edebiyatı ödül-

lerini devam ettiriyor eşi Aytül Hanımla birlikte. Sincan İstasyonu'nda hece ve serbest şiir üzerine Eray Canberk ile kuramsal söyleşisi, şiirde usta-çırak ilişkisine dair yazısı derin bakışlar getirdi.

Yücel Kayıran nitelikli yazılara devam ediyor. Şiirlerini özledik.

Hayriye Ünal'ın akademik eleştirileri anlaşılmıyor.

Abdülkadir Budak Sincan İstasyonu'nu iki ayda bir çıkarmaya başladı. Hece de şiirleri yayınlandı.

İSTANBUL

İstanbul'da tek arkadaşım, can yoldaşım Sevil Avşar üreticinin yerini tüketicinin almasını sağlayan kapitalizme yeni bakış getiren dizi yazılarını daha çok Akatalp'da yayınladı.

Zafer Acar, Aykut Nasip Kelebek, Erkan Kara, Selim Sina Berk, Abdullah İlhan, Yeprem Türk Dil ve Edebiyat'ta sıklıkla görülmeye başladılar. Bendeniz de bir şiir verdim. Bu derginin ekimdeki baş yazısı çok doğrular içeriyordu.

Erkut Tokman'ın yıl içinde yayınladığı şiirleri belli bir düzeyin üstündeydi.

Son yıl okuduklarım içinde Ozan Kaçar'ın Akköy Dergisindeki babasına anlattığı Kurtlu Elma şiirini çok beğendim. Diğer şiirlerde yine ailesine anlatarak bir konu özgünlüğü getiriyor. Alttan alta bir Attila İlhan bir İsmet Özel sesi var. Türk şiirinin sesi var. Şiiri bilen ve bulan bir genç şair.

Sedat Umran'ın aylık söyleşileri Sultanahmet Kızlar Ağası Medresesinde İlhan Şener yönetiminde sürüyor. İlhan Şener gizliden gizliye saklayarak yayınlamadan şiir yazmaya devam ediyor.

Selçuk Küpçük

2012'ye Ait Kişisel Bir Değerlendirme

70'lerin politik ortamından 80'ler ile evine çekilen şiirimiz 90'lar-da yaşadığı deneyimlerin ışığında bugün dinamik bir birikimin üzerine oturuyor bence. 90'lardan itibaren çıkıp kapanan dergilerin sayısı, yine bu dergi sayfalarında yayınlanan ve sonra kitaba dönüşen poetik metinlerin yoğunluğu ortada ciddi bir birikimin varlığının delili. Birbirinden farklı şiir algılarının ve pratiklerinin yazılıyor oluşunu ben hiçbir zaman karşıtlık perspektifinden anlamadım. Fayrap'tan Heves'e, Yedi İklim'den Ücra'ya uzanan bu geniş havzanın önümüze koyduğu birikim hepimizi bir şekilde beslemiştir. Dergi sayfaları arasında yapılan karşılıklı ve belirli bir entelektüel, poetik, ahlaki zeminin üzerinde durmaya gayret gösteren tartışmalar bu dinamizmi besliyor. İnternet ortamına kayan ve düzeyi aşağı çekmeye yönelik girişimleri şahsen hiç takip etmedim. Etmek istemem. Uzun soluklu koşuyu taşıyacak olan basılı metindir çünkü.

2012 yılı boyunca muhtelif dergilerde günümüzün genç şair kuşağını okumak şahsen beni heyecanlandırıyor. Hayatı, evreni, bireyi ve çevremizde olup biteni bizden çok farklı algıladıkları kesin. Biz 71 doğumluların tanık olduğu dünya ile onların içerisinde çıkıp geldikleri dijital dünyanın dilinin kuşkusuz sosyolojik bir karşılığı ve doğal biçimde farklılığı var. Bir dönem sıkı şekilde tartışması yapılan neo-epik merkezli şiir pratiğinin şimdi yazılan hemen her şiiri bir şekilde etkilediğini düşünüyorum. Bu tartışmalar 90'ların sonuna doğru sıkışmaya başlayan şiirimizi açmıştır. Herkes kendi durduğu yere göre o tartışma-

lardan ve ortaya konan ürünlerden bazı yönelimler elde etti, aynı şiiri yazmasa da duyarlılık olarak bir koridor aralamıştır şiirimize. Neo-epik damarı temellendirmeye çalışan arkadaşlar karşı olsalar da; ben 80'lerde yazılan şiiri de çok önemsedim. Çünkü bize Yönelişler'den Üç Çiçek'e, Göçebe'den Kayıtlar'a kadar ve oradan günümüz dergilerine dönüşerek ulaşan tecrübeden epey bir birikim kaldı. Hepimiz o birikimin üzerine oturarak yazdık. Günümüz genç kuşağının çok işlevsel ve kıvrak bir zekası var ve bu şiirlerine coşkunca sirayet ediyor. İroni, protest söylem, yerlilik kaygısı, ritmin hızlanması, siyasal iddialar gibi birçok temel belirlenim üzerinden meseleyi anlamaya çalışırsak söylemek istediklerimiz daha net kavranacaktır.

Dergâh, Yedi İklim ve Hece'nin koruduğu ana damarı takip eden ve içerisinde müthiş dinamizm taşıyan iki toplayıcı kanal var. Bunlar Şehrengiz dergisinden Fayrap ve Karagöze ulaşıp ayrışan yürüyüş ve Kırkayak'tan bugün İtibar'a uzanan ikinci kanal. Ve onları takip eden başkaca yan yürüyüşler. Günümüz genç kuşak şiiri bu iki kanal sayesinde kendilerini ifade alanı buldu.

2012'nin dergicilik ortamı ile ilgili şunlar da söylenebilir: 90'lardan itibaren Anadolu'da önemli gelişim göstermeye başlayan bir dergicilik serüveni söz konusu. Bunun köklerini rahmetle anmadan geçilmemesi gereken Nedim Ali'nin İkinci Yazıları'na kadar götürmek mümkün. Sonrasında Kırığı ve İpek Dili gelir. İşte Anadolu'nun bu tecrübesini de bir yere not etmek lazım. Şimdi Tokat'tan yayınlanan Tasfiye özgün bir ifade alanını dolduruyor, Trabzon'dan Ada, Ordu'dan Kertenkele-düzensiz çıksa da- yıl boyu önemli sayılar yayınladı. Maraş'tan Kuyudaki Koro'yu, Sivas'tan Aşkar'ı da anmak gerekli yine. 2012 yılı boyunca ismini saydığım/sayamadığım bütün bu dergilerin köken kazısı, 90'ların ikinci yarısına kadar giden bir zemine yaslanır. Bir de Edebi Müdahale'den, Başkalarının Hayatı'ndan B Planı'na geçen bir enerji var. Toparlanarak geliyorlar ve çok iyi dergi tecrübeleri yaşıyorlar açıkçası. Değirmen dergisinin yıl içinde yayınlanan "100 Yılın Dergileri" özel

sayısı da çok önemli bir boşluğu doldurdu. Biz bu tür lokal alanlar ile ilgili hiç çalışmıyoruz mesela. Oysa teker teker edebiyat tarihimizde etki alanı oluşturmuş dergilerin özel olarak çalışılması gerekli. Değirmen'in yaptığına benzer dosyaları başka dergiler de farklı biçimlere yönelerek tarihe not düşmeli artık.

Selim Sina Berk

Şiirimize Ölüm Korkusundan Uzak Bir Ömür Diliyorum

Sezai Karakoç, İslam'ın Dirilişi adlı eserinde şairin tanımını “bizden birkaç asır ileride yürüyen kişi” olarak yapıyor. Hal böyleyken şiirimizin bir yılını değerlendirmek icap edince, geçtiğimiz yılda hangi şairlerin bizden kaç asır öteye gittiğini söylemek gerekiyor. Tahmin olunur ki, bunu tam olarak kestirebilmek, henüz 2012 şiir resmine bu kadar yakından bakıyor iken oldukça zor. Bu nedenle şimdiden söyleyeceklerim için herkesten af dilerim.

Eğer bir yılın şiiri değerlendirilecekse, kitaplardan ziyade dergilerin referans alınması gerekir. Şöyle ki, kitaplar dergilere göre daha geniş bir dönemi kapsar. Kitaplarda salt bir yılın izlerine rastlayamayız. Onlarda bir yılın tartışmalarını, gerilimlerini, yeni fikirlerini görmemiz pek mümkün değildir. Açıkçası kitaplarda olaylardan çok o yıl yaşanan olayların sonuçlarına rastlarız. Bu sonuçları da en erken ertesi sene görebiliriz. Dergiler ise bu bağlamda bize daha sıcak gözlem alanları oluştururlar. Bu nedenledir ki şiir kitaplarını biraz kenara çekip, gözlerimi bu yılın dergilerine çeviriyorum.

2012 yılı genel itibarıyla hem dergicilik hem de şiir açısından durgun bir yıl sayılabilir. Ancak dergilerde yayımlanan şiirlere baktığımızda, 2012 yılının iyi şiirler okuduğumuz bir yıl olduğunu söylemeliyim. Fakat ben bu durumdan oldukça rahatsızım. Son söylediğimden mülahem aklıma Turgut Uyar'ın “yanılmayan ozanı iyi belleymiyorum” sözü geliyor. Öyle ki çoğunlukla, yanılmaktan çekinen, ustalıklarına bir

zeval gelecek korkusundan kurtulamayan, şiirlerini hep altın bir kutu içerisinde saklamaya çalışan şairlerin, tek tip şiirlerini okuduğumuz bir seneyi geride bıraktık. Sözlerimden bu şiirlerin kötü olduğu manası çıkmamasın. Tam tersine kusursuz, iyi şiirler okuduk. Ancak bu şiirler bizim imge ve dil dünyamıza yeni “şey”ler katabilen şiirler değildi. Oysa Wittgenstein “dilin sınırları dünyanın sınırlarıdır” der. İşte Kişioğlu çıkıp bu sınıra çarpmadıkça iyi şiir de ortaya çıkamıyor maalesef. Buradan hareketle sorulması gereken sorunun, bu yıl şiir dünyamızın sınırlarını genişletebildik mi sorusu olması gerekiyor. Hiç şüphesiz bunu başarabilen, yani kendi irrasyonel derinliklerine dalıp, oralardan çıkardığı yeni hazineleri okurlarıyla kardeşçe paylaşan şairlerimiz de oldu. Şimdi bu şairlerin isimlerini zikretmek istemiyorum. Çünkü biliyorum ki iyi bir şair, övüldüğü zaman yerildiğinden daha çok kızar.

Bir yılın şiirini değerlendirmek gibi geneli kapsayan konularda isim vermemek gibi bir tavrımın olduğunu söylemeliyim. Ancak şimdi bir istisna yapmam gerekiyor. Durgun diye ifade ettiğim 2012 yılının başında, birçoğumuz gibi ben de “İtibar” dergisinin edebiyat dünyasına bir hareketlilik getirdiğini düşünmüştüm. Ancak çok geçmeden fark edildiği üzere, 2012 yılının durgun sularında yapılan en ufak hareket dahi ilgi çekiyormuş meğerse. Son söylediğim bir küçümseme olarak algılanmasın lütfen. İtibar düzenli bir şekilde çıktı, çok kısa zamanda hatırı sayılır bir okuyucu kitlesine ulaştı, sayfa sayısını ve şiire ayırdığı alanı sürekli genişletti. Tebrik ederim. Fakat bu saydıklarım başarı için yeterli şartları oluşturmuyor. “İtibar”da tanıdığımız, beğendiğimiz şairleri gördük. Okuduk. Ancak bunun ötesinde dergi, birakalım yeni bir şiir, yeni bir şair dahi çıkaramadı. Tabi bu sorun salt İtibar Dergisinin sorunu değil. Herkesçe malum ki, bizde şiirin gelişimi bir akım üzerinden değil de dergi sahiplerinin zevkleri üzerinden şekilleniyor. 2012 yılında dergileri yönetenler değişmediğinden daha doğrusu değişse bile iş başına gelen kişiler yeni isimler olmadığından (İtibar kısmen buna bir örnek) yeni bir şiir görmek (bireysel birkaç girişimi görmezsek) pek mümkün olmuyor.

Hasıl-ı kelim, yeni bir şey söylemeyen şairleri, şiirleri ve dergileri bırakıyorum bir kenara. Bir de susan, konuşacak olanları da susturmayaya çalışan, İsmet Özel'in bir şiirinde dediği gibi... alınlarında betondan tanrılara kulluğun zırhı olanlar vardı edebiyat dünyamızda. Bunlar kimler miydi? Bunlar hiçbir şey üretmeyenler, susanlar, susmaları edepten olmayanlar, konuşamadıkları yerde susanlar, konuşacak olanların da yoluna taş koyanlar, muhafazakâr olanlardı bunlar. Bunlar bu halleriyle kendilerine olduğu kadar şiirimize de, edebiyatımıza da, kültür dünyamıza da tarifi mümkün olmayan kötülükler yapıyorlar. Ben de merak edip soruyorum elbette. Sustukları yerde neden duruyorlar. Büyük ihtimal korkuyorlar. Mesela ölmekten korkuyorlar. Evet ölmekten. Çünkü biz biliriz ki, kötü bir hayatın en büyük göstergesidir ölümden korkmak. 2012 yılında da vardı bu korkaklar kültür dünyamızda. Umarım ki daha cesur kişilerle karşılaşırız 2013 yılında. Her şeyin ötesinde, şiirimize ölüm korkusundan uzak bir ömür diliyorum.

Şaban Abak

12 Ay 6 Şiir

2012 yılının en dikkat çeken şairi Erdal Çakır oldu. “Sultana Mektuplar” ve “Hû” adlı iki hacimli şiir kitabıyla çıktı, mevcudu kalmamış şiir okurunun karşısına. Üstelik bu kitaplar, rastgele şiirlerin iki kapak arasına toplanmasıyla oluşmuş değil. Klasik dönemi edebiyatımızdaki Divan veya Mesnevi formundaki şiir kitapları gibi Erdal Çakır’ın bu kitapları da bir iç disipline ve özel bir forma sahip. Sultan’a Mektuplar’daki 40 mektup içinde gizli ikinci bir kırk mektup formundaki şiirler ve Esmâ’ül Hüsna için yazdığı 99 şiir, gelenekteki kitap formlarını ruh olarak takip eden ve olması gerektiği gibi bu ruhla yeni vücutlar, yeni biçimler deneyen başarılı örnekler olarak edebiyat tarihimizdeki yerini almıştır.

Basım tarihi olarak her ne kadar Kasım 2011 görünüyorsa da Ahmethan Yılmaz’ın “Sokaklar Açmak” kitabı da bu yılın önemli kitaplarından sayılmalıdır. Ahmethan Yılmaz, ilk kitabı “Ankara İç Savaşında Üç Hainin Portresi”ndeki izlekleri genişleterek ve geliştirerek sürdürüyor. Yepyeni ve dinamik bir şiir. Hem antik dönemde Göktürk alfabesiyle yazıp çizdiğimiz dönemin saf Türkçesinden şairin “seçtiği” canlı kelimelerin çağrışımlarını kullanıyor, hem de gelecek zamanların şiirini söylüyor Ahmethan. Benim de kendi şiirimde yer yer başvurduğum sarıp uyarma, şok etme hatta haklı bir savunmada saldırı hamlesi yapma amaçlı mısra ve söyleyişleri sıkça ve çok güzel kullanıyor. Bu tutuma Hakan Aslanbenzer “epik” veya “neo-epik” diyor, biz de epikmişiz, böylece öğreniyoruz. Tam da söz buraya gelmişken, 2012 yılının önemli bir şiir olayı sayılması gereken bir kitabı da Hakan Aslanbenzer’in “Neo Epik”

kitabıdır. Genç sayılacak bir şairin şiir üzerine yazdıklarını, geliştirdiği poetik görüşlerini tabir yerindeyse gözden geçirilmiş ve genişletilmiş olarak oldukça hacimli bir kitap halinde sunması, şairleri yakından ilgilendirmeli diye düşünüyorum.

Dergilere gelince Edep, Hece, Dergâh, Yedi İklim, İtibar ve Edebiyat Ortamı dergilerini görüyorum. Hüseyin Atlansoy'un Hecedeeki yüksek performansını hayranlıkla izlemeyi sürdürüyorum.

Bana gelince, 2012 yılında İtibar, Dergâh ve Hece dergilerinde birer, Edep dergisinde üç olmak üzere toplam 6 şiir yayımladım. Şiir kitaplarının mevcudu yok, basmaya talip olarak arayıp soran yayıncı da yok. Eminim bu husus pek çok şairin “benim de, benim de” diye katılacağı bir durumdur. 2012 yılının bir şiir olayı da işte budur.

Yeprem Türk

1.

Ben, 2012 yılında şiir nasıl bir evre geçirdi sorusunu cevaplamaktan ziyade, yine 2012 yılı ile ilgili bağlantılı olarak bir iki meseleye dokunmak istiyorum.

Birincisi; son yıllarda Klasik şiir ve Halk şiiri konusunda yanlış anlaşılma ve yönelimler oldu. Özellikle de iki binli yıllara girilirken. Osmanlı şiiri ile Halk şiiri karşı karşıya getirildi. Osmanlı şiiri, metafizik şiir şeklinde okundu; Halk şiiri ise gerçekçi şiir. Ve iki damar da birbirine bulaştırılmadan, aralarındaki anlam ve ses ilişkisi dikkate alınmadan, her bir iddia kendi taraftar kitlesini de toplayarak, uç noktalara taşındı. Toplum sorunlarını işleyenler, bu yanlış okumalardan dolayı şiirlerinde, bizim şiirimizin olmazsa olmazı olan metafiziği yadsıdı. Şiirlerinde metafizik olgulara yer veren şairler de tam tersini yaptı, metafizik şiiri hayatın uzağına götürdü. Osmanlı şiirini, Batı metafiziği kaynaklı bir algı ile fantastiğin kapısına bıraktılar. Sonuçta; Klasik şiir geleneği, aristokratik şiir şekline dönüşme tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Halk şiiri ise sosyalizm'e doğru yaklaştırıldı. Zafer Acar'ın Diri kitabında ve Yediiklim'deki diğer genç şair arkadaşların arka arkaya yayımladığı ürünler meseleyi önemli ölçüde mecrasına taşıdı.

Bu anlayış 2012 yılında da Yediiklim, Dil ve Edebiyat ile diğer bazı dergilerimizin genç şairlerinin şiirlerinde şiire yansıdı. Bunu, şiirde bir düzeltme hareketi olarak da okuyabiliriz.

İkinci mesele ise şiirde yaşanan kalınlık, tizlik, sertlik konusudur. Nasıl yıllar önce, şiirimiz çok ince idiye ve fazladan, gereksiz zarafet gösterisi yapıp, sonraki kuşağı bundan ikraha götürdüyse; bizden önceki kuşak da yersiz, suni sertlikten ve pastorallıktan dolayı kendilerinden

soğuttular bizi. Sanki bu kuşak, yani bizim kuşak, ne kaba ne suni ince-likler taşıyan bir kuşaktır. Sıcak veya bazen de yanık bir sese sahiptirler. Ama oldukça doğaldırlar ve ihtiyaç olursa şiir yazıyorlar. Zoru da se-viyorlar. Doğal inceliği ve sesi yakalamış gözüküyorlar. Bu arkadaşlara ve devamında geleceklere (Yediiklim) ben, ‘Doğu’nun Doğal ve Yanık Çocukları’ diyorum.

2.

Ustalara gelirsek; Nurettin Durman son yıllarda şiirde açıldı; Os-man Serhat’in üç şiirini okudum, üçünü de çok sevdim. Cevdet Karal da iyi şiirler yazdı. Şakir Kurtulmuş en verimli yılını geçiriyor. Kamil Eşfak Berki geçen yıllarda yaptığı aşırı sürattan dolayı biraz dinlendi; bu yıl kesenin ağzını açabilir. Çok az ama altın şiirler yazıyor Kamil Eş-fak Berki. Adem Turan, 2012 yılının son ayında atak yaptı, devamını bekliyoruz. Habil Tecimen ise, Batı ve Amerika eleştirisini şiir ve nesir halinde çok iyi idare etti. İzra-el şiiri ayrıca anılmalıdır. Erkan Kara, şiirinde derinleşmiştir.

Ŗiirimizde DeęiŖen Bir Ŗey Yok!

Sezai Karakoç

Dışımızın Zarı

Necip Fazıl, Ahmed Hamdi ve Ahmet Kutsi'nin şiiri, şairane, soyut, insanî konuların şiiriydi. Yalnızlık, ölüm, zaman gibi insanın ebedî, soyut, âdeta dışında bağımsız varlığı olan yaşama anlamlarına uygulardı zekâ ve duyarlılığını şair. Bu doğüstü, ama insanla yakından ilgili kadrolar, âdeta insandan önce geliyordu. Anlatım, anlatılandan ayrılmaz, şair anlatırken, anlattığından dışarı çıkmaz, kendine inmez, kendini ustalıkla görüş alanından çekerti. İnsan ve yaşama, şiirin insan ve yaşamasından farklıydı. İnsanlığın zaman boyunca düşünce ve inancıyla var ettiği ya onlarla varlığını kabullendiği bu manevî kuvvetlerin sansür ettiği, soyutladığı insan ve yaşama söz konusuydu. (Ben), eşya ile olan en değişmez bağın-tuları ile alınıyordu. Eşya ve günlük olaylar bile, şiirde, ebedî soruların işaretlerine çevrilirdi.

Yolculuk denince şair onu hemen evrenselleştirirdi:
Yolculuk her zaman düşündüm onu
İçimde bu azgın dâvet ne demek
Oraya nerdeyse toprağın sonu
Uçmak kayıp gitmek kaçıp dönmemek

Tanrı, ölüm, hayat ve kadın konularında bir bildirim olmak, toplumun karşısına köklü, sağlam ve parlak belgelerle çıkmak zorundaydı şair. Şair, öbür kişilerden farklı üstün bir kişiydi. Günlük yaşamların üstünde, yüce duygu ve düşünceler onu ilgilendiriyordu. Ölüm, aşk v.s.

olağanlıklarını terk ediyorlardı şiire girerken. Şehvet bile, uğranılan bir kader haliydi.

Fazıl Hüsnü, Cahit Sıtkı, Ahmet Muhip bu “yüce yaşamalar şiiri”ni yaşamaya indirmek için çalıştı. Daha nüanslara indiler. Konular sönmeye, insan belirmeğe yüz tuttu. Yaşama daha ön plana çıkarıldı; felsefi kadrolar, unsurlar ve noktalar halini aldı. Dil, Türkçe, şiiri daha bir kavradı. Öncekiler, Fransızca yazar gibi Türkçe şiir yazarken, bunlar sadece Türkçe yazar oldular. Şair, alelade kişiye yaklaştı. Şairin toplumda bocalayan bir kişi olduğu inancı yerleşti şiire. Necatigil, bu ezilen, kaçan insanın şiirini yapıyordu; bir Cahit Sıtkı arabıydı. Cahit Sıtkı'nın şiirinde, insan güçsüz, zaman ve ölüm yaman, dünya aydınlık iken, evrenin bu parlaklığı ile insanın zayıflığı arasındaki çelişme Cahit Sıtkı şiirinin şiddetini sağlarken, Necatigil bu insana uygun bir çevreyi de veriyor, şiirinin gücünü bu uzlaşmadan çıkarıyordu.

Yine de bu şairleri daha öncekilere bağlayan noktalar çoktu: onlardan çıkmışlardı; şiir yüce, saf insanın şiiriydi. Hatta bu, gittikçe, şiiri, bir “çocukluk sanatı” haline getiriyordu. Çocukluk anıları, çocuk evreni, çocuksu yaşama şiirin özüydü. Öncekilerin şiiri soyut olarak insanın eşyayla kurduğu ilgiyi esrarlı bir ayna arasından yansıtırken, yeniler, daha çok, çocuğun dünyaya bakışını, korkusunu, kaçışını arıyorlardı. Aradaki fark genellik farkıydı. Elbet, sonra gelen, önce gelene göre, ayrıntıya gidecekti. Yoksa, yine önemli olan (mutlak)la karşılaşmasıydı insanın. Necip Fazıl ve arkadaşlarının şiirinde yalnız (mutlak) varken, Cahit Sıtkı ve arkadaşlarının şiirinde (mutlak)la yaralı ya zengin yaşamak vardır. Bu iki şiirin arka arkaya gelmesi normal bir evrime uygun düşer. Değişmelerin gerisindeki gerçeği, insanı ya ön, ya arka plana alarak aydınlatan şiirlerdir bunlar.

Orhan Veli, Oktay Rıfat ve Melih Cevdet'in şiiri, dar ve özel anlamında gerçekçi bir şiir. Yaşamak için gerekli yaşamayı, ekmeği kazanmak cinsinden bir yaşamayı, toplumdaki yanından ve düz olarak anlatıyorlardı. Şiir (fevkalâde)nin yaratılışı değil, (alelade)nin anlatılışıydı.

Şairanelik alay konusu olmuştu. Kelime şiirde ve düz yazıda farklı kullanışta değildi. Savaş gibi bir güçlü şoktu bu şiir. Bu kuvvetli şoklardır ki günün iyi şairleri büyük sarsıntı geçirir; Ahmet Muhip nerdeyse susar; Cahit Sıtkı kişiliğinden fedakârlıkla akıma uymaya çalışır; en dayanıklı-ları Fazıl Hüsnü olur: mistik şiirden koparak bazı millî, bazı aktüel, bazı da toplumsal noktadan çıkan fikrî alternatiflerle şiirini kurtarır.

Şoku şok savar. Orhan Veli Akımı, toplumsal şartların hızla değişmesinden ötürü sallantıda kalan 30-40 arası klasik şiirimizi yıkmış, yeni bir şiir grameri getirmiş, ama pek bir cevher katamamış, bir dil konuşamamıştı. Ama yine de Türk şiirinin üstüne bir Roma kartalı gibi hegemonya kanatlarını germişti. Kendisinin dışında bir şiirin düşünülmesini bile istemiyordu. Araya giren “garip” oyun, zalim oyun oluyor, insanda en ufak bir derinleşme, akımın hışmına uğruyordu. Ataç da büyük bir yardımcıydı. Tek sanat kuralı “iri lâf etme” fobisiydi. Herkes düz, hatta bayağı lâf etme sanatında yarışa girmişti. İşte bu şoku yeni bir şok söküp atacaktı.

Karşı şok, Attila İlhan’dır, Orhan Veli Akımının yüzeyde kalışına, toplumsallığına ve fikirciliğine karşılık, Attila İlhan duygulu, marazî denecek kadar duygulu, hatta handiyse trajik bir yaşayışı ortaya koymaya çalışmış, onların toplumsallıklarına karşılık, bireyci bir şiiri kurmuş, berikilerin hak, eşitlik v.s. iddiaları cinsinden bir doktrin şiirini gerçekleştirmeyi hep ileri sürmesine rağmen, mizacı gereği, bir kaçışı, büyük şehirden kaçışı, uzak ülkeler özlemine, aşkla melankoliyi çizmiştir. Bir bakıma yeni, bir bakıma servet-i fünün kadar eski bir şairaneliği dener. 30-40 arası şiiri, bir çeşit mistik şiir olduğundan, cevher gereği, alelâdelikten kaçıyor. O kadar ki insanın günlük yaşayışı söz konusu bile olmuyordu. Oysa Attilâ İlhan, yaşamayla ilgili, büyük metafizik gerçeklerle ve değerlerle değil, salt yaşamayla ilgili bir şairanelik getiriyordu. Bu yüzden bir çeşit sanatta irtica yaptığı ileri sürülüyordu. Fonksiyonunu tamamlar tamamlamaz biten bu reaksiyon şiirini, her türlü çalışma kurtaramamıştır, bir akım haline gelmesini sağlayamamıştır.

“Lâleli’den dünyaya doğru giden bir tramvaydayız”. İşte yeni şiiri özetleyen bir mısra. Bu artık klasik şairin yolculuğuna benzemiyor. Klasik şair, “azgın bir davet”le “nerdeyse toprağın sonu”na gider. “Uçmak, kayıp gitmek, kaçıp dönmemek” şartıyla. Orhan Veli Akımında ise insan, Lâleli’den çıkar bir yolculuğa ve tramvaya atlar; ama mutlaka Sirkeci’ye gider. Yeni gerçekçi akımda ise (çünkü bence, yeni akım, bir çeşit neo-realist akımdır), Lâleli’den çıkar yolculuğa, tramvayla, ama dünyaya gider. (Ben)in en küçük davranışı bile büyük bir haber gibidir. Yaşama vardır ve önemlidir, ama bir haber olarak. Neyin haberi? Bunu şair de bilmez. Orhan Veli Akımı günlük çırpınışların şiiriydi, bu şiir ise yaşamayı, gerçek yaşamayı cevheriyle görmeğe, yakalamaya çalışıyor. Attilâ İlhan gibi bir hayat manyasına kendini bırakmamış, hayatın tutsağı olmamış, klasik şiirimiz gibi hayatı çevreleyen üstüne kapamamış kendini, peşin hükümleri olmaksızın, hayatı sağlamak için harcanan ek hayatı ihmal ederek, hayatı, evrendeki yerini unutmayan, hesaba katan bir gözle yalnız hayatı inceliyor. Bu şiire göre her şey insanla başlar ve biter. (Mutlak) yoktur, hiç olmazsa şimdilik bunun üzerinde durulmamalıdır. Örnek olarak diyelim, ölüm değil, varlık söz konusudur. Yeni şair, ancak, varlık üzerinde konuşur. Pratik olarak, bu, önemli ve olumlu olarak görülmüştür. Yani yeni şair pragmatiktir. Tezlerden ve soyut kavramlardan çekinir. Bunun için, hep, “meselesiz”, “formalist”, “öz düşmanı” ithamlarına uğrama tehlikesiyle karşı karşıyadır. Oysa bu bir ihtiyat meselesidir. Faydasız tartışmalardan kaçmak, şiiri ortak bir varlık üzerine oturtmak isteğidir. Bir ortaya koyuş şiiridir bu, çözüm şiiri değil. “Fareler ve İnsanlara Dair”, “Ramak Kaldı” daki sanat ve insan tüter bu şiirden. Dinazorların modern bir amerikan evinde yeri olması cinsinden, yeni şiir, eski büyük yaşayışları aktüel yapar. Ruhsal oluş, bu şiirde, temel yapıdır. Bakarsınız, Akçaburgazlı Yekta, Davut’u yaşar. Zaman önemini kaybetmiştir, insandır hep bu şiir. İsa ve İncil varsa bu şiirde, mistik ya da dinî bir şiir sanmayın. Tam anlamıyla laik bir şiirdir. Din bir dekor, ya bir benzetim ya bir sonda aletidir. Yaşamayı çekip

çıkarmak için bir alet. Alelâde kadınlar konuşur, ama mutluluğu. Bir kantar memurunun sıkıntısı, varoluş sıkıntısı konu olur. Sevişme vardır aşk yerine daha çok. Tanrı'yı, aşkı, ölümü anlamaz bu şairler; toplumu, kadını, varlığı anlarlar. En pragmatik ispat, dokundurmadır. Bu şairler insanı şiire dokundurur. Turgut Uyar'da şiir bir ağaç gibi büyür, gelişir, bir orman gibi uğuldar. Tüyleri tenimize değdirir Turgut Uyar. Cemal Süreya resimler çizer. Heykel figürleriyle işler. Bir şarkıcı, bir dans şairidir. Yeni şair, hep somutun somutuna, plastike gider. Bir kavanoz, bir ayışığı evreni kurar. Turgut Uyar, Cemal Süreya, bir behavior şiirini yürütür. İlhan Berk, tarih öncesinden, ekzotik ve hayalî bir ülkeden, bazı, toplumdaki, renkli evrenler getirir. Ece Ayhan -ki yeni şiirin Necatigilidir- insanın, çarpık ve negatif realitesini olduğu gibi anlatır, kelimeyi bundan dolayı çarpıtır.

İlhan Berk, Turgut Uyar, Cemal Süreya şiirinin, böylece, insana yakından bakan, evrenin ve gerçeğin anlamını insanda arayan, insanın değişmez yanlarıyla otobiyografyasını, duyarlılığını ve sansüalitesini yapan, öbür şiirlerden ayrı bir yaşama rönesansı, yeni gerçekçilik şiiri olduğu, bunun, savaş sonrası umutlu, realist ve canlı insanına uygun düştüğü anlaşılır. Bu şiirin doğuş ve gelişimi sırasında, Fazıl Hüsni'nün Orhan Veli kompleksinden kurtularak, eski şiiri cinsinden şiirler vermeğe çalışmasına, 1930'dan sonra, son akım da dahil, bütün şiirlerin bir ortalaması olan Necatigil'in kişiliğini koruyarak, yeni akımdan faydalanarak yenilenmeyi bilmesine, Attila İlhan'ın eleştirmeye, Oktay Rıfat'ın bir yeni şiir denemesiyle alanı bu yenilere terk etmek için son savaşlarını yapmalarına akıl erer.

Pazar Postası, 1957
Edebiyat Yazıları II
Diriliş Yayınları 3. Baskı

Cemal Süreya

Folklor Şiire Düşman

Çağdaş şiir geldi kelimeye dayandı. François Villon'dan, André Breton'a, Henri Michaux'ya bir çizgi çekelim, bu işin nasıl bir evrim sonucu doğduğunu göreceğiz. Çağdaş şairler kelimeleri bile sarsıyorlar, yerlerinden, anlamlarından uğrattıyorlar. Bu böyleyken, bizde hâlâ folklorla, halk deyimlerine şiirlerinde fazlasıyla yer veren şairlerin kısır bir yolda oldukları sanısındayım. Çünkü folklorla şiirin bugünkü entelektüel niteliğini taşıyacak yeti yoktur. Halk deyimlerinin havası şiirin kanat çırpmasına imkân vermeyecek kadar dar bir havadır.

Bir halk deyimini içindeki kelimeler o deyimdeki anlam dizisinde kaynaşmışlardır. O kelimelerden o deyimlerdekinden ayrı işlemler, ayrı güçler aramayın artık. Çünkü donmuşlardır. Tek yönlüdürler. İşlemleri, güçleri, bir bakıma uyandıracakları çağrışımlar bellidir. Ne olsa değişmeyecektir. Bu kelimelerin meydana getireceği şiirlerle, mısralarından meydana gelen şiirler arasında pek büyük bir ayrılık göremiyorum. Çünkü ikisinde de şairin işi kelimelerle değil, kelime bloklarıyla oluyor. Oysa Braque'ın resim üstüne söylediklerini şiire uygulamakta bir sakınca görmeyerek diyorum ki: Şiirde asıl olan 'hikâye etmek' değil, kelimeler arasında kurulacak 'şiirsel yük'tür; Braque'ın lafıyla anekdotik değil, poetik. Çıkış noktamızı buradan alırsak, dosdoğru, folklorun şiir için kaçınılması gereken bir tehlike olduğu sonucuna varabiliriz. İşin nedeni şurada: Halk deyimlerinde yerleşmiş, birbirine bağlanmış kelimeler arasında yeni bir yük, yeni bir bağıntı kurmak söz konusu olamaz. Nasıl olsun ki, bu kelimeler zaten kıpırdamaz bir şekilde birbirlerine bağ-

lanmışlar, alacakları yükleri zaten önceden almışlardır. Orhan Veli kuşağı şairleri yenilikten sonra daha çok dilin görünür imkânlarını denediler. Bu arada Oktay Rifat, Bedri Rahmi Eyüboğlu gibi bir kısım şairler de, geniş ölçüde, belki en görünür imkânlar olan halk deyimlerine, folklor temlerine yöneldiler. İyi olmadı bu onlar için. Köşelere takılıp kaldılar. Oktay Rifat 'sanat endüstrisi' pazarlarına bol sayıda çürük mal sürmek zorunda kaldı. Bedri Rahmi'ye gelince, o onu da yapamadı, iki üç kalın, iki üç sarı kırmızı çizgi çekti, durdu. Oysa bu şairler başka alanlara yönelmesini bilselerdi şiire daha faydalı, daha verimli olacak kişilerdi.

Folklordan kaçınmaya önemli bir sebep daha var: Kişilik. Bakın dikkat ederseniz şiirde kişiliğe bugün eskisinden daha çok önem veriyoruz. Sanırım gelecekte bu daha da çok olacak. Çok güzel de olsa iki şiirin yazanım şair kılmaya yetmemesi, şairi belli olmayan şiirlerin estetiğe konu olamaması bu fikrimi doğruluyor. Kişiliğin tadı şiir dünyasını bir tuttu ki bugün, bir şiiri bir şair yazarsa güzel oluyor da aynı şiiri bir başkası yazınca olmuyor. Mesela Fazıl Hüsnü Dağlarca kişilik sahibi bir şairdir, 'Kızılırmak Kıyıları'nı kendi havasından kendi kişiliğinden geçi-
rerek yazmıştır.

O şiirdeki açığı kendi açısıdır, eşyayı ve yaşamayı kavrayış kendi kavrayışı. 'Kızılırmak Kıyıları'nın bir soyutlanmış güzelliği vardır, bir de asıl önemlisi salt Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya ait olmasından dolayı kazandığı güzellik. (Hatta ben yalnız ikincisi var diyorum ya neyse!) İki birbirini tamamlıyor, ikincisini aynı zamanda Fazıl Hüsnü Dağlarca değil de bir başka şair yazsaydı ne olurdu? Şu olurdu herhal: Şiir güzel olmazdı, ya da hiç değilse o kadar güzel olmazdı. Kendinden çok, şiir yitirirdi. Diyeceğim, kişilik bugün şiirde bunca önemli bir yer tutuyor. Folklordaysa daha çok anonim kalıplar var. Bu kalıplar kişilik kazanmaya hiç uygun değil. Karacaoğlan'a, Emrah'a, şuna buna büyük şair diyenlerin kulakları çınlasın, kişiliksiz de büyük şair olunacağına iman getirmişler demek. Folklor ve halk deyimleri ancak bir şairi taşıyabilir, fazlasına da-

yanacak gücü yoktur. O şair de bugün Oktay Rifat. Ona bile halk deyimlerinin neler ettiğini biliyoruz. Bu böyleyken beş altı güçlü şairin hepbirden folklorla yanaştığını düşünün, bu derinsizlik, sığ alanda bizi allak bullak edecek derecede kişiliklerini birbirinden ayırt etmek imkânlarını bulabilecekler midir acaba? Hiç sanmıyorum. Hem Max Jacob'un kaprislerini, hem Jules Supervielle'in incelikli mısralarını bir arada barındıracak folklorun alnını karışlarım ben.

Şiirde de azalan verimler kanunu var. Dil bir açıdan işlendikçe o alanda elde edilen verimler bir noktadan sonra azalmaya başlıyor. Bu, bir bunalıma yol açıyor. Bunalımlar da yeni şiir alanları, yeni açılar bulunmasıyla sona erer hep. Şiirimizde şimdi yeni bir eğilim başladı. Bir iki yıldır dilin daha iç, daha derin imkânlarıyla başbaşaız. Genç şairler yalnız folklor gibi kesin klişelere değil, daha hafif kalıplara bile sırtlarını çevirdiler. İlhan Berk'te, Turgut Uyar'da, Edip Cansever'de, bunun ilk güzel örneklerini gördük. Kelimeler bizde de yontuluyor artık. Kelimeler bizde de yerlerinden yan yarıya koparılıyor, anlamlarından ufak tefek saptırılıyor, yeni yükler yükleniyor kelimelere. Böylece bir kavramın değişik görüntü ya da izlenimleri elde edilerek yeni imajlara, kavramın değişik görüntü ya da izlenimleri elde edilerek yeni imajlara, yeni mısralara varılmak isteniyor. Genç şairler hep bunu istiyoruz. Folklor ve klişelerin karşısında öbür kutbu meydana getiren bu durum şiirimizde bir evrimdi. Her evrim gibi haklı ve zorunlu.

(A dergisi, Ekim 1956)

**2012'DE YAYIMLANAN BAZI ŞİR KİTAPLARI
ÜZERİNE ELEŐTİRLER**

Zafer Acar

Celâl Fedai Şiiri: İsmet Özel Öncesi-Sonrası

Aslında İslami kesim 90 kuşağı şairlerinin neredeyse hepsini İsmet Özelcilikleri nedeniyle Celâl Fedai gibi iki dönemde incelememiz gerekir. Celâl Fedai'nin dobralık ve cesaret bakımından İsmet Özel'den kopuşu, travmatik- prototip bir durumdu. İsmet Özel'in son dönemde ortaya koyduğu ilginç ve kabul edilmez çıkışlarından sonra ona gönül vermiş birkaç kuşağın hayatında önemli ölçüde kırılma yarattı. Bu yönüyle Celâl Fedai, onlar içerisinde şiddeti en yüksek depremdi ve bu depremin ardından kısa sürede artçıları geldi.

Fanatiklik, aşırı bir sevgi körlüğüdür, sevilen nesneyi kişi, kendi gözüne sokarak kendini kör eder. Bu coğrafyada fanatiklik futbolda var da edebiyatta yok mu? Fanatiklik, şiirimize ve bu aşırı duyguya kapılmış genç şairlere her zaman zarar vermiştir. Bir futbol takımının fanatığıyseniz, diğerlerinin düşmanısınız. İşte Celâl Fedai'nin ilk dönem İsmet Özel fanatıklığı, Sezai Karakoç'a karşı saldırıya dönüşmüştü. Sezai Karakoç'un her geçen gün büyüyen hakikatli etkisi herkesin malumu; Celal Fedai, İsmet Özel ağzıyla onu hedef alan aşağıdaki şiirinden ve bazı şedit yazılarından dolayı şimdinin ve geleceğin gençleri tarafından yargılanacağını farkına varmalı, kendisini bu sevimsiz görünümünden kurtaracak bir metin kaleme almalıdır, diye düşünüyorum.

“Alnı Sakar Atlar İçin Mevlid

Haydi benim avara kalmış alnı sakar atım
Toynaklarının vurulduğu düzlüktür
Kendinin görücüsü terin tenini acıtır
Çatla ve öl geniş getirilirken orta yerde
Gözü pörtlek nice nalçalar yetecek devrine
Bırak koşsun koşu bittikten sonra da koşanlar
Sen çatla ve öl kendini sonralayana ibret
Öncekilere nisbet zaten sırtının yağırı
Çatlayarak öl sana verilen koşudan bahset
Çatlayarak öl bana verilen koşu buymuş de.” (2001, 15)

İsmet Özel'in üslûbu bu şiiri işgal etmiş görünüyor. Evet, İsmet Özel keşfettiği yeni bir şiir toprağını fethetmekten çok, işgal eder. Şiir kentini Moğollar gibi yerle bir eder, mücadele hakkı vermez muhatabına. Aynı yöne baktığımız bir şairle hesaplaşmak, ona karşı hürmeti elden bırakmadan muhabbet edercesine olmalı. Celâl Fedai, kaynağı kendi olmayan bir asabiyetle yaklaşıyor Sezai Karakoç'un “Biz koşu bittikten sonra da koşan atlarız” mısraına, derinden kavramak için bakmamış. Bir Müslüman şairin kendi iç dünyasından, şiirimizin pirlерinden Sezai Karakoç'a karşı, en olmadık ve mantık dışı bir noktadan böylesine bir nefretin doğması akıl kârı değildir. Özellikle de sanatta nefretin ortaya çıkması için en azından yaş, nitelik, ortak bir geçmiş ve bir denklik gerek. İsmet Özel'de bir Sezai Karakoç kompleksi hep vardı ve o, bunu çevresindeki gençlere bir nefret aşısı olarak yaptı. Ben bunu bir şairin kendinden önceki şairi kıskanmasının ötesinde bir durum olarak telakki ediyorum. Buna rağmen Sezai Karakoç hiçbir zaman İsmet Özel'i muhatap almamıştır. “Koşu bittikten sonra da koşan atlar” ifadesinde sorunlu bir nokta yok, “da” bağlacı ölene dek, hatta öldükten sonra da biz davamız için mücadele edeceğiz, anlamını içermektedir. Mücadelede sonluluk kıyamete kadar

var olacaktır. Sezai Karakoç 'diriliş' fikrini bir sürekli inşa ekseninde kurar. O inanmıştır ve inandığı/iman ettiği mutlak varlık da "De ki:'O sizin tanılaştırdığımız varlıklar arasında [hayatı] yoktan var edip de sonra onu tekrar tekrar yaratan var mı?' De ki: "[Ancak] Allah'tır, [bütün karmaşıklığıyla hayatı] yoktan var eden ve sonra tekrar tekrar yaratan" [Kur'an 51/34]hakikatini taahhüt etmiştir. Atın hakikatini ve hayatı anlamak için Müslümanların kitabına bakmak gerek. Niçin at çatlayarak ölsün ki, niçin koşudan sonrası olmasın? Kurtuluş-kuruluştan sonraki yükseliş için gerekli aracı temsil etmektedir burada at. Yanılıyor/yanılılıyor Celâl Fedai, bir sonralama değil, bir süreklilik var üstadın mısraında. Buradan olumsuz bir anlama varmak için önyargı gerek, işte bu genç şairin ufkunu kapatan önyargının mimarı İsmet Özel'dir. Bunlar benim çıkarımlarım değil, Celâl Fedai'den yola çıkarak konuşuyorum: "İsmet Özel'in şiirinde yankılanan 'ben' sesi İslam sanatlarının tinselliği ile tamamen zıt bir içeriği vazedediyor... Onun negatifinden öğrendiklerim daha çoktur diyebilirim... Şiiri ile boyuna övünürdü. Herkes buna şahittir. Ama benim inancıma göre ne yanınızla haddi aşarsanız övündüğünüz şey sizden alınır. Onunla imtihan edilirsiniz. İsmet Özel, şiiriyle zavallı egolarını büyüten müteşairleri çoğalttı... Genç kuşaklar onun hallerini bir şairin doğal halleri saydılar. Hemen her şiir biçemi ile ve şiir dışındaki sairane edasıyla bunu yaptı, yapıyor. Bu yüzden şiiri hiçbir zaman şiirden bir Müslüman'ın korkması gereken hassasiyetleri okuruna sunamadı... Şimdilerde ise senin bahsettiğin sövgü dolu şiirler dönemini yaşıyor ne yazık ki... Yani Özel, kendi beninin körü körüne haklılığı önünde gördüğü ne varsa şiir yoluyla ona sövgü düzüyor." (2008, 5-6) Mustafa Fırat'ın "Cahit Zarifoğlu'nu ve Sezai Karakoç'u daha bir önemsiyorsun bu bakımdan, yanılıyor muyum?" şeklindeki sorusuna ise Celâl Fedai şöyle cevap veriyor: "İkisi de benim de içinde bulunduğum kuşakça neredeyse ulaşılmaz hasletlere sahip. İnşallah yaklaşmak nasip olur onlara." (2008, 11) Bu söyleşi, bir çırağın yoldan çıkan ustası için yaktığı ağıt olarak okunmalı, gözyaşlarından ustaya bir yol haritası.

Bugünkü Celâl Fedai, muhakkak bir üzgünlük yaşıyor bu şiirinden dolayı. Ona önerim, kitabın yeni ya da toplu basımında bu şiiri dışta tutmasıdır; bu, onun adına gerçekçi bir dönüşümün ve duruşun göstergesi olacaktır. Sezai Karakoç, hakikat temsilcisinin varisi olarak duruyorken onun karşısında konumlanmak Müslüman şair için tehlike çanları çalıyor demektir. Bir de Celâl Fedai, “Suyu Seveni Derin Batırın Irmağa” adlı poetik kitabında yine aynı nedenlerle kuşağının İsmet Özel hayranı birçok şairi gibi Sezai Karakoç’u dışarıda tutmuş, “Metafizik Üzerine” başlıklı yazısında bile metafizik gerilim hakkında müstakil kitabı olan Sezai Karakoç’u dipnotta bile göstermezken Ülkü Tamer gibi bir şaire 20-25 sayfa ayırmış. Celâl Fedai’den kitabının yeni baskısına girecek bir Sezai Karakoç yazısı bekliyoruz, kimi yerde bunun ipuçlarını verdi.

Celâl Fedai’de, ilk kitabının bazı şiirleri dışında belirgin bir İsmet Özel etkisinden söz etmek yanlış olur. Şair, ilk kitabıyla kendini keşfetmeye çalışıyor ve kendi göstergeleriyle konuşuyor. Bu bakımdan Anadolu, şiire damlıyor: “Ağız yiyerek büyüyen çocukların/anız yakarak kızaran yanakları sızıyor” (2001, 22) “ağız” (*küçükbaş ve büyükbaş hayvanların doğurduktan sonraki ilk sütü*) ve “anız”ın anlamını yeni nesil pek bilmez. Şiirin kelime dağarcığını zenginleştiren bu tarz kullanımlar Celâl Fedai’de sıklıkla karşımıza çıkıyor: “ark, yalbirdak, engerek, yük-lük, emceğinden, soykamda” gibi. İslami çevrelerde Anadolu gerçeği hiçbir zaman unutulmamış, şiirde ise Anadolu ile irtibatlar bu şekilde göstergelerle kurulmaya çalışılmış: “Şairim, ama geldiğim yeri unutmadım” anlamı çıkıyor bu tavrda. Şu uyarıda da bulunmak isterim: Şairlerin ilk kitapları genelde ortamdan tamamen kopuk oluyor, çünkü çağın ortak sanat zevkini karşılayan şiir evrenine şair, tam anlamıyla girememiş, kendi şiir gezegenini oluşturup kendisini dahil edememiştir. Kim ne derse desin, sadece Klasik dönemin değil, her dönemin, modern şiirin de mazmunları (sembolleri) bulunmakta, şairler bu ana arterler etrafında eserlerini vermekteler. İşte bu yüzden, çok kenarda kalmış,

şive ve ağızlarda yaşayan göstergelerin oranı şiirde arttığı zaman kopuş yaşıyor. Şair, buna dikkat etmeli.

Celâl Fedai'nin yer yer yaklaştığı uzun mısra yapısında, tamlamaların veya bileşik cümlelerin iç içe geçmesi bir karmaşaya neden oluyor. Ancak mısra birkaç kez okunduktan sonra durak yerlerini ele veriyor. Eskilerin “şiir, birkaç kez okunduktan sonra anlaşılır”la kastettikleri karmaşa değil, derinliktir. Bize düşen şiirde göstergeleri yerli yerinde kullanmaktır. Celâl Fedai, noktalama işaretleriyle bahsettiğim sorunu kolaylıkla giderebilir ya da göstergenin yerini belirleme konusunda biraz daha titizlenebilir. Onun şiiri, ilk başlarda kesik kesik ilerlerken sonradan ikinci kitabı “İmtiyaz Sahibi”nde belirgin bir şekilde rahatlamaya başlıyor. Ama mısralar uzak bağlantılarla kuruluyor, bazen bu bağlantıların eklem yerleri sırtır hale geliyor, şiir kopuk bir hal alıyor. Öte yandan Celâl Fedai, mısracı değil, bütüncü ve ciddiyeti yüksek bir şiirin peşinde, zulme karşı öfkesi, arzuladığı şiiri ona her an hediye edebilir; ama şiirinin harcına biraz daha aşk-lirizm katması gerekli gibi.

Şairler, kendi şiir maceralarında zamanla imgeden uzaklaşıyorlar, sanırım bunun nedeni, topluma yaklaşma ve etkide bulunmada yalın söylemenin önemini kavramaları, gençlik dönemlerinde söz kıtlığı çekerken ustalık dönemlerinde sözle dolmalarıdır. Sonuç itibarıyla imgelerle düşünmek, düzyazı kafalı insana göre bir şey değil. Celâl Fedai'nin son dönem şiirlerinde de imgeden söze doğru bir geçiş gözlemlenmekte. İsmet Özel'de bu durum daha bir tersine doğru işledi. Şair, Marksizm'e hizmet ettiği yıllarda kendisinden doğmasa da davadan kaynaklanan bir söze sahipti, konuştu; İslam'a yakınlaşması arttıkça sanki sözsüz kaldı ve şiirini saçmalığın kalın perdeleriyle kapadı, belki de konuşmak istemedi. Marksizm onu yormuştu, artık hiçbir fikre ve dine hizmet edecek güç bulamadı kendinde.

2010'da yayımlanan “İç”te, ferah bir zihinle konuşmaya başlıyor Celâl Fedai, şiir dilini özgür bırakmış, rahatlatmış. Kimi yerlerde Beat kuşağı sertliğiyle ama Müslümanca bir tavırla sosyal ve siyasi meseleleri,

kara mizahı hatırlatırcasına irdeliyor: “Türkiyeli Müslümanlar dünyanın küreselliğini fark ettiler –Gazeteler-/Türkiyeli Komünistler sonunda Türklüğü fark ettiler –Gazeteler-/Kürtlerin Müslümanlıktan başka dini de varmış –Fransızcadan çeviriler-/Bastırılmış kompleksleri milletlerin, fertlerin... –Gazeteler-/Bunu fark ettiler./Derinlere inince fıskıran petrol gibiydi bu. –BP, EPSON, Mobil, TPAO-” (2010, 46) “Daha kaç kişi yerine yaşamam gerekecek” (2012, 24) Celâl Fedai şiirinin biçimsel etkisizliklerinden biri ahenk, bunu o, modern şiirin dışladığı kafiyeden destek alarak kolaylıkla aşabilir.

İroninin harika bir örneğini veriyor öte yandan: “Çocuk yapılan bir şey değildir’ demesi muhtemeldir Pound’un/O unuttuysa işte ben dedim...” (2010, 29) Hırpalayıcı imajlarla ilerleyen “Deli Dumrul Şairi Faciayı İşaret Ediyor” şiirinin nesnesine dönüşmüş İsmet Özel.

Son kitabı “Olağanüstü Şiirler”de Celâl Fedai, kısa-çarpıcı şiirlerle karşımıza çıkıyor; adeta şiir denizine minik taşlar atıyor, taşın oluşturduğu halkaları ancak iyi okur görebilir.

“Sandalye Altında Çakıllar

Islatılmış çakılları gözden geçirdim
Koyu kahverengilerinden yüzük
Beyazlarından belki bir küpe
Gözüme kestirdiğim bunlar sadece

Gerisi aynı ocaktan akrabalar
Gerisi sandalye altında çakıllar” (2012, 9)

Bu şiiri, kitabın bütünlüğünden yola çıkarak okumaya çalışırsam –şairin niyeti çok da mühim değil elbet-, “çakıllar” insan yığılmasını (şu arayı) temsil ediyor, yüzük ve küpeye dönüşebilecek olan çakıllar, işe yarar insanları (seçkin şairleri) temsil ediyor. Peki, sandalyede oturup da çakılları değerlendiren kim, o da, büyük şairi imliyor, ironik bakımdan ise sanırım Celâl Fedai’nin kendisi. Çünkü daha evvel yazdığı

tevriyenin harika bir örneği diyebileceğim şu mısralara, kendi şiirleri içinde metinlerarasılık kurarak cevap veriyor: “Celâl Fedai şiiri bırakıyor gökten yere,/Bakıp yaşken eğilerek kırılan söğütlere.” (2002, 54) “bırakmak” göstergesini hünerle ikili anlamda kullanmış şair. İşte “Olağanüstü Şiirler”in son sayfasına cevaben şöyle konuşuyor “Kitabın Son Şiiri”: “Dostum neden şiiri bırakmaktan bahsedip beni böyle üzüyorsun/ Sen bunları yazıncaya kadar kimse şiirin ne olduğu bilmiyordu//-Gerçi hala da bilmiyorlar...” (2012, 45) Bu şiir için Nef’i tarzı bir fahriye mi desem, yoksa ironik, egosantrik bir durum mu, bilemiyorum. Ama kitabın arka kapağında, şair tarafından yazıldığı anlaşılan metin, bu şiirin bir ciddi tarafı olduğunu da gösteriyor: “Bu şiirler günün şiir atmosferini değiştirmeyecek. Ancak o atmosferin ne kadar sıradan ve bayağı olduğunu gözlere göstermiş olacak.” Bu sözlerin şairleri rahatsız edeceği kesin. Sanırım ismiyle müsemma şairin amacı da bu.

Kaynakça:

- Fedai, Celâl; Olağanüstü Şiirler, Mühür Yay., İstanbul 2012.
Fedai, Celâl; İç, Mühür Yay., İstanbul 2010.
Fedai, Celâl; Şeytanın Günlüksüz Irgatı, Şûle Yay., İstanbul 2001.
Fedai, Celâl; İmtiyaz Sahibi, Şûle Yay., İstanbul 2002.
Fırat, Mustafa; Celâl Fedai ile Söyleşi, Mühür Drg. Sayı: 21, İstanbul 2008.

Doğunun Ardından Batı'ya İçten Bir Bakış: Yüksel Peker Şiiri

Yüksel Peker (1961), -bir süredir edebiyatın içinde olmadığından şairin doğum tarihini genç arkadaşlar için özellikle belirtiyorum.- Yapraklar (1985), Macaristan Günlüğü (1987), Dut Yaprığında Raks (1992) adlı şiir kitaplarının ardından yaklaşık 20 yıl gibi uzun bir süre şiire ara vermişti. Bunun maddi-manevi sebepleri vardır elbet, bizim inançlı şair-yazarlarımızın ötekiler gibi güç odakları tarafından desteklenmemeleri, hayatın değişik zorlukları karşısında yalnız kalmalarına ve geri çekilmelerine neden olmuştur. İmkânsızlıklar yüzünden Diriliş, Edebiyat Dergisi, Maveria gibi dergilerimiz nice genç yeteneğini daha kundaktayken kaybetmiştir. Kültür ve sanat, en nihayetinde maddi destek gerektiren elit bir iştir. Ama geçen yüzyılımızda İslami edebiyatı, taşralı gençler yüklenmiştir. Evet, Yüksel Peker de taşradan bir şair, lakin metropol bir şiir yazıyor. İlk kitabı “Yapraklar”da kısa şiirin sıkı örneklerini vermiş:

“Düşüş

çimde durmadan bulut biriktiriyorum
nedendir bilmiyorum şimdi gökyüzü
eski zamandan kalma bir çift göz
ya da bir yağmurun artık son sözü

bulutlar savruluyor o yana bu yana
şaha kalkar bir seri çekinik isyan
ve yalnızlık ve ölüm geçirir bulutları
çimdeki dağların tam ortasından

şimdi de durmadan umut biriktiriyorum
yanıbaşına getiriyor cehennemden ateşi
eski zamanlardan kalma bir çift göz
ya da bir ölümün artık son sözü” (1985, 12)

İmge, benzetmelerin içselleştirilmesidir. Yüksel Peker, imge yapmak için uğraşmıyor, imgenin determinizmini yani oluşum aşamalarını fark etmiyoruz, doğal sonucunu döküyor kağıda. Meselâ yağmurla konuşuyor diyerek, teşhis veya intak sanatını direkt vermiyor, modern bir teknikle “yağmurun son sözü” diyerek daha bir sonuca varıyor, işte buna, yapaylıktan uzak içselleştirilmiş söz sanatı diyorum. Kimin şiirinde yapay söz sanatları vardır dersiniz, hemen aklıma gelen ilk ismi söyleyeyim: İsmet Özel. Özellikle Erbain'deki 30 yaşına dek yazdığı şiiri. Yüksel Peker, “Çekmiş Beni Ölüm” şiiri ile Sezai Karakoç'un “Köpük” şiirine, “Paul Klee'nin Uykusu” ile ise İlhan Berk'in “Paul Klee'de Uyanmak” şiirine metinlerarası bir selam çakıyor: “bu insanlar böyle uyumasalar/ uyanırlar/ama bu kez bir meydanda/güvercinleri bakışlarıyla yolmasalar/onlar uçup giderler bu iyi/benim kaçacak yerim yok” (1985, 26), üst düzey bir söyleyişe varıyor.

“Dut Yaprağında Raks” ile Yüksel Peker, daha çok Müslümanları ilgilendiren siyasi meseleleri de ele alıyor: “petrol, yeni uygarlığın tanrısı/sense çocuğusun Tanrı uygarlığının/işte buna tahammülü yok” (1992, 40) İlk mısra küçük, ikincisinde büyük yazılmıştır Tanrı. Hayır, yok, tashih yok burada, bir bilinç var, ilki tanrıları, ikincisi tek Tanrı'yı karşılıyor. İşte İslam milletinin durumunu özetleyen şah mısra: “birbirimize müebbet hapse mahkum edildik” (1992, 13) Bu kitabıyla lirizmi şiirinin merkezine almış, lirizmin kaynağı Osmanlı şiirinin gazel örneklerini vermeye çalışmış, çalışmış diyorum, çünkü bu girişiminde başarılı olduğunu söylemeyeceğim. Aslında kendisi de biliyor: “ben patlamaya hazır volkanım/ erteledim püskürmeyi” (1992, 12) Püskürmeyi ertelememeliydi şair, işte bu anlamda, gecikmişliğini unutturmak istercesine geçtiğimiz aylarda peyderpey yayımladığı 70 bölümlük soluklu şiirini, “Kelebek, Şair ve İzler” çatısı altında topladı. Yüksel Peker'in çevirmen tarafını da şiirinin farklı bir kanalı olarak gördüğüm için şu dipnotu da düşmek isterim: İlk çevirisi Diriliş'te (1980) yayımlanan Yüksel Peker'in bu alandaki en kapsamlı çalışması “1945 Sonrası İsveç Şiiri Antolojisi”dir.

Şairin kendi öz şiirine dönelim: Daha ilk kitabıyla yalın bir şiirin peşine düştüğünü görüyoruz. Sezai Karakoç'un yanında yetişmesine rağmen imgeyi yontarak saydam hale getirme girişiminde bulunması üzerine düşünmek gerek. Diriliş'te yetişen şairleri zihnimde şöyle bir geçirdiğimde görüyorum ki Sezai Karakoç, hiçbir gence kendi şiirini asla dikte etmemiş, hatta dönüştürülmesi pek mümkün görülmeven üslûbuna yaklaşmamaları doğrultusunda onları edebiyat yazılarında dolaylı olarak uyarmıştır. Diriliş'te yazanlar, Sezai Karakoç'un daha ziyade fikirlerinden beslenmiş, kişiliğinden etkilenmiştir. Zaten bu da inançlı bir tebliğcinin asli görevlerindedir. Sezai Karakoç'ta misyonerlik tavrı yok; kimseyi kendine çağırmaz. Onun çağırısı hakikatin kendisindedir. Onu davetçi yapan da bu tavrıdır. Sezai Karakoç'un imgeye yaklaşım tarzını poetik planda iyi kavramış Yüksel Peker, 80 kuşağın bir bölümü gibi aşırı imgeciliğe karşı bir tavır geliştirmiş, bunu sağlayabilmek için de konuşma dilinin imkânlarından yararlanmıştı. Soluklu şiirin kapılarını da işte bu sayede aralar. Diriliş çevresinde yetişen şairlerin destansı şiirler yazma arzuları tesadüfi değil elbette. Yanı başlarındaki üstatlarının şiirine eklemelenmek istiyorlar muhakkak, lakin zordur destansı şiiri sonuna dek kanlı canlı tutabilmek, okutmak. "Kelebek, Şair ve İzler", Yüksel Peker'in deniz aşırı ülkeler, kıtalar arası gidiş gelişlerini, yer yer içten, yer yer ise topoğrafik bakışlarını içeriyor. Kelebek'in kanatları neredeyse yeri ve göğü, hatta evreni kaplıyor, insanı kucaklıyor: Somali, Filistin, Afganistan, Çeçenistan, Kuveyt, Irak-İran, Bosna, Kosova... Şair, İslam coğrafyasına saplanıp kalmamış, merhametini bütün insanlığa göstermiştir, çünkü her halükarda Müslüman şairin kalbinde herkese yetecek kadar 'merhamet vardır: "Kanatlarımda taşıyorum acılarını/Bu güzel insanların" (2012, 11) Geçmişin mazlumuyken bugünün zalimi olan Amerikalıları, göçmenlere karşı sert tavırlarından dolayı, sanatı öteleyerek sosyal-gerçekçi ve gayet naif bir dille peygamber varisi olarak uyarıyor şair: "Bu çocuklar çok uzaklardan geldiler/Kimi öksüz kimi yetim boynu bükük geldiler//Hani sizler de bir zamanlar/Açlıktan yoksulluktan/Akın akın deniz aşırı ülkelere göç etmiştiniz/İyi ki silmediniz o yılların izlerini//Ben küçük kelebek, o izlerin bekçisiyim"

(2012, 13) Şiiriyeti önemsemiyor, hatta sanatını tarihi olaylar için kullanıyor, realist bir tavırla adeta vakanüvistlik yapıyor; Müslümanların yaşadığı acı günlerin kanyla tarihe notlar düşüyor: “Babasının bir Sırp arkadaşı/Kaçırmıştı onu bir göçmen kampına/Köyüne döndüğünde bir gün/Yoktu bir tek canlı, bir tek çiçek bile/Sokaklarda yüzüstü uzanmış ölümler/Kadınlar, erkekler, çocuk cesetleri/Ve nehirde sessizce yüzen/Kesilip atılmış dört küçük el” (2012, 16) Şiirin sustuğu yere geliyoruz. Şair, yaşanan katliamlardan arta kalan dramların tanıklığını yapıyor, ölümün anlık bir durum değil, on yıllara uzanan bir süreç olduğunu, Hiroşima’daki gibi çocukları-torunları da etkilediğini vurguluyor. İşgal edilen ülkelerin halkları doğal olarak gelişmiş ülkelere göç eder, Yüksel Peker, İsveç’te işgal mağdurlarının sıkıntılı yaşamlarını gözlemlene imkânı bulmuş; diğer yanda ise yenik her kişi gibi geçmişin ihtişamlı günlerine sığınıp bir nebze olsun rahatlamak istemiştir: “Düşlerime akmasaydı o kaynaktan gelen su/Dindirmeseydi karanlık gecelerde susuzluğumu/Kalmazdı şimdi o izlerden geri/Bir tek eser” (2012, 23) Bu kitabın diğer bir önemli yanı: Bizden bir şair, değişip dönüşmeden kendi kalmayı başararak Batı’yı içten bir bakışla tahlil ediyor, bizi Batı hayranı soydaşlarımız gibi yanıltmıyor, doğru sonuçlara ulaştırıyor.

Kitap, İsveç’te yaşayan şairin biyografisinden doğan çarpıcı mısra ile açılıyor: “Bir kelebeğdir ruhum bu uzak ülkede”, lakin bu mısra biyografiye saplanıp kalmıyor, yeni çağrışımlar doğuruyor. “uzak ülke” sürgün ülkeyle eşleştirilebilir aynı zamanda. Şair, kelebeğin varoluşundaki şaşırtıcılığın, kanatlarının rengi ve narinliğinden dolayı kuşatıcı bir imgeye dönüşmesini arzulamış gibi; fakat sonsuzlukla müjdelenen ruhu, neden ömrünün kısalığıyla bilinen kelebeğe benzetmiştir? Acaba şair, bu ayrıntıyı gözden kaçırmış olabilir mi? Bilemiyor ve şairin lehine bir cevap bulamıyorum. Şiir ilerledikçe “kelebek”in çok çağrışımlı bir imaja dönüştüğünü görüyoruz. Şairin bu tavrı şiirin tıkanmasını önlemiş.

Yüksel Peker, Sezai Karakoç’tan direk mısra alıntıları yapmış: “Herkes gibi olmak olmayacak bir şey/Herkes gibi olmak olmamak

gibi bir şey” (2012, 5) Yüksel Peker’in, 40. bölümü müstakil olarak Sezai Karakoç’a ayırması oldukça manidardır.

Şu mısralar ise ironinin işlitsısını taşıyor: “Çocuklara çikolata/Bü-yüklere nasihat/Meşk ve sema/Ölmeden önce ölmek sanatı” (2012, 66) İşte birkaç meta-fizik mısra: “Düşünce gözden gönüllere gözyaşı/Uyanın-ca kan ter içinde sırlısıklam/Şairin kaleminde bir cezbe hali/”İlhamını ara arkadaş!” sesindeki/Bir ışık aydınlatır karanlık geceleri” (2012, 67) “Bir metafizik kamçı şaklıyor/Yorgun bedenime” (2012, 69)

Şairin karamizahı, kimi zaman siyasaya yöneliyor: “Yarım kalan bay-ram düşleri/Etkiler yetkisiz yetkiler etkisiz/Dini darlar dindar diye otur-muş makamlara/Hizmet binası, lojman hava parası/Makam arabası, özel şoför, özel hizmetli Ankaradan/Avrupa’da müşavirler saltanatı/Kalabalıklardan yükselirken homurtular/Boşa geçmiş gibiyken Dubai yolculukları” (2012, 75) “Kimi zaman arı olmak isterim dillerini sokmak için/Sözlerinde durmayan politikacıların/Kutsal inançları dile dolayıp dolayıp/Gözler içi-ne baka baka aldatanların/Kimi zaman öfkem kabartır bütün dalgalarını denizlerin/Kimi zaman sessizce ağlamaya yeter gücüm” (2012, 94)

Şairin Mephisto’su değilse bile, Penelope’si, Hızır’ıdır kelebek, rehberlik eder ona. Gezmek ise bir görgüyü-kültürü gerektiriyor. Evet, kültür şiiri ya-zıyor aynı zamanda şair, Sezai Karakoç’u ve modern epikleri iyi tahlil etmiş şair, rahat bir söyleşiye kavuşmuş ve başarılı, bütün bir şiir ortaya koymuş. Peker’in kimi mısraları genel yükseltinin üzerine çıkıyor: “Mekanlar ayrı da olsa gönüllerimiz bir/Zamanlar farklı da olsa ruhlarımız bir” (2012, 9)

Yüksel Peker, imgeden çok da uzak olmadığını poetik mısralarla be-lirtir de: “Şiirdir sonuçta, özeldir ruha/Sembollerle güzelleşir monoton dünya” (2012, 88)

Kaynakça:

Peker, Yüksel; Kelebek, Şair ve İzler, Hece Yay., Ankara 2012.

Peker, Yüksel; Yapraklar, Binbirdirek Yay., İstanbul 1985.

Peker, Yüksel; Dut Yaprığında Raks, Binbirdirek Yay., İstanbul 1992.

Ömer Erdem'in "Kör"üne Kalp Gözüyle Bir Bakış

Ömer Erdem, "Kör" adlı yeni şiir kitabında şair-eleştirmenlerin tuzağına düşmüş görünüyor ne yazık ki. Şiirin şiiri; şairin şairi kaskandığı evvelden bilinir. Bu yüzden genç arkadaşlara önerimdir: Akranımız şairlerin sözlerine çok itimat etmeyin. "Kireç" in çıkmasının hemen ardından Birhan Keskin, Milliyet'te bir yazı kaleme almış ve Ömer Erdem'in bu son kitabının "Evvel" kadar nitelikli olmadığını ima etmişti. Diğer yandan edebiyat kulislerinde de bu doğrultuda konuşmalara şahit olmuştum. "Kireç" hakkındaki yazımda bu yaklaşımlara katılmadığımı gerekçeleriyle birlikte belirtmiş, onun gelecekteki muhtemel kitabı "Kör"ü düşünerek şöyle demiştim: "Aslında edebiyat çevrelerinin beklentisi, Ömer Erdem'in ilgi çeken ve yükseliş grafiğinin tepe noktası olan Evvel'i, bilhassa biçim yönünden devam ettirmesiydi. Böyle olmadı, eğer böyle olsaydı, bu grafikte belli bir düz çizgiden sonra aynileşmek nedeniyle bir düşüş görecektik; çünkü kolaya kaçmış sayılacaktı şair, şiir görgüsü sayesinde edebiyatımızda birçok örneğine rastladığımız kendini çoğaltmak tuzağına düşmedi." Evet, düşmemişti, ama sonrasında dedikodulara kulak astı ve "Kör" ile düştü. Açıkçası Ömer Erdem'in yeni biçimsel denemelerle kendi şiirine devam edeceğini düşünüyordum. Yanılmışım. "Kör", bu bakımdan şairin basiretinin bağlandığını da ima ediyor, en azından benim çağrışım dünyamda böyle bir karşılık buluyor. "Kör"de ne buldum, biraz "Evvel" biraz da "Kireç", yani yeni bir şey bulamadım. Ömer Erdem, kendini yormadı –belki de art arda şiirler yayımladığı için yorgundu, bilemiyorum, şiir sondajlarına devam etmedi, var olan kuyulardan su çekti.

"Evvel" gelenekten beslenen deneysel bir kitap; deneysel diyoruz, çünkü tek seferlik bir çabadır bu, ikinci defayı kabul etmez. "Kör"deki "Evvel" biçimli şiirler, kesinlikle "Evvel"deki özel yapıya-tada da zarar

vermiştir, taklit biçimler aslını eskitir. Necatigil “Kareler Aklar”daki o meşhur uç girişimini tekrarlasa sonuç ne olurdu? Böyle bir girişimde bulunmadı işte.

Kitabın ilk şiiri, “bunlar baba bunlar şapka satıcısı bunlar buz mavisi/bunlar buruşuk sakal bunlar şekerli çay” şeklinde “bunlar” tekrarıyla devam ediyor. Lakin biçime o denli yatırım yapmış ki şair, anlamı adeta unutuyor. “bunlar”ı dışta tutarak alınılıyorum şiirde geçen göstergeleri: “baba, şapka satıcısı, buz mavisi, buruşuk sakal, şekerli çay, tespih gibi çekiyorlar birbirlerinin gözlerini, ayakkabılarına bakıyorum terleyen gece tüyleri//okullu, ekmek tuzu, rimel, düşük bel pantolon, ah öyle mi, hoş geldin bey, açık kalmış panjur yağmur sıkması//bıçak bıçağa, bıyık buranlarla sütlaca mahlep katanlarla/önce ben diyenlerle vay çok geciktim diyenlerle, her yerde, herkesle, birlikte//vapur dumanı, boğazda yengeç hem, şarabın eskisi, görgünün dürbünü, cami halısı mevlit örtüsü, dört gün kar tatili gecikmiş kartalkaya//üç buçuktan dört, silgisiz kalem, eminönünde ihraç fazlası güzellik günü, dur ben de geliyorum önceden görmüştüm, salı pazarı çarşı pirinci geç kahvaltı//senin anketin senin kelliğin senin partin, hacı yatmaz donu akşamdan kalma, inanmam sizin evde yok mu daha değil mi, bunca çol bunca çocuk bunca diri ihtiyar bunlar” (3) diye adeta ortalığa saçılmış, “bunlar” tekrarıyla toparlanmaya çalışılmış birbirinden kopuk gösterge ve ifadeler. Çoğaltmacı bir tavırla nesnelere üst üste yığılmış, belki birazcık fiil olsaydı metne çeki düzen verirdi. Ne yapmaya çalışıyor şair, anlama yönelik bir girişimde bulunmuyor; aşırı yoruma düşerek şiirin karnını deşmeye ise hiç gerek yok. Kızıyorum, çünkü iyi şairdir Ömer Erdem, kolaya kaçmamalı, “Evel”e yapılan iltifatları unutmalydı.

Kimi ifade ve imajlar aceleye gelmiş, dikkatli bir gözlemci ve doğayı iyi tanıyan Ömer Erdem, bazı ayrıntıları gözden kaçırmış gibi: “duymaya ne zaman çıkacaksın/çürümüş bir yaprağın duyduğu çıtırtıyı ormandan” (72) Dil mantığı bakımından yaprağa çürüdü denemez, diyelim ki ıslanmış bir yapraktan bahsediyor şair, o zaman da yaprak çıtırdamaz.

Elbette kitabı komple olumsuzlamıyorum; iyi şiir, bent ve mısralarla da karşılaşıyoruz. “kuzular içinize girdim kardeş bir kuzu gibi/meledim tuz yaladım/benim de sırtımda gezindi kasapların elleri bunu bil/koyun koyuna uyumasam da bir gece” (53) Ömer Erdem'den beklediğimiz çarpıcı mısralar. Şair, ilk kitabından beri taşrayı şiirine saflığın bir karşılığı olarak sokuyor, “Kör”de de buna devam etmiş. Onun bu tavrı Sezai Karakoç'un “Kasaba Edebiyatı” ile birlikte düşünülmeli bence. “her gece farklı bir otele telefon ettik/tek kişilik boş odanız var mı ölmeye” (56) “kalktım kendimi balkondan silkeledim” (86)

İlk şiiri Diriliş'te yayımlanmış Ömer Erdem'in, bununla övünç duyması hoş; fakat asıl önemli olan şiirde son nefesini nerede vereceğidir. Bakara suresi 120'ye uymalı Ömer Erdem, bizim şairimiz, bize kulak vermeli; hayat bulduğu yerde kalmalı. Nerede kim adına, kimlerle duruyoruz? Hakikatin kucağında hakikatle var olan hakikatin çocukları; bugün olmaları gereken yer/lerde değilse, yarın burada olma hakları olur mu?

Kaynakça:

Erdem, Ömer; Kör, Everest Yay., İstanbul 2012.

Kenan Çağan'ın Öfkeden Dirim Alan Şiiri

1970 doğumlu şair, ikinci şiir kitabı “Ölü Diller Arşivi”nde, sertleşen imajları ve doğrudan sözleriyle dinginlikten ödün vermeden, dönüştürülmüş kültürel birikimden de destek alarak eleştirel bir dil kullanmış. Kendini daha bir konumlandırmış, modernliğin dikte ettiği bireycilik-bencillik tuzağına düşmeden mensubiyet bildiren bir zamirle konuşuyor Kenan Çağan: Biz. Hakikat taraftarları. Müslüman şairler, zulme dur diyenler... Kendini herkesleştirmiyor, ayrıştırıyor, saldırgan bir cephe değil savunma amaçlı karşı cephe açıyor. Şiirimizin geçmişine dönüp baktığımızda biz dilini, şiirimizde en fazla ve dikkat çekici şekilde mustazafları kucaklarcasına Sezai Karakoç kullanmıştır. Sezai Karakoç, İslam karşıtlarını ise çoğunlukla Kur'an kaynaklı öteleyici bir şahıs olan “onlar” ile işaret eder. Kenan Çağan'da “onlar” adlanmış sıfatla karşımıza çıkar, herkes payına düşeni almaz, şair, herkesin payını kendi eliyle dağıtır: cuntacılar, saralı gücenikler, piçler, hayvan sürüleri, aç kurtlar, katiller, ibneler... Bazı yerlerde apaçık konuşuyor Çağan, sözünü imgenin arkasına gizlemiyor: “gördün mü nasıl yaymakta zulüm kendini/Çapraşık ilişkilerine tutsak etmekte herkesi” (20) “insana ne mi gerek belki sadece aczi” (21) Çağan kimi zaman adeta düzyazı cümlelerine yaslanıyor. İmgeyle II. Yeni üzerinden hesaplaşıyor: “/ikinci yeni çıkmalı aradan/şiire tanıdık bir imgeyi bulaştırmadan/ grotesk mi aynanın aksi pitoresk mi/aşırı gerçek parçalar mı kendini/çağrışımı al ve bütün metaforlarını/sen uzun ve hep ince fransa” (36) Batı menşeli göstergelerden kurtulmak, yerli duyarlılığa kavuşmak hevesindedir şair, Müslüman sanatkarları da kasıp kavuran modernlik kompleksinden uzak durulmasını şiddetle önermektedir.

“Ölü Diller Arşivi”, kitaba adını veren şiir, aynı zamanda kitabın da ilk şiiri, lakin son sözle açılıyor gibi: “: mermer bahçeye çarpıyor son

söz: git". Öte yandan, daha bir kelime dahi kullanmadan iki noktanın başlangıç olarak belirlenmesi, bizi düşünmeye sevk eden bir imajdır. Sayfayı geri çeviriyorum ve cevabı buluyorum: "kaldığımız yerden:/ büyük eksikliğin kendini başlattığı yerden", "büyük eksiklik", sanırım, cennetten kovulan atamızı, genel anlamıyla insanı; "kaldığımız yer" ise dünyayı ima ediyor. Kendini başlatmak ise bir iradenin sonucu, kendi isteğiyle sürgüne çıkmak olarak okunabilir. Şair, bu bilinçle şiire giriş yapıyor ve devam ediyor: "ey bu şarkının ve bütün şarkıların en içli yeri/ niçin tama ermez içimdeki bu eksiklik hissi" (24) İnsanın durumunu da şöyle özetliyor: "kabul etmesen de olur/öneri deyip geç/zaten toplamda/insan bir ömür körlüktür/önerileri önermeleri görmemektir/algısına yandığım dünya/körün küllüğünde tüten bir ince dumandır/o da varsa" (13) "insan bir ömür körlüktür", körlükle ilgili şimdiye dek okuduğum en güzel mısralardan biri, Aşık Veysel bunu yazmak ister miydi? Modern insanın gözüne vinçler, gökdelenler, sinek yerine uçaklar kaçmıştır, kör olması doğaldır, şair, bir defa daha haklıdır.

"avrupa vardı tekti/amerika vardı tekti/nato vardı tekti/kimi tekti kimi t e t i k t i" (42) Dünya siyasetine de kafa yoruyor şair, isabetli tespitlerde bulunuyor, böylece şiirine çok yönlülükten öte çok boyutluluk kazandırıyor; çözüm de sunuyor üstelik: "ağaç sımsıkı sarılmalı toprağa/ çünkü direnmek kutsaldır ve elzemdir" (47) Yüzyılların Müslüman direnişine somutluk kazandıran iki mısra. Aslında bu görselliği öne çıkaran analogik özelliğe Çağan şiirinde sıklıkla rastlarız: "çarşı gibi kalabalık bir cümle" (49) "buz gibi bir yalnızlık beni dibe çekiyor" (62) Sert eleştirilerini ironi üzerinden yapıyor: "cinsiyetsiz kahpeler mendeburlar/beli kırıklar dilli pazarcılar eli uzunlar/show biter time kalır/a! afili görseller/a! bir ömrü yalan sarmış ibneler" (76) Çağan'ın "show-time" ile işaret ettiği hakikat, akıldan çıkmayacak cinsten. İronistin amacı da bu değil midir zaten.

Kimi yerlerde çarpıcı psikolojik tahlillerde bulunuyor şair: "gözü dışarıda olanın içinde/kocaman bir boşluk vardır" (68) Aslında bu, toplum-

sal bir durumdur da. Şiirimiz, felsefeden az çok yararlı olsa da psikoloji ve sosyolojiden uzak duruyor, bu bir eksikliktir bence. Her bilim, şiire yeni bir perspektif kazandıracaktır, kanaatindeyim; Çağan, abartmadan, biraz da bu farkındalıkla yazıyor.

Çağan şiirinin sürprizlere ve onu bin yıllık çağrışımlarıyla yeni meca-maceralara sürükleyecek kafiye ihtiyacı var; dildeki dinginlik, bazen şairin yorgun olduğu izlenimi de yaratmıyor değil. Öte yandan kafiye, imgelerdeki çağrışım ateşiyle eriyik hale getirerek şarkı sözü yazarlarından kurtarmamız gerek. Popüler kültüre mal olmak üzere, binlerce yıldır şiirimize kan veren kafiye.

İşte şairin ferahladığı an: “tanrı elimden tutunca kaybım azalıyor” (51)

Kaynakça:

Çağan, Kenan; Ölü Diller Arşivi, Hece Yay., Ankara 2012.

Tuğrul Tanyol'un Poetik Patikası

Kuşakların belirlenmesinde II. Yeni'yle başlayan bir karmaşadan söz edilebilir; çünkü öncesinde kuşaklardan çok akımlar ya da bireyler söz konusuydu. Garip karşısında beliren 40 kuşağı ise daha ziyade Sosyal Gerçekçiler olarak bilinmektedir. Mesela 30 kuşağı, 20 kuşağı veya 10 kuşağı gibi bir adlandırmadan söz edilmiyor; çünkü Modernizmle birlikte Batılı şairler, poetik fikirleriyle daha yakından tanınmaya başlandı ve kuşak meselesi, özellikle de T.S. Eliot üzerinden gündemimize taşındı. İşte bu aşamadan sonra, edebiyatımızda gruplaşmalar, kendi dışındakileri yok saymalar dönemi başladı. Bu anlamda ilk hamle Sezai Karakoç'a yapılmıştır. O, İslam temelli poetikasıyla dolayısıyla, II. Yeni dışında tutuldu, sonrasında da Cahit Zarifoğlu ve diğer Müslüman şairler, bu politik tutuma maruz kaldılar.

80 Kuşağı da bu ötekileştirici yaklaşımdan kendini uzak tutamamış, belli isimler tarafından parsellenmek istenmiştir. Bu kuşağın 70'li yıllarda yazmaya başlayan yaşça büyük şairleri, sonradan gelen genç şairlerini dışladı, şiir ortamında duyduğumuz şu ucuz söze maruz kaldı bu gençler de: "onlar da kim"? Doğrusu, İslami camianın şairleri özellikle de 80 sonrasında kendilerini göstermeye başladı; çünkü Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat Dergisi, Maveria, Yönelişler gibi dergilerin gayretleri, genç-ürün olarak 80'li yıllarda muarızlarını rahatsız edecek bir nitelik ve nicelikte ortaya çıktı. Bunun sebeplerinden biri de 12 Eylül darbesinden, İslami camiadan çok solun ve milliyetçilerin etkilenmesidir. İslami kesim, sağ-sol çatışmalarından ferasetle uzak durmuş, oyuna gelmemiştir. Bugün edebiyatın genelinde değilse de en azından şiirde İslami camianın daha bir etkin olması, Sezai Karakoç'un kavgaya tutuşmama yönünde yerli yerinde telkinleriyle ilgilidir. İslami camiadaki ortak ka-

naat şuydu: Birbirimize düşmemeli, dünya insanlığını sömüren büyük şeytana karşı mücadele etmeliyiz; bugün bu yaklaşımların ne kadar da isabetli olduğu ortada.

Lakin hâlâ birbirimizi görmemeye yeminliymişiz gibi, 80 kuşağının inançlı şairleri, onca kitaba sahip olsalar da Marksist şairleri tarafından yok sayılmaya devam ediyorlar, işte Tuğrul Tanyol'un yakın zamanda verdiği bir söyleşisinden alıntı: "Şimdi 1980 aslında gündemden hiç düşmedi. 80 Kuşağı deyince neyi, kimi anlamak lazım? Bu kuşak Tuğrul Tanyol, Adnan Özer, Haydar Ergülen, Ali Günvar, Mehmet Müfit, Metin Celâl vs. ile giden bir kuşak mı; yoksa bunun içine Akif Kurtuluş'u, Ali Cengizkan'ı, Hüseyin Ferhad'ı, Hüseyin Haydar'ı vs. katmak gerekir mi? Yani, o kadar çok şair çıkmıştı ki o günlerde, 1970'lerin sonlarından gelen ve 1980'lerde devam edenler filan. Aslında tartışma biraz da buradan çıkıyor. 80 Kuşağı denince bütün bu şairler anlaşılıyor, ilk grup etrafında dönüyor. Bu tartışma ise pek yeni değil, o zaman da vardı bu tartışmalar ciddi biçimde. Bu ilk grubu nasıl tanımlayabiliriz? İşte *Üç Çiçek*'le başlayan, *Poetika* ile devam eden, onun dışında *Fanatik* gibi, *Şiir Atı* gibi, daha sonra *Sombahar*'a doğru bütün farklılıklarıyla birlikte giden bir şiir *nesi* demek lazım, ona da karar veremiyorum, şiir gruplaşması demek lazım belki." XXI. yüzyıldan bir söyleşi bu, ama İslami kesimden bir tanecik bile isim anmamış Tuğrul Tanyol; hatta kendi içlerindeki ayrışmadan da bahsediyor, sonuçta onların ismini vermiş oluyor. Ali Günvar ise tarikat bağlantılı İslami yöneliminden önce sol içerisinde kabul görmüş, sonradan yok sayılmamış. Bu bakımdan, Necip Fazıl'dan şanslı. Klan kültürlerde herkes sadece kendi çevresindekinin varlığını kabul eder, dıştakini düşman sayar ya, Tanyol'un şiirinden de arkadaşlarına ulaşıyoruz: "İnce bir gülüş, bir resim, kopuk bir film olacak:/Bazen Haydar, ben, Müfit, Adnan/Şiirden konuşuruz ve acılardan/Üçle beş arası çay, ah delikanlı zaman!" (2008, 102)

Tuğrul Tanyol, 70'li yıllarda ilk ürünlerini yayımlamaya başlıyor ve ilk kitabı "Elinden Tutun Günü"nü 1983'te, 30 yaşında çıkarıyor. Sanatlı

bir dille dönemin sağ-sol çatışmalarını, dostluk, kardeşlik, ölümleri buluyoruz karşımızda. Sosyal Gerçekçilik ile II. Yeni harmanlanmış gibi bu şiirlerde: Sanat, II. Yeni; fikir, Sosyal Gerçekçi. Bu ilk kitap iki farklı poetik anlayışla yazılan şiirlerden oluşmuş. Tuğrul Tanyol, şiirlerinin bir kısmını 12 Eylül darbesinden önce, harmanlanmış-karma poetika ile; bir kısmını ise sonra, Sosyal Gerçekçilik'ten sıyrılıp II. Yeni'ye biraz daha yaklaşarak kendi kişiliğiyle yazmış gibi: "12 Eylül'den biz yararlanmadık mı, elbette yararlandık. Siyasetin bastırılması sonucunda edebiyat ön plana çıktı, bundan yararlandık ama darbeyi biz yapmadık!" diyen şairi şu mısralar destelemekte: "Yapraklar/ağaçlarını döküyorlar/saçları bir kadını/bir adam/masaya döküyor duygularını/bardağına döküyor beni içkim" Tuğrul Tanyol, kendisine pek uymayan tersten bakışlı bu zihin işleyişini, II. Yeni'den almış, "masaya döküyor duygularını" ise Edip Cansever'in birçok şairi etkileyen "Masa da Masaymış Ha"sını hatırlatıyor. Son şiirlerine dek, II. Yeni özellikle de bu bakımdan kendisine yer bulmuştur onun şiirinde: "unutuş hafıza olmayı özler" (2012, 77) Tanyol şiirinin özel bir biçimi yok, aslında son şiirlerine dek Tuğrul Tanyol'un hatta genel anlamda 80 kuşağının biçim arayışına çıktığını söyleyemeyeceğim. Onların aksine 90 kuşağı şairleri biçim arayışlarını manifestolara kadar vardırırsalar da ortaya dişe dokunur bir yenilik koymadılar. Tanyol'un ilk şiirlerindeki ana tema da yine ortamın kaosundan kaynaklanır: ölüm. Anlattıklarına ve hafızasına güvenerek yorum yapacak olursak Turgut Uyar'ın Tanyol'daki ölüm temasına yaklaşımı, günü gözden kaçırdığı için yanlıştır: "Yine Turgut Abi'ye döneceğim, ilk kitabımı okuduğunda bana şöyle dedi: 'Bunlar güzel şiirler ama yahu kardeşim ne kadar çok ölümden bahsediyorsun!' dedi. Sonra durdu, 'Ama haklısın' dedi, 'ölümden gençlikte bahsedilir. Benim yaşıma geldiğinde ölüm bir realite haline gelir, bir daha 'ölüm' sözcüğünü ağzına alamazsın!' Belki bundan, benim şiirlerimde de ölümü bulmak artık çok zor! Gençlikte bir oyun gibi geliyor insana, ölümü bir imge olarak kullanabiliyorsun şiirinde, yaş ilerledikçe o kadar rahat kullanamaz hale

geliyorsun; çünkü ölüm oyun olmaktan çıkıp bir realite haline geliyor. Geçmişin birikerek arkada durması, zamanın azalması... Sanıyorum bu kitabımdaki en etkin duygulardan biri, zamanın azaldığını hissetme duygusudur.” Şu mısralarda, zamanın sürpriz bir şekilde hızlı geçtiğini ne hoş ifade ediyor Tanyol: “İşte tam öyle derken ilkbahar/pat diye çıkıyor çalılar için” (2008, 113) Öte yandan, “Elinden Tutun Günü”, yazıldığı yılların psikolojisini yansıtmaya açısından önemli:

“Günü elinden tutuyorum
Öyle ürkek
Ben tutmasam karanlığa düşecek
Karanlığa düşecek sevgiler
Kapılarınızı yalnızca nefret çalacak,

Ağır ağır yükseliyor bir davulun sağır sesi
Birer birer düşüyor ağaçlar, orman seyreliyor
Tutun elimden, elimden tutun yoksa
Bu canavar sessizlik, bu yılgınlık, bu ölüm...

Sabırsız ayak sesleri ne topluyor, ne dağılıyor
Kararsız külrengi bulutlar, ne zaman yağacak yağmur
Hani nerede yıldırımlar, gökgürültüleri nerede
Yalnızca bu sağır davul
Tenimde ağır ağır
İlerleyen bu hançer,

Günü elinden tutuyorum
Elim alev almış gibi yanıyor
Yanıyor karanlık, kızıl, koyu, et kokusu, kül ve kan
Kentin karanlık bacalarından savruluyor durmadan
Durmadan, altından geçiyor köprülerin
Durmadan sarıyor kuleleri
Durmadan sızıyor caddelerden
Büyüyor, büyüyor, büyüyor!
Bu canavar sessizlik, bu çılgınlık, bu ölüm,

Beynimin çıkmaz sokaklarında
Giderek artıyor çekiç sesleri
Yankılanıyor kentin alanlarında
Tahtayı tutkuyla kucaklayan çivi,

Yaşam, yükselen darağacının kollarında
Uyuyan bir bebek gibi
Tabutunda sallanıyor.” (2008, 18)

İlginç bir şekilde, Necip Fazıl'ın “Kaldırımlar”ındaki korku, daha bir doğru ve felsefi ifadeyle, kaygıyla karşılaşılıyor bu sanat bakımından zayıf grotesk şiirde. Kıpır kıpır fiillerin kullanılması ve isimlerin azlığında, korkudan kaçan bir adamın heyecanlı halini de görüyoruz. Öyle bir hızlı akıyor ki şiir, benzetmeler de bu hızdan olumsuz etkileniyor, metafora dönüşmeden çağrışımlarla başka bir benzetmeyi doğuruyor. Korku ve kaygı, şairi her dönemde az çok yoklamıştır: “korkunun titrettiği ses tellerinde/kanlar içinde bir ceset/biliyorum, biliyorum/hepimiz biraz korkak, hepimiz biraz Macbeth” (2008, 263) Necip Fazıl, şairin bilinçaltına evvelden yerleşmiştir: “Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında Necip Fazıl'ın ‘Anneciğim’ şiirini çok severdim...” (2012, 9) İlk bakışta hoş görülen “Tahtayı tutkuyla kucaklayan çivi,” mısraı ise şiir mantığı bakımından kusurludur; çünkü kucaklayan tahta, kucaklanan çividir; tahta, kucağını aralasa çivi düşer. İşte apaçık bir ölüm korkusu: “Saat iki/biraz önce kaldırımda

vurdular beni/uzanmış yatıyor bedenim/öylece/üç dört yalnız köpek ve gece//Tüm ölümleri birarada yaşıyor/artık atmayan yüreğim/tüm ölümler benim ölümüm/vurulan hep aynı, vurulan hep ben.” Dikkat edecek olursanız, “Elinden Tutun Günün”de mısralar hep büyük harfle başlarken bu alıntıda sadece ilk mısralar büyük harfle başlıyor. Yukarıda belirttiğim ikilik, somut şekliyle biçimde de görülüyor. Tanyol, arayışlardan oluşan eklettik ilk kitabıyla halk şiirini de yoklamış, hoş bir şiire varmış:

“Yangın

Sigaramın yarısını ben içtim
Yarısını rüzgâr
Yaramla oynama güzelim
Külün hemen altında ateş var

Savursam rüzgâra, atsam yüreğimi
İçimde kanayan boşluğu sen kapacaksın
Külümü geri ver, al ateşini
Sen yaklaştıkça büyüyor yangın

Tutuşacaksın, tutuşacaksın
Bu ateş seni de yakar
Bırak bir başıma
Ben yanayım, soğusun küller
Gün gelir kendiliğinden söner

Sigaramın yarısını ben içtim
Yarısını rüzgâr
Ateşle oynama güzelim
Bir yanına sızırar” (2008, 33)

Sosyal Gerçekçi şairlerin hemen hepsi, laik devletin telkini ile Osmanlı şiirine uzak durmuş, halk şiirini yoklamıştır, rejime karşı gelişen

devrimcilik ise o anlarda unutulmuş, yıkıcı yönünü, ne yazık ki İslam'a dönmüştür. Tuğrul Tanyol bu manipülasyona pek düşmemiş, nesnesi gerçek olan epik mısralar da söylemiştir: “Bir ağaç bulun ve en ince dalından/Bir zıpkın yapın/Saplayın zalimlerin kalbine!./Bir mermi belki/ Bir gün nasılsa/Kendimi sizinle tamamlarım” (2008, 258) İlk şiirlerindeki duyarlılık yeniden su yüzüne çıkıyor sanki.

Tuğrul Tanyol, çıkışı yaptığı yıllardaki şiir ve yazı hızını devam ettirememiştir. “Üç Çiçek” ve “Poetika”nın kurucuları arasında yer alan polemist şair, sessiz sedasız bir şekilde kenara çekilmiştir: “Açıkçası ben biraz da susturuldum! Nedeni şu: Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlarmış, ben onuncu köydeyim şimdi! Herkesi sevmem söz konusu değil benim, sevdiğimin yanında sevmediğimi de söylerim, söyledim ve bundan dolayı da çok tepki çektim. Ben rahat duramıyorum eleştiri yazarken.” Şair, gerçekten haklı olabilir, lakin durumu şu yönlerden de irdelemekte fayda var: Dergi çıkarmak, şairin üretimini artırır, akademisyenlik ise azaltır. Okumak-düşünmek ve yazmak hem sanatkârlığın hem akademisyenliğin bir gereği. İkisinde de beyni çalıştırmak gerekiyor, bu yüzden birini kenarda bırakmak zorunda kalıyor sanatkâr; öne çıkan, çoğunlukla ekonomik kaygılar nedeniyle akademik çalışmalar oluyor. Şair, aynı anda, daha ziyade fiziki yoruculuğu olan yöneticilik ya da ne biliyim herhangi bir işin ustalığını –kaynakçı, marangoz, aşçı vs.-yapsa şiir verimini akademideki kadar azaltmaz. Evet, Tuğrul Tanyol bir akademisyen aynı zamanda, neyse kendi şiiri hakkında söylediklerine kulak verelim: “Ben belli bir şiirde olgunlaşmaya çalıştım, hiç atraksiyon yapma merakım olmadı, hiç ilgi çekme merakım olmadı. Şunu söyleyebilirim, şiir benim en namuslu olduğum alandır belki de. Yalnız şiir yazma biçimimde belki bir farklılaşma olabilir. Eskiden şiirin üzerinde uğraşmazdım. On beş dakikada yazılırdı şiir. Eksiltme zaten yazılırken oluyordu, ilk şiirlerim hariç. Özellikle *Ağustos Dehlizleri* ve *Sudaki Anka*'daki şiirlerde fazla eksiltme yaptığımı söyleyemem. Daha çok bir duygu olarak gelirdi şiir, bir çağrışım olarak gelirdi. Dizenin dizeyi çek-

mesi biçiminde bir çağrışımla giderdi ve şiirin öyle yazılması gerektiğini düşünürdüm; çünkü şiiri ben öyle yazıyordum. Örneğin bir fikirden şiir yazılamayacağını düşünürdüm, hatta kimi yazılarımda bunu söylemiş olabilirim. Şimdi artık daha çok, fikir olarak gelmeye başladı şiir.” Tuğrul Tanyol’un bu sözlerinden, şiir üzerine derinlikli düşünmediği sonucuna varmamak mümkün değil. On beş dakikada yazdığı şiirler ile 80 kuşağının öncülerinden diye sunulması, şiirimizin kimlerin eline kaldığını göstermesi açısından önemli. On beş dakikada şiir yazılmaz demiyorum, şiire başlangıç yıllarında yazılmaz diyorum. Ustalık döneminde durum değişiyor elbette. Tuğrul Tanyol’un ilk yıllarda şiiri değil, davayı dert edindiği yadsınamaz bir gerçektir.

“Ağustos Denizleri”nde bireyselliğin kapısını aralamış, pastorallikten kurtulamamışsa da büyük oranda kendi kimliğini bulmuştur şair: “Aslında hâlâ aynı duygu içindeyim; şiirin Yahya Kemal’in yazdığı gibi yazılması gerektiğini düşündüm ama duygusal olarak kendimi hep Haşim’e yakın buldum... Çok ilginç, Cemal Süreya bana bir kitabını şöyle imzalamıştı: ‘Kimseye benzemeyen şair’. Senin bu söylediğin ona benziyor, onu hatırlattı. Cemal de öyle diyordu, kimseye benzemiyor, yeni bir şiir senin yazdığın diyordu ama neden sonra, *Ağustos Dehlizleri*’ni yayımladıktan sonra Kadıköy’de karşılaştığımız bir gün bana şöyle demişti: ‘Şimdi birbirlerine benzemeye başladım.’ Kimi kastetti anlamadım ama söylediği buydu, böyle esrarengiz cümleler kullanmayı severdi... büyük bir ihtimalle İkinci Yeni şiirine, belki de kendi şiirine yakın bulduğunu söylemek istemişti. Cemal’i insan olarak çok sevdim, şiirlerini çok sevdim; yine de benim şiirimden doğrudan bir bağlantısı olduğunu söyleyemem. Haşim, evet, hakikaten çok etkili ama sanıyorum modern şiirde beni en çok etkilemiş şair Oktay Rifat olmuştur. Yani belli ölçüde kendimi Oktay Rifat çizgisine yakın hissetmişimdir... özellikle *Perçemli Sokak*’tan sonra, *Âşık Merdiveni*’nden sonra; ama özellikle *Şiirler* ve *Yeni Şiirler*.” Aslında kimseye benzememek iyi bir şey değildir. Fuzulî’nin poetikasını hatırlayalım burada. Doğru olan, şimdiden ve geçmiş şairlerden beslenerek yepyeni

doğmadır. Cemal Süreya “kimseye benzemeyen şair” sözüyle, aslında Tuğrul Tanyol’un doğru beslenmediği için şiirinin bünyesinin zayıf olduğunu ima etmek istemiştir. Tuğrul Tanyol’un Oktay Rifat’ı kendi şiirinin babası addetmesi gerçekten üzerine düşünülecek denli ilginç. Oktay Rifat’ı bir kenara bırakacak olursak, şiirini güçlendirmesini, ustaları etraflıca incelemesine ve onlardan etkilenmeye çalışmasına bağlamak yanlış olmaz: “ne diyor Yahya Kemal, mısra benim namusumdur, diyor. Ben bu konuda çok kararlı bir tavıram olduğunu söyleyemem. Zaman zaman çok güzel bir dizeyi ortaya çıkarmak hoş olabilir ama zaman zaman da bir söyleyiş, bir imge, bir eda veya bu edanın, söyleyişin, o müziğin birkaç dizinin arka arkaya çekilerek yapılması da mümkün. Dize şairi olduğumu iddia edemem.” Bazı şairler, şiirden çok başka türlerden etkilenmişlerdir, oldu-bitti yadırgarım ben onları, mesela Ece Ayhan, atonal müzikten bahseder, Ece Ayhan sempaticanı Tuğrul Tanyol’da da benzeri bir durum söz konusu: “Tabii, romancı olarak benim başyazarım Dostoyevski’dir. Sonra Gogol, Zola. Çoğu insan pek sevmez ama benim için Balzac da çok önemli bir romancıdır, romanlarını çok severim. Ayrıca, klasik macera romanlarını çok severim ben. Şunu söyleyeyim; Robert Louis Stevenson’ın benim şairliğim üzerinde çok etkisi vardır. Korsan imajları, macera, heyecan... *Define Adası* beni çok etkilemiştir. Jack London’ın romanları, sonra cilt cilt *Pardayanlar!* Bunların ille de çok nitelikli edebi ürünler olması gerekmez, insana okuma zevki ve alışkanlığı kazandırır. Sonra, Necatigil’in çevirilerinden Knut Hamsun!” Tuğrul Tanyol’un şiirin kaynakları konusunda kafa karışıklığı hiçbir zaman son bulmamişe benziyor. En olgun ilk şiiri ise bence “Cem Gibi”, tarihi trajik bir olayın anlatılması bakımından bana Nazım Hikmet’in “Şeyh Bedreddin Destanı” ile Hilmi Yavuz’un “Bedreddin Üzerine Şiirler”ini hatırlattı. Hikâye kahramanıyla empati kuran Tuğrul Tanyol, biçimsel bakımdan da daha ziyade Hilmi Yavuz’a yakın duruyor, “Cem Gibi”de Hilmi Yavuz’u hatırlatan sese bağlı olmuş sıkı mısraları: “Gençliğim! Karşılığında bir tek kayık/Al beni yanına, beni yanına al Tarıuk!” (2008, 77) Tanyol, “ayna” göstergesini de yine Hilmi Ya-

vuz atmosferi içerisinde kullanıyor: “Kristal çatımızı sarsınca fırtınalar/Sonrasız aynalarda parçalanınca yüzlerimiz” (2008, 94) “ölmeden öldürdüğümüz nice/dostumuzun yüzü fişkırıyor o derin aynadan” (2008, 112) Modern sanatta kırılmış “ayna”ya bakmak, çoğunlukla parçalanmış benliği ima ediyor. Picasso’nun Modigliani portresinde, parçalı yüzle yaratmak istediği etki ve yapmak istediği ironi de budur. Yine Tuğrul Tanyol şiirinde araya Hilmi Yavuz giriyor: “uzun şiirler, romanlar falan yazdıkt/yürüdüktü upuzun yollar boyunca, yorulduktu/yolların bittiği yerden kızgın, çaresiz-/cahillik ve can sıkıntısı, birbirimizi vurduktü” (2008, 235) Hilmi Yavuz etkisi arttıkça Tanyol’un şiiri güç kazanmış. Şu sözlerinde haklıdır şair: “Ben şiirimim giderek bir derinlik kazandığını görüyorum. İngesell söylem, müzik ve lirizm, hangi izlekte olursa olsun, şiirimim vazgeçilmez öğeleri oldu. Şiir uzadıkça lirizmden kopar. Ben öykülemeyi uzak durmaya çalıştım genellikle.” (Gösteri, sayı 112, Mart 1990) “Kuşkusuz vardı, ben kendi hesabıma konuşabilirim, benim yazdığım şiiri baştan itibaren Hilmi Yavuz destekledi, Doğan Hızlan destekledi, daha sonra Cemal Süreya ile olan dostluğumuz sadece bir *masa dostluğu* değildi, yani benim şiirlerime duyduğu sevgi nedeniyle beni kendisine yakın hissetti. Gerçi Cemal bunu çok açık olarak, mesela Sunay’da (Akın) olduğu gibi belirtmedi, öyle yanları vardı Cemal’in.”

Sosyal Gerçekçi içerikten bireyselle ve oradan da sanırım Cemal Süreya etkisiyle erotik hatta pornografik çağrışımlı şiirlere yönelmiştir şair, büyük bir değişim yaşamıştır aslında: “Senin sert kalçalarına çarpmaya geliyorum/çarpmaya ve dağılmaya, ölüme ve sonsuzluğa” (2008, 126) Aşağıdaki şiirde ise dava adamı, adeta bir porno yıldızının ağzıyla konuşuyor:

S

yeni sağılmış sütlerin tadına varıyorum
göğüslerinin arasındaki o esmer çukurlardan akıyor kanım
kimsenin girmedığı ıssız ormanına dalıyorum senin,
bir kaplansın! ben önünde can çekişen hayvan
bir yılanın süzülüşünü duyuyorum karanlık çalılardan
gerinen kasıklarında büyüyor bu ipeksi koku
elime değen zehir. Dokununca pul pul dağılacak
gece gündüze, kılıç kınına kavuşacak
yaprağa düşen ateş nasıl tutuşturursa ormanı
ellerin bana uzanınca hayat ve ölüm beni çağırıyor
bir dalga bir at oluyor, kişneyen bir at, kayalıkların
ökfeyle soluyan bir kalenin burçlarında dağılan. Aşkım
sözlerin ve seslerin dışı budaklarında kök salıyor
köpüklere ve ölü deniz kabuklarına çarpıyor başım

sen soğuyan taşların rengini alıyorsun
bronz heykellerin, deliren çıplaklığın
uçsuz bucaksız bir ülke oluyor avuçlarımda tenin
bir mağara, kuytu...
uzun keşiflerden sonra dinlenmek
ve yeniden uyanmak için” (2008, 127)

Çırlıçılak bir imajinasyonla konuşmuş şair. “S”, sinkafın s’si, şeklinde okunabilir. Özellikle de dine uzak duran şairler varoluşsal sorunlar yaşarken arayışlarının sonucunda kozmik bir şiir bile ortaya koyamıyor, sonuçta cinselliğe ulaşıyor, belki de sığınıyorlar. Tuğrul Tanyol’un şiirinin değişiminde, 80 darbesi kadar, yakınlık kurduğu şairlerin de etkisi olmuş. Kimi şairler, ne olursa olsun poetikalarından vazgeçmezler. Ahmet Haşim, Osmanlı’nın dağılmasına, Kurtuluş Mücadelemize rağmen bu bakımdan şiirinde kılını kıpırdatmamış, son derece bireysel ve bencil imgelerini yaratmaya devam etmiştir. Sezai Karakoç ve Cahit Zarifoğlu

gibi kimi şairler ise dünyadaki yıkımlar karşısında şiiirlerinden ödün vererek konuşmayı seçmişlerdir.

Onun şiiirlerinde metinlerarasılıka da çok az rastlarız: “Her şiiir biraz yalanla başlar” (2008, 78) mısraı Tanyol’un Fuzuli’ye selam çaktığını açıkça söylüyor. Fuzuli bir gazelinde: “Ger derse ki Fuzuli güzellerde vefa var/ Aldanma ki şair sözü elbette yalandır”. İşte Sedat Umran’ın o çok meşhur “Leke’sinden esinlenilmiş bir mısra: “bütün lekeler nasıl da tertemiz...” (2008, 114) Yer yer psikolojik tahlillerde de bulunuyor: “değişen ne var ki? bin yıl ya da bir gece/çocuklar ansızın büyür anneler ölünce” (2008, 158) Bu temiz mısralarda Sezai Karakoç’un “Anneler ve Çocuklar”daki “Kaçar herkesten/Duramaz bir yerde/Anne ölünce çocuk/Çocuk ölünce anne” sesi duyuluyor.

Tanyol’un ilk gençlik şiiirleriyle açılan “öncesi ve sonrası” adlı son kitabı, lirizmiyle dikkat çekiyor: “ölüm, diyordu babam geçenlerde/ bir yalnızlık olarak gelir insana,/annemin suskunluğu,/başucunda/ Mozart’tan uzak bir arya/yeni doğmuş bir güvercin nasıl uçamazsa/öyle ürkekçe konmuş gibi oraya./ürperiyor usulca annemin uykusu/yani nasıl desem?/bende bu yaşamda/öksüz kalma korkusu” (2012, 23) Lakin eksiltilek, yani kelime tasarrufuna dikkat edilerek yazılmış kitap, cılız bir bütünlüğe sahip. Kafiye den ve beyit biçiminden güç alarak yazdığı “cam” ise onun bu kitaptaki en hoşuma giden şiiiri oldu:

“bir gözünü karanlık için sakla
bir avucunu zor zamanlar için kur

kalbinin bir yanını sevgiyle doldur
ama nefreti asla unutma

sen içindeki şeytana uy
asıl tanrı geçinenlere vur

çünkü kalbi taştan bir adam
cam bir evde oturur” (2012, 64)

“Küresel Sıkıntı” adlı şiirinde “dünya küçüldükçe acının boyutları büyüyor” (2012, 68) diyen şair, sosyolog yönünü de öne çıkararak durum tespitinde bulunuyor ve bir pişmanlığı dile getirmeden de edemiyor: “oysa/başka bir kıyıya uzanmalıydı sözlerimiz/başka ruhlarla buluşmalıydı ruhumuz/inancı kırıp ortasından/tan içine bakmalıydık/görmek için gerçeği”. Şiir kişinin inanç hususunda kafası hep karışıktır: “bir bıçak neye yarar/kesip çıkarmaya bu inançsız ruhu” (2008, 162) “tanrım! bir gün, nasıl da uzak/büyük bir boşluktan uçarak/kavuşmak sana” (2008, 163) “büyü bitti, Tanrım, İşte seni buldum/görünmeyen görünür oldu, ses yankısından korktu/kentin ve insanların arasında/serap gerçeğe dönüştü, var olan yoktu” (2008, 256) Son kitabında da inanç meselesini tam anlamıyla çözememiş gibi şair: “birisi/bu minareyi/nasıl da uzatmış gökyüzüne/tanrının istediği/orada şekillenmiş/sanki/bir el ona uzanmak ister gibi” (2012, 52) Bir el, şaire aitse tespitimizde isabet etmiş oluruz. “tanrılara sunduğum adağın/müjdesiydi sanki” (2012, 78) Pagan kültürüne yakın düşünüyor burada tanrılar çoğuluyla, bu mısraların Yunan mitlelerinden doğduğunu söyleyebiliriz. Batı özentisi kimi Marksist şairde, ne yazık ki çok tanrılı dinlere yakınlık bulunuyor.

Kaynakça:

- T., Baki Ayhan; Tuğrul Tanyol'la Her Şey Bir Mevsim Üzerine Söyleşi.
Tanyol, Tuğrul; Öncesi ve Sonrası, YKY, İstanbul 2012.
Tanyol, Tuğrul; Toplu Şiirler, YKY, İstanbul, 2008.

Yara Şiirleri (Hilmi Yavuz)*

“her şey akıyor

her şey akıyor, panta rei ve irin
akıyor kalbimize, senin ve benim;
yazdıkları taş levha üstüne, kirle
cerahat tarihidir bu ülkenin

akrep izleri var hüznün altında,
yaramaz? yarası sığ, öyle derin;
ne zamandı kuşatıldık kustumukla
utançtır, vuruyor yüzüne gölgelerin...

kimler nasıl bir bozbulanık edindi?
hiçbir şey özlenmiyor! gül öldü...
pis bir şafak, çamur gibi tan yeri;
güneş lağımdan doğuyor, şimdi... (2012, 12)

Necip Fazıl'ın 1949'da yayımlanan “Sakarya Türküsü”nde de Herakleitos'un “her şey akıyor” sözünün vurgulu bir şekilde geçtiğini hatırlayalım; görüldüğü üzere Hilmi Yavuz genelde iki metin arasında gerçekleşen metinlerarasılığı (intertextuality) ileri bir boyuta taşıyarak şiirinin derinlerinde üçgen çizmiş oluyor; işte o üç kelimelik ifadenin içinde “Sakarya Türküsü” açılmayı bekleyen sıkıştırılmış dosyadır. İşin bir diğer güzel tarafı, felsefe eğitimi almış iki şairi aynı düzlem üzerinde okuma şansına kavuşmuş oluyoruz. Hilmi Yavuz, “Sakarya Türküsü”nün yazıldığı günlerden bu yana gerçekleşen değişimin karşılıklı okumayla daha somut görülmesini arzuluyor sanki: Sene 2012, durum o gündünden çok daha berbat.

Şaşırtıcı bir şekilde modern zamanların Doğulu ve Batılı yazarları yaşlılık dönemlerinde öfkeli ve çok sert gösterge ve imajlarla konuşuyorlar. Acaba, şiirlerinin dünyayı değiştirememesine mi içerleniyorlar ya da ütopyalarının gerçekleşmemesine mi katlanamıyorlar da sonuçta büyük bir yeise mi düşüyorlar?

Niçin, bir prototip olarak görebileceğimiz Günter Grass, ömrünün sonunda sessizliğini bozup İsrail üzerinden kendi hakikatlerini haykırma gereği duyuyor; çünkü nefesler tükenmeye başladığında dünyadaki her şeyin boş olduğu hükmü, hakim tokmağı gibi insanın kafasına iniyor. Hilmi Yavuz'daki leitmotife dönüşen o saf hüzün, bu son kitapta bir kirli bunalıma dönüşmüş, alıntılıdığımız gösterge ve ifadelerden bazıları: *'cüzamlı, çürük, morluk, kan, etimiz dökülür, beyaz kurtçuklar, kezzap, veba, leş, akbaba, kara sinekler, pis, şark çıbanı, yarasa besliyor kalbimiz, kangren, cerahat, bir ölü etine dönüştü şiirler, pansuman, alkol, tütün, tentürdiyot, kolonya'*. Şair, neredeyse yara ve ile ilgili tüm göstergeleri şiirde kullanmış. Sadece bu veri bile şairin dünyaya umutsuz bir vakıta gibi baktığını anlamaya yeter; diyebilirim ki Hilmi Yavuz, neredeyse geçmişte söylediği tüm sözleri nesheden bir yalvaç gibi konuşmuş bu şiirde, adeta imgeleri bırakıp nutuk çekiyor ya da imgelerin en yalın hallerini kullanarak bizlere, ben gidiyorum, dostlarım! Kendinize gelin, diyor. Sadece bu şiirin değil, kitabın en çarpıcı ve yıkıcı ifadesi ise: Gül öldü.

Kaynakça:

Yavuz, Hilmi; Yara Şiirleri, YKY, İstanbul 2012.

* (Yazarın, daha yayımlanmamış "Şiirimizde Hilmi Yavuz Olayı" başlıklı çalışmasından alıntı.)

Yalnızlık, Biriciklik midir: Bünyamin K. Şiiri

Kimi şair, kendine has dünyasını okurla paylaşmak istemez, örtük bir anlatımla yazar şiirlerini. Bu yüzden özel imgeler seçer ve olay-durum-nesnelerin sıradan ve gözden kaçan ayrıntılarını kullanır. Zan ve vesvese yaratacak somut çağrışımlardan kaçınır, tabii şiirde –semantik açıdan ise dilde- bu mümkün değildir, biliyoruz ki “gösterilen”, her zihinde farklı anlamlar oluşturur. İşte bu mahcup şairlerden aklıma ilk Cahit Zarifoğlu geliyor. Özellikle de geleneksel normlar çerçevesinde yüz kızartacağını düşündüğü konuları, o, şiir sanatına zarar vermek pahasına soyut alanlarda kalarak işlemiştir. Aslında şair, İslami çevrelerde bulunmanın baskısını üzerinde hissetmiş ve bence fazla çekingen davranmış, çünkü kurmak için biraz yıkıcı da olmalı. Zarifoğlu, şiirimizin açıklarını görmüş ve müdahalede bulunmuş da diyebiliriz. Kişiye özel bir dünyayı yazarken çok anlamlılık yaratılamıyor, imge herkese mal edilemiyor, bu zorluk yüzünden sanatsal metinlere dönüştürülecek biyografi, sadece kendine has bir tür olarak araştırmacılara teslim edilmiş. Ne imiş, romancı-hikâyeci illaki kurmacaya dayanacak filan, bu yamuk yaklaşımlardan, öz yaşamdan doğan şiir de kendine pay çıkarmış gibi. Modern şiirde –Garip sonrası- kast ediyorum- nerdeyse somut-nesnel bir ben yoktur. Sonuç, bugünkü eleştiri teknikleriyle bile zorlanarak girdiğimiz Cahit Zarifoğlu'nun kimi şiiri, aslında soyuta gizlenmesi kesinlikle ona daha bir değer ve güç katacaktı.

Ruh akrabalarını bulmakta zorlandığım, belki de biriciklik zannıyla kendilerini yalnızlığa mahkûm etmiş Bünyamin K. ile Cahit Zarifoğlu şiirleri arasında bilhassa mahcubiyet bakımından bir bağlantı kurduğumu söylemek isterim. Fakat Bünyamin K'nın şiiri daha bir Anadolulu ve saf, büyük şehrin kirli havasından, suyundan kadınından uzak, naif.

Cahit Zarifoğlu'nun metropol insanıyla empati kurduğu anlarda, kendi kimliğini kaybettiğini görüyoruz, şiir, karşı tarafın nesnesine dönüşebiliyor. Bu bakımdan çok “kişilikli-ben'li”dir Cahit Zarifoğlu şiiri. Bünyamin K. kimliğinden ödün vermeden merkezinde “tek ben” olan bir şiiri inşa ediyor. Kitabın arka kapağına taşan, benim de açıkçası çok beğendiğim, şairi bütün olarak bulduğum “Bir Felak Bir Bardak” şiirindeki şu mısraa dikkat çekmek istiyorum: “görsünler öpüşmek var diye yağmurlar yağar” (66) İşte, şairin en rahat ve cüretkâr mısraı bu; erotik ifadelere yaklaşmaması ondaki mahcubiyet iddiamla örtüşüyor, sanırım. Şair, kişiliğinin bir uzantısı olarak anlamı, yer yer bir dağın içine gizliyor, bir ovanın yüzeyine açıyor. İşte bu son cümlelerde Ömer Erdem'i hatırlamak lazım, onun da Anadolu saflığıyla örtüşen sandık içi imgeleri var. Ömer Erdem ile Bünyamin K. arasındaki bu duyuş yakınlığı ve şiirlerindeki biçimsel benzerlik, “Kaşgar” dergisi bağlantılı gibi. Bünyamin K.'yı Kaşgar'a, belki de “Kaşgar” editörlerinden Ömer Erdem'in şiiri çekti, bilemiyorum. Bünyamin K., kendini, şiir açısından en verimli dönem diye düşündüğüm 30'lu yaşlarında, Kaşgar'da göstermeye başladı, biçimsel bakımdan –kesik ve kısa mısra yapısı- Cevdet Karal'a yaklaşırsa da Cevdet Karal, psikolojik ve meta-fizik gerilimleriyle Ömer Erdem ve Bünyamin K.'dan ayrı düşer. Bünyamin K., pek az seferinde, uzak etkilerle Cevdet Karal'ın dünyasına yaklaşıyor: “ısınsın sırtımda kanım/ Isınsın karı yağdıran/bulutu buluta boğduran tanrım/senin de elini öpmeyeceğim/yarın bayram” (57) Geleneksel şiirde sıkça rastladığımız, ama bilinçli bir şekilde arka planda tutulan şathiye örneği bir bendin altına cesaretle imza atmış şair, cesaretle diyorum, çünkü her şeye rağmen muhafazakâr şiir ortamı, Kur'an'a ters düşmemesine rağmen bu tarz ifadeleri kaldıramıyor, şairi tefe koyabiliyor, onca iyi şiiri görmezden gelip obsesif şekilde sadece o mısralara saplanıp kalabiliyor. Paragrafın, hatta yazının başına dönelim: Bünyamin K., kapısız-bacasız, imaja dönüşmeyen göstergelerle konuşuyor bazen: “saate bakmakla meşgul oldum bu odada/hırkalar giymekle/seslere cıvıltılara dikelmekle/enzimli rü-

yalarla” (63) “hırkalar giymekle meşgul olmak”, çok zorlarsak bizi kendi gösterge dünyamıza göre bir yerlere götürebilir, lakin şiir içi bağlamla bunun uyuşması imkansız gibi. “Hırka” şiir kişisine sevgiliden hediye midir, sorusunu yöneltsek kendimize, cevabı hayır, diye vermek zorunda kalıyoruz, çünkü bahsi geçen “hırka” değil “hırkalar”, bir sevgili niçin birçok hırka hediye etsin ki, vesaire. “kayseri’de iki çenesiz kuşun çercice çığırmaları” mısraı da aynı sorunu taşıyor. Mısraları cımbızla çektiğim düşünülmesin, alıntılara bu açıdan dikkat ediyorum. Yöresel kelimeler için kitabına bir lügatçe koymuş şair. Lügatçeye bakıyorum: çercice, yok.

Adeta, gördüğü bir kabusu aktarıyor şair: “boş bisikletler geçti/ve kornası takılı kalmış arabalar/kırk yaşıma kadar/yanımda kal yanımda kal” (17) Gerçeküstü görünen “boş bisiklet” imgesi, ilerleyen sayfalarda anlam kazanıyor: “bir boş bisiklettim kapıda tam kapıda şirazedeyim/ eğrile doğrula yırtıla katlana bekliyorum. bekliyorduk” (22) Modernizmle nesneleşen insanın durumunu, çarpıcı bir imgeyle anlatıyor. Burada bisikletleşen “ben” bir başkasıdır, modern insanı imler, eğer şair, kendi imgesini açarak simgeleştirmeseydi, bu güçlü anlama ulaşmak gibi bir şansımız olmayacaktı. Her şeye rağmen şair, doğadan kopmamıştır: “bugün iyi bir habere ihtiyacım var/işte geldim diyen sevgili sese/ kasılmış şu kuş cesedimi/gövdemi pamukla dolduracak ellere” (36) Şair “kuş cesedi” ile kendi –Müslümanlar- dramatik durumu arasında özdeşlik kuruyor ve kaybolan doğaya, insan doğasına modern insanın bakışını ve onları nasıl bir acımasızlıkla koruma altına aldığını, yakıcı bir ironiyle gözler önüne seriyor. Fakat “gövdemi” göstergesi şiirde fazlalık yaratmış, “şu kuş cesedimi” ifadesi hiçbir boşluk bırakmıyor zaten.

Bünyamin K’da gördüğüm en belirgin eksiklik, büyük eserlerde rastladığımız metinlerarasılıktır (inter-textuality). Şair, bu kadim teknikten yararlanarak metne yeni kapılar, odalar ekleyebilir, böylelikle metnin iç hacmini genişletebilirdi. İşte, yukarıda beğendiğim şiire, bu bağlamda da dikkat çekmek isterim:

“Bir Felak Bir Barak

kil idim tabanlarıma inmişti güzelliğim
kil idim canım su oldu cânım su
daha sarhoş et ve konuşur beni

dişlerimde morardı morardı ergenliğim
kumum çözüldü sancım söküldü çatladı gençliğim
allah'ın bir meleşiymiş fakat ateştendi ısıdan
çamuruma su katan iliğime tel sokan
bu aşırı kırbaçlanmış çemberime
dönüşüme hız katan

sözlerine uzak kaldım. İsteksizim nârdan söylemeye nârdan

ey tanrım oy tanrım of tanrım
kamasız oynanmaz mı oyun ateşsiz sinsin barutsuz bu üçayak
sendendir bu sel sağanak ve sen bilirsin senden
sulak olmadı bu titrek hayat bu çar çabut çalgın dudak
oysa çıkıp baksın dudaklarına inananlar
bu kovulduğum çarşı dükkân kornacılar vitrin gezen çirkinler
görsünler öpüşmek var diye yağmur yağar

kovulduğum yere gene vardım dikildim yanına
gösterdim
çarşıdaki heykelin cepleri neyle dolu. aç ve gör
cepleri öptüğün yağmurla dolu
görsünler cilaları nasıl canlı neden güzel
büsbütün hareketli ve alnı neden sıcak
görsünler çarşıdaki heykelin kalbi kalbi var hem yağmur dolu
çınarlardaki konuşkan kuşların da çok belli kalbi
otomobiller nefes tutuyor
görsün kan meraklıları neden buradayım
dalları bükük bir maki gibi
adını bile bilmeyen bir hayvan gibi
hâlâ buradayım
ey tanrım!
kütük kırılır küt der çubuk kırılır çit der
ey ahlat! ey incoz! Ey koz! Ellerim neden kırık
ceplerim neden dolu” (65-6)

Bu şiiri, Oscar Wilde’ın “Mutlu Prens”iyle karşılıklı okuduğunuzda, şiirin ne derece büyüyeceğini siz de göreceksiniz. Metinlerarasılık (zaman tüneli) modern dünyadan sizi alıp geçmişe kaçırarak ve size egzoz dumanlarından arınmış bir soluk aldıracaktır. Yahya Kemal, atalarıyla böyle bağlantılar kurmadı mı? Geçmişin büyük sanatçılarına metinlerarasılıkla ulaşıp onların ölümsüz olduklarını, hâlâ aramızda yaşadıklarını hatırlatalım, bu bizim boynumuzun borcudur şair arkadaşlarım. Şairde “ip” göstergesine de sıklıkla rastlıyoruz: “süklüm püklümken gerilen köşker iplerini” (51) Hatta şair, müstakil “ip” adlı bir şiir de yazmış, Sezai Karakoç’un “Anneler ve Çocuklar”ıyla tema farklılığı da yaratarak metinlerarasılık kurmuştur: “bağlayacak yer arar ipi/insan öyle portakal aşkıyla bakarsa aşka”⁽⁹¹⁾

Bünyamin K. da az da olsa siyasi eleştiriler var: “anlayacağım fakat kürtüm/ey camlardaki sabah sesleri/kürdüm ve fakirim sesinize”⁽¹⁴¹⁾

İlginç, uzak, aykırı benzerlikler kuruyor Bünyamin K., “Kalamaz/

Öyleyse ey kırmızı ışıklar ey sisli sahil/Uyusun bütün yolcular/İç içe beyaz kağıtlar” (17) Yolcuların -olmayacak bir şeye-, iç içe beyaz kağıtlara benzetilmesi görselliği doruğa taşıyor. Bünyamin K.’nın ressam olduğunu da unutmamak gerek. İnsanda ayrılık duygusu yaratan şu mısraları yazmak kolay değil bence: “artık buğulu bir bardak/bu gar”, adeta izlenimciler (empresyonist) gibi çevresini resmediyor şair.

Özellikle de okuduğum kimi şiir ve mısralardan yola çıkarak Bünyamin K. için cins şair diyeceğim ve hemen bir fakatla devam edip öneri niteliğindeki son cümlemi kuracağım: Şair, nadastan kurtulmalı, cins yönünün üzerine şiddetle gitmeli, şiirler ekmelidir.

Kaynakça:

K., Bünyamin; Dün Biriktiren, Okur Kitaplığı-M.Yay., İstanbul 2012.

Abdullah İlhan

Aort (Fahri Güllüoğlu)

“Aort”, Fahri Güllüoğlu’na ait. 160. Kilometre yayınlarından çıkan bir şiir kitabı. Şiir kitabı demekle biraz acele etmiş olabilirim. Zira kitap, Fahri Güllüoğlu’na ait ‘borderline ecg’ sonucuyla açılıyor. Haliyle, yazar kişisi daha başlar başlamaz hünerli bir şekilde bizi metinlerarası bir bağlamla mı selamlıyor, diye düşünüyoruz. Bakıyoruz, hayır şair bu konuda bizim gibi düşünmüyor, hayli ciddi. Bu sefer bu müstesna olaya kurmaca bir unsur olarak bakmaya hazırlanırken, şiirleri okuduktan sonra, bu tıbbi dokümanın kitapta bir yeri olduğunu anlıyoruz niha-yet. Zira şiir diye sunulan metinlerin çoğu bir sayıklamanın ürünü gibi yahut saçmanın çok ötesinde dolaşan birinin ağzından çıkmış izlenimi veriyor. Yani, hasta kişinin hastalığına dair güçlü kanıtlar bunlar. Fahri Güllüoğlu, doktor raporuyla başladığı bu kitapta hasta bir adamın şiirini mi yazmak istedi yoksa hasta bir adama şiir mi yazdırmak istedi, kestirmek güç. Sonuncusu elbette bu mantıksız süreçte daha mantıklı görünüyor. Yoksa borderline ecg’de Fahri Güllüoğlu ismine hazırlanmış bir barkod olur muydu? Belki de iyi niyetli yaklaşım şöyle demek lazım: Şiir demeyi bırakalım şimdilik, bunları hastalık durumuna ait bulgu ve belgeler olarak kabul edip bilimsel bir başarı diye yazarını kutlayalım. Hayır, bu, görsel şiirin dayandığı noktadır, çakma Ahmet Güntan’lıktır.

“Aort”daki metinleri dışavurumcu, deneysel, bilinçaltına dönük yahut bilin çakışı tekniğiyle kurulmuş-yazılmış metinler olarak kabul etmek de pek kolay değil. Kitapta öyle metinler var ki hakikatten bu da nesi, diyesi geliyor insanın. Mesela [sf. 77], yazar bizi adeta boşluk dol-

durmaya çağırıyor. Ya da [sf.40], bilgisayar klavyesine başını koyan bir adamın, bu hareketiyle word'deki metin üretim tekniklerine yeni bir yöntem sunuşu var. Daha neler neler. Okuyun göreceksiniz, demeyeceğim. Okumayın. Fahri Güllüoğlu ise tüm bunlara rağmen kendisini işin başında sağlama almış bildiğiniz gibi, borderline ecg ile. Ne de olsa bilimsel veriler sorgulanamaz. Bunlardan ortaya çıkan ürünler de mazur görülür herhalde, diye düşünüyor yazar. Bunların dışında hastalıklı yazarların övülüp kutsanmasından da güç almış görünüyor ki bu kadarına cüret edebilmiş. Kendimizi daha fazla yormadan, Zafer Acar'ın tetkikçi. blogspot'daki "Sanatkârın Ahlaksızlıkla İmtihanı" yazısından şu alıntıyla, daha sarıh ve net bir biçimde yazımızı sonlandıralım: "Aksi takdirde 'ben farklıyım, beni anlamakta zorlanırsınız' şeklinde bir yalanın ardına gizlenerek dağınık imajlarla dolu şiirler söylerler, post-modern dönemdeyiz ya, biz de bu saçmalıklara şaşaalı bir kılıfla değer yükleriz. O zaman delilerin ne suçu var, konuşmalarını kaydedip çözelim, inanın birçok şair ve şiir okuru yutar,..."

Beni Şaşırt (Arif Burun)

Arif Burun, 11 yıllık şiir toplamını, “Beni Şaşırt” ismiyle çıkardığı kitapla Mayıs ayında okura sundu. Bir fazlalığın şiirini yazıyor Arif Burun, bu kitapta. Bu fazlalıkla ortaya çıkan ses ve biçim tekrarları şiiri daha kurmadan yıkıyor. Kitabın ilk bölümlerinin verdiği iyimser bakışla yetenekli bir şair beklentimiz ne yazık ki çabucak yıkılıyor. Zira Arif Burun, kitabın ilerleyen bölümlerinde yanlış şair ve şiir tercihlerinde bulunuyor. Yeteneğini diğer birçok şair adayının yaptığı gibi İkinci Yeni’de tahribata uğrattıyor. İkinci Yeni bana göre, ortaya çıkardığı isimlerden çok ortada bıraktığı yahut daha acımasız olursam intihara sürüklediği şairlerin şiiri. Genç arkadaşımız Arif Burun da son ikisine giriyor ne yazık ki. Hem de İkinci Yeni’nin en kusurlu şairinden, Ece Ayhan’dan doğmaya çalışıyor. Ben lafı uzatmadan, Arif Burun’a, kendisine ait “Güzelce Üzüm” şiirindeki şiiriyet ve form bilincinden yola çıkarak, kendi şiirine, kendisine yaklaşmasını salık veriyorum. Okurun da bu güzel şiirin hazzını az da olsa duyumsaması için, şiirin son iki ikiliğini aşıya alıntılıyorum.

“bu tuhaf bir şey ağzımı açsam kalmaz uçar gidersen
sizin camları billur evinizi hep böyle beklersin
büyür büyür dudakların erişilmez o güzelliğin
şehrin boğumlu ağırlığını taşırır boynun senin.”

Karanlıkta Çiçekler (Kemal Yanar)

Kemal Yanar'ın "Karanlıkta Çiçekler" isimli kitabı kasım ayında "Granada Yayınları"ndan çıktı. 84 sayfada kaç şiir var saymadım ama bu sayfaların yarısı boş. Yani şiirden çok boş sayfa var. Ben boş bakmış da olabilirim, bilemiyorum. Daha evvelki bir yazımda aynı durumla karşılaştığım için oradan alıntılıyorum: "64 sayfalık bir kitap bu. Kitabın 56. sayfasına dek her iki sayfadan biri boş. Acaba Mallarmé'ye gönderme mi var diye düşünüyordum, ilerleyen sayfalarda gördüm ki, diğerlerine göre uzun sayılacak şiirler, arka sayfaya taşıyor. Doğrusu anlam veremedik buna, kitabın içinde fonksiyon sahibi olmayan bu durum, muhtemelen yayıncının tasarrufu, pardon, israfı. Yoksa şair, kitabına niçin söylemediği şeyleri eklesin ki." (tetkikçi.blogspot, Kasım, 2012). Kemal Yanar'ın kitabında ise daha ilginç bir durum var: şiir devam ederken bile boşluk giriyor. Bu şekilde hayata ve şiire dair derin bir boşluk hissi yaratmak istemiş olabilir mi şairimiz, bilemiyorum.

Zaman zaman soyuta hapsolan, o sonsuz alana takılıp kalmanın karmaşasını duyurmasının dışında metafizik boyuta ulaşma çabalarının da yadsınmaması gerektiği kanısındayım, "Karanlıkta Çiçekler" için. Yanar, kitap boyunca iki teme şiirinde güçlü bir işlev yüklüyor: doğa, rüya. Doğadan rüyaya geçerek, pastoral kalmanın sıkıntılarını aşır rüya boyutunu şiirlerin kalbine sindirme gayretinde. Kalbine, çünkü zihin rüyanın alanından dışlanmış. Zihinsel çıkışlar şiirden bu sebeple ötelendiği için kuru ya da daha iyimser olursam durgun bir atmosferle muhatap oluyoruz, "Karanlıkta Çiçekler"de. Kelime kırmalarıyla –zekanın bu şiirdeki tek kanalı- çoğul anlamlara ulaşmak hedeflenmiş olsa da, ne yazık ki o durgunluk aşılamamış. Kısık sesli ve çarpıcılıktan uzak, Yanar'ın şiirleri. Metin bütünlüğü adına bölüm başlıklarını ve ilk şiirlerin başlıkları-

nı ters çevirmesini ise iyi niyetli bir çaba olarak yorumluyorum. Doğa ve rüya demiştim, kitabın sonunda belki de kitap özeti diyebileceğim mısralar şimdi de: “ben gidiyorum artık ey herkes!.. gidiyorum şarkısı/z söyleyin o’na!.. çiçeklerden göğü/olan bir rüyada uyanmaya”.

Kızıl Kuğular Gecesi (Cengiz Kılçer)

“Kızıl Kuğular Gecesi”, 66 doğumlu Cengiz Kılçer’in üçüncü şiir kitabı, yasakmeyve yayınlarından çıkmış. Kitapta Kılçer’in dışında başka bir şair olduğunu söylemek sanırım mübalağa sayılmayacaktır, şu alıntıdan sonra en azından: “... ısmarlama hayatları terk etmişken/tek tek yok etmişken hata paylarımı/uçacak göğüm yok, yanacak külüm nerede ”. Özel’in “ Evet, dilinizin ucundaki isimden bahsediyorum, İsmet Özel’den. Fazlasıyla belirgin olan İsmet Özel etkisi –etki hafif kaçabilir- kitap boyunca ses, imge ve deyim seviyesinde de tekrar ediyor, “Kızıl Kuğular Gecesi”nde. Özel’in şiir dünyasına ait, onun şiirinin sesini gürlendiren –Erbain özelinde- kelime ve ses vurguları Kılçer’in kimi güçlü mısralarını ne yazık ki gölgeliyor. Yine Özel’den devşirme toplumsal vurguda bazen klişe ve slogana kaçıyor, İsmet Özel’de olmadığı gibi. “herkes ölümün kiracısı” , “yüzünü her sabah kanla yıkayan” gibi mısralar son tespitimize örnek.

“Kızıl Kuğular Gecesi”, yukarıdaki paragrafta ortaya koyduklarımızı zı bir kenara bırakırsak –bırakabilir miyiz, bilmiyorum- şiir formu ve buna açılan bütünsellik içinde başarılı sayılabilir. İmge dünyasının getirdiği orijinallik ve mısra seviyesindeki güçlü buluşlar bir başka olumlu taraf. “öldükten sonra da uzarmış saçları insanın”, “ her kuşun kanadına göre değişir gökyüzü ”. “Her kuşun kanadı” diyerek burada bizi Cem Karaca’nın “Sevda Kuşun Kanadında”sına götürüyor Kılçer. Öfke ve sert sesi bireysel bir acıdan kopararak toplumsal olaylara eklememeyi başaran Kılçer’in, kitap boyunca bu ısrarını sürdürmesi bütünsellik iddiamıza da katkıda bulunan bir unsur. Ayrıca klişe ve taklitten de kendi gerilimleri sayesinde kurtulabildiğini gösteriyor. Tüm bu olumlu eleştiri-

rileri Şair biricikliğini göz ardı etmeden söylediğimi belirterek, Cengiz Kılĉer'in kendi ses ve Şiirini bulmasını umuyorum.

*İsmet zel'in "Mataramda Tuzlu Su" Şiirine bakınız.

Kuşlar Tahtı (Şükran Belen)

Ekim 2012, Şükran Belen'in, "kuşlar tahtı" kitabının yayımlanma tarihi. Tarih vurgusuyla giriş yapmamın kitabın niteliğinden doğan bir tarafı yok, hemen belirteyim. Ancak tarihi olmasa bile şiirin serüveni boyunca zaman zaman karşımıza çıkan bir yanlışlıkla karşı karşıyayız "kuşlar tahtı"nda. Aykut Nasip Kelebek, dünyabizim.com'da Ekim 2010'da yayımlanan bir yazısında bu yanlışlığı fark etmiş olacak ki şöyle yükseltiyor sesini: "Metafiziğe ulaşmanın kolay olmadığını, pek az şairin böyle nitelendirilebilecek çapta şiirler yazabildiğini söylemeli; maddeyi yıkabilmek için önce maddeden kurtulmamız gerektiğini hatırlatmalıyız. Yani, sadece peygamber isimlerini sıralayarak fizik ötesine ulaşmış olmuyoruz." Kelebek'in bir şaire hakkında yaptığı tespitlere, özneyi Şükran Belen kılarak aynen katılıyorum. Üstelik "kuşlar tahtı"nda şairin ısrarla üstüne gittiği pornografik-erotik performansları görünce, değil fizik ötesine uzanmak, fiziği bedeninde parçalayan insanı, metalaştırdığını görüyorum Şükran Belen'in. Birbirine girmiş imajlarla ne yazık yeni-çocuk imajlar doğmuyor, Belen'in "kuşlar tahtı"nda.

Bir yanlışlığı daha –sağ olsun- Şükran Belen'in kitabı üzerinden dile getirebiliriz. Etkili olsun için slogan seviyesinde duyuralım sesimizi: şiir kelime oyunlarıyla şov yapmaktan DOĞMAZ. Duy ey şair!

Kaza Yeri (Fatih Bedir Köker)

Fatih Bedir Köker'in "Kaza Yeri" kitabı, 2012'de çıkan kitaplar arasında severek, tat alarak okuduğum kitaplardan. Şiirleri okurken sıkılmadım, başım ağrımadı, esnemedim, sayfa sayısına bakmadım. Yıllık dolayısıyla okumam ve akabinde eleştiri yazıları kaleme almamı gerektiren bazı kitaplar, beni şiirden ötelediler açıkçası. Bu kitaplar üst üste geldiğinde imdadıma Hilmi Yavuz'un "Yara Şiirleri" koştı ve şiire de onlar sayesinde dönebildim. Fatih Bedir Köker'in kaza yerindeki şiirleri de yukarıda sözünü ettiğim öznel ifadelerin dışında nitelik de ortaya koyuyor. İmgesel ve ironik yazıyor Köker. Bu iki unsuru bellek'in kıskırtıcı ve geniş zemininde içselleştiriyor. Öfkeli fakat eleştirel seviyede kalabiliyor. Saldırgan olmaması, öfkeli bireyin romantizme sığramasına ve akabinde arabesk seviyelerde dolanmasına imkân bırakmamış ayrıca. "İpte mandallar/Bedenimde ellerim sallanıyor" (iyi niyet, 34) ya da "kullanmam vicdanımı hiç/temiz kalsın diye" (bindiğim dal, 52) gibi bellek ve öfkeden doğan mısralar kitap boyunca karşımıza çıkıyor. "Kaza Yeri"nin benim gözüme çarpan en önemli eksiği klişe ya da facebook dilinden düşmüş izlenimi veren mısralar: "umut karaborsa" (ben ve ağaç çıkmazı, 48), "dünya benimçin morg" (bir sıkıntım yok,25) gibi ucuz benzetmelerden kaçınmasıyla, şiirini daha bir temize çekeceğine inanıyorum Fatih Bedir Köker'in.

Sistem Çöktü, Misal Çok Yalnızım (İsmail Aslan)

“Sistem Çöktü Misal, Çok Yalnızım”, İsmail Aslan’ın ilk şiir kitabı. Arka kapaktaki sunuş yazısında geçen şu cümleden neyle karşı karşıya olduğumuzu anlayabiliriz sanırım: “Aslan, güncel bir şiir yazıyor, kafasına göre yazıyor, bu yüzden şiirleri dipdiri ve samimi... (vurgu benim, A.İlhan)”. ‘Kafasına göre yazmak’ açıkçası ne demeye geliyor, ben anlamadım. Sanırım ‘kendiliği’ vurgulamak buradaki maksat. Ancak buna da şöyle cevap vermek lazım: Hangi şiir kendilik taşımaz ki İsmail Aslan? Cümlelerin bu kısmının, hemen öncesinde ‘güncel bir şiir yazmak’ ifadesiyle, ne anlatmaya çalıştığını daha iyi anlayabiliriz sanırım. Güncel olmak demek ne yazık ki şairce, kafasına göre yazmak deyimiyle ifade buluyor. Çünkü şairce güncel olmak demek sokak dilini kullanmak, şiiri hatta şiire ait tanımları bu şekilde dile getirmek algısını kuruyor. Buradan demek istediğimi daha iyi ifade etmek için, kitap yayımcısının (160. Kilometre) ikinci sayfadaki manifesto niteliğindeki sunumuna geçmek en doğrusu: “160. Kilometre... Şiirin okurla birlikte dışarı çıkmasına gerektiğine inanır. Kitapları bu yüzden cep boyutundadır.” Ben açıkçası daha evvel yayınevi tercihi konusunda bu denli isabetli davranmış başka bir şairle karşılaşmadım. Şiirin yaygınlık kazanmasını kitap hacmiyle ölçen dâhice bir buluş! Şiir Jean ceplerine sığınca dolaşıma girecek, zekice, pek zekice doğrusu. Kitabı çantada ya da cepte taşımanın farkı nedir? İki de dışa değil içe yönelik bir hamledir. Şekilci bir mantığın sonucudur bu. Üzerinde durduğum birbiriyle örtüşen bu saptamaların şiirlerde de destek bulduğunu görebiliyoruz kitapta. Yeni ve çağa ait bir unsuru şiir normları içinde eritmekten ziyade bu unsurları yontmadan, yalıtmadan ve değerlendirmeden şiir diye sunuyor, ‘dolaşıma sokmak’ istiyor şair. Mesela “Ahmet’in yanlışlıkla okuduğum mesajıdır” adlı

metin. Bilişim sektörüne ait vurgular ve terimlerle internet dünyası eleştirisi getirmeye çalışan Aslan, ne yazık ki burada da yüzeysellikten kurtulamıyor. Bu dünyaya öfke ile bakmak şöyle dursun zaman zaman o dünyaya dahil oluyor. Şiir, kelime kırmaları ile bazen zeka parıltılarına isabet etse de ironi gibi elzem bir unsuru da metne dahil edemiyor İsmail Aslan.

Suya Kanat (İhsan Deniz)

İhsan Deniz şiiri, doğanın içinde olmayı isteyen ama ona dahil olmayan bir şiir. Deniz'in pastoral bir izlenim vermemesi olumlu algılanabilirse de o, doğanın doğal işleyişini kavramakta güçlük çeken ve doğaya bakmakla yetinen bir perspektifin problemlerini taşıyor. Sert ve gür bir sese sahip coğrafyayı yumuşak bir bakışla irdeliyor. İhsan Deniz şiir nehri boyunca insan doğası ve yaratılış problematiğine tasavvufi bir perspektifle usul usul sokulma uğraşında. Bu genel tespit ve tanımlamalardan yola çıkıp İhsan Deniz'in 2012'nin başında "Mühür Kitaplığı"ndan çıkan "Suya Kanat" isimli şiir kitabına bakabiliriz.

Soyut tamlamalardan yola çıkan ve bu yolun üstünde, 'gibi' benzetme edatıyla ayakta kalmaya çalışan bir kitap "Suya Kanat". Daha doğru bir ifadeyle suya kanat atsa da suyun derinliklerini görmekten uzak. İhsan Deniz ne kadar ruh-kalp/gökyüzü-deniz gibi -tek başına bile derinlik ifade eden- bireşimleri şiirinde başat unsur olarak kullansa da ne derin ne de çarpıcı buluşlara varabiliyor. Bu şiirin yaratıcılıktan uzak olmasının önemli bir nedeni de -nedense- zekayı dışlaması. Son kitabında da gördüğümüz isim fazlalıkları, şiirinin bir başka sorunu. Devinim yaratmaktan uzak bu mısralar, anlatmaya yakın şiir birimlerinin hızını kesmekle kalmıyor, enteresan bir şekilde hikâyeye yaklaşan anlatımla ortaya çıkan doğal bağlantıları ortadan kaldırıp şiiri birbirinden uzak soyut görüntülere hapsediyor. "... gözlerin ihaneti dalga dalga yayılırken/ve koşar adım nefret bir elmacık/kemiği gibi yüzüme çarparken..” İlk mısradaki klişe göstergelerin ardından son iki mısradaki bahsettiğimiz

soyut, karşılıksız imajlarla karşılaşılıyor.

İhsan Deniz'in "Suya Kanat"ta yaptığı en iyi şey, kendi mısra yapısına müdahale ederek daha yalın bir söyleyiş yakalamak olmuş. Dil bu sayede biraz rahatlamış görünüyor. İhsan Deniz'deki kırık mısra tekniğine de daha uygun bir yapı bu.

Yarın Bekleyebilir (Hüseyin Atlansoy)

“Yarın Bekleyebilir”, Atlansoy şiirinde bir dönemeç bana göre. Bunu omurgasını imgeselliğin belirlediği şiirini, sese yaklaştırmasından çıkarıyorum. Bu radikal dönüşümle beraber, biçimsel bazı farklılıklar da görüyoruz “Yarın Bekleyebilir”de. Dörtlükler hiç olmadığı kadar Atlansoy şiirinde öne çıkıyor ve kafiyenin devreye fazlasıyla girmesiyle ses de dörtlük yapısını sağlamlaştırıyor. İşte tam da burada Cansever’in demek istediğinden farklı bağlamda mısra işlevini yitiriyor, “Yarın Bekleyebilir” özelinde konuşursak. Zira çok sesli bir şiirle değil de dış sesin başat olduğu tek bir ses karşılıyor şiirde bizi. Kusurlu bir lirizm de diyebiliriz buna. Şair de bu kusuru görmüş ya da hissetmiş olacak ki bu eksikliği epik unsurlarla kotarmaya çalışıyor. Lirizmin yalınlıkla sınırlandırılmış yanını epik bir samimiyetle birleştirme çabasını güdüyor. Kitabın başlarında bunu başarmış görünüyor şair. Ancak kitabın ortalarından itibaren sanırım o epik kaynakların tükenmesinden ya da bu tip sert söylemden oluşmayan genel şiir görüntüsünden olacak, bu kanalın zayıfladığını görüyoruz. Şair şiir geçmişinin kurbanı oluyor kanımca burada; yeni ve farklı bir damarı muhafazakâr bir yanılıyla derinleştirmiyor bence.

Yukarıda, imgenin Hüseyin Atlansoy şiirindeki tahakkümünün sona erdiğini söylemiştik, “Yarın Bekleyebilir” özelinde. Bunu çok net biçimde “Su Burcu”nun önemli bir imgesel kapısı olan ‘göz’ün bu kitapta yalnızca bir iki defa imgesel görüntü sunmasından çıkarıyoruz. Ben bunu olumlu algılıyorum açıkçası. Zira “Su Burcu”nda gördüğümüz tekrar kalıplarının (bunlardan biri ‘göz’) yok olması önemli. Bu durum hem şiir zeminini genişletmiş hem de biçimsel unsurlarla yeni söyleyiş imkanları yaratmış. Bu zeminlerden biri ve en önemlisi bence tarihsel

arka plan. İmge ile bu arka planı yakalamak farklı bir ustalık. Atlansoy da daha evvel yapamadığını “Yarın Bekleyebilir”de, söyleyiş ile yakaladığı güven ve bundan hız alan ironi ile yaparak farklı bir yola sapıyor.

Aykut Nasip Kelebek

Dikkat Köstebek Çıkabilir (Ali Özgür Özkarcı)

“160. Km.”, çoğunlukla, kapatılan “Heves” dergisinde kalmış ürünleri kitaplaştıran bir yayınevi. “160. Km.”, kitapların girişinde “Nikbinlik” şiiri dolayısıyla Nazım Hikmet’i refere ederek “ustamız Nazım Hikmet”tir demeye getiriyor. Fakat bunun zorlama bir ilişki olduğunu, yayınevinden çıkan kitaplarla Nazım Hikmet arasında herhangi bir ortaklık kurulamayacağını düşünüyorum: ne şiir anlayışı, ne dünya görüşü, ne de toplumsal tavır alış olarak. Şiir sanatına hâkim, ideolojisine sadık ve kitleleri peşinden sürüklemiş bir şairin; haktan, haktan, idealden yoksun kitaplar basan bir yayınevince sahiplenilmesi, hiçbir şekilde tutarlı duramaz. Yayınevinin şairleriyse (?) imge, kafiye vs. değerleri öteleyerek, ama sadece bunu yaparak yenilikçi olabileceklerini sanıyorlar; yenilikçilik bu kadar mı ucuz? Yenilikçilik, Orhan Veli’nin yetmiş sene evvel pişirdiği aşı su katmak mı? Ali Özgür Özkarcı’nın “Dikkat Köstebek Çıkabilir”i, “fakir fukara edebiyatı” yapıyor, bu kitaptaki şiirlerde “muhalif takılan” şiir kişinin serzenişleriyle karşılaşıyoruz. Fakat bu kitaptaki metinleri, illa da şiir şeklinde sunmaya gerek yokmuş; cümleler yan yana değil de alt alta sıralanıp makale biçimine de getirilebilirmiş. Çünkü bu metinler, hep düzyazı mantığının etrafında dolaşiyor. Şiirin kalitesi değil, adı dolaşıyor ortalıkta yalnızca. Aslı Serin’in “Dans Etmesek de Olur” kitabı tam bir safsata, bu metinler niçin ve ne adına yazılmış ki. Aynı şekilde Efe Murad’ın “def-beyin”i de.

Dünya Lekesi (Seyyidhan Kömürcü)

“Dünya Lekesi”, 76 doğumlu Seyyidhan Kömürcü’nün ikinci şiir kitabı. Yaşının altında bir üretimi var Kömürcü’nün, şimdiye dek yazdığı şiirler de nitelik olarak bu açığı kapatabilecek düzeyde değil. “Dünya Lekesi”, varoluşa sitem eden, toplumsal gelişmelerden yakınan şiirlerden mürettep; fakat yüksek bir duyarlılığın/hissedişin değil sıradan bir algılayışın ürünleri bunlar. Seyyidhan Kömürcü, şiir tekniğine de vakıf değil: Abartı düzeyinde imgesel yazıyor ve bu nedenle okura dokunamıyor.

Gül Ayetleri (Serkan Ozan Özağaç)

“Granada Yayınları”ndan çıkan “Gül Ayetleri”, Hilmi Yavuz damarının takipçisi sayılabilecek Serkan Ozan Özağaç’ın üçüncü şiir kitabı. Geleneksel ve modern şiiri Hilmi Yavuz poetikasının rehberliğinde değerlendiriyor o, temaları ve kültürel-metinlerarası göndermelerıyla de bu damarı sahipleniyor. Ancak iç tutarlılığı olmayan bir soyutlukla yazdığı şiirlerinde, Hilmi Yavuz ya da Hilmi Yavuz’un önceki kuşak takipçilerinden V. B. Bayrıl gibi estetik mücadelesi vermiyor, yani onun şiirlerinde de –Duman gibi- güçlü bir lirizm yok. “Gül” mazmununu kullanıyor Özağaç, ama klişelerle hareket ettiğinden “gül”ün modern şiirimizdeki anlam ve çağrışım değerini güçlendirmeyi başaramıyor; Sezai Karakoç ve Hilmi Yavuz’un modern şiirimizde oluşturduğu “gül” birikimine yeni şeyler ekleyemiyor. “Gül Ayetleri”nde bölümler arası bütünlük oluşturabilmiş Özağaç; ancak onun, dilimizde güçlü bir şiir tadı bırakabildiğini söylemek zor. Başka şairlerce derinleştirilmiş göstergelerin izinde yürüyor; ancak bu takibinin hakkını veremiyor ve zihnimizde yeni bir dünya oluşturamıyor. Şair, varoluşa kilitlenmiş; ama onun bize varoluş acısını hissettiren mısraları yok. Bütün bunların dışında, Serkan Ozan, yabancı bir dille şiir yazıyor gibi, metinlerinde Türkçenin fırtınaları esmiyor.

Kimsenin Kalbi (İbrahim Tenekeci)

90 sonrasının nitelikli ve üretken şairlerinden İbrahim Tenekeci, geçtiğimiz yıl içerisinde “Kimsenin Kalbi” adlı altıncı şiir kitabını yayımladı. “Kimsenin Kalbi”, Tenekeci’nin önceki şiir kitaplarından farklı değil; şair, ilk kitabı “Üç Köpük”te yakaladığı şiir şablonunu, son kitabında da aynıyle uygulamış. İnsanların şiiri anlayamamaktan yakındığı bir dönemde anlaşılır/yalın bir dille mutedil şiirler yazıyor Tenekeci; üstelik şiirini bilinçli bir şekilde kültürel/felsefi göndermelerden uzak tutarak okur kitlesini de istikrarlı bir şekilde genişletiyor. Şiir, bir “teknik disiplin” olarak gündeminde değil Tenekeci’nin, 70 doğumlu bir şair olarak şimdiye dek şiirinin biçiminde hiçbir somut farklılık yaratmadı. Son kitabı karamsar atmosferinden ötürü dışta tutulursa, ilk beş kitaptaki deneyim ve birikim birbirine eşittir; belirgin bir aşama yoktur. Teknik dedik, Tenekeci şiirlerinin mısra sayısı bile neredeyse birbirine denktir, tanık olduğumuz ilk hacimli şiirini –dergi boyutunda iki sayfa- İtibar’ın Aralık sayısında yayımladı şair, fakat sonuç pek de parlak sayılmaz. Hâlbuki onun akranlarından -başarılı olup olmadıkları başka bir konu- Cevdet Karal, Ömer Erdem, Ali Emre, Celal Fedai gibi şairlerde hep bir yenilenme çabası dikkati çeker; bu çaba örneğin halk/divan şiiri ya da diğer disiplinleri yeni bir perspektifle ele almak şeklinde gerçekleştirilebilir. Kanaatim, söz konusu şairler, bu ataklarından birtakım kazanımlar sağlamışlardır. İbrahim Tenekeci, şiirindeki muhtemel farklı damarları keşfedememiştir; onun sentaks yapısında ve kelime dağarcığında bile sürprizler yok. “Kimse-

nin Kalbi”ni inceleyin, üç farklı yerde cümlenin aynı unsuru olarak “sözünden çıkmayan” ifadesi kullanılmış; şiirinin zayıf kelime dağarcığı, bu kusuru kaldırmakta zorlanıyor.

mi Bemol (Nurduran Duman)

“Mi Bemol”, Nurduran Duman’ın ikinci şiir kitabı. Anlamı öteleyerek ve sıradanlaşmış dil bozma tekniklerini kullanarak II. Yeni’nin sorunlu örneklerine yaklaşıyor Duman, dolayısıyla yeni bir şiir yazmıyor. Onun, bize mısraların altını çizdirmek gibi poetik bir arzusu yok; fakat şair, dilimizde bütüncül bir tat bırakmayı da başaramıyor. Nurduran Duman’ın şiirleri, bize insana ve topluma açılan büyük pencereler sunmuyor; hatta çoğunlukla pastorele batmış durumda. Ne ki Duman, 21. Yüzyılın hayatımızdan kovduğu “at”, “orman”, “ağaç” gibi tabiat göstergelerini sıklıkla kullansa da bu tavrından sarsıcı-somut imajlar çıkarıp bizi lirizmle buluşturamıyor; etkili bir modernizm eleştirisi getirdiğini de söyleyemeyeceğim. Okuru muhatap alan bir şair değil Nurduran Duman, hatta düpedüz “soğuk” bir şiir yazıyor. Bu soğukluğun nedenlerinden biri de kullandığı dil; şairin abartı derecesindeki eksiltile cümle yapısından ve kullanımında olmayan öz Türkçe kelimelerinden, bireyci ve bireysel bir şiir kalıyor geriye. Yine de Nurduran Duman’ın büsbütün niteliksiz bir şiir yazdığını iddia etmeyeceğim, yer yer güzel imajları da var, ileride bir ihtimal etkili şiirler okuyabiliriz ondan: “dilimin ucu hey/hey, tavan arası aklımın/küt küt”. Son olarak Nurduran Duman’dan yola çıkarak bir şey daha söyleyeceğim: Son dönemde cinsel göstergeler, erkek şairlerden çok kadın şairlerin şiirlerinde yer buluyor; hatta cinselliğin, kadın şairlerin elinde “aşk” ve “ölüm” gibi başlı başına bir tema haline geldiğini bile söyleyebilirim. Bu problematiğin kadın şairlere getireceği muhtemel yüzeyselliği tartışmak lazım, örneği gene Dumandan verelim: “görüp bildim tek kitabın tenin senin”.

Sonrası Yaz (Halil İbrahim Bolat)

“Granada”dan çıkan bir diğer kitapsa Halil İbrahim Bolat imzalı: “Sonrası Yaz”. Bu kitaptaki metinler, Sait Faik öykülerinin üçüncü sınıf şiir uyarlamaları gibi, düpedüz şiirimsi bunlar. Metinlerde fikir yok, sahil bir duygu yok, benzetmeler acemice; “gök”, “deniz”, “vapur”, “martı” gibi göstergeler sıralanarak okurda şiir etkisi bırakılmaya çalışılmış, fakat sonuç: fiyasko. Aslında Bolat’tan yola çıkarak başka iki konuya değinmek istiyorum, ilki Hilmi Yavuz bağlamında. Malûm “Granada”nın şiir editörlüğünü Hilmi Yavuz yürütüyor, bir usta şairin editörlüğü her mecra için önemlidir elbette; fakat onun editörlüğü altında böylesi zayıf kitapların yayımlanması üzücüdür. İkinci konu ise ödüller: “Sonrası Yaz”ın kapağında, “Homeros İkincilik Ödülü-2011” yazıyor; Bolat, 2010’da da Varlık Dergisi’nin düzenlediği “Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü”nü almıştı. Sol çevrelerin artık kabul etmesi lazım: Sosyalist düşünce, Soğuk Savaş döneminin kapanmasıyla şiir bağlamında da tıkanmıştır ve bu ödüllerin şiir okurları nezdinde hiçbir hükmü/itibarı kalmamıştır. Sosyalist dergiler, iyi ürün-şiir yayımlayamadıkları için kepenklerini kapatma aşamasına gelmişler; hâl böyleyken, söz konusu çevrelerce şiir ödülleri düzenlenmesi, sadece komedi unsuru yaratmaktadır. İşte bakın, nitelikli okurun “şiir kitabı” demekten imtina edeceği kitaplara ödüller vermişler. Homeros Ödülü’nü bilmiyorum, ama Varlık dergisinin pek bir iftihar ettiği “Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü”nden geriye şair olarak kim kaldı. Hayır, bu ödülü alanlar arasından günümüzde kabul görmüş bir tane şair

gösterilsin de biz de fikrimizi gözden geçirelim. Her neyse, “tekin ve hiçlik ya da ah” adlı kitabıyla söz konusu ödölün bu yılki sahibi Harun Atak hakkında da genel fikrimizi böylece belirtmiş olduk.

Mahmut Feyzi

Cezbede Bir Narsist (Vural Kaya)

“Cezbede Bir Narsist”, Vural Kaya'nın ikinci şiir kitabı. Kitap, 16 şiirden oluşuyor. Vural Kaya'nın şiiri için susmayı sevmeyen, konuşan bir şiir diyebiliriz. Onun şiirinde idare edilememiş durumlardan doğan patlayışlar sergileniyor: “sorsanız anlatır diyeceğim ama anlatmaz, dili yok çocukluğumun anlatamaz”. Şiirde anlam en ön sıralarda oturuyor. İmgeye yer açmıyor Kaya. Gayet açık, anlaşılır bir şiir yazıyor. Şiirin sıkıntısı günlük söyleyişlerden oluşturulmuş dizelerin şiirde bolca gözükmüyor olması. ‘Kıgılı, Mc Donalds, Erol Taş, Barlas, Kongar, Lig tv, Bim’ gibi popüler değeri yansıtan sözcükler ise şiiriyeti büyük oranda yıpratıyor. Vural Kaya şiiri, güncel ifadelerden ve söylemlerden ipini kopardığında bir başkasının gerçekliğine dokunabilecek yapısı olan bir şiir. “Acelem var acelemi mazur görmesiniz de olur/ Yo hayır mahcup değiliz köy romanları da okuduk/ Feodal incindik köy filmlerinden Susuz Yaz’larda/ Erol Taş silahını bi daha doğrultsa hasmına/ Bi daha doğrultsa sahi her şey düzelir”

Evvel Ahir (Süleyman Çelik)

Evvel Ahir, Süleyman Çelik'in bütün şiirlerini içeriyor. Şairin beşinci şiir kitabı. 199 sayfadan oluşuyor. "Sevdim ve inandım, evet/ karışık işlerden hiç anlamam/ af diliyorum yalnızca." Süleyman Çelik'in açık, duru bir dil tercihi var. Zaman zaman konuşma diline yaklaşıyor şiiri. Bunu yapmakla da sanırım, okuyucunun gemisine binip onunla samimi bir bağ kuruyor, onunla ortak paydalı bir duygu yolculuğuna çıkıyor. Şiir bitiyor ve güzel bir tat bırakıyor okuyanda. "Ülkemin en güzel çiçeğini sunuyorum sana/ Elimin içi kokan/ Yüreğin rengi açan/ Gözlerini sevdiğim,/ Eminönü'nden bir vapur kalkar gibi Boğaza..."

Kemik Yasası (Emre Öztürk)

Kemik Yasası, 1991 doğumlu Emre Öztürk'ün ilk şiir kitabı. Kitapta 19 şiir yer alıyor. 'Trajik Bir Zum Zum, , Raspa Raspa' şiirinde şöyle diyor şair: "yom yom. doğru olmadığını bahset kentın kapısını ve yağ-murdan övünç/ bateri çalarak üstelik aytışarak birgüne gölgesi eliuzun değil ki ödünç". Emre Öztürk iletişim yerine iletişimsizliği seçen bir şiir dili kuruyor. Bu özellik onun bütün şiirlerinde yer etmiş. Konuşmaktan sıkılan, hiçbir şey söylemeyen, belki de dilini yutmuş bir şair Emre Öztürk. Sanırım bundandır; görsel argümanlar ile oluşturuyor şiirini. Yaşadıklarını değil gördüklerini aktarmayı tercih ediyor. Bu durum onun şiirinde nesnelere üst üste koyup fotoğraf çekmek gibi bir işleve dönüşüyor. Soyut ile somut yer değiştirmekle birlikte yer yer birleşiyor: "beklemek üstümde başka sırtıyor". Öztürk şiirinde görülen en önemli sorun: yoğun imge kullanımı. Yer yer dizelerin uzunluğu ise okurun yorulup şiirden kopmasına sebep olabiliyor. Kemik Yasası şairi başka şairlere öykünmekten uzaklaştığında kendi dilini kurmakta geç kalmayacak. "kemiktir yasası beklemenin biraz bacak kurulmuş korkuluk hala/ aksen kurtlu bir gövde kütürdeyerek devrilen imalatız/ dimdik dünyaya vurulmuş bir çivi"

Mansur Ahengi (Mürsel Sönmez)

Mürsel Sönmez'in yedinci şiir kitabı Mansur Ahengi, kaynağı aşk ve tasavvuf olan bir şiir toplamı. Kitap, 140 sayfadan oluşuyor. 'Nükte' şiirinde şöyle diyor şair: "Düğümlendiği yeri unutmuş bir iplik gibiyim:/ BEN KİMSİN?/ SEN KİMİM?" Mürsel Sönmez, büyük bir coşkuyla yazıyor şiirlerini. Kelimelerini ateşten seçiyor. Bu kelimeler, çoğunluk eylemi çağrıştırıyor: insan. Onun şiirinde insan hep Allah'ın yanı başında oturur: "Kapını vurup zilini çalıp kaçmaktayım" Hikmet ve teslimiyet Sönmez'e 'Mültecinin Şiiri'ni yazdırıyor. "Senden sana kaçıyorum Allah'ım" diyen şairi mevcut tasavvuf şablonları ile ilintilendirmek zor. Mansur Ahengi'ndeki şiirler için sürgünlüğünü kemiklerine kazınmış bir şairin şiirleri diyebiliriz. "Her istediğim olmayacak biliyorum/ Her istediğimin olması istemediğim bir şeydi zaten/ İşte ben bu çöl fırtınası yüzünden/ Çekildim istemelerin uzayından/ Nasıl eserse essin bu karanlık geceyi/ Ve yıldızları önüne katan rüzgar"

Talimatlar (Evren Kuçlu)

Evren Kuçlu'nun ilk şiir kitabı Çete Kurma Hazırlıkları 9 şiirden oluşuyordu. Talimatlar, 15 şiirden oluşuyor. “Uzun tutacağım sandığınızdan daha uzun/ Uzun yani uzun uzadıya uzattıkça uzatarak”. Bu ikilik onun kelime (gösterge) tasarrufunu gösterdiği gibi kitabını da özetliyor. Onun şiiri kelime fazlalıklarıyla yazılmıştır. Bu durum okuyanda rastlantılarla şekil alan bir şiir izlenimi oluşturuyor. Talimatlar'da Kuçlu şiirine basit dedirten “Sinemada kollarımı omzundan attığım sınavda sıfır çektğim” gibi dizeler bulunmakla birlikte lirik söyleyişe yakın “Ana gibiydi oysa bütün bahar” gibi dizeler de bulunuyor. Kuçlu şiirinin sıkıntısı şöyle: şiirde zeka yok. Bu yüzden okutmuyor kendini. Kuçlu, şiirini biraz lirizmle canlandırmalı. “Eskisi kadar sürprizlere açık değilsin ne de serbest/ Değıştin denebilir ve aşırıya kaçtğın elbet/ En amiyane tabirle en eskilerin dediğı gibi/ Sen eski sen değilsin sevsinler”

Selim Sina Berk

Korkuluk (Cem Uzungüneş)

Belirli bir yaşı geçmiş mesela kırkı aşmış bir şairin şiirlerini okuduğumda kendimi oldukça rahat hissederim. Çok bir şey düşünmem şair hakkında. Şiire odaklanmaya çalışırım sadece. Çünkü karşımdaki şair bir çitayı aşmış ya da aşamamıştır. Geleceği hakkında düşündürmez beni. Ben de ya zevk alarak okurum şiirleri yahut sadece kitapçı raflarında karıştırdığım kitaplar arasında kalır o şiirler. İşte bu rahatlıkla başladım Cem Uzungüneş'in son kitabı Korkuluk'u okumaya. Korkuluk, 51 yaşında bir şairin üçüncü şiiri kitabı. 2012 yılının şubat ayında 160. Kilometre aracılığıyla kitapçı raflarında karşılaştık Korkuluk'la. 160. Kilometre şiirin *'okurla birlikte dışarı çıkması gerektiğine'* inandığı için kitapları cep boyutunda tasarladığını belirtiyor. Ben de Uzungüneş'in kitabını bir süre paltomun cebinde sokaklarda gezdirdiğimi söylemeliyim. Öncelikli olarak 160. Kilometre'nin, şiirin sokaklara hâkim olabilmesi için bir arayış olarak ortaya koyduğu cep kitabı formatı girişimine saygı duymakla beraber, bu işin temelinde bir medeniyet problemi olduğunu hatırlatmakta da fayda görüyorum. Bütün tarihi camilerin girişlerine şöyle bir baksak yeterli. Neredeyse bu camilerin tümünün kapıları üzerinde ebcet hesabına uygun düşürülerek yazılmış kuruluş tarihlerinin belirtildiği bir beyitle karşılaşırız. Ancak yeni camilerde buna rastlamak ne mümkün. Demek ki şiir bizde bir ara caddelerde, sokaklarda dolanmış, ancak babası öldükten sonra başına gelen üvey baba ona biraz baskı yapıyor olsa gerek. Artık pek aramızda göremiyoruz onu çünkü. Laf lafı açıyor işte. Neyse. Biz gelelim Cem Uzungüneş'in 32 şi-

irden oluşan hacimli sayabilecek kitabına. Kitap “Hissikablelvuku” ve “Sessizlikler” olmak üzere iki bölüme ayrılmış. Ancak şair bu ayrımda tematik bir bütünlük oluşturma fikri gözetmemiş. Genellikle birbirine yakın konular arz eden şiirler art arda sıralanmış. Benim bu hususta ilgimi çeken asıl mesele ise şiirlerin sıralanışında şairin bir kronolojik cetvel kullanmayışı oldu. Bu okur açısından sıkıntılı bir durum teşkil ediyor. Şöyle ki, mesela 2003 yılında yazılmış bir şiirden iki sayfa sonra 2007 yılında yazılmış, 6 sayfa sonraysa 1988 yılında yazılmış bir şiirle karşılaşmak, okurun bütün algısını kırabiliyor. Bu nedenle kitaptan art arda üç şiir okumak oldukça zor bir hal alıyor. Bunun yanı sıra birçok şiirin altında yazılış tarihleri bulunurken bazı şiirlerin yazılış tarihleri belirtilmemiş. Bu ayrımın sebebi nedir, merak etmedim değil.

Korkuluk'taki şiirleri okuduğumda içimden gelen ilk şey, şiirlerin çocukluğuna inmek oldu. (Şiirlerin neredeyse tamamında bir zaman imine rastlamamın bunda etkisi büyük sanırım.) Çünkü Uzungüneş'in şiirlerinin çıkış noktası çocukluk. Şiirlerin geneli için formel diyemem ancak şiirlerin bazı yerleri kaskatı. İşte bu sertliğin karşısında şiirin çocukluğuna inip, fırçayı ve paleti, o ruhu biraz kararmış çocuğun elinden alıp, ortalığa biraz renk katmak istedim. Bilemiyorum. Belki sadece beni rahatsız ediyordur, Uzungüneş'in şiirlerindeki, kibirli çocuk sertliği. Her şeyin dışında Cem Uzungüneş karmaşık olayları, basit bir dil ile şiir platformuna çıkarıyor: “Geceleyin ev içlerine bakmak niye ürperticidir?/Yokluğumuza bakarız orada, bak yokuz!/Orada biz öldükten sonraki dünya sahneleniyor;/biz (ikimiz) ikiz bir hayâlet zamanda yaşıyoruz.” Cem Uzungüneş'in Karşı Pencere şiirindeki bu dizeleri ile karşı karşıya geldiğimde aklımı Asaf Halet Çelebi'nin “Cüneyd” şiiri geldi. Şayet bir şair okuruna Asaf Halet Çelebi'yi çağrıştırıyorsa söylenecek daha fazla bir şey yoktur.

Yukarıda da şairin hemen hemen bütün şiirlerinde zaman meselesi üzerine gittiğini belirtmiştim. Ancak dikkat edilmeli ki Uzungüneş'in zaman kavramı aracılığıyla irdelediği ontolojik meseleler ne dünya ne

de bizim edebiyatımızda yeni bir yönelim alanı. Sadece bizim edebiyatımız düşünöldüğünde; Tanpınar'dan, Ziya Paşa'ya hatta Ömer Hayyam'a kadar uzanan bir birikim havzası ile karşılaşırız.

Cem Uzungüneş okuruna; sıcak, samimi, yavaş yavaş okunabilecek, altı çizilecek bazı mısralarındaki tespit ve tanımlamalarıyla da yeni ufuklar açabilecek bir kitap sunuyor. Temennim (her şaire olacağı üzere), okur, dizelerin altını çizerken üstünü karalamaz. Ancak ben "... bilgelik (saf şaşkınlık)" diyebilen bir şairin bu duruma düşebileceğine ihtimal vermiyorum. Yazının başında da belirtmişim. Geleceği hakkında (gelecekte yazacağı şiirleri hakkında) düşünmediğim şairlerden biri Cem Uzungüneş.

Son olarak bana, güncelin şiire taşınması hususunda birkaç söz ediyor, "Korkuluk". Hemen hepimiz artık yeni çıkan kitapları, etkinlikleri takip edebilmek için kolektif medyayı kullanır olduk. Günde bir kere de olsun facebooka yahut tiwitera şöyle bir göz atıyoruz. Öyle ki bu göz atma sürecinden Cem Uzungüneş'in şiirleri de nasibini almış görünüyor. Uzungüneş şiirlerinde dipnotlar vasıtasıyla sanal âlemden yaptığı alıntılarını linklerini paylaşıyor, şiirinde geçen bazı mısraların facebookta kimin paylaşımı olduğunu belirtiyor. Hayatın şiire yansması bağlamında ilerici bir adım olarak kabul edilebilir bu durum.

Yeryüzüne Dağılan (Ali Emre)

“Yeryüzüne Dağılan” Ali Emre'nin 2012 yılında Okur Kitaplığından çıkan şiir kitabı. 44 yaş, 4 kitap. Açıkçası Ali Emre, kitap yayımlama hususunda ne hızlı ne de yavaş. Ancak hakkını teslim edelim ki; şiirlerini olgunluk haddesinden geçirmeden kitaplaştırmıyor. Şairin dördüncü kitabı “Yeryüzüne Dağılan”da kendine has bir olgunlukla okurlarını nazik bir biçimde selamlıyor. Kitaptaki şiirler hakkında konuşmadan evvel bir itirafta bulunmak itiyorum. Ali Emre'nin bu son kitabını kitapçı rafalarında gördüğümde oldukça şaşırılmıştım. Açıkçası Ali Emre'den yılın sonunda, kasım ayında, bir kitap yayımlamasını beklemiyordum. Belki 2013'ün şubat ya da mart ayında çıkarabilirdi bu kitabı. Belki böyle olsaydı daha mantıklı olurdu diye düşünüyorum. Velhasıl, bu haliyle kitap daha çikali 2-3 ay olmasına rağmen geçen yılın kitapları arasına katıldı. Böylece “Yeryüzüne Dağılan” 2 ay farkla bir yılı geride bırakmış oldu. Neyse bu tip konular sanatçıdan ziyade yayımcıların sorun ve sorumluluk alanına giriyor. Bu yüzden biz gelelim asıl meseleye. Yeryüzüne dağılan şiirlere. Kitap ile ilgili değerlendirme yapmaya şiir başlıklarından başlayalım. Başlığın bir şiir için ne denli önem arz ettiği hepimizce malum. Şimdi bu ortak fikrimizden yola çıkarak kitabın içindekiler bölümünden rast gele, art arda sıralanan üç başlık çekiyorum gözler önüne. *Amerika Ortadoğu'da, *Diriliş İçin Vezn-i Âher, *Yanan İşçiler İçin. Sırf bu sıralama dahi Ali Emre'nin şiir ile gitmek istediği yerler hakkında bize oldukça net bilgiler sunuyor. Bu başlıklar şairin geleneği ötelemekten, kapitalizmin yaratmış olduğu ve günlük hale gelen sorunları şiirine sokabildiğini gösteriyor. Aslında riskli bir iş yapıyor Ali Emre. Fakat günün meselelerini eserine katma riskini göze alıp başarıya ulaşanların da büyük eserler ortaya koyduğu aşikâr. Bu bağlamda Picasso'nun İs-

panya İç Savaşını yansıttığı “Guernica” adlı eserini kim yadsıyabilir ki. Ali Emre de aldığı bu riskle bir bakıma, birinci yeninin kazdığı çukurun kenarındaki buzlu yolda yürümekle imtihan oluyor. Fakat Ali Emre günün ve yaşadığı çevrenin meselelerini şiirine katarken evrensellikten sıyrılmayıp ve zamanına takılmayarak bu sınavı atlatıyor. Ancak gene de şairi uyarmakta fayda var. Evet, Ali Emre geçmişten getirdiği birikim ve günün meselelerini harmanlayarak oluşturduğu şiir sentezi ile geleceğe bir sıçrama yaratabilir, belki, ancak bir gün, dalgın bir anında mesela, ayağı kayabilir ve düşebilir o çukura. Hiç farkına bile varmaz. Ki “Ergenekon” şiirinde Ali Emre şöyle bir denge kaybı yaşamamış da diyemem. Ayrıca “Ergenekon” şiirinin sonunda neden bir ümitsizlik durumu var anlayabilmiş değilim: “Bak gör hocam bak gör işte buraya yazıyorum/

20. dalga gelmeden Fadime şahin bulunur/Tanklar balans ayarına başlar yine sincandan” Oysa ümitsizlik cesareti olmayanların işidir. Biz ise şairin cesur olanını severiz. Destanlardan bu yana. Çünkü şair kendi şiir dünyasının kralıdır, padişahıdır. Korkak padişah olur mu hiç. Olursa da o tahtta pek uzun oturamaz elbet. Ali Emre, şiirinde Ahmet Arif’in “İçerde” şiirine gönderme yapıyor bir de. Oysa görüşmecisi yeşil soğan getirdiğinde, memleketinin dağlarına bahar getirtir Ahmet Arif. Karamsarlığa düşmez.

Uzun mısralar oluşturmak zordur. Şiirin kelime israfını kaldırmayacağına söylememe gerek yok. Ali Emre “Yeryüzüne Dağılan Şiirlerde” 10 kelimeyi aşan dizeler ile şiirler söylemiş. Ancak sözelliğin çukuruna ve tekrara düşmeden bu zor meselenin üstünden gelebilmiş Ali Emre. Emre kafiye ve redife sırtını dönmeyerek bu uzun dizeleri kuvvetlendirmeyi de ön görmüş. “Yeryüzüne Dağılan”daki şiirlerin önemli özelliklerinden biri de ironi. Ali Emre espriden ironiye zorlanmadan ulaşabiliyor. Emre’nin şiirleri ironi sayesinde kırılğan kadınsı duygusallığı aşmış durumda. “Yer Yüzüne Dağılan Şiirlerde” söz söyleme derdi ise had safhada. Yani, öyle ki, mesela “yeşil pencereden bir gül at bana” gibi dizelere rastlayamazsınız Ali Emre’nin şiirinde. Bunun yerine Yep-

rem Türk'ün şiiirlerindeki benzer bir estetik umursamazlıkla söylenmiş“ Gerenimo'yu seviyoruz dövüş kulübünü, patakıyoruz amerika'yı” gibi dizeler çarpar gözünüze. Ali Emre, şiiri sert söylemeyi seviyor. 68 doğumlu, hem hayatta hem de şiirde olgunluğa erişmiş, daha önceki üç şiir kitabıyla da kendisini kanıtlamış bir şairin, şiir dünyasına kapılarını kapatmaması açıkçası beni mutlu ediyor. Ali Emre bu şekilde kendisinden yaşça küçük şairlerden etkilenebilecek kadar cesur bir şair olduğunu gösteriyor. En nihayetinde hepimiz aynı bahçede gül yetiştiriyoruz. Havasından, suyundan, toprağından bir şeyler benzeyecek birbirine. Ancak önemli olan orijinal ve güzeli yakalayabilmek. Ali Emre şiirleriyle çizdiği portrede bunu çok iyi kavradığını bizlere gösteriyor.

Hüseyin Alemdar

12 Ayn Şiir Kitapları

İlhan Berk için...

Gün gün şiir güncesi tutma düşüm bu yıl da gerçekleşmedi! Her ay dergilerde okuduğum şiirlerden, henüz mürekkebi kurumamış o ayın kitaplarından defterlerime dizeler taşıma isteğim bu yıl da heves olarak kaldı. Ah! Benzer duygularla Behçet Necatigil bu duruma, “Yaşantıları yazmak. Hem acı güzelleşir, hem katlanma kolaylığı” demiş. Otuz yıldır hiçbir sayısını kaçırmamaya çalıştığım Varlık dergisinde Refik Durbaş'ın seçimiyle sunulan Berkant Akkuş'un “*ey etimde kamaşan bıçak!/görüyorsun ya kan/kurumadan pıhtılaşıyor insan*” (Ocak 2012) dizeleri nasıl da yaşanmışlık içeriyordu ve bir yıla bu genç şairin Kan Masalı şiiriyle başlamıştım. Ne yazık ki, sonraki aylarda dikkatime rağmen Berkant Akkuş imzasına hiçbir dergide rastlamadım. Oysaki yukarıda sözünü ettiğim derginin 80'li yıllarda *Her Sayı Yeni Bir Ozan/Her Sayı Yeni Bir Öykücü* sayfaları olurdu ve o sayfalarda ürünleri yayımlanan şair ve yazarlar o yılla birlikte mevcut dergiler tarafından da kabul gören imzalar hâline dönüşürdü. Bugünün birçok imzası işte o sayfalardan çıkmadır. Bundan olacak, internet çağında bile hâlâ dergilerin genç şair ve yazarlar üzerinde olumlu etkiler yaptığını inananlardanım. Bazen de İlhan Berk keşke bugün de hayatta olsa ve bir şairin, bir yazarın dergi ve yıllıklarda olma heyecanını ilk o duysa diyorum! Duysa ve 1960'larda başlattığı *Başlangıçtan Bugüne Beyit-Mısra Antolojisi* “yeryüzü sevabı”nı

internete rağmen yıl yıl kitaplara dökse... Bir yılın şiirlerine, kitaplarına yaklaşım gösterirken *heves-i İlhan Berk* olma hâli ne güzel! Mademki yazımı İlhan Berk'e ithaf ettim, o halde yazım da mistik ve fragmatik göndermelerle 12 ayın şiir kitapları üzerine olsun. Yılın mevcut kitapları için söyleyeceğim gelişigüzel sözlerim ise başka bir yazımın sayfalarına mürekkep olsun. Aylar ve bende kalan kitaplar..

1) **ocak:** *Aşkla Kedi Arasındaki Yedi Benzerlik* / Barış Pirhasan (Sözcükler Yayınevi, 104 s.)

Şiirle sinema arasında kurduğu hassas dengeyle hem şiire hem de sinemaya ait olma verimini başarıyla sürdüren Barış Pirhasan, ne yalan söyleyeyim her iki dal için de kıskandığım biri. Kitapları ve filmleriyle birlikte düşünüldüğünde, her iki alanda da yapıtları arasına *yararlı* ve güzel mesafeler koyan bir şair ve sinemacı. Keşke çevirmen yanını destekleyecek bir çalışmanın müjdesini de bu yazıdan hemen sonra verse! 1995'te yayımlanan ve nedense üzerinde çok fazla durulmayan *Babam Benden Hiçbir Şey Anlamıyor*'dan sonra yeni bir Barış Pirhasan şiir kitabıyla buluşmak için on yıldan çok beklememeliydik. Dile kolay 17 yıl! Filmleri arasına koyduğu mesafe bile bu kadar değil. Neyse ki, bunca beklemek *Aşkla Kedi Arasındaki Yedi Benzerlik*'e dönüşüp bütün beklemelelere geliyor. Gelin görün ki, aradan on bir ay geçmesine rağmen bu kitap da olmak istediği yerde değil. "Amerika iyi olsaydı McDonald's/Bir ümit zinciri olurdu dünyayı saran/Ağaçlar kesilmezdi İstanbul'da/Karakollar kapanır yazı konurdu kapılarına/Çalmayın... Öldürmeyin... Esrar için sıkıldınız.../Ben şimdi seninle esrar içiyor olurum/Dumanımız ulaşırdı Afrika'ya" dizelerini içeren Amerika İyi Olsaydı yanında, Ölümle Söyleşiler, Beyaz Gömlek ve Aile şiirleriyle de bende yıl boyu kalmayı başaran bu yetkin kitabı ve şairi Barış Pirhasan'ı şiir ve sinema tadında yeni kitaplara yeni filmlere dek unutmamaya çalışacağım.

2) **şubat:** *Yancının Aşkı* / Onur Sakarya (Artshop, 96 s.)

Şairlerin ilk ve ikinci kitap talihsizliği yaşadığı bu yılda, "ikinci ki-

tap” olma aşamasında şairini şiiriyle üç adım ileriye götüren bir kitap *Yancının Aşkı*. Şiirine bir yerde *sızıparadoksu* da diyebileceğimiz Onur Sakarya, hayatın şiddet ve şefkat uçlarında gezinirken şiirini de nefret ve neza(h)ket jargonlarıyla kuruyor. Bugüne kadar çok yazdı, çok yazmak zorunda mı kaldı?; her şeye rağmen yakaza istese de tekrara düşmeyecek bir şiiri var! Kitapta Camoka, İcra, Mısır Gemisi, Kaybedenlerin Duası ve Pıt gibi tek başına bir yazı konusu yapılacak şiir-hayat ilişkisi üzerine birbirinden ilginç birçok şiir var: “*Çocukken sakallıydım, yemin ederim/Hayali hayvanlarım vardı, devasa ellerim/Hiç isyan etmedim, hep sustum/Hep somya altlarında/Hep Bohemya/On altısında bir afete vuruldum/Vura vura devirdim yirmi beşimi/SSK’ya kaldım, otuzu buldum/Tayfa diyor ki: DEVRİM/Kaptan zirzop, kaptan aften piyos//Bir el at da itelim şu dünyayı abim!*” demesi hem hayat, hem şiir; içi boşaltılmış saf söz değil!

3) **mart:** *Kızkardeşleşmek* / Cihat Duman (Pan Yayıncılık, 84 s.)

Güzellikle birlikte çirkinin, iyilikle birlikte kötünün yaşam uçları lehimlenerek de pekâlâ yepyeni bir şiir yazılabilir. İlk kitabı *Ya da Pişman Değilim*’deki arayış ve deneylerini ikinci kitabı *Kızkardeşleşmek*’e de taşıyan Cihat Duman, “sivilşiir” ve ötesi bir şiir yazıyor. Değil yazdıkları, tüm yazacakları bittiğinde *kûn fe yekûn* göz ve kalp yapımı, şiirimizin postmodern bir *Tehlikeli Oyunlar* silsilesine dönüşebilir! Jilet tutuşu da jesti de hiçbir şaire benzemiyor. Şiiri şefkate cahil, şiddete bilge: “*az şiddet şiddetlerin en kötüsüdür/ucuz hayallerin anlatımı da ucuz oluyor/işte biz böyle rüyalar görüyorduk Bilge/ /yeni sözlere güveniyorum/bu kadar acıma bu dünyaya çok/ /istersen yaparsın/sen istersen her şeyleri yaparsın*” --Gözleri ve kalbi iki film birden olduğu yerde, “sebeup ara bulursun iliştiir beni yazdıklarım” diyen Cihat Duman’ın iyi-kötü, iç ve hiç, düzters, gül ve yara şiirine sebeup her şey yazdıklarında!

4) **nisan:** *Elmanın İlk Anlamı* / Halil İbrahim Özbay (Yeniyazı Yayınları, 72 s.)

Değil mi ki nisan unutma ayıdır ve kemik unudur insan! Bir türlü şiirlerime monte edemediğim bu dize hatırına da olsa *düş ve boşluk* me-safesinde Halil İbrahim Özbay'la buluşmalıyım. Hattâ kendisine, “şiiri-mize bu ge(n)ç yaşta, *yitik* iki baba yapıyla *ikna ve inkâr* tadında geldiniz ya sevgili şair, lütfen içeri buyurunuz, aklın ve bilginin merkezi bu son-suzluk adası sizin” demeliyim! Ve hattâ, *kül fah* geçen zamanı bir film şeridi gibi başa sarmalıyız ilkin ve sonra da hayata an be an *Elmanın İlk Anlamı* adını vermeliyiz. Değil mi ki, sözün yeryüzüne en dik geldiği vakittir şiir; tıpkı Halil İbrahim Özbay'ın şiiri gibi. Denilebilir ki, sonsu-za uzayan ceza ve ancak bilgi ve birikimle iyileşebilen bir yaradır onun şiiri; yara sonrası uzun ve soylu dizelere sürülen ecza: Ah! “*göz alıştıkça eşyaya karalığı seçer/çeker tetiği kendini ölümle avutur avcı/hayatı ölümle unuttur hayatı gürültüyle/gökyüzüne çarpan kuşların tüyü/duyulur//yer ki iki yüzlüdür gündüz ve gece/tanrısı bekler içinde yürek yerine*”--Dünya ve insan yarasını “kalp”, “ağız” ve “göz” hizasında yayla çizmenin evren-sel sesidir Elmanın İlk Anlamı!

5) **mayıs:** *Anne'ye Ayetler ve o'nun postmortem alâmetleri* / Lâle Müldür (YKY, 156 s.)

Uzak morötesi, uzam “evham boşluğu” gibi algılandığı sürece Lâle Müldür şiiri çekiciliğini hep koruyacak; dahası çokluk gezegeninde bu dünyaya ait oluşunu mistik ve hermetik tartımlı estetize sözdizimi tek-nikleriyle tek ü تنها varoluşsal tatlarla sürdürecektir de! Dahanın ötesi, metafizik ve matematiğin de şiiridir Müldür'ün şiiri; hareket ve sükûna övgüdür de. Yılın en ilginç şiir kitaplarından biri hiç kuşku yok ki, Lâle Müldür imzalı *Anne'ye Ayetler ve o'nun postmortem alâmetleri*'ydi. Şu an elimde tuttuğum Yağmur Kızı Böyle Diyor dâhil, Müldür'ün hemen her kitabı öncekilere göndermeler yapan mor ve beyaz bir ülkenin “hatır-lama ve unutma defterleri” gibidir; hem kalamamışlık hem vefa içerir. Tıpkı Anne'ye Ayetler'e sinen şu efsunlu dizeler gibi: “*Saatler geyikler de-dim sonra/Ne anlatmıştım ben orada/Bilmiyorum boşluk gibi içine düştü-*

ğüm şey/Hiçlik gibi ama ben egzistansiyalist olamam/Dedim bir daha!"--
Kitapta Makber'den Mide Bulantısı ve Melankolya'ya, Modernliğin Yeri
Yoktur'dan Dokunma Bana'ya en az yirmi *enfes* şiir var.

6) **haziran:** *Yitik Baykuş* / Azad Ziya Eren (Noktürn Yayınları, 108 s.)

Azad Ziya Eren, salt sözcüklerle ve mevcut şiir anlayışlarıyla yazan bir şair değil; biçim ve biçimde yeni olmayı sözdizimi teknikleri ve estetikle zorlayan bir şair. *Ars Requiem* ve *Özenle Unutulmuş Parçalar* ile bende uzun süre kalmayı başaran Azad Ziya'nın Yitik Baykuş'u yılın en başarılı on kitabından biri değilse de on yıl sonra hatırlanacak derli-toplu bir çalışma yine de. Uzun ve yoğunluklu dizelerle ete-kemiğe bürünen Yitik Baykuş, gizemli ve destansı söylemi ve göndermelerle kimlik arayışının kitabı olarak da anılabilir: "*Keldani kardeşim/İbrani ikizim/Kürt kendiliğim/Zulmet soydaşlarım benim!*"

7) **temmuz:** *Zaman Ayarlı* / A. Hicri İzgören (Avesta Yayınları, 70 s.)

Q, X ve W harflerinin düne kadar Türkçenin hançeresindeki yasaklı ve acıyla emzirilmiş üç harf olduğu hatırlandıkça, Türkçe de Kürtçe de "ağıt yakma" ve isyan halayı serbestliğinde hep hatırlanacak! İlk kitabı *Acıyla Dir'i*den bu yana şiirini toplumcu söyleyişle ama estetize edilmiş verilmiş söz'lerle 80'lerden bugüne taşımayı başaran A. Hicri İzgören, ödünsüz şiirini *Zaman Ayarlı* kitabıyla bir kez daha taçlandırdı. Biraz gölgede kalan bu kitap, ne yalan söyleyeyim hem baharım hem de yazım oldu bu yıl. Kitapta yer alan Parça Tesirli, Bekledik Gelmediniz ve Karne gibi şiirleri yıllar önce dergilerde okuyup her yıllığa girebilecek türden şiirler diye defterime işaretlemiştim. Şimdi bile hangi şiirine hangi dizesine sokulsam direnci yaralı ülkemin kırılma noktası; sesi hâlâ işgal altında: "*Sus makamı züldür bana/Öyle bir ejder ki gözleri/Bin masala yetecek kadar zehirli/Değdiği yeri yakan o duygu/Edası sedası ve sevdayıyla/Şimdi küller altında//Öde öde bitmiyor/Bozdurup bozdurup harcadım ömrü!*" Kanda kıpırdamanın yarada çiçek açmanın soylu sesidir A. Hicri İzgören şiiri.

8) **ağustos:** *Bugün Konuştuklarımız* / Mustafa Aydoğan (Edebiyat Ortamı Yayınları, 113 s.)

Bir yılın daha ortasına gelmiştik, yoğun şiir okumalarımı yer yer sinema ve öykü kitaplarıyla bölsem de dönüp dolaşım yine şiirde kalıyordum. Şiir benim dinimdi! 2000'lerin başında *bahar köpüğü* şiirleri ve "Karin yağışına her türlü inandım", "Dilekçe kabul etmez aşk" ve "Yakınlığın da bir yarası olur, üzülme!" gibi dizeleriyle geç de olsa gelip içime yerleşen şiirinsan Mustafa Aydoğan'ın toplu şiirleri *Az Önce* demişti bana; o kısa ân'ı dolduran anlam ve duygu yüklü şiirler kendi içinde çoğalıp yaza çıkarmıştı beni! Bir yanıla kusursuz, bir yanıla naifliğin bakış bıçağı bu şiirler, giderek daha bir *Bugün Konuştuklarımız*'a dönüşmüştü; yarayı örten söz, yolu yakın eden imge, kalbi benek benek süveydâ eden dua tadında. Boğulma efektiyle, yıl boyunca döne döne Mustafa Aydoğan şiirleri okudum dersem, ne kadar şiirin az önce'si olduğum pekâlâ anlaşılır: "Yılan sezer/Akrep duyar/Kurt bilir/İnsan her şeyin az öncesidir//Boşluklar olmasa kimse ulaşamaz/Kavuşmuşsak vardığımız kendimizdir/Bağrına yakın olana hasret duyar insan/Bir erkek bir kadının az öncesidir". Aylardan ağustostu oysa, ilkin martın son haftası okumuştum *Bugün Konuştuklarımız*'ı; şimdi ise nerdeyse güz, bir tanımı da "insanı insanda saklayan hâtıra lütfu" olan şiir, az önce ile az sonra arasında!

9-10) **eylül/ekim:** *Yara Şiirleri* / Hilmi Yavuz (YKY, 52 s.)

Şiir bazen *üçümüz* olmaktır! Aşk, Delilik ve Hölderlin içre bîmâr bir hâlde *Kayboluş Şiirleri* ile kaybolmayı deneyen Hilmi Yavuz, yarım bıraktığı üç sonnet'sini "dâimâ ben olurum, kaçmak gibi, çok erken!" diyerek tüm yarım sonelerini sonsuza yuvarlayarak çoktan döndü bile! İlk defa kitapları arasına bu kadar cerahatımsı bir boşluk koyan hüznün şairi Hilmi Yavuz bu kez *Yara Şiirleri* ile karşımızda. Doğu Şiirleri'nden bu yana kitap bütünlüğüne büyük önem veren Yavuz'un, sözümona *Yara Şiirleri*'ndeki bu bütünlüklü olma tutumu ince ayarlarla kâğıda ve

belleğe öylesine kazınmış ki yaradan öte çiçek bozuğu bir mühür gibi! Üç bölümde kurgulanan kitabın adı alt başlıkta ve hüznün yaralı derinliğinde “her şey kalbim ve kangren...” diye de okunuyor! Daha az söz ve sözcükle daha çok şey anlatmayı amaçlayan Hilmi Yavuz’un, “*bendim kendimde bir yara/büyüdüm kanaya kanaya*” diyerek şiirini yarasöz fi-nallemesi boşuna değil! Yeni bir kitap için kaç yıl bekleriz bilemeyiz, ama Yara Şiirleri’nde yer alan Her Şey Kabuk Bağladı ve Ben, Şiirler Dönüştü Kezzaba, Sen Nerdeysen Orda Yoksun ve Çocuk Dizinden Yaralı adlı şiirler hatırına da olsa şairimiz Hilmi Yavuz bir süre daha hanemizde kalacak!

11) **kasım:** *Evham Alyansı* / Murat Acar (Mayıs Yayınları, 72 s.)

Yalan yok! Bu ay tamı tamına kırk kitaba dokundum, kırk şairi ne-fesledim. Korkarım aralık ayını yarılamaadan bir yıl daha biter! Her şai-rin künyesine kazınan “ilk şiir kitabı”dır sözü, öyle ya da böyle giderek daha çok yaralıyor beni. Yıllar önce Broy Yayınları “ilk yapıtlar” dizi-sinde sevgili Süha Tuğtepe ile ilk kitaplarımız çıktığında ikimiz de ne kadar gençtik oysa. Ah, şimdi bazen!, ölüm siyah bir cümle olup “ben ikinizden de gencim” deyip duruyor ya, kendimi kalbime bıçak ediyorum lâmekân! Yaklaşık on beş yıldır Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü ve Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü’ne değer görülüp, sonra da dosyaları kitap-laşan şairlerle geçmişî yâd etmek adına şiirin parmaklarına söz, nişan ve evlilik yüzükleri takıyoruz. Diyeceğim, henüz ilk kitabı yayımlanmamış her şair biraz evham gamzesi, biraz Zafer Ekin Karabay ilmeğidir! Al-yans ve evham demişken, önceliği ilk kitabına *Evham Alyansı* adını ko-yan Murat Acar’a verdim, bağışlanmam dileğiyle. Her şair kız babası ya da kız annesi olsa keşke! Gepgenç şairiniz Murat Acar yaşamöyküsüne “kız babası” ibaresini eklemiş ve naz mevsimi dediği kızı Elif’e adamış Evham Alyansı’nı. Şiiri bir yerde cem-i hüner ve damıtılmış bin bir söz istifi olarak kabullenen Murat Acar’ın şiiri hem söyleyiş zenginliği hem de ilk kitap olmanın ötesindeki yoğunluklu birikimiyle hemen dikkat

çekiyor. Tek kelimeyle us sancısı çeken bir bireyin itirafları söyledikleri; hem varoluşsal tatlar taşıyor hem de her cümlesi hayata dair. Şiirinin bir yerinde, “Oysa susmak bir yalnızlık aksanı” demesi boşuna değil! Güzel olan aksanı da evhamı da her hâliyle modern ve oluruna bırakılmışlık jesti: *“yaşamak ruh haczi, rüküş bilgi/aşk derinliksiz bir ima kimileyin, gündelik tansığı etin/sevişmek kimyasal bir alışkanlık, ama ne kimya!”*-- Murat Acar, Evham Alyansı ve özgün şiiriyle kısa sürede 2000’ler şiirinde kendine sağlam bir yer bulacak gibi.

12) 7 aralık: ...!

Bir yılın daha sonuna geldim! Say ki her şeyi sonuna dek bekledim. 2013 şiir ve uğursuzluk yılı olursa şayet, adı 51 olan şiirim de elli birinci yaşma mutlaka yetişir!

Ah! Hangi dergiye göz atsam Ahmet Erhan’dan tek bir şiir bile yok! “Dünya İnancı”* son bir *yeni şiirler* kitabı olmayacak mı yoksa onun, *ah! erhan* deyû!

Öyle ya şiir de bir yerde bıldır. Peki şair hangi bıldır ki! Ne çare, *Çalgın* şairi de *Mecnûn Dalı* şairi de bir yılı daha kitapsız geçirdi.

Şiir... 2012 niyetine 2011 şubatı bir İlhan Berk kitabı belki de! Kaç gündür *“Ben ağzının yaprağıyım, bir yere yaz bunu”* der gibi masamda. Adı Çiğnenmiş Gül, ama hâlâ çiğnenmemiş!--

“Soy beni

Ölümü

okuyan

yok!”

*) Ah, Sami Baydar!

Gebze, Etiler / Kasım-Aralık 2012

TARANAN KAYNAKLAR

Akatalpa, Aşkar, Aşkın (e) Hali, Ay Vakti, Ayraç, Bir Nokta, Bireylikler, Cumhuriyet Kitap, Çeviri Edebiyatı, Değirmen, Dergâh, Duvar, Edebiyat Ortamı, Edep, Eliz Edebiyat, Fayrap, Hece, Hürriyet Gösteri, İtibar, İzafi, İzdiham, Karabatak, Karagöz, Karayazı, Kerten Kele, Kitaplık, Kitap Zamanı, kaynakmetinler.com, Kubbe Altı, Kurşun Kalem, Kuyudaki Koro, Lacivert, Mahalle Mektebi, Mesele, Milliyet Sanat, Mor Taka, Mühür, Notos, Özgür Edebiyat, Papirüs, Patika, Radikal Kitap, Sabit Fikir, Sıcak Nal, Sincan İstasyonu, Sözcükler, Star Kitap, Şiirden, Şiiri Özlüyorum, Şiir Saati, Tasviye, Temren, tet(k)ikçi blog, Türk Dili Dergisi, Türk Edebiyatı, Ücra, Üçüncü Mevki, Üç Nokta, Varlık, Yasakmeyve, 7edi İklim, Yenişafak Kitap, Yordam.